

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 04113

GUT IZ DER MENTSH

Moshe Kulbak

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

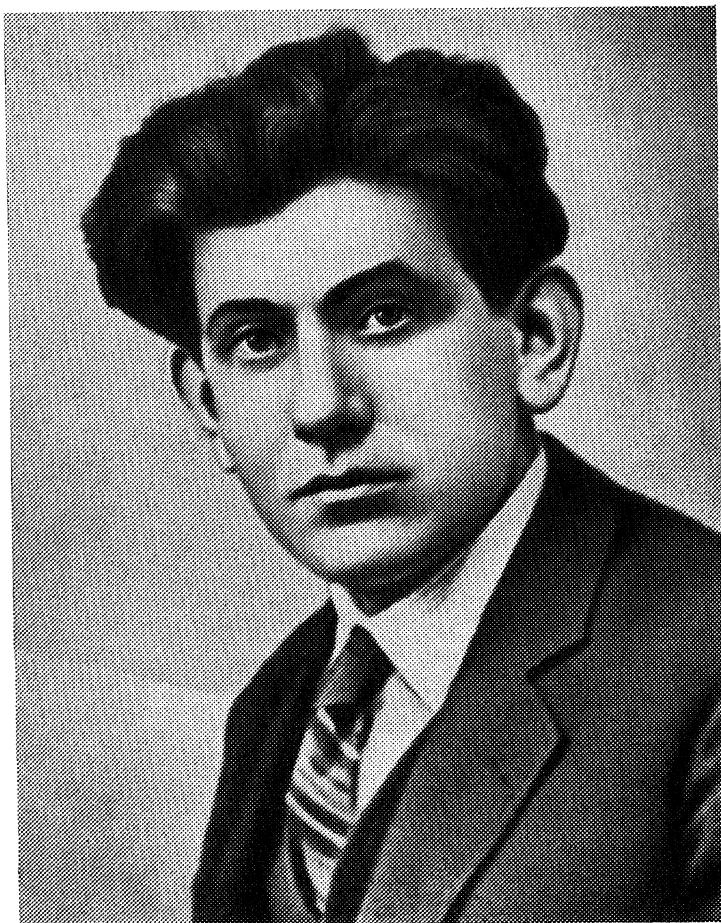
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מִרְשָׁע קֹלְבָּאַק
◊
גָּדֵל
אֶרְדְּנֵזֶר
מִצְלְמֵישׁ
גַּעֲקָלִיבָּנָע
לִידְעָר אָוּן פָּאֻמָּעַט

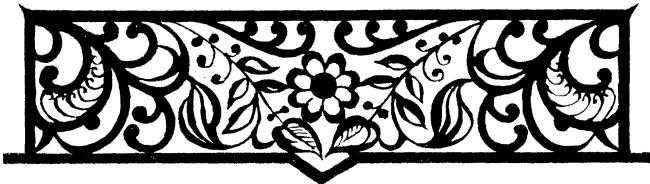
๔

מַאֲסָקָוּע
פָּאָרָלָאָג „סָאוּוּטָסָקִי פִּיסָּאָטָעַל“
1979

די לידער און פאעמעס, וואס זייןען איגנצעשלאָסן גע' ווארן אין דער דזויינער זאמלונג, האט מוישע קולבאק (1896—1940) אַגְּגַעַשְׁרַבְּן אין פֿאַרְשִׁידְעָגָעַ יַאֲרָן פֿוֹן זַיְן לֵי טער Ariuscher טעטיקיטט. זַיְן גַּיבָּן אַ פֿאַרְשְׁטָעַלְזָגָג, זַיְן אַזְוַי ס'האָט זַיְן אוַיסְגַּעַפְּרוּםַט די אַיְגְּנוֹרָטִיכִיעַ בְּאַגְּאַבְּוָנָג זַיְן. מִישְׁעַ קְלוּבָּאָק אַיְן בְּזַי נַגְּרַ אַיְגְּנוֹעַל סַי אַיְן זַיְן שְׁפָרָאָך, סַי אַיְן דער מאָנִיר פֿוֹן מַאְלָן מַעֲבָטָשָׂן, גַּעַשְׁעַנְיָישָׂן, דַּעַרְהַוְּבָעָנָע רַאֲמַאנְטִישָׂע לְדַעָר, לְדַעָר וּוְעָגָן לִיבָע אָוָן גַּאטָר זַיְיָעַן דָּא בְּאַאנְגָּד מִיט אַאלְקָסְמַאְטִיחָן וּוְעָגָן מַעֲבָטָשָׂן פֿוֹן מַי, צוֹוִישָׂן וּוְעַלְכָע דַעָר דִּיכְטָעָר אַיְן אוַיסְגַּעַוְאָסָן, מִיט לְדַעָר וּוְעָגָן דָעַם לִיְּבָלָעָן וּוְיִרְוָסָלָאָן. דַעָר בּוֹך וּוְעַט באַקָּאנְטָמָאָן דָעַם לִיְּעַנְעָר מִיט די אַמְּוֹסְטָן פְּאַפְּוּלָעָר וּוְעָרָק פֿוֹנוּם שְׁרִיבָעָר, ו֊אָס טַיְילַן זַיְן אַיְסָ מִיט זַיְיָע בְּיַלְדְּעַרְישָׂקִיט אָוָן אַיְדִּיְיִשְׁ-קִינְסְטְּלָעָרִישָׂן פָּאַרְטְּרָאִיכָּט.

שִׁיר עֲרֵב
פָּאָרְטָאָנוֹ

וועעל פישע לידער

1

איך וויל מינע וועלפישע לידער דערציאילן
פאר מינע פיר איילן, פאר מינע פיר איילן.
ס' אין לויימיק מײַן אויער, צעפאטלט און גרויס,
און ער הארכט, וואס דאס הארץ זוינט א羅יס.
וווי, ווי, פאר און אומריינעם וועלפישע געהויל
איין נישט פאסיק דאס מענטשישע מויל.
כ'האָב אָגרנֿלעָכְן פְּלָאָם, וואס ס' פָּאָרְשׁוֹאָרְצֶט אִים
דעַם בְּלִיָּק,
און אָהוֹנְגָּעָר, וואס צוֹקָט אֵין גַּעֲבִיָּן;
כ'האָב אָלוֹגִין טְרָאָט,
און אָקְנָאָכְיָון הָאָרְטָן גַּעֲנִיק, —
היי,
כ'וועל דערציאילן מײַן פְּנֵין פָּאָר די וועלט.

2

בלוי צינדט זיך דער שניי אף דער פאספֿאַרנער געגנט,
ווײַי, ווײַי,
ס'האָט אַוְאַלְפּ מיט דער וועלט זיך געזעגנט:
„איַך פִּיר אַף דָּעַם וועלפִּישׂן שְׁתָאמָם,
ווײַיל אַוְאַלְפּ אַיּוֹ נָאָר אַיְנָעָר:
איַר, איַר, כַּהֲאָבּ גַּעֲרָאָכּ אַיּוֹ דָּעַם גִּיפְטּ,
געמִינֶט, אוֹ מָעַ שְׁפִּיטּ, וּעַן עַס הָאָט נָאָר גַּעֲרָעֶנֶט —
איַר הָאָט מֵיךְ פָּאַרְוּאַרְפּוּן מיט שְׁטִינְעָר.
סָאַיּוֹ אַוְאַלְפּ נִיט קִין וְאַלְפּ, וּעַן ער טְרָאָגּ נָאָד
די פֿעַל אַף די בִּינְעָרָר.”
בלוי צינדט זיך דער שניי אַף דער פָּאַרְנָעָר גַּעֲגָנֶט,
ווײַי, ווײַי,
ס'האָט אַוְאַלְפּ מיט דער וועלט זיך געזעגנט.

3

ציט'רייך באטראפט די לעוואָנע די פעלדער,
 עס כוואָלען זיך גראַנְעַ די שנִייקע פֿליינְעַן.
 און ס'שטיַרְצֶן פֿון טִיפְעָנִישׁ קָאלְטָעַ, צְעַפְאַטְלָטָעַ וּוּלְדָעַר...
 פֿעדְעָלְעָךְ אַיְינְצִיךְ וּוּיְעַן, פֿאַרוּיְעַן, פֿאַרוּיְעַן,
 אַוְן וּוַיְיט, הַעֲטְרוֹוִיט, גָּלְאַצְטָרְוִוִּיסְטָן פֿון די טְרוּקְעָנוּן שְׁנִיְעַן
 אַ קָּנוֹאַכְיִקְעַרְטָן וּוּאַלְפְּ אַ גַּעֲמִינְעַר
 דּוֹרְךְ גְּרָנִין אוּפְגַּעַשְׂנִיטְעָנוּן אַוְיְגַן,
 אַ וּוּאַלְפְּ זִיגְאַט אַרוּסְטָעַ דָּאַס בְּלוֹטָן די אַיְגָעָנוּ בִּינְעַר
 אַוְן וּוְאַיעַט, אַוְן וּוְאַיעַט, אַוְן וּוְאַיעַט
 צּוּם הַיְמָל גַּעַצְוִיגַן...

היי, היי, שוער צו טראגן הויך דעם קאָפ
 דעם באַטשׁוּפְרִינְגְּעַטְן!
 אוֹן דאס גראָבע האָרֶץ דאס שריִיךְע.
 איך וועל אָוּזָק צומַּד דְּאָרֶף דעם אוּסְגָּעָמָןְדָּאַלְּבִּינְגְּעַטְן
 אוֹן אָפַּד פְּעַלְדָּעָר, אֵין דִּי גַּעֲרַטְנָעָר דִּי מִיְּקָע
 אַטְאַנְצַּתְּאָן הַעֲפַּקְעָרְדִּיק, אוֹן טְרוּיְעָרָק, אוֹן שְׁטוּמָעָרְהִיט
 אַשְׁרַיְמַן טָאָן שְׁרִיְמַן מִיטַּן אָן אָטָעָם אַפְּאַרְכְּלִינְגְּעַטְן
 פָּוּן יְעַדְן קְוֹסְטָה, פָּוּן הַינְּטָעָר יְעַדְן בִּיטְה:
 היי, היי, שוער צו טראגן הויך דעם קאָפ
 דעם באַטשׁוּפְרִינְגְּעַטְן!

וּוַיְלָסְקְלִינְגְּעַן הַוּגְגָעָרְטָעָג, וּוַיְקִיטָּן בְּלִיעְיִקְעַ
 אוֹן סְזִינְגְּעַן פְּרִילְעַךְ קִיטְיַן צַו אַיְבָּעָרָאִירִיקָע...
 היי, היי, אַט דאס גראָבע האָרֶץ דאס שריִיךְע.
 קָעָרָט זִיךְר, וּוְיָאָוָלְפִּיכְעַ, אֵין בְּרוּסָט אַהֲרִיךְע.
 איך וועל אָוּזָקְיָאָגַן אֵין וּאָלְדָא אָפַּאְלָעָ פִּיר,
 אַטְאַנְצַּתְּאָן הַעֲפַּקְעָרְדִּיק, אוֹן טְרוּיְעָרָק, אוֹן שְׁטוּמָעָרְהִיט
 אוֹן פָּוּן דַּעַם קְרוּמָעַן מוֹיל דַּעַם אוּסְגָּעָמְיִינְגְּעַטְן
 וּוְעַט טְוִיב אַרְוִוְתְּשְׁרִיְמַן דַּעַר וּאָלְדָא פָּוּן מִיר:
 היי, היי, שוער צו טראגן הויך דעם קאָפ
 דעם באַטשׁוּפְרִינְגְּעַטְן!

5

היי, אַוְאלָף אֵין דַעַר שְׂטָאַלְעַנְעָר עַל נַטְקִיט
בְּרַעֲכַת הַאַלְדוֹן אָוֹן גַּעֲבִיָּין,
היי, אַוְאלָף אֵין דַעַר שְׂטָאַלְעַנְעָר עַל נַטְקִיט
טְרָאָגֶט דֵי גָּאַל אֵין דֵי צִיָּן.

אָוֹן עַר וּוַיִּנְטַ אָפַךְ דֵי וּוְעָגַן יַעֲסֻנְיַיקָע
אָפְגַעַמְאַרְעַט אֵין פִּינַּן,
אָוֹן עַר וּוַיִּנְטַ אָפַךְ דֵי וּוְעָגַן יַעֲסֻנְיַיקָע:
אַלְץ אֵין מִיְּנוֹ אַלְץ אֵיזַמְּבִינַן!

אָוֹן עַר וּוַיִּעְטַ בְּאַנְאָכֶט צָו דֵי פִּינְעָרָן
פָּוֹן הַינְטָעָר אַ פְּלוּיט,
אָוֹן עַר וּוַיִּעְטַ בְּאַנְאָכֶט צָו דֵי פִּינְעָרָן:
גִּיט בְּרוּיטִין גִּיט בְּרוּיטִין!

היי, אַוְאלָף אֵין דַעַר שְׂטָאַלְעַנְעָר עַל נַטְקִיט
בְּרַעֲכַת הַאַלְדוֹן אָוֹן גַּעֲבִיָּין,
היי, אַוְאלָף אֵין דַעַר שְׂטָאַלְעַנְעָר עַל נַטְקִיט
טְרָאָגֶט דֵי גָּאַל אֵין דֵי צִיָּן.

1920

* * *

וועלט!
אין טויזנט פענעמער פארשטעלט,
איך גי' צו דיר אך טויזנט וועגן —
וועהיאן? איך וויסט ניט וו...
איך וויל אינגעאנץ דיך פארמיינעטוועגן,
איך — בין דו!
דער פרישער רוף
פון דיביגע זאפטיקרייע פלייגען
רינט טיף אין מײַן געמייט,
איך וויל אַרוםגעטען דיין מעכטיק-ווילדן גוּף
פָּנוּן פְּלָאָנְצָן
אוֹן גַּעֲשְׁטִינְגֶּעֶר
אוֹן פָּלוֹדִיק צַעֲקוֹשָׂן דִּיבִּיגָּע טְרִיט
אוֹן האָבָּן דיך אַינְגָאנְצָן.

וועלט!
איך גי' א שיקערער דיין גוטס אנטקעגן,
פָּנוּן אלֵץ זִיד אַוְיסְגָּעַטָּן,
אוֹן העפקערדייק, מיט זִיד,
צעשטראלט, צעהעלט, —
איך גי' אָך דִּיבִּיגָּע טְוִיזָּט וּוּגָּן,
דו — בִּיסְט אַיְדָּן!
די שײַן פָּנוּן צִילִּיט
אין קערפערס שווערע א פָּאָרְפְּרָעַסְטָּע,

ווי אלטער וויבין אין ליימענען געשיר,
פלוייצט קלינגעווודיק פון טיפן און פון וויטן.
א לוייטער-ברויינדער אַרְקָעַטְעַר
האט אויסגעקוועלט
אונן ברוייזט אין מיר.

וואעלט!
איך זויל צעגןגען זיין אין טיפן ניגן, —
פון הויט און ביינער
אויטגעטאן,
זיך צייטערדייך צעוויגן —
א לוייכטנדייךער טאן,
כאטש כ'מעג א שטיין פון דיבנע שטיינער
אף א בעסויילעם ליגן...

יאנוואר 1920

אסאָרָע דִּיבְרָאיַע

געהאט האט דער זיידע אַ קָּאָרְעָוֹ אַ טְּרִיבְּעָרְ פֿוֹן בָּעָרָן,
אַ יִזְדָּ, וּוֹאָסּ פְּלֻעָגֶט מָאָכָּן קָאנְצְעָרֶט אַפְּ דִּי גְּרוּוּיטָעַ יַאֲרִיךְ.
דָּעַם בָּעָרָן פְּלֻעָגֶט דָּעַרְ קָאָרְעָוֹ אַ בָּאָטָאָג אַפְּ דִּי קִיְּיטָן פָּאָרְשְׁמִידָן,
בָּאָנְאָכָטּ פְּלֻעָגֶט עָרָן טָאָנְצָן מִיטּ אִים באָ דָעַרְ שִׁיןְ פֿוֹן דִּי שְׁטָעָרָן.

מע האט גַּעֲגָבָן דָּעַם נָאָמָעָן אַסְאָרָעְ דִּיבְרָאיַעְ,
דיַ קָּאָנְכִּיקָּעָה הָעֵנֶת בֵּיןְ דִּיְ קְנִיָּהָן, מִיטּ אַ שָּׁאָרְבָּן אַ גָּלְאָטָן,
אַןְ אַלְטָעָרְ פָּאָרְשְׁלָוְמְפָעָרְטָעָרְ קָאָפְּ אַ גּוֹף אַ הָאָרְבָּאָטָן,
אוֹןְ דָּאָסּ הָאָטּ גַּעֲרָאָגָןְ מִיטּ פָּעָלְ אוֹןְ מִיטּ שְׂוֹוִיָּהָן, וּוֹיְ אַ כְּבִיעָן.

איַןְ עָרָן גַּעֲגָבָןְ בָּאָנְאָכָטּ מִיטּ דָּעַם בָּעָרָן אַפְּ דִּיְ וּוֹעֲגָןְ,
אַסְאָרָעְ פָּאָרְוִיסָּהָן, אוֹןְ דָּעַרְ בָּעָרָן פְּלֻעָגֶטְ אִיםְ הַיְנָטָןְ בָּאָגְלִיטָןְ,
אוֹןְ טָאָמָעָרְ אַ בָּאָרוּוּעָסָעְרְ פּוֹיְירָלְ קָוּמָטְ וּוֹיְ אַנְטָקָעָגָן —
אַ בָּוּרְטָשָׁהָאָטּ גַּעֲגָבָןְ דָּעַרְ בָּעָרָן אַןְ קָלוֹנָגְ מִיטּ דִּיְ קִיְּיטָן.

עַסְזָנָעָן גַּעֲשְׁטָאָרָבָןְ פֿוֹןְ פְּנִיןְ באָ אַסְאָרָעְןְ דִּיְ וּוֹיְבָרָעָןְ,
בָּאָנְאָכָטּ פְּלֻעָגֶטְ עָרָן אוֹיסְטָאָןְ זַיְןְ נָאָקָעָטְ אוֹןְ אַנְהִיָּבָןְ שְׁלָאָגָןְ,
דָּאָןְ הָאָטּ זַיְןְ גַּעֲהָעָרָטְ אָפְּןְ דָּאָרָףְ אַ פָּאָרְטִיְּיָעָטָעָרְ קָלָאָגָןְ,
אוֹןְ כְּעָוָרְעָיְקָאָדְשָׁעָ פְּלֻעָגֶטְ וּוֹאָשָׁןְ דָּאָסּ בָּלוֹטְ פֿוֹןְ דִּיְ לִיְּבָרָעָ...

דָּאָסּ דִּרְיִצְנָטָעְ וּוֹיְבָהָאָטּ גַּעֲשָׁמָטְ פָּאָרְ אַ וּוֹעָדָמָעְ אַיְןְ לִיטָעָ,
זַיְהָאָטְ אִיםְ אַטְּאָכָטָעָרְ אַ יָּאָרְ נָאָדָ דָעַרְ כְּוֹפָעְ גַּעֲבָאָרָןְ,
אַסְאָרָעְ דִּיבְרָאיַעְ הָאָטּ אוֹיסְגָּעָצָפָטְ שְׁטִילְ אַיְרָעְ יַאֲרָןְ,
מַעְ הָאָטּ פֿוֹןְ דָעַרְ וּוֹעָדָמָעְ דִּיְ בִּינְעָרְ גַּעֲלִיגָטְ אַפְּ דָעַרְ מִיטָעָ.

געווינן איו אסארע דיבראיע א טרייבער פון בערן,
א ייד, וואס פלעגט מאכן קאנצערט אפ די גראיסע יארידן.
דעט בער פלעגט דער קאראעוו באטאג אפ די קייטן פארשמידן,
באנאכט פלעגט ער טאנצן מיט אים בא דער שין פון די שטערן.

* * *

איך בין ארוייס אין פעלד מיט שווארצעער ערדר זיך גערן.
דאס לעבלעך גאלד האט זיך צעשפֿריצט פון טיפֿן בלוי, ווי פערלדייקע
טרערן;
דער שניי, ווי טיכער וואלענע, האט קראנק געטעטט אין די קילע טאלאג,
און ס'האט דאס פעלד געמורטלט פון זיין שלאף און טיפֿערהייט געקוואלן...

איך האב זיך צוגעהערט צום טראפּזַ-פאָל מיט אָ פֿאָרבָּאָרגְּגָעָנָעָם צִיטָעָר:
עס טוט זיך וואס אין פריד. עס שעפּן זאָפּט די נאָקָעַטְ-פֿעַטְעַ רִיטָעָר,
בערייאָזָקָעָס האָבָן עַפְּעַס טִיפֿעַ גוֹטָס פָּוּן זיך אָרוֹיסָצְרוֹאָגָן,
און שׂווערֶעֶד דַעֲמָבָעֶס קָעְכָלָעֶן זיך: די אלטע בִּינְעָרָך דָּאָך דָּעַרְתְּרָאָגָן!

רוּיק שלעפּערן די גְּרִינְעַ נְעַטְ-שְׁטִיבָלָעַך אָפּ הַוִּיכָע בִּימָעָר,
מייט פּוֹיגְלַמִּיסְטַ פֿאָרְפֿלְעַקְטָעַ... סְבּוּוּיַט. סְיוּוּרַט גְּרִינְגָעָר אָוּן גַּעֲרוּיַמָּעָר,
סְקוּוּעָלָט מייט קְנָאָסְפּוֹן שֵׁיקְעָרָע, מייט פִּיכְטָעַר ערְד אָוּן רְוִיעַץ צוֹוִיגָן,
סְפּּלְיַעַסְקָעַט זיך דָּאָס פְּרִילְיְנְגִיגָלָד אִין הָאָרֶץ, אָוּן סְגָלוּסְטַ זיך שׂוּוּיגָן...

* * *

עט זויפט דאס הארץ דיין שווארצע שין
און ריביסט זיך ווי א וואלף פון שטייג,
נאָר ס'איין מײַן צונגע געלימיט פון פֿיין,
און כ'שוועיג.

איך שוועיג... דער פלאם פֿאַרשליסט דאס מויל,
נאָר זי מיר מײַיכֵל פֿאָר דער שאָ,
ווען אין אַ פֿיעַרדיקָן קְנוּיל
מיר וואָלגעָן זיך דָא.

זִי וויסֶן כְּבִין אַ זָּוֹן פָּוּן דיַי,
וְאָס צִינְדָּן שְׁטוּט אָוָן בְּלַעַנְדָּן אָוָן פֿאָרְסָאמָעָן,
וְאָס לִיבָּן נָאָר דָעַם אַינְדָּעַרְפָּרִי,
אוָן לִיבָּן פְּלָאָמָעָן...

* * *

ס'האָט אָופֿגַעַשׂוּימַט אֵין מִיר דַעַר אַלְטַעַר וּוַיַּן
פָּוֹן גְּרוֹנַט בֵּין גְּרוֹנַט.
עַס שְׁפִּרְיכַּט מִין פְּרִיד, פָּוֹן טְוִיזַּנַּט קוֹוָאלַן שְׁטְרָאָמַט דֵי שְׁיַין
אֲדוֹרְכַּן אָופֿגַעַפְּרָאַלְטַן שְׁפּוֹנַט...

איַךְ שְׁלַנְגַּג דֵי מִידָּע וּוּלְטָם, דַעַם מַעֲנַטְשׁ מִיטַּהָאָק אָוֹן פָּאָק,
אוֹן מִיט זַיַּן גָּאֵל אוֹן טּוֹיבְּרַבְּלִיק.
כְּבִין זָוֵן, כְּבִין טָוֵי. כְּגַיְיַ אָום אַדְעַמְבָּ אֵין פְּרָאָק.
איַךְ בֵּין דָאָס גְּלִיק.

דָאָס שְׁפְּרַודְלָעַנְדָע גַּעַזְאָגַג פָּוֹן וּוּעָרָן, וּוּעָלָן זַיַּן
פָּוֹן מִיר הָאָט אַוִּיסְגַּעַה עַלְטָן;
ס'האָט אָופֿגַעַיְירַט אֵין מִיר דַעַר אַלְטַעַר וּוַיַּן,
כְּבִין שִׁיקָעָר פָּוֹן דַעַר וּוּעָלָטָן

צווישן פעלדער

באגינען. אין וועג, צווישן פעלדער,
א ביס פון דעם ברויטל — דעם הונגער געזעטיקט,
און וויטער געיגלט זיך אין וועג.
כ'האָב קיינמאָל צו גַּרְנוֹטַ פֿאַרְשְׁפֿעַטִּיקַט.

גות, איזי גוט איזו צו זיין אונטערוועגן,
אט גלאט אין דער וועלט אַרְיכַּן שפֿאנען און שפֿאנען,
סֵי שביע, סֵי וואָך צווישן פֿאַלְדְּעַר און וועגן,
דו וויסט ניט וויהָן און דו וויסט ניט פֿאנָוָאנָן.

און טראָפֶסְטוֹ אַ פֿוַיְעַר אַנְטְּלִינְקָן ערְגָּעַץ,
באָקָלָגָסְטוֹ זיך אַים אָפְּ דעם מאָזָל פֿון מענטשָׁן:
„טַשִּׁי טַשִּׁיעַשׁ, מַאֲנִילָא, זַיִן עַסְּנָקְסִידְעָר,
און מִיר — אִיך אָן דו — דָאָרְפָּן בְּעַנְטָשָׁן...“

נָאָר סְעַנְטְּפֶעֶרטַּ דָעַר פֿוַיְעַר: „עַה, דָוְרָעַן, טַי דָוְרָעַן,
וְאָס אִין עַר, דָעַר מַעֲנָטָשׁ? — אַן צַעְבָּרָאַכְעָנָעָר שַׁאֲרַבָּן!
זַיִן פְּזַן דַי שְׁטִיוֹול אָן טְרָאָגַן דַי שְׁנִיפְסְּלָעַר,
נָאָר סְאַפְּקָאַלְסָאָף מָוֹן מַעַן דָאָך שַׁטְּאָרְבָּן.“

„בַּיְקָעַס, בְּרוֹדָעַר, בַּיְקָעַס,
עַנְטְּפֶעֶר אִיך שְׂוִין מִיט הִסְלִיּוּעַס, —

שעם זיך, כלעבן, בראש מאניליא.
העיר זיך אפיין צו דעם אַרומעט
אָפֶּטְשִׁיקָאַוּעַס:
סְטָרָאַלְאַלְיִקְעָן בָּאַלְאַלְיִקְעָס
אֵין דֵי דָעַרְפָּעַר אֵין דֵי שְׂטִילָעַ,
דָאָךְ אֵין עַפְעָס אֹזָא אַוְמָעַט!
עַךְ! סְאַיְן עַפְעָס אֹזָא אַוְמָעַט...

גִּיסְט אָוָן גִּיסְט,
פְּרָעָג דֵיך וּוּן אָוָן פְּרָעָג דֵיך וּוָה
אַרְוָם דָעַרְפָּעַר, אַרְוָם שְׁטָעַט,
אָוָן דָו וּוִיסְט נִיט, אָוָן דָו וּוִיסְט,
וּוְעָר בִּיסְטוֹ אָוָן וּוְאָס בִּיסְטוֹ...

אָפֶּדְעָר גְּרוּסְעָר, רְוִיעָר עָרָד
פִּיטְעָרֶת מְעָן זִיך אַט אֹזְיַי,
וּוְיַי בָּעַהֲיִמְעָס אָוָן וּוְיַי פְּעָרָד
אָוָן מַעַן וְאַקְסָט מִיט יְעָזֵן טַוִּי...
סְטָרָעָפְט — מַע נְעַכְטִיקָט אָנָא שְׁיִיעָר
סְטָאָם אֹזְיַי, אָפֶּקְלִיט בָּאַרְאָט,
פְּלַצְלִינְגַג וּוְעָרֶת דֵיך עַפְעָס טִיבָּעָר,
סְמַאְכָט נִיט אֹוִיס,
צַי דָעַר טִיבָּול, אָדָעָר גָּאָט.

גִּיסְט אַרְוִוִים: —
סָאָרָא הַיְלִיקָעָר בָּאֲגִינְעָזִי
רָאוּ אָוָן רָאוּ אָוָן מַעַן נִיט רָאוּ,
סַי דֵי שְׁוֹאַרְצָעָרָד, סַי דָאָס גְּרָאָן...

פָּאַלְסָטוֹ צַו צַו רְוִיעָר עָרָד;
וּוְעָרֶט פָּאַרְשִׁיקָעָרֶט פָּוּנָעָם מִיסְטָן.

פונעם זאפטן, וואס פלייסט
און ערטל.
אאנז שרייסט אויס פון גאנצער ברוטש:
ס'איין אַ ווועלט אָזָא פֿאָראָן!
אאנז אַיךְ דער נאר, האָב ניט געווורטש...

1919

ס'יליגן בריעיט. ס'יליגן גרויס מינע באָרוועutz טרייט
אָפּ דעם פעל אָפּ דעם שוואָרטן.
ס'איין מײַן ליב אָט די ערְד. כ'בִּין אָ רָזְעָוּעָן לֵיד
פֿון אַיר האָרְצָן.

וועסנעדייקס

ס'יליגן בריעיט. ס'יליגן גרויס מינע באָרוועutz טרייט
כ'שפּרייט פָּאנָאנְדְּעָר די הענט.
טראָלָאָלָא, טראָלָאָלָא
ס'האָט די שטראָלִיךְ ווועלט ניט קיַין וווענט.

שטראָמִיךְ כְּלִיּוֹפּעַט מִין הַוְּגַעֲרִיקָעֶר גָּאנְג אַינְדְּעָרְפְּרִי,
כ'שפּרייט פָּאנָאנְדְּעָר די הענט.
היאָט אִיר גָּאָרְנִיכְט גַּעֲזָעָן?
היאָט אִיר גָּאָרְנִיכְט גַּעֲהָעָרט?
ס'האָט די ווועלט זִיךְ מִיר אָונְטְּרָגְעָגָעָן...

א דודע

(דאם קלאנגלייד פונטם אלטן ריטס)

דָוִידּוֹדְוִידּוֹן
דָוִידּוֹן
דָוִידּוֹדְוִידּוֹן
דָוִידּוֹן

1. מאוזל

היא, כיוועל אופשטיילן מײַן בידנען מאוזל אָפֶּ דער דודע,
דָוִידּוֹדּוֹן.
און כיוועל צוקראעכטעשן מיט קראעכטענסאָוועס פונעם ברוינעם וואָלד,
און כיוועל צויזפֿצּן מיט ייפֿצּן.
ווײַ אָרֵי פֿון בושלען פֿלְעַנדִיךְ צום גְּרִינְעָם יַאְמָן.
אָ, וועלכּעַ קָאָרְטְשָׁעַס זִינְגָן אָומְגָעָפָאלָן נִיטּ פֿון שְׁטוּרְעָם-זְוִינְגָן?
— די צִינְגָר פֿון מְוִיל.
און ווֹאָס אַיְזָן ווֹיִס גְּעוֹאָרָן, נִיטּ גְּעוֹוִיסְטְּעָרְהִיכְתּ?
— מִינְגָעַ פְּאָטְלָעַס האָר.
און וועלכּעַ לאָגָעַר פְּשִׁיאָזָן פְּאָרְבְּלִיבָן אָן אָ טִיכְרָן?
— אַיךְ, דָעַר דָודָעַר פֿון רִיכְסָן.
דָוִידּוֹדְוִידּוֹן.

ווערטער
וואָלְדֶּס
וואָלְדֶּס
וואָלְדֶּס

2. רַאֲבָן

באגעגנט באם ברעה פון וואָלְדֶּס מיך אָראָב — ווֹיס ווי שְׁבִּי,
וואָס אֵין געשטענען באם זְבִּיטְּפָן ברעה אָון געוקט אָף מִיר.
איָן ער ווֹיס גַּעֲוָאוֹרָן פון פְּרִינְ, דער רַאֲבָן דער פִּינְצְּטָעָרָעָר,
איָן ער אָשָׁאַלְיעָךְ אָוִיסְצְּוָלוֹגָן, אוּיבָן דַּי גַּעַטָּעָר האָבָן אָונְדוֹן פָּאָרְלָאָזְן
וואָס הוּפְט אָוִי דַּי גַּוּוִיָּק קָוְקָאָזְקָעָ פון וואָלְדֶּס!
אָ, מִיכְטִילָאָן מִיכְטִילָאָן —
נִיטָן זַי רַוְּפָט, דַּי גַּרוּיְינְקָע, נָאָר זַי זָאָגָט פָּאָרוֹיִיס:
— עַס ווּעַט אָוְנְטָעָרְגִּין דער אלְתָעָר שִׁיוּוּעָט פון דַּי רַיְיסָן,
נִיטָן אָשְׁטִינָן פון אָכָאָטָע, נִיטָן אָקָאָרְטָש אָין פָּעָלָד.
דוּידְוִידְוִידְוִוָן.

3. וויליע

כ'בין געלעגן בא דער וויליע. זי האט געטרונקען, די מאמעשי, פון דער לעוֹאנָע.

כ'האָב אַרוּתְּגַעֲקוֹט אָוּן גַּפְרָעָגֶט בְּאַרְיֵה:
צִי ווּעַט בְּיַאלְוָן, בְּיַאלְוָן אָוְנְדוּ נִיט צָאָרָעָנָעָן?..
אָ, עָר זִצְט שְׁוִין נִיט אָפְּ דִּי שְׂטָעָרָן, בְּיַאלְוָן,
אוּן עָר שְׂוִימַט שְׁוִין נִיט אַיְן דִּי הִימְלָעָן,
וּוי אָהָעַט אַזְּלָעָרְנָעָר, וּוי אַשְׁלִיכְעָן אַגְּלָדְעָרְנָעָר...
דו — בָּא וּאָס זִינְגָּעָן מִיר גַּעֲבְּלִיבָּן? דּוֹידְיָדָן.
מִיר זִינְגָּעָן גַּעֲבְּלִיבָּן בָּא אָן עַמְּעָר, וּאָס מַעַן קָאָן מִיט אִים נִיט שְׁעָפָן,
בָּא אָ לְאָפְעַטָּע, וּאָס מַעַן קָאָן מִיט אִיר נִיט גְּרָאָבָן,
אוּן בָּא אָ וּוּאָסָעָר, וּאָס מַעַן עַס נִיט אַרְיְבָעָרגָיִין,
הִיִּי, דּוֹידְיָדָן.

¹ אַפְּרֶסְאָנוֹשׁ פּוֹנְ דָּעָר וּוִיסְרָוִיסְיָעָר פָּאַלְקָסְ-מִיפָּאַלְאָגִיעַ.

4. בערד

יעוזס האט געהיסן אונטערשרען די קודלאטע קערק,
דוידודויזן.

יעוזס האט געהיסן אונטערשרען די לאנגע בערד,
א, וויי, כ'האָב קויַם די דרייצַן האָר אונטער דער גאמבע
אויסגעכֿאליעט,
ווײַיל א באָרְד גִיט כָאַכְמָע צו דעם מענטשׂ.
אוֹן אֵיר אַלְטָע רִיסְן, אֵיר בעקָוועדיַקָע,
הענער אַפְגָעָרָאַכְעָנָע, פֿעַלְדָעָר אַפְגָעָקָאַסְעָטָע,
זַעַט די גַעַטָעָר צו.
ס'האָט בְיאַלְוָן גַעַלְוִיכְטָן מִיט דַעַר קַאַלְטָעָר באָרְד,
אוֹן אלְיַין דַעַר יְעֻזָס טְרָאָגֶט אַבעַרְדָעָלָע אַבלְאַנדָע —
דוּידָדוּיזָן.

5. פאנטוליי, יעםליאן אוּן טיט

פארוואס שווייגט אָפַּ דער אַסיפע פאנטוליי פון קריוויטשיין?
ער וואָרעדט הינטערן אוּוֹן די לאָנגע באָרד, די געלע באָרד.
אוּן פארוואס שווייגט יעםליאן פון קאַבלניך, דער הויכגעוויסיקער?
בּֿאלְאָז שטייען זײַנע קִילעַכְדִּיקע בּֿינְשְׁטָאָקָן,
אוּן די צִיגֶן זײַנע ברענְגָּען אִים זִיבָן מָאֵל זִיבָן.
אוּן דָּו, טיט פון לְוַהָּאוּיעַ, דָּו הוֹלִיאָקָע,
פּוֹנוּם שׂוּעָרָן קוֹפֶּל טְרִינְקָסְטוּ בְּרָאָנְפָּן אָפַּ די כָּאָסְעָנָעָס,
אוּן דִּין דָּודָע וּוְאַיִתַּ, וּוְאַיִתַּ, וּוְאַיִתַּ,
אָ, זָאַל מָעַן אַנְזָאָגָן אִין לְאָנד, אוּ סְאַיַּו בְּיַאלְוָן אַוּוּקָגָעָנָגָעָן,
מִיט דָּעַר טָאָרְבָּע אָפַּ דָּעַר פְּלִיצְצָע
אוּן מִיט דָּעַם שְׁטַעְקָן דָּעַם בְּעַרְיָאַזְעוֹן אִין הָאָנָט...
דוּידְוִידְוִידָוּ.

6. פָּאַרְוּוֹאַנְדְּלִונָג

אֲפָדֵי פָּעַלְדָּעֶר קָלָגָן דַּי קָוְרְהָאָנוּן, אֲפָדֵי בָּעָרָג — דַּי פִּירְשְׁטָלָעֶכֶב
קָוְוָאָרִים,
אַיְן דַּי וּוּעַלְדָּלָעֶךָ דַּי אַלְכָאָוָעָ בָּאוּיְינָעָן דַּעַם גּוּרְלָ פָּוּן רִיאִסָּן
דַּי צָנוֹנִיפְגָּעָה וּקְעָרְטָעָ שָׂאָטָנָס פָּוּן דַּי אָוּוָס.
דוּידְוִידְוִידָן,
אֲאֵיךְ וּוּעַלְלָא לְיַאַק מִיטָּרָאָבָן אֲקִיּוּעָרָ בָּא דָעָרָ וּוּלְיָעָא,
אַזְּנָן כְּיוּעָל — צָו דָעָרָ רַעֲכְטָעָר זִיטָט,
דַּי קָאָסָע — צָו דָעָרָ לִינְקָעָר זִיטָט,
אַזְּנָן וּוּי דָאָס פּוּיְעָרָל, וּאַס אַיְן גּוּוֹאָרָן אֲרוֹטְשָׁאָן
אַזְּנָן וּוּי אַלְיעַמְּנִיקָע דַּי סָאוּעָן,
וּוּעַל אֲאֵיךְ פָּאַרְוּוֹאַנְדְּלִטָּ וּוּרְעָן אַיְן אֲגּוּרְיָעָן שְׁטִיָּן.
הִיִּי, דוּידְוִידְוִידָן.

7. יעוז

ער איז געגאנגען בא די פעלדער, דער גאט פון ירושאלאים.
מיר זינגען אים ארוייס באגעגענען מיט ברויט און זאלץ.
דוידזידזין.

עס האט דער נצייר גאט בא אונדז געפרעגט:
— ווער איז איצער טאטע?
ווער איז איצער מאמע, ווער — די ברידער איצער?
א, אונדזער טאטע איז דער וואלד, דער יאלזווער,
אונדזער מאמע — די וויליע איזן זיכדעגעם קליער,
און די ברידערלער — דער ברוינער דאָב און די סאווע! —
ער האט אויסגעציגן דעת לאנגן פינגער צום הייל,
נאָר מיר האָבן דאָרטן גארניט געזען...
דוידזידזין.

8. פאנטעלליי, יעמליאן אוֹן טיט

א. איר קומט א羅יס פון די קאטעס באוינגען אונדזער שייעוועט,
דו, פאנטעללי פון קרייזטיש,
אוון די, ימעליאַן פון קאַבליניך, אוון די, טיט פון לוהאוועז.
דוידודזידוועז.
ביאלָן ווועט איבערקערין דעם גאלדענען בעכער זייןעם
די פעלדער אַנצוֹרְטִינְקָעָן מיט אָגרינָעָם ווַיַּן.
אוון באָלֶד, באָלֶד
פארשליסן וועלָן זיך אונדזער ער אָויגָן פון זעָן,
ווילְעָס קְלָאָגָט דער דעָמָב.
די אַסְפָּע אַיְן מיט בלָוט פֿאַרְלָאָפָּן אָונְטָעָר דער קָאָרָע
אוון דער בוּשָׁלְלָאָגָט מֵיד מיט אוֹאַיזְוָרְנָעָם שְׁנָאָבָל אַיְן הָאָרֶצָן.
מייכילָאָן מייכילָאָן
דוֹידּוֹידּוֹידּוֹ
דוֹידּוֹ
דוֹידּוֹידּוֹידּוֹ
דוֹידּוֹן.

איך בין א באכערא א הולטני

איך בין א באכערא א הולטני,
האָב איך מיר א שטעקן,
טרײַרְטִיְרִיךְ, טֶרְטִיְרִיךְ-רִיךְ,
כּשְׁפָאוֹן אֵין אלדי עַקְנָן.

קָוָם אַיךְ צַוְּ אַקְרָעַתְשָׁמָעַ צַוְּ,
קָלָאָפְּ אַיךְ אָנוּ אֵין טְוִיעָר,
— וּוּרְעַרְבִּיסְטוֹן וּוּרְבִּיסְטוֹן?
עַנְטְּפָעָר אַיךְ: — אַגְּיָעָר.

— לְיִידְיקְגִּיעָר, אָזְוִי פְּרָנִי
כּוֹצְפָּעָנִיקְ פָּאָרְשִׁיטָעָר ...
טְרִיכְלִילְיגְ, טְרִיכְלִילְיגְ,
אָנוּ אַיךְ גַּיְיִ מִיר וּוּיְטָעָר.

קָוָם אַיךְ צַוְּ אַבְרוֹנוּם צַוְּ,
כְּשְׁרִינְקְ זִיד אָנוּ מִיט וּוּאָסָעָר,
שְׂטִיבְ אַיךְ אֵין דָעַם מַאֲרְגְּנוֹגְרוֹוי,
וּוִי אַהֲן אַנְאָסָעָר.

פָּאָרָט אַפְּוּיָעָרְלָ פָּאָרְבָּיָן.
— טְצַאָה טְשִׁיבָאָטָש נָא סְוּוּטְשִׁיְעָ ? —
וּוִילְסְ אַיךְ נִיט אָנוּ טְוָא בְּרָפְיָן:
— סְוּוּטְשִׁיְעָ ? — פָּעַטְשָׁע מַעְטְשָׁע ...

זומער

ס'האָט הַיְנֶט דִי זֹוּלַט זִיךְ אָוִיסְגָּעָווִיקְלַט וּוִידָעַר נֵיכְ:
דָעַר גְּרָאָבָעַר קְנָסָפֶן, דִי פּוֹלָע עֲרָד, דִי גְּרִינָע שְׁוַקְעָרַיִּי.
ס'האָט אַלְץ גַּעַצְיְּטָעָרט, וּוי דָאָס שְׁטִימְפָּעַ מִידְלַלְּפִיב
פָּאַרְצִיטְעָרט וּוּרָט פּוֹן-שְׁאַרְפָּעָרַפְּרִידַ בָּם וּוּרָן וּוּבָבַּ.
אוֹן אַיךְ בֵּין, וּוי אַקָּאַז, גַּעַלְעָגָן אַף דָעַר מִיטַּפּוֹן פֿעַלְלַ,
וּוּ ס'האָט גַּעַשְׁפְּרִיצְט, גַּעַבְלִיצְט, גַּעַפְנְקָלְט אַונְ גַּעַהְעַלְט.
איַין אוֹיג פָּאַרְשְׁמִירַט מִיטַּזְוָן, דָאָס צְוַיְּתָע — צְוַגְעָמָאַכְט.
כְּהַאָב שְׂוִיְּגָעָוְדִיק גַּעַקְוָאָלָן, שְׂוִיְּגָעָוְדִיק גַּעַלְאָכְט.
אַרְבִּיעַר מִילְּן, פְּלִין, אוֹן וּאָלָד, אוֹן טָאָל —
דאַ וּוּלְגָעַר אַיךְ זִיךְ אָמָ — אַהֲרָטָע בְּלַאֲנָקָעַר שְׁטָאָל.

פֿרַעֲרַלְעַד
קָלִיּוֹנָעַ

טישררי

עם האט אין טישרעדיקון לאנד א קאלטער פלאם אראפגעראונגנט.
פונוואגען פלייצט דער טונקלער, ברוינער גאָלד, פונוואגען?
ווײַ קאָן אִיך אַיצטער ערגרער זיין פֿון וואָגָלענדע בוטשאנען
אַין אָונְדוּזֶעֶר גָּעָגָנֶט.

קראנק בין איך, אַ, קראאנק אין טאג די שאָרלעך-דיינע,
אוֹן צָגְלִיבָּה: אָף אַט די לאָנגָע, רוייטע הענט פֿון בִּימָעָר
בֵּין אִיך אָופְּגָעָה אָנְגָעָן אַיצטער אַיְינָעָר
אָף מִין גָּעָלְ-גָּעָוָוָלָנָעָר טַשְׁוָפְּרִינָעָ.

אַ, טישררי, טישררי... סְלִיגַט דִּין רַיְנָע הָרֶץ אַינְצְוּוּיָעָן,
בלוֹטִיק, וַיְיַי אָקוּוּעָנָע צָעַשְׁנִיטָן,
אַין זַעַן זַעַן זַעַן דַּעַם קַילָּן פְּלִיכְנָדִיקָן בְּלִי אַינְמִיטָן,
וּאָס די וּוְילִיעַ קַיפְּקָלֶט דָּוָרָךְ אַין שְׂטָאַלִיקְ-שְׂטָילָע וּוַיְיַעַן...

אַ, טישררי, טישררי... אִיך האָב דִּיך בָּרוּיטָט בָּאָגָעָגָנֶט
אַין כְּשָׁרָאָג זַיְן שְׂוִימָעָנְדִיק אַין גָּאָלְד דִּינָנָעָם פָּוָנְדָאָגָן,
וַיְיַי קָאָן אִיך אַיצטער ערגרער זַיְן פֿון ו֊אָגָלָעָנָדָע בָּוּטָשָׁאָגָן
אַין אָונְדוּזֶעֶר גָּעָגָנֶט.

* * *

א שטיל געזנג אין אוננט-בלוי, ס'אייז דא א שא...
דעמאַלט שוועמען בלוייע שיפֿן אין דער וועלט,
דעמאַלט ווערן אויגן לְיִתְעַר אָוּסְגָּעָהָעַלְט,
און ס'אייז די וועלט פָּאָרָאָן אָוּן ס'אייז די וועלט ניטא.

דעמאַלט פָּאָלָן שטילע ווערטער, שטילע טפֿילע-דרײַד:
ס'יליכט די זעלע אָוּסְגָּעָהָעַלְט פָּוּן דער טונקלעֶר שֵׁיד.
שטייל. עס הייליקט זיך דאָס לעבען צִיטְרַיך אָוּמָעָטוּם.
פִּינְצְטָעָרִיםִיד אִין פַּרְעָמְדָע לְעַנְדְּעַר גִּיטָּא מְעַנְטָשָׁ אָרוּם.

• • •

עלנות ליד, דו זוכסט דינן رو
אוון ציטערסט ווי א מירטנבלאט,
פונן כווארלייע אויסס אפ כווארלייע צו
א זעגאל בלאנדנושעט מיד אוון מאט.

פארשטייקטע טרער פון הארצן טיף
און שטומער הארבסטיקער געוועין,
אין קרייעס איזן א שווארצע שיף

דאס בלוט פון ווונדן רינט און רינט,
עד, וויטעטיך, הארץ! די יונגט וויט...
אין זערבעס ווינט באנאקט דער ווינט
אונ קלאפעט אין פאנצער שטעלערהייט.

געשרייען

צום הימל גיט אוף באדרונאכט א געשריין:
א, וואס טוונז מיר, גאט, אָפּ דער ערדיין?
דער מאלעך באם הייליקן טויער, גענוייגט אָפּ דער שווערַה,
פארברעכט זייןע פְּלִיגְלָעֵן פֿוֹן וּוַיִּ.

צום הימל גיט אוף באדרונאכט א געשריין...

צָוְ צָאָס הַוִּישִׁינְעִירָאָבָעַ וּוְעֶרֶת שְׂטִיל מִיטָּמָאָל,
דֵּי פְּעַלְדָּעָר פֿוֹן שְׂטָרְנוּדָלָעַךְ פִּינְקְלָעֵן אָוָן וּוִימָלָעַן...
דָּאָן קְלָאָגָט אִין דָּעָר נָאָכָט זִיְּן פָּאָרְבָּאָרְגָּעָנָעָר קָאָל:
„אַ, וְואָס טַו אִיךְ אַלְיַיְן אִין דֵי הַיְמָלָעָן?!“

* * *

אייצט איז נאך מײַן שטיבל באהאנגען מיט אייער
אוֹן סָגִיסְטַּן נאָךְ דֵי שְׂקִיעַ אַיְרַן וְיִן אַיְן דֵי שְׂוִיבַן.
אָ, רָאַזְיָקָעַר עַלְנָטוֹ אַיךְ שְׁטִי בָּא דָעַם פָּעַנְצָטָעַר
אוֹן שִׁיק אַיְן דֵי פָּעַלְדָּעַר פָּאַנְאַנְדָּעַר דֵי טְוִיבַן...

עַס וּוּלָּוּן דָּאָךְ זַעֲגָעָר דָּעַרְפִּילָּן מִיַּן שְׁטִיבָּל,
וּאַס שְׁטִיְּטַּשׁוֹן פָּוֹן לְאַנְגָּב בָּא דָעַרְ זַיְתָּשׁוֹן דֵי זַעֲגָן,
אוֹן אַיְנָעָר אַגְּרִיעָר וּוּעַט זַאֲגָן: אַט לְאַמְּרַיר
זַיְנָן אַיְצִיכָּן בְּרִיקָּל צָוָּם לְעַבְן אַפְזָעָן...

דָּאָן וּוּלָּוּן אַיךְ דָּאָךְ מַזְוָּן אַוּוֹעָק אַיְן דֵי פָּעַלְדָּעַר,
וּוּסְלִיגְטַּאַיְן דֵי בְּרַעֲגָן אַטְיכִּיל אַקָּלְטָעַר,
אוֹן הַעֲרָן, וּוּי וּוּלָּוּן צָו וּוּלָּוּן דָּעַרְצִילְילָן:
„אַט גִּיטָּעָר, דָעַר כָּאַרְעוּוּעָר בָּאַכְעָר, דָעַר אַלְטָעָר“...

* * *

דאס רעגןDEL טרייפט
אווי פינקלענדיד-פין,
ווער האט געההייסן
אונדזן קינדרעלעך זיין?..
שטיילנוקע מיצין!

פון פרישן און וואראמען
בערגעלע מיסט
דאס הענדעלע וויסט
האט אונדזן ביידן באגריסט,
און ס'האט אים דאס ריטשקלע
אייבורגעמיישט... .

— אמאלאי געוווען
א שעפסעלע שיין,
א שעפסעלע קליאין,
אייז עס געוווען
אליאין און אליאין...
ס'איין ערמעס, צי ניין?

„ניין.“

— אייז עס געוווען
א ציגעלע קלאלר,

מייט גילדענע גלעקלען,
גילדענע האָר...
„פרישנֿקע גלעקלען
לייב אַיך בֵּין גַּאֲרִי?...“

— שווועסטערל, וויסט ניט וו אוייס און וו
אלין,
ווער האָט געהיסן
אונדזן קינדערלען זיין?
שטיילינקע מײַן!..

* * *

דער נאכט-געועלב איז אויסגענאנן קאלט און רונד
דער שטאָט אַרום.
פאָמעלעך בלוטיקט שטייל און שווער מײַן פרישע ווונד,
דאָך בְּלִיְבָּך אֵיך שטומ.

אַ פרעטעל הילכת. צוֹזָמָעַן מִיט דֻּעַם בְּלוּעַן רְוִיָּם
טרינק אֵיך דֵי קָעַלְתָּ.
און כִּשׁוּוִיג פָּאַרְשָׁלָאָסֶן אֵין דֵי חַיְלָן פָּוּן מִין טְרוּיִם
אֵין אַיְגָנוּוּלָט...

* * *

ווען כ' האב פאר זיך דעם ל'עטען טויער
צוגעמאכט,
האב איך אוועקגעשיקט דעם שטיילן טרויער —
געקלונגען, טיף געקלונגען
האט די נאכט.

דער וויסטר פאלאץ פונעם טויט
וועט שטויינען איינזאם אין דעם מארגנרייט.

באיגינען וועט א ואנדערער אין טאל
זיך רוען בא א ברונעם.
און פרום וועט ציטערן זיין קאל:
א פרעמדער טרויער
האט זיין ווידעיליד געפונגען!

דער וויסטר פאלאץ פונעם טויט
וועט שטויינען איינזאם אין דעם מארגנרייט.

* * *

געזאנגען אומקלארע... דיין שטאר אויג קאן געפינען
נאָר קאָלטע ווערטער אַינגעפאָסטע זיכער:
מיר ל'יכט דאס ציט'ריך וואָרט, ווי פערלְטוּי באָגינען,
אָף בלעטער ל'יכטיקע פון ביכער.

אִיך האָב געליבט די העלسطע זעל פון פרויען
(און עפֿשער האָב אִיך זי אלְיאָן באַשאָפָן?),
נאָר כ'הָאָב אִיר היילקִיט געמוֹזֶט פָּאַרטְרוּיעַן
די רײַן געשַׂלְיפָּעַנְע געשַׂנְיִצְׂטַע טראָפַן.

די מירמל-וּוּאַקְנְּדַלְעַך (אין הארץ פון דיכטער)
פון היימלאָנד שוּוּימַעַנְד אֵין פרעַמְדַע ערְטַעַר...
אִיך בענטש אִיך, וואָגָלעַנְדַע, אִיך צִינְד אִיך ל'יכטער:
די קְלָאָר-קְרִישְׁטָאַלְעַנְעַג, צְשַׁטְּרָאַלְטַע ווערטער.

* * *

עפער זינג איך... ס'רייט זיך א זידנס אין הארצן,
ס'רינט א ציטערדייקעס טיף אין בלוט.
גין... איך וויס ניט... יא... א שכינע קומט אין שווארצן,
שליכט אין צימער מיט דעם אונטיגלווט...
עפער זינג איך?!

כ'נען דאס טילימל, אין זילבערן געבונדן —
דאונען, קערן בלעטעלער... די שא פון ראכמים קומט...
עס לעשט די נאכט, וואס ס'האט דער טאג געזונדן,
שטיילער... עפער רירט זיך. אַאָא... א ניגן ברומט...
עפער זינג איך!..

* * *

אין גארטן, באנאכט, אונטער בליענדע צויזיגן,
א האנט אין א האנט וועלן ביידע מיר זיין
און שוויזיגן.

די בלאסע לעוואגע פארשטיילן וועט אונדזערע ליידן,
וועט וועבן פון רוייקן זילבער א כאלעם
אף ביידן.

מיר זייןען פארטילטע, פארוואגאלטע טיבן —
לאmir זיך טוליען, ווען קיינער באמערכט ניט,
און גלייבן...

און ווען אין א נאכט וועט פון אונדז ווער ניט קומען, —
ניט וויינגען, ניט טרויערן זאל דער פארלאזטער,
נאָר שטומען.

אין גארטן דארט אונטער די בליענדע צויזיגן
זאל ער די פארציטערט פינגער פארברען
און שוויזיגן...

* * *

ווער גייט אין סאָד אצינַד, ווער גייט?
ニיטא דאס ווארט, וואס זאל דעם סאָד פֿאַרְזִיגְלָעַן,
ニיטא די האנט, וואס זאל די טיר פֿאַרְזִיגְלָעַן
שטיילערהייט...

פלײַן אַדוֹרֶךְ די לאָדָן, נאָכָט, פֿוֹן וואָלֵד אָוּן פֿליַין,
עס רות מײַן קאָפֶ פֿאַרְבִּיאָכֶן אָפֶן טִישׁ.
ס'איַן אַיצְטַדְיַה גַּאֲרָעַ וְעוּלָט אַצְטָרִיךְ גַּעֲמִישׁ
פֿוֹן לְדִיעָר שְׂטִילָעַ אָוּן באַהֲלָטְעָנָם גַּעֲוִיַּן.

עס בעט דער סאָד אצינַד,עס רינַט דער טוִי,
עס זינְגַט דער פֿאַרְבִּינְקָלָאנְגַ פֿוֹן שְׁוֹאָרַץ אָוּן בְּלוּיַיַּן,
עס שׂוּלִימַט דאס לעַצְטַע לִיד פֿוֹן מִירְעֻוּרָאנְד,
עס קוּוּלָט דער טְרוּיִינְרָאנְד.

א לעוֹאנָעַ-נאָכָט

אין ווִיטְעָר שְׂטִילְקִיטַ שְׂוֵימֶטַ דִי מַאלְקָעַ-שְׂוּאָה,
עַס פִּינְקָלָעַן אַין דַעַר נַאֲכָט דַעַר קִילְעָר אִירָעַ שְׁלִיעָרַן —
כָּאַלְוִימָעַס פָוַן דַעַם הַיְמָלְ-בְּלָא.

אוֹן אַפְגָעַלְאַשְׁעָנָעַ לעֻוֹאנָעַ-לִיכְטַ
טְרִיפְטַ זְאַפְטִיקְ-קִילְ
אָף יְעַדְן דַעַרְפָעַלָעַ, וּוֹאָס דְרַעַמְלָט אַינְדָעַרְשְׁטִילַ.

אוֹן סְרִירַט זִיךְ אָסָם אַ וְיִכְעַר שְׁטְרָאָלַ,
וּוֹאָס בִּינְדָט צְנוּנִיףַ:
דָאָס הַינְדָעַלָע אַין הוַיַּףַ,
דָאָס פִּישְׁעַלָע אַין זִין גַעֲוָעָסָעָרַ,
אוֹן סְיוּוּיסָעַ לְעַמְעַלָע אַין שְׁטָאָלַ.

אין ווִיטְעָר שְׂטִילְקִיטַ שְׂוֵימֶטַ דִי מַאלְקָעַ-שְׂוּאָה
פָוַן אִירָעַ צִיטְעַרְדִּיקַע מִירְמָלְ-שְׁלָעַסְעָרַ...

עם טרעפט

עם טרעפט, איז די וועלט זינגעט ארויס א פארבאָרגענען ניגן,
דאָן ווערט אָפּ אָ רעה געה הייליקט דאָס ל'עבן.
עם שוימען ארויס יונע טפילעס, וואָס ווערן פון יעדן פארשויגן,
אווי נאענטן, אווי איבערגעגעבן...

דאָן גלייבט מען, איז יעדערנס בראָך
ס'איין יעדערנס בראָך, איז ניט איבערצוטראָגן,
אווי אומענטשלעֶר טיף, איז מע קאנַן נישט ניט ריידן, ניט קלאגן,
אוון דאָך...

הונגער

כאיי דורך ראווע אונט-פאסן,
ס'ווארפט די נאכט שוין שווארצע פילן,
כ'חאָב א טריינען פרײַנט א בלאסן —
הונגער פירט מיך ... הייסט זיך איכלן...
ס'שויבדלען שלדּן, הוין און גאסן,
ויגט זיך, וויגט זיך, הימל-מילן!

הונגער, ער, דו דארע קליאטשע,
לייגסט דיין קאָפּ אָפּ מיר אֲנידער,
אוֹן אַין שווארצער עקוואַלטאָציעַ
טאנץ אֵיך, שפְּרִינְג אֵיך, כְּשַׁרְיִי אֲמִידָעָה:
פאָצִיעַן אַצִּיעַן מאַרְינַאַצִּיעַן!
הונגער פִּיפֶט אַין מַיְנָע גַּלְידָעָר.

* * *

...איך טראג די ניטס אין יונגע געמייט —
א ליכטיק פאנעם אוון א ליד.

דאס ליה, וואס פלייסט ארויס אן קלאנגע,
וואס וועבט פון זידנס זיין געזאנג.

א קוועלכל עפנט זיך אין זעל,
אוון ס'פליסט א בענקשאפט ריין אוון העל:

פארוזאָס זעט אויס דאס לעבן טרייב?
פארוזאָס האָב איך דיך, ליבסטע, ליב?

* * *

ס'ליפכט ליכטיק-ליינד דיין זעל אין העלן וויאי,
ס'אייז ריין דיין קעלעבל, ווי שנוי, ווי שנוי...
דיין אפביילד רייניקט אונדזן דאס שטילע הויג,
דיין נאמען שיינט צו מיר אוון לייזט מיך אויס,
איך בעט דיך, ליבינקע, צו יעדער ציטט:
נאקסאל ביסטו, מײַן קינד, געפליגען וויאט??

מיך רופט דיין זעלעדרו, ווי כ'שטי און גיַי,
ס'אייז וויס דיין קעלעבל, ווי שנוי, ווי שנוי...
וואו ביסטו, קינד דו מײַנט? דו מזותש דאר זיין —
דיין כאלעט הייליקט מיך און שלעפערט איצין.
איך גי אין לעבען אום באם זיטט, באם זיטט...
נאקסאל ביסטו, מײַן קינד, געפליגען וויאט??

ווער וויאט, וואס וויאט דער ווינט אין לאָד אַזוי,
ס'אייז וויך דיין קעלעבל, ווי שנוי, ווי שנוי...
עס ווועבט א וויסטע טובי א ליב געוועב
אָף אונדזער שטילן הויג, אוּוּ אִיך לְעֵב
איך זיין און כ'רוֹף צו דיר אַין פִּנְצְּצָעָרְקִיט:
נאקסאל ביסטו, מײַן קינד, געפליגען וויאט??

* * *

די וויכלע אקסלען ציטערן פון מילן בארייר,
שטייל בייגט זי אויס צו מיר איר בליעיך גזוייכט.
איך שפיר א קלאנג ווי פון יאפאנישן געשיר,
און כ'אטעם איפין בארוישט איך דינע ליכט.

דאָן בײַג איך גאנץ זיך צו וויסעל האנט.
און גרייניג קליניגט אוּף דאס בלוט איך יונגן גאנג
וואָן איך פֿאָרְבְּלִיבְּ אָווֹי דאס לעבען לאָנג
בָּאָם לֵיכְט פֿאָרְבְּוִיגְן, וּאָס לֵיכְט מִיר אָומְבָּאָקְנוּט.

ריבиш

א, ניט ווי די ברוינע סאוזלקע איז זי שטיל,
און ניט דער סאמעטגענער שוואלב איז איר פיגעלע —
זיז זאל ברענגן א גערוס פון מיר.
לייבער איז זי אפליע פון דעם גרויען קוקאווקעלע.

א, ניט צו דער קוקאווקע איז זי גלייך,
איך זאל זי הערן רופנדיק...

עפשער איז זי, ווי די ריאביבנע, וואס שטייט באם פונצטער,
ווע דיי וויליע,
וואען זיז איז נאך קיין טיך ניט געווען,
וואען זיז איז לעוואנדיקע געועSEN אלטן שלאָס
און אַרוייסגעקוט צום יאמ.

דו ביסט ווישט פון מיר, און מײַן מאזל איז אויך אַן אַנדערער,
ווײַל איך בין געגילדן צו דעם לאנגן פוקס,
צו דעם גרויען וואָלף
און צו דעם דעמב, וואס האט קיין בלעטער ניט.

פארוואָס, לאנגער פוקס, האסטו קיין באַוּאַרער ניט —
און איך בין אַן עלנטער אין פעלד?..

פארוואָס, גרויער וואָלף, האסטו קיין נאָרעד ניט —
און איך בין אַן פֿאַרְשְׁטוּסֶעֶנֶה?

פארוואָס, אלטען דעמב, האסטו קיין בלעטער ניט —
און איך קיין מאזל ניט?

* * *

וועסט אנטאָן דײַן גילדענעָם רונג אָף זײַן פִּינְגָּעָר,
אוֹן אַיךְ טראָג דײַן אַיזְעָרְנָעָ קִיְּמָת.

ברעַן אוֹיסְטָעַ דֵּי ערְטָעַר, וּוֹ אַיךְ בֵּין גַּעֲשְׁטָאָנָעָן,—
כַּיוּעַל אַיסְבְּרָעְנָעָן דֵּיק פֿוֹן מִין הָאָרֶץ.

אָ, גַּרְוִינְקָעַ שְׁפָעָרְלָעַן, אַיר קָוְמָט צֹ אַיר קוּוּרוּעַ,—
צֹ אַיךְ אַיְזָן גַּעֲוָעַן זַי פָּאָרְגְּלִיכְּבָן.

אוֹן אַיךְ, בָּעַט אַיר, בְּרִידְעָרְלָעַר שְׁוֹוָאלְבָן
בָּאָם פָּעַנְצְּטָעַר:

נִיט לִיבָּן זַי אַפְּן,
וּוַיְלְכִּיזְיָאָף דָּעַר עָרְד אַיְזָן אַוְוִילְלָעַס,

די נְעַסְטָן נִיט בּוּיְעַן,
וּוַיְלְזַיְהָאָן אַוְעָזָק פֿוֹן מִין הַיִּם.

די כ א ס ע נ ע

(פאלקם-מאטירווו)

I

דאס שטיבל האט מען אויסגעקאלכט
און ריין געמאבט די דילן.
עס קומען באולד מעכוטענעשטעה
און קליעזמער וועלן שפילן.

מיין באסן אייז א יונגעראמאן
פון גרויס-معدינע פוילן,
זיין בליק אייז הײַס, ער ברענט און גלייט,
ווי פיעער גלייט אָפּ קווילן.

נאָר ער אייז יונג אָזוי און בלאָס,
ער קוושט מיך שטיל אין שטערן,
ער גלעט מיין האנט און שמיכלט מיר,
די אויגן גיסן טרעָרָן.

II

דער טאטע האט אוועקגעשיקט
צומ פעלער שמועל-יאשען,
צומ מלנעד אָף לוהאויער שליאר,
זו בערלען און זו שאשען:

זין טאכטער אייז אַקלע-מייד —
וואס ס'יארף זיין, אייז געווארן, —
זוי זאלן שפאנען גלייך די פערד
און קומען באָלד זו פארן.

לעמאַנְהאַשׁעַם, לעמאַנְהאַשׁעַם
זאל קומען פעלער יאַשׁעַם, —
דער כאסן אייז אַן אויסנאַמְזָאַר,
ארן ט'זאגן אונדז אַדראַשׁעַם.

III

די מאמע זאגט: די פורן קומען —
קרויוים, גוטע געסט.
אין אנגעפאקטע וועגןער,
ווי פוגלען אין א נעסט.

מע טראגט די טארטן, איבינגעמאכטס,
די פולע פֿלְעַשָׂעֵר ווֹיִן,
די בראנפֿנס, קערב מיט האב און גוטס
אין גרייסער שטוב ארין.

IV

היי, כאדראָם און כאדראָם
און בִּים-בָּאַס-בּוּם...
עס טאנצֵן די מעכּוֹת עַנְעַטְעַטְעַט
ארום און אַרְומָן:
בערל כאפֿט דעם כאנס קיטקע
און ער טאנצֵט מיט אַיר,
באשע טאנצֵט איַן קְרִינְאַלְנִיעַ
סָמַע בָּאַדְרַע טִיר.
איַי, לעבעדיַק און האפּערדיַק,
און לעבעדיַק און פרְייַי,
איַי, מע פִּירֶט די כאַסְנִיקָאלְטַן
איַי! איַי! איַי!

V

דערלאנגט אהער די קאָרְפּוֹןְ-קַעַפּ,
די שליען און דעם הינער-זופּ,
די העליזעלעך פון די טשאָלנט-יטעפּ,
און כי-געלהבעט זאל זיינ!

מע לעבט נאר איינמאָל אָפּ דער וועלט...
אוּי, אָרְעִצָּאָרָע, קָוָם אַהֲרָע,
וּאָסָה אַסָּטוֹ זַיְךְ אָוּזְקָגְעַשְׁטָעלָט,
אָט נָעַם אֵין מָוִיל אַרְיִינָן!

יוֹיךְ צָו פּוֹלָע שִׁיסְעַלָּע
אוּנָה מַאֲשָׁקָע אַוִיךְ צָו קָאָפְּעַלָּעָר,
צָו קָאָפְּעַלָּעָר, צָו בִּיסְעַלָּעָר,
אוּנָה נָעַמֶּת זַיְךְ אָן מִתְּמוֹתָן!

וּאָס שְׂטִיטִיט אִיר דָא אֵין קוֹפְּקָעַלְעַדְּ?!

אָט נָעַמֶּת זַיְךְ צָו דִי צִימָעָסְלָעָר,
די קוֹגָלָעָן אוּנָה דִי פּוֹפְּקָעַלָּעָן —
אוּנָה זַאַל אָוְגָדוֹן גִּינָּן נָאָר גּוֹטָן!

VI

די קאָלע זיצט אָ פרײַלעכע
באמֿ כַּאֲסֶנֶם טיש אלְיִין.
אָ, קאָלע-קְרֹויַן ווֹאָס טוֹסְטוֹ, ווֹאָס?
פָּאָר לְיִיטֵּן אַיְזַן נִיט שִׁין...

זַיִן זִיכְּן וַיְיִדְּבָּעַלְעָךְ
אוֹן רַיְדַּן נַאֲכָנוֹאָנדְּ,
אָ, קאָלע-קְרֹויַן, מִיר זַעַן דָּאָרְ,
דוֹ גַּלְעַטְסַט דֻּעַם כַּאֲסֶנֶם הָאָנָּן.

אָ לְאָגָן, לְאָגָן סִיוֹן-טָאָג
הָאָט אָפְּגָעַפָּאָסְטַּטְּ דִּי פָּאָרְ,
דַּעַר אִיבְּרַעַשְׁטָעַר זַאֲל צַוְּשִׁיקְּן
זַיִן מַאֲזְלָדִיקְּעַ יַאֲרַ...

דַּעַר כַּאֲסֶן אַיְזַן אָ שְׂוֹאָכָעָם קִינְדַּ,
אַיְזַן אָוּמְעַטְּיקְּ אָוֹן בְּלָאָסְ,
אָ קְלִינִינִיקְּיִיטַּו אָ בָּאָקִי זַיִן
אַיְזַן פָּאָסְקִים אָוֹן אַיְזַן שָׁאָס...

דַּעַר אִיבְּרַעַשְׁטָעַר זַאֲל הַלְּפָן זַיִן,
וַיְיִצְּרֹאָנְתָּשׁ זַיִךְ נַאֲרָאָלְיִין,
מִיטַּ קִינְדָּעַר — יַיְדַּן עַרְלַעַכְּ
מִיטַּ אַלְדָּאָס גּוֹטָס — אַמְּיִין!

* * *

מיר האבן, ליבסטע, באם שפאנצירן
צוווי עמער ליידייקע באוגונט,
צווויי עמער ליידייקע באוגונט,
דו האסט געזאגט: ס'וועט וואס פאסירן.

אין שדרעך בין איך, מינן טרייסט, געלביבן:
א שווארצע קאץ אינ די גאס אריבער,
א שווארצע קאץ אינ די גאס אריבער,
ווען כהאָב דיר פינגערלעך געלביבן.

פאר וועמען זאל איך איצט זיך קלאגן?
כ'האָב ניט געקאנט דיזן שטוב געפינען,
כ'האָב ניט געקאנט דיזן שטוב געפינען,
ווען כהאָב מאטאָנעם דיר געטראגן.

מייט וועמען זאל איך איצט פארבליבן?
כ'האָב דיזן לעווייע אַנגעטראָפֿן,
כ'האָב דיזן לעווייע אַנגעטראָפֿן,
ווען כ'בין געגאנגען טנאַים שריבן.

דאס ציגעלע

איך טרייב אroiיס אין פעלד דאס וויטס ציגעלע,
עס זאל זיך פיטערן אלין.
דאס וויטס ציגעלע, וואס איך האב אפנעקויפט
פאר צוווי גילדוין,
פאר צוווי גילדוין.

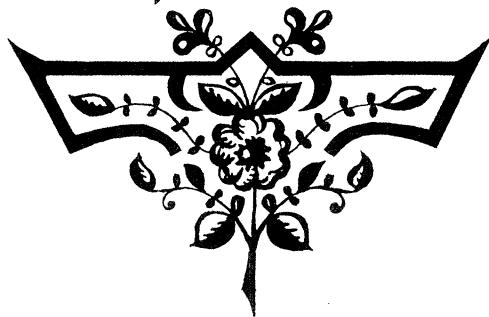
נאָר מיט די לאָנקעס גײַט אוועק, אוועק דאס ציגעלע
אוּן כָּגִי דָּעַם נָאָה,
איַן אלְטָע וּוּלְדָעָר, פּוֹסְטָע פֿעַלְדָעָר בְּלְאַנְדוֹשָׁעָן מֵיר
די גָּאנְצָע וּוּאָך,
די גָּאנְצָע וּוּאָך.

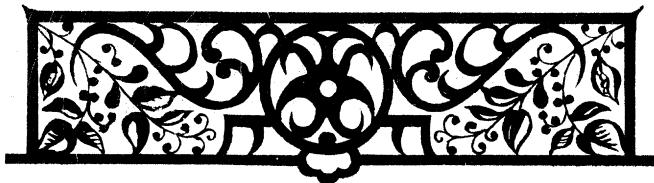
אוּן פרְדִּיטִיק האַלְבָּן טָאג בְּלִיבְּט שְׂטִיְּן דאס ציגעלע
גָּאָר אָמְגָעָרִיכְתָּ,
אוּן איך דָּעָזָע: הָעַט וּוִיטָּס אַיְזָגָעָשְׁפְּרִיטָּ אַלְאָנְדָּ
איַן בְּלוּיְעָר לִיכְתָּ,
איַן בְּלוּיְעָר לִיכְתָּ.

אַלְאָנְד — אַלְאָנְד,
וּוּ אַיְגָדָן לוּיְעָר אָךְ אַלְעָ בְּעַרְגְּעַלְעָן,
וּוּ סְשַׁלְאָפְטָע דָעָר בְּוּפְלָאָקָס לְעַם דָעָם וּוּזְוּלְטִיר,
אַלְאָנְד — אַלְאָנְד,
אַצְּטָעָרִיקָס, פְּאַרְכָּאַלְעָמָטָס,
וּוָאס קָאָן פְּאַרְלָאָרָן גַּיְינָן פָּוּ יְעַדְן דִּיר.

דער טאג פאָרגײַט. דאס וויסטע ציגעלע ליגט לעבן מיר,
אוּן אוּיך דאס ציגעלע וועט באָלד פאָרגײַן,
אוּן אוּיך דאס ציגעלע, וואָס כ'האָב עס אָפֿגָעָקְוִיפֶט
פָּאָר צוּיִ גִּילְדוֹין,
פָּאָר צוּיִ גִּילְדוֹין.

דָּרִיא מַאכְיָקָעֶר
שְׁטֵיעִין

שטוּמְקִיט

וואס וועט רײַדָּן די שטוּמְקִיט, ווען כ'בליב מיט איר אַיִינְנָעֶר אלֵין —
איך שטרענג זיך אָן צִיטְרִיךְ אַינְגָאנְצָן אָונְן צַיוּיל בָּאַטְשָׁ אַיר דּוֹיפָעָךְ
דעַרְשְׁפִּירָן,

זַי עַטְעַמֶּט פָּאַרְטִּיעַטְעַרְהִיט פָּוּן דָּעַר טִיף, וּוי אָמַכְּקָעֵר שְׂטִיעִין,
וּוי אָטְוַנְקָעֵלָעֶר כָּאַלָּל, וְוָאָס גְּלוּוּעַרְתָּ אַהֲנְטָעָר בָּאַשְּׁלָאָגָעָנָע טִירָן,
אוֹן לוּעַרְתָּ אָדְרִיקָנְדָע לְאַסְטָ פָּוּן דָּעַר בְּרוֹסָט, נִיט גַּעַלְעַבְטָ אוֹן נִיט טּוֹיטָ
וּוי אָנְכָטָ, וְוָאָס וּוְאָרט אָפְּעַט די שְׁיַין פָּוּן פָּאַרְנוֹכְטִיקָן רְוִיטָ.

שטוּמְקִיט. כִּיזְיָץ פִּינְצָטָעָר אלֵין אַין מִין צִימָעָר גַּעַלְיִימָט פָּוּן דִּין יָאָד
עַס דְּרַעְמָלֶט אַין וּוְינְקָל אָן אַלְטָעָר רְאַיְאל מִיטָּא פּוֹסְטִיקָט אָקִילָעָר
אַין גּוֹפָ
די שְׁיַינְעַנְדָּע קָלָאָוִישָׁן פָּאָרָן זִיךְ קָאָלָט, וּוי די טָעַג אָונְן די נַעַכְתָּ אַין דָּעַר
וְוָאָר —

נִיגְנוּנִים גַּעַכְּאַלְעַמְּטָעָ קְוִים אָונְן נַאֲך נִיט גַּעַבְוִירַעַנְעָ הִיטָּן זַי אָוָף.
אָרוֹקָע בְּלָאַסְקִיטִי שִׁינְנֶט אָפְּ פָּוּן די שְׁוּעוּרָעָ אָונְן טְוַנְקָעָלָע שְׁטָאָרָן —
כִּיזְיָץ-פִּינְצָטָעָר אלֵין. מִין אַנְהָהִיב אַיְזָן לְאַגְּגָמִיטָן כּוֹשְׁעָד צְוֹזָאָמָעָן גַּעַגָּאָסָן.
מִין סָאָרָה הָאָט בָּא מִיר זִיךְ אַיְזָן בְּרוֹסָט וּוי אָלְוִיטָעָרָעָר טָאָג אַוִּיסְגָּעָלָאָשָׁן.
אוֹן אַיְדָן פָּוּן עַפְּעַס אָשְׁטוּמְקִיט אָגְרִיסְעָר גַּעַבְאָרָן גַּעַוּוֹאָרָן.

כִּיזְוָאָלָט אַוִּיסְהָאָקָן בָּאַטְשָׁ פָּוּן דָּעַר שְׁטוּמְקִיט אָן אַיִינְצִיקָן פּוֹבָק,
אוֹ אַיְן הָאָרֶץ זָאָל אָגְלִי טָאָן דָּעַר נִיגְן פָּוּן פָּאָרָן גַּעַבְאָרָן,
סִיאָל פְּלוֹצְלִינְגָן אָלִיכְכָּט טָאָן פָּוּן טִיפְּקִיט אָגְלִיעַנְדָּעָר וּוּוְנָקָ
פָּוּן דָּעַם אָוּרְגָּאָט, וְוָאָס אַיְזָגְעָלָאָשָׁן גַּעַוּוֹאָרָן.

כיזאָל זיין אָף אַ רעהַ אָזוי, ווי דער קנאָספִיקער בזּוּם אַינְדָּעֶרֶפְּרֵי,
וּאָס טְרִיאַסְטַּ אַרְאָפְ מִיט אַ פְּרִיאַיד וְמִינְעַ נְעַכְתּ פָּוּן דִּי צְוִיְיגָן,
אָזוי ווי דִּי הוֹנְגִּירִיקָעַ כִּיּוֹן אַין וּוְאָלָד מִיט אַ מְוִיל אַ פְּאַרְבְּלוֹטִיקָעַ שְׂוּוִיגָן,
אוֹן קְלָאנָן ווי זַי, אוֹן שְׁטוּמָעַן ווי זַי.

עס האט א מענטש

עס האט א מענטש אין הארצניאש א וועלט געפונגען:
אייזבערג, היילן, נעכט און הייסע זונען.

שטומט דער מענטש, און אופגעדרייט, די בעכט אין זינע היילן,
בלאָט ער שוויניגדייך אף טלייעדיקע קוילן.

און נעכט נאָך בעכט, דאן בלאנדזשען טאג מיט זונען,
וואַי העלועבָס אף אָטונקל, היילכיק-פיכטן ברונען.

פארבי, ווי פרעםדס, די טאג פון פרײיד פֿאָרגִיִּעָן,
עס רות אַין הימל דאס אָפשׂינְזֶלִיכֶט פון וויבְּטָע, קאלטָע שְׁנֵיְיעָן.

דאָן אף די אייזבערג קרייכט דער מענטש, באַשְׁינְגְּטָפּוֹן לִיְדָן
(ליידנְישְׁפְּרָאָך אַין זעלעִירִיך, כאָטש פֿינְצְטָעָר קְוּוּלָט אַיר רִיְדָן) ...

אלְיַיְן דָּאָרט שְׁטִיטִיט עַר גְּרוּי, וּו שְׁטוּרָעָם טוּיטָע לִיגָּן,
אַין מִיד-פֿאָרגְּלִיוּעָרט, נְאַזְּרִיך אַון אַנְטְּשּׁוֹיגָן.

דאס לעצל

אין געלומטע פֿלוֹדְעָרֶן, אַינְגָם קָאנְנוֹסִים-מִיצְעָלָע
פֿוּקֵל אִיךְ אַינְ פֿלִיקָעָלָע, כְּקוּלִיעַ זִיךְ מִיטַּהַסְטָן
נִיטַּגְעַלְעַטְעָרֶטְן! נִיטַּגְעַשְׁפָאַסְטָן!
מִינְגַּע הָעָרָן, זַעַט אָוֹן שְׁטוּינָט,
וּויַּאֲ לְעַצְלָלָאָכְטָן אָוֹן וּוּיְינָט,—
כָּא, כָּא, כָּא,
כָּא, כָּא, כָּא,
אִיךְ — דָאָסַ מאָגָעָרַ פֿוּקָעָלָע,
טְרָאָגַ אַ זְלִידָנָעַ לְאַסְטָן...

אִיךְ הָאָבָ פֿילְ אַרְוִיסְגַּעַלְאָכְטָן,
אָוֹן גָּאָרָ וּוּיְינָקָ אַוִּיסְגַּעַוְוּיְינָט,
מוֹרָאִיךְ אִיכְטָן אַיןְ טִיפָּעָרָ נְאָכְטָן.
פֿלוֹדְעָרֶן, וּוּאָסַ נִיטַּגְעַשְׁמִינָט.
טְאָגָן, קוּלִיעַן זִיךְ אַזְוִיָּי...

וּויַּיַּ, וּויַּיַּ, וּויַּיַּ,
וּויַּיַּ, וּויַּיַּ, וּויַּיַּ,
וּוּמְעַן סְאיַן אִמְאָלָ בְּאַשְׁעָרָת
זִיןַ אַ לְעַצְלָלָאָפְּ דָעָרָ עַרָּד.

פֿוּקֵל, פֿוּקָעָלָע, אָוֹן שְׁרָפִי,
גְּרִימְפָּל, קְלִינְגָ אָוֹן צִימְבָּלָ צְוִי
סְאיַן גְּעוּוֹעָן אַ מְעַנְטָשָׁלָ פְּרָי,

ווײַיס אִיךְ ווּעַן אוֹן ווּיַּס אִיךְ ווָה,
הָאָט עָר אַוִּסְגָּעָקָעָרֶט זַיִן פָּעָל
אוֹן גַּעַטָּאָן אָפְּ זַיִד אַשְׁפֵּז.
עָר ווּאַלְת אַוִּסְגָּעָשְׁפֵּזֶט זַיִן זַעַל
סְבִּוּוִיסְצִי,
סְבִּוּוִיסְצִי,
פִּינְקָל, פִּינְקָעָלָע, אוֹן שְׁרִיַּין

מִינְגָּע דָּאָמָּעָן, סְמָכָט נִיט אַוִּיסְ:
סְגִּרְיוֹזִיעָט ווּעַן אַיִּין הָאָרֶץ אַמְּוִין,—
נָאָר צַו אַלְדִּי שְׁוֹאָרָצָע יָאָר,
נָאָרִישְׁקָטִין בְּלוּיָּן.
אִיךְ בֵּין לְוַסְטִיקָלָעָר בֵּין גָּאָר,
קוּקָט זַיִד אַיִּין!
קוּקָט זַיִד אַיִּין!

אָט שְׁטָעָל אִיךְ זַיִד אָפְּן קָאָפְּ,
אָט קְרִיר אִיךְ אַיִּין דְּרִיעָרֶד אַרְיָה,
אָט שְׁלִינָג אִיךְ אַשְׁוּעוּרֶד אַרְאָפְּ
אוֹן אִיךְ זַיִגְג אַרְיִיס אַיִּין אַטְאָנָץ
גָּאָר דָּאָס פִּינְצָטָעָרָנוֹיָש פָּוָן גּוֹף,
סְאַיִּין מִין קָעָרָפָעָרֶל צַו שְׁפָאָט,
נָאָר דָּאָס נַעַפְעָשָׂל — נָאָר גָּאָנָץ
אוֹן עַס ווּיַּסְט נִיט דָאָס אוֹן יְעָנָץ
אַיִּין זַיִן שְׁלָאָפְּ,
אַיִּין זַיִן שְׁלָאָפְּ.

סְמוֹנוֹ דָּאָר נַעַמְעָן ווּעַן אַסְאָפוֹ

דערקענטעניש

שוווער געלעגן אָפַּ דער ערְד
אוֹן צוֹגָעָזָעַן —
כַּהֲאָבַּ צוֹגָעָהָעָרֶט
די רְוִיעַ בְּעָרְגַּ אָוֹן פְּלִיְינָעַן פּוֹנְדָאָסְנַיִ
רוֹיךְ דְּרָעֵמָלֶטְ דִּי נְעַשָּׂאָמָעַ,
וּוְאָסְ אִין שְׁוִין אָוּמָעָטָם גְּעוּוֹעַן,
נָאָרְ סְטְרָאָכֶטְ דָּעָרְ קְעָרְפָּעָרְ סְיְיוּוּסְיִיְ
וּוְיְ סְטְרָאָכֶטְ דָּאָסְ פְּעָלָה,
וְיְ בָּאְ דִּי טִיכָּןְ טְרָאָכָּטְןְ וּוּרְבָּעָסְ לְאָמָעַ
דָּעַם גָּאנְגְ פָּוֹןְ דָּעָרְ וּוּוּלְטְ.

דוֹ אַהֲינְטָעָרְ אַלְעָ טְוִיעָרָןְ,
וּוְאָסְ צְיַעַדְ דִּיךְ נִיטְ, —
דוֹ הָאָסָטְ אַרְוָמָגָעָהָאָנְגָעָןְ פִּינְקָלָעָנְדִיקְ דִּיןְ וּוּוִיןְ
מִיטְ שְׁלִיעָרָןְ,
אִידְ צַיְ דִּיןְ מַאֲסָעְ מִיטְ,
אוֹןְ צְשִׁיטְוִיןְ
בָּאָמְ הַילְךְ פָּוֹןְ דִּינְגָעְ טְרִיטְ.

אייביך, אייביך

אייביך, אייביך וועבן זיך די קלאנגען און די פארבן
אין א געזאנג פון וווערן און ניט וווערן,
און אייביך ליכטן צו די קאלטש שטערן.

וואו ס'איי נאָר אַמָּל אַמענטש געשטאנגען,
וואָלגערט זיך אַין שטויב אַרום אַשְׁרָבָן —
די געטער שטאָרבָּן נִיט, אַון מענטשן שטאָרבָּן!

און אַטְעָם הַיְבָּט זיך אָופְּעָט צו די הַימְלָעָן
און אָפָּךְ די שטערן וווערט ער אויסגענָגָען,
און אייביך וועבן זיך די פארבן אַון די קלאנגען.

עס אַיְזָן אַשְׁמִינְכָּל שְׂטִיל די ווּלְט אַרְיְבָּעָר
איַן טָאגְפָּן דָּעַם גַּעֲבָּוִין —
צַעֲפִינְקָלֶט הַאָט זיך עָרֵד אַון הַיְמָל אַיְזָן אַכְלָעָם פָּן
קָאָלִירָן.

אייביך, אייביך וועבן זיך די קלאנגען אַון די פארבן
אין א געזאנג פון וווערן אַון ניט וווערן,
און אייביך ליכטן צו די קאלטש שטערן...

קלינע קלעזמער

קלינע קלעזמער אָפַּ דִּי לְאֶגֶּעָ, וּוִיסְעַ פִּיפִיאָלָן
רוֹפֵן צַו אַוְיִטְעַר וּוְעָלָט.
פָּנָן זַיְעָרָע נַעֲשָׂמָעַס הַעֲלָט
דִּי וּוִיסְטַעְנִישׁ פָּנָן בְּלִיְיכָע אַוִּיסְגַּעַשְׁפְּרִיטָע טָאלָן.

שְׁטִילָע הַיְּיִבְּן זַיְיִ דִּי קַאלְטָע בְּעֶרֶד דִּי קַלְאַטְשָׁעוֹוָאָטָע
אַרְוָף צַו דִּי מַאְזָאָלָעָס:
טָאָטָע, טָאָטָע, טָאָטָע,
מִיר וּוְאַלְגָּרָן זִיךְ בְּלָאָטִיקָע בָּא דִיְנָעַ פָּאָלָעָס...

אוֹן מִיטַּהָרְטָעַ קַלְעַזְמָעַרְהִיטַּ אַיְבָּעַר דִּי אַוְיִגְּנָן,
אַיְן גְּרוֹי בְּאַגְּנִינָן,
וּוְעַבְּן אַלְטָע שְׁפִינְגָּן
אַהוֵּילְגַּעְוָעָב פָּנוֹן וּוְיסְטָן בְּלוֹט אַוִּיסְגַּעַזְוִיגָּן.

אָ, קַלְיִינָעַ קַלְעַזְמָעַר אַיְן דָּעָר וּוְיִטְקִיטַּ גִּיְעָן אָפַּ מִיטַּ טְרָעָן
אַדוֹרָךְ דָּעַם פִּיפִיאָלָן,
קִינְגָּעָר וּוְעַט נִיטַּהָרָן, קִינְגָּעָר וּוְעַט נִיטַּהָרָן
זַיְעָרָע קָאָל.

לידער פון אָרְעָמָן

1

כ'האָב באנאָכט שטילערהייט אויסגעשליפֿן
פונעם האָרְצֶן אַ דִּימָעָנֶט אַ קָּאָלְטֶן;
טאָמָעָר דָּאָרְפֶּן זִיךְ אַ מעֲנָטֶשׁ ווּעַן באָהָאָלְטֶן
איַן דֵּי אַיְגָעָנוּ, טוֹנְקָעָלָעַ טִיפָּן.

מיַין לִיכְטִיקָּעַ נוֹיֶט ווּעַט באַשְׁטְרָאָלֶן
דַּעַם לְעַצְטָן צְעַפְנָטוֹן טָוִיעָר,
כַּיוּעַל שְׁמִיכְלָעַן פָּוֹן פְּרִילְעָכֶן טְרוֹיִיעָר,
וּואָס אַיךְ בֵּין גַּעֲפָאָלֶן, גַּעֲפָאָלֶן...

2

אָפַן בּוֹיְדָעָם זִיצֶת בָּאָנָאכֶט אָן אַרְעָמָאן
מֵיט אַ דִּינָעָם שְׁמִיכֵל אָפַן פָּגָנוּם,
עָר זִינְגַּט, וּוֹאָס עָר אַיְזָן אַוְיכְּבָעַט אָף דָּעָר וּוּעָלָט פָּאָרָאן
אוֹן וּוֹאָס אָוּמָעָטוּם בָּאָגִיאִיט מַעַן זִיד שְׁוִין אָן אִים.

עָס צִיְּט זִיר אַוִיסָּט זִין לְאַנְגָּעָר גּוֹף וּוֹאָס הַעֲכָר, הַעֲכָר.
עָר וּוִיְינְט, עָר זִינְגַּט דָּאָס בִּידָנָעָ לִידָ פָּוָן גְּרוֹיָ אָן אַרְעָם.
אוֹן דִּי גַּעַהְאָרְנוּטָע, דִּי שְׁטָעְכִּיקָעָ לְעוֹוָאנָעָ אָף דִּי דַעֲכָר
קְרִיכְט אָום אַרְוָם — אַ וּזְיסָעָר, גַּלְעַנְדִּיקָעָר וּוֹאָרָעָם.

אָ, דִּי גַּעַלְעָ שְׁטִים פָּוָן אַרְעָמָאן, אַיְן טִיפְעָר שְׁרָעָק,
פָּאָר אַלְעָ וּוִינְקָעַלְעָךְ פָּוָן דָּעָר וּוּעָלָט גְּרוֹיְעָר!
דִּי שְׁטִים פָּוָן מַעַנְטָש, אָן אַנְגָּעָטָאַגְּעָנָעָר אַיְן זַעַק,
וּוֹאָס וּשְׁאַלְעָוּעָט זִיד שִׁידָן מִיט דַעַם טְרוֹיְעָר!

עָס זִינְגַּט דִּי דִינָעָ פְּרִיְיךְ, וּוֹאָס אַיְזָן פִּין פִּין פָּאָרָאן,
וּוִי קִילָעָ וּוִאָסָעָר צְוִיְישָׁן נַאֲקָעָט־אַפְּגָעָבְרָעָנָעָ שְׁטִינְגָעָר,
אָפַן בּוֹיְדָעָם זִינְגַּט בָּאָנָאכֶט אָן אַרְעָמָאן,
אוֹן דִּי לְעוֹוָאנָעָ הַעֲרָת אָן וּוִיטְטָעָר קִיְינָעָר, קִיְינָעָר...

3

כ' האב דעם מענטש פון זיך אַפְגָעָשָאָבָן
באמ ליכט פון די רינגענדע טרען.
א, ווי גוט עס איז גַּאֲרְנִישֶׁט צו האבן
און אומגיין דא אונטער די שטערן.

ווערט עס האט ניט זיין לעבען צערראטן.
ווערט קיינמאָל דעם פֿײַן ניט פֿאָרטֿרִיבֿן.
כ' בין אַהֲלָעָר פֿאָפֿיר דא אַיְן שָׂאָטָן
און גָּאַט ווערט אָף דעם אַיצְטָר שְׂרֵיבֿן.

פליזלינג האב איך מײַן פרײַד אַפְגָעָרָאָבָן
באָ פֿרְעָמְדָע, פֿאָרְבְּלָאָטְיקְטָע שְׂוּעָלָן.
א, ווי גוט עס איז גַּאֲרְנִישֶׁט צו האבן
און גַּאֲרְנִישֶׁט נִיט ווּעָלָן.

א מענטש האט א שטיבל אין וואלד אויסגעבעיט
און פארבליבן אליין.
געלבט האט ער דארטן פון גראט, און פון מאר, און פון קרויט,
און פון קרין...
א מענטש אינו פארבליבן אליין.

א, ער איז געגאנגען צוילעהאכעס דער וועלט
און געפיגט: טא, טא, טא, טא, טא
ביז ער האט דערשפיט א בריליאנטגען קעלט
און אן אומעט אָזָא...
טא, טא!

דא איז ער אוועק און אוועק, ווי געיגאנט,
— וויסט דער כאכען אָזָא? וויסט דער גרייזגרויער מאן?
נאר ס'האט אים דער אלטער פאמעלעך אין אויער געזאגט:
"וועגן דעם איז איז בוך ניט פאראן" — —
דער כאכען, דער גרייזגרויער מאן...
——

דא איז ער אוועק און אוועק, ווי געיגאנט.
און געקראכטשעט: וויי, וויי, וויי וויי, וויי, וויי
דער אומעט דער זינגעך איז אים האט געללאגט
א וויסער ווי שביי...
וואי, ווי!

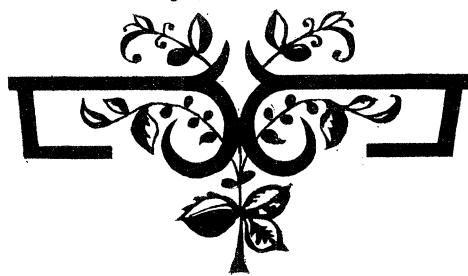
א מענטש האט א שטיבל אין וואלד אויסגעבעויט
און פארבליבן אליען.
געלעבט האט ער דערטן פון גראן, און פון מאָר, און פון קרויט,
און פון קרינ...
א מענטש אייז פארבליבן אליען.

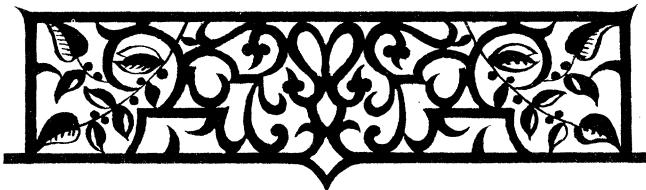
הוּא אֲמָתָּה וְאַלְמָנָה
בְּעֵינֵי כָּלִים וְאֶלְמָנָה
בְּעֵינֵי כָּלִים וְאֶלְמָנָה
בְּעֵינֵי כָּלִים וְאֶלְמָנָה
בְּעֵינֵי כָּלִים וְאֶלְמָנָה

5

די טפילע פון אן ארעמאן, וואס איז פארטישעט געווארן
און פאר נאט טוט ער אויסגיסן זיין הארץ.
פארוואס ווערט מען אזי געפיגיניקט, גאנטו
ווע איך שטי, בין צופיל פאראנען, און ווע איך גי, טראג איך מיט
דעם רייינט פון דער פינצטערניש.
בין איך מעקאנע דעם פוגל, וואס אים איז בעסער פון אונדזן,
און דער לײם, וואס איר איז בעסער פון אלעמען.
וואס זאל איך טאן מיט מין האנט, וואס איז מיר איבעריך,
און מיט מין הארץ, וואס איז מיר איבעריך?

אונטער דעב
פארזיכערטן
הימל

צום בריסקער שאלאם

קריגען דין שוערער פארברען זאל וואגן פון דוירעס צו דוירעס.
עס זאלן די דראטן אין וויטסטע מעדינעס דין כארפער צעטראגן,
די שיפען, וואס בלאנדושען אין יאמ. זאלן שטומ פאר דער וועלט זיך
באקלאגן.

קריגען דין שוערער פארברען זאל וואגן פון דוירעס צו דוירעס.

א רין א פארבלוטיקטער טראגט אונדו אצינד זינגע גילדערנע לוכעס!
איינ-איינציך>Roseland, דו ליכטיק וויג פאר באפריזונג,
זאל פאלן אף גרויע רויינען דין שטראלנדז זונ פון באניינונג
א רין א פארבלוטיקטער טראגט אונדו אצינד זינגע גילדערנע לוכעס!

וואס שטווינען די גרויזאמע שטעת אזי שפעט אין דער פינצטער?
די שטומע באווארער פון גאט פון דעם ניעם, וואס שטומען?
זאל פלאצן דער אייזערנער תהאמ, אוון א ביטערע קלאלע זאל ברומען
וואס שטווינען די גרויזאמע שטעת אזי שפעט אין דער פינצטער?

קולטור

מיד האבן עלעקטוריישע זונגען באגאָסן מיט גלייזוּוויסע שטראָלן.
כ'פֿאָרְנוּם, ווי עס טוידען זיך דאָרטַן אָף טויזנטער הילכיקע מײַלַן,
ס'רעדט מעכטיק אָלאָנד צו אָלאָנד,
בא ווילְדַע ווֹקְזָאָלַן —
אַכְסָאָנוּעַס פֿוֹן פֿעלְקָעַר, ווֹאָס טַראָגַן זיך ערְגַעַץ אָוּן אַיִּלְן זיך, אַיִּלְן...

אַיך זע זַיִּי, די פֿינְצָטָעַרְעַ כִּיּוּס — די לאָקָאָמָאָטִיוֹן, גַּעַשְׁפָּאָנֶט,
עס שְׁטָרָאָלַן לְאַנְדְּשָׁאָפְּטַן אֵין גַּאֲלְדָעַנְעַ, שְׁנוּיְּרִינְיָנָה, גַּרְנָעַ גַּעַמְעָלַן,
אֵין אַיְזָעַרְנוּ רַיְּפַן — מִיט רַעַלְסַן פֿאָרְשָׁמִידַט.
אוֹן סְצִיּוּן זיך צָוָגַן אָף זַיִּי דָּוָרְךָ די בְּעַרְגָּאָן די שְׁטוּמָעַ טַונְעַלַן —
בָּאוּוּגְּלָעַכְּעַ קִינְדָּעַר פֿוֹן בָּאַרְגִּימִינִים, אַרְץ אָוּן גַּרְאָנִיט...

דָּוָרָךְ גַּעַלְעַ מִידְבָּאָרִיעַס,
דָּוָרָךְ קּוּבִּישַׁ שְׁטָעַט,
דָּוָרָךְ לְעַנְדָּעַר אָוּן לְעַנְדָּעַר,
עס שְׁלַעְפַּן זיך בְּרוּגְעָזַע בָּאָנוּן,
צְעוּוּקְלָעַן זיך צָפְלָעַנְדַּע בָּעַנְדָּעַר
פֿוֹן מִירָעַךְ צוֹ מִירָעַוּ, פֿוֹן דָּאָרָעַם צוֹ צָאָפַן,
אוֹן שְׁלִינְגָּעַן אַיִּין מַעַרְדִּיְאָנָעַן —
די מעַבְטַשִּׁישַׁ שְׁלוּכִים צָוּם סָאָד פֿוֹן די סָאָפַן...

הִיִּי סְלִיכְכַּטְן מִיר זונגען דָּוָרָךְ פֿרִיזְמָעַס פֿוֹן שְׁאַרְפָּעַ קְרִישְׁטָאָלַן,
כְּבִין דָּעַרְ מְעַנְטָשַׁ.

כ'בין דער קעניג פון לענדער,
פון שטעהט
און פון פינף אקעאנגען.
איך בין דאס מעטהלענע ליד, וואס עס יינגען די באגען
באנאכט צוישן וועלזער און טאלן...

אין פאָריַק

וּי עס געטט אָף טאג נאָר בלאסן,
ברוייזן פִּינְצְּטָעָרָע גַּזְזָנְגָעָן,
פֿעַטְּ-בָּאָפְּעַכְּתָּע לְעַדְעַר-פָּאָסָן
יאָגָן זִיךְ, וּי שְׂוֹאָרְצָע שְׁלָאָגְגָעָן.
אוֹן סִ'צְּעַזְּגָעָן זִיךְ מַאֲשִׁינָּן
שְׁטָאָרָק אוֹן טְרוּוּדִיק צְוֹזָמָעָן;
שְׁפִּירִצְּן פִּינְעַרְדִּיק בִּינְעָן
איַן גַּעַשְׁרִי פָּוּן אָרֶץ אָן פְּלָאָמָעָן...

רַעַדְעַר... רַעַדְעַר... רַוֵּיךְ אוֹן פּוֹנְקָעָן.
אוֹן איַן כּוֹיְשַׁעְכָּנִיש פָּאָרְטוּנוֹנְקָעָן
הֻרְצָעָר וּוּרְעָן מִיד פָּאָרְלָאַשְׁן...
הָאָמָעָרָס בְּרוּמָעָן. סְגִּילְיָעָן גְּלִידְעָר,
וּי פָוּן בְּרָאָנוֹעָ אַוִּיסְגָּגָסָן...
טִיף גַּעֲבוֹגְעָנָע בָּאָם פִּינְעָר
אָפְּגָעָכָאַלְעָשָׂט, מִיד אוֹן מִידָּעָר,
קְנַעַטְנָן זִיךְ דָּאָס הַיִּסְעָ אַיְיָן,
אוֹן דָּעָר פְּלָאָם טְרִיאִיסְט לִיב אוֹן טִיעָר:
סְמוֹנוֹ דִּי זָוָן, דִּי זָוָן זִיךְ וּוּיְיָזִן!

איי, כאווער, איי, כאווער!

איי, כאווער,
איי, כאווער,

דו ביסט ארויס זיך שלאָגן, מיר האבן דיַך באָגְלִיט פֿון דָאָרֶף אָוּן
געווואָרָן אַיז דִּין פֿאָטְלָע — שטעכעווודיַק דְּראָט, דִּינָע בִּינָע
פֿאָרָה אָרטְעָוָעָט אַיז דיַך שלאָכָּטָן.

מֵיר האָבָּן דיַך גַּזּוּעַן:
דו בִּיסְט גַּעֲפְּלִיגַּן אִיבָּעֶר שְׁטָעַט, גַּעֲשָׂוּמוּן אִיבָּעֶר טִיכְּן
אוֹן פָּאָרָטְרִיבָּן דַּעַם פִּינְטוֹן פֿון פָּאָטְעָלָאנְד.

איי, כאווער,
איי, כאווער!

איי, כאווער!
איי, כאווער!
אָפָּן דִּינָעַם פָּעָרֶד האָסְטוֹ אָרוּיסְגָּעָרִיטָן כָּאָרָעָוּ מַאְכָּן דיַך וּוּעָלָט,
דָּעַר וּוּאָרָאָן אַיז גַּעֲפְּלִיגַּן פָּאָר דיַך — דִּין קְוִיל האָט אַים אַנְגְּעִיאָגָט.
דו האָסְט גַּזּוּאָגָט:

אוּבָּן, אַיז הִימָּל, זִיצְתָּע דָּעַר שְׁוֹוָאָרְצָעָר וּוּאָרָאָן — וּוּעַל אַיך אַוְיך
אַרְנוֹנְטָעָרְשִׁיסְׁן!

איי, כאווער,
איי, כאווער!

איי, כאווער,
איי, כאווער!

טוייזנט מיל ביסטו געפליגן, ווי א פויגל איבער רוסלאנד,
טוייזנט מיל געהולייט האט דין שווערד, ווען די ביקס האט אפגרוט...
און פלווצילינג, אין דער נאכט, ביסטו געקומען בין צו ואראשע דער
שליאכטישער.

איי, כאווער,
איי, כאווער!

איי, כאווער,
איי, כאווער!
ס'האט דין וויב דיך שוין באווינט אין קלוייטערל דעם הילצערגעט,
נאר ווען דער פאפ האט אפגרזאגט די לעצעט פאטשערעס —
ביסטו אין דארף ארינגערטין מיט דעם שווארץן וואראן דעם
דערשאסגעט,

איי, כאווער,
איי, כאווער!

איי, כאווער,
איי, כאווער!
דו ביסט ארויס זיך שלאגן, מיר האבן דיך באגלייט פון דארף און
באוינט דין געביין.
געווארן אייז דיין פاطלע — שטעכוודיק דראט, דיבנע וועלפיישע ביינער —
פארהארטיעוועט אין די שלאכטן —
מיר האבן דיך געזען:

דו ביסט געפליגן איבער שטעת, געשווומען איבער טיכן און פארטירבן
דעם פינט פון פאטערלאנד.

איי, כאווער
איי, כאווער!

ערד

עס טראגט די ווירבל-כוואלייע אונדזער שיף,
אונדזן טרייבט די דארשטייקיט אין טיפטער טיף,
און צען מאל אויסגעקערט, מיר וואגן דאך,
און זינגען שעמעודיק פון אונדזער בראך:
א, ערד, א, ערدعנין, ווער זינגען מיר?
— מאטראסן פינצטערע בא דיר, בא דיר...

וואויהין?
וואו לאס פינצטערניש ברענט ווי א הייסער רובין,
וואו לאס שאפנעניש רינט פונעם טויהו אין זיין,
וואו ס'גוזאנג קלינגט אן קלאנג און דאס ליכט לאונדזן
וואו די אייביקיט ליכטנדיק שמיכלט אונדזן העל,
צו דער לויטערער שוועל!

עס טראגט די ווירבל-כוואלייע אונדזער שיף,
אונדזן טרייבט די דארשטייקיט אין פינצטער טיף,
און צען מאל אויסגעקערט, מיר וואגן דאך,
און זינגען שעמעודיק פון אונדזער בראך:
א, ערד, א, ערדענין, ווער זינגען מיר?
— מאטראסן פינצטערע בא דיר, בא דיר...

פארסמאלייעט ערד פון די קאסטמיישע סרייפעט.
דער פלאם האט דעם טויהו-וואויהו צעםאלץן,

און זיינען צעפלייגן פלאגעטן, ווי גילדערנע אויפעם.
 אין הייסן געיגג נאך א הימן א בלאנקעווודיק שטאלצן.
 צעשמעתערט אין שטראליקע גרויסן, האט פיער געשריין צו פיער,
 אין לכתיקע שטראמען ארוייס פון די פינצטערע סאָפּן,
 דורך קוישעכנייש-בערג — שטומע גלייעניש-שפֿיבּער,
 אין גרויען געוויטער פון הייציקע יירנדער שטאָפּן.
 דאס גרווי האט געשטוריימט, ווי רעדער פון ריטוועגן שווערע,
 פארבלענדט פון פלאגעטן-גנעאָג אָפּ באַלוכטענע מילן,
 אָ, ערְדָה, בִּיסְטָ פָּרְלָאָשָׁן אָרוֹיִס פָּוּן דָּעָר זִינְגְּנֶדֶר סְפּּעָרָע
 און היילסט דְּבִּינָה ווינְדָה, ווֹאָס טְלִיעָן אַיְן רְוִיכִיקָּע זִילְּן...

עס טראגט די ווירבל-כוואָלייע אָונְדוֹזָעָר שִׁיףּ,
 אָונְדוֹזָעָר טְרֵיבְּטָט די דָּאָרְשְׁטִיקִיט אַיְן טְיִיפְּסְטָעָר טִיףּ,
 אָונְ צָעֵן מָאָל אָרוּיסְגָּעָרָט, מִיר ווֹאָגָן דָּאָר,
 אָונְ זִינְגְּנֶעָן שְׁעַמְּעוּדִיק פָּוּן אָונְדוֹזָעָר בְּרָאָר:
 אָ, ערְדָה, אָ, ערְדָעָנִיה, ווֹעֵר זִינְגְּנֶעָן מִיר?
 — מאָטָראָסָן פִּינְצְּטָעָרָע באָ דִיר, באָ דִיר...

די ערְדָה האט גַּעֲרוֹת
 אָונְ גַּעֲהַוִּידָעָת זִיךְּ קִוִּים
 אַיְן דָּעָם פִּינְקְלָעָנְדָן שָׂוִים
 פָּוּן פָּאָרְלָאָשְׁעָנָּעָם גָּלוּט.
 אָפְּגָעָקִילָט פָּוּנָעָם ווַיְנָטָם,
 זִיךְּ גַּעֲוָאָרָעָמָט אַ וַיְמִיטָה
 רְוִינְדָעָר שְׁטְרָאָלִיקָעָר ווַיְמִיטָה
 אָונְ גַּעֲקִילָט זִיךְּ בְּלִינְדָה.
 אַיְן די גַּלְדָּעָר פָּוּן קִוִּיל,
 אוּיסְגַּעַדְרִיט אָונְ צְעַפָּאָלְבָט,
 האט די לְבָעָ גַּעֲזָאָלְבָט
 מִיטָה לְכִטְיכָן אַיְיל!
 האט אַיְרָ לְיִיבָה אוּיסְגַּעַהְעַלְט
 מִיטָה אַהֲילִיקָן ווַיְנָטָם,
 האט די ערְדָה זִיךְּ צְעַגְּרִינְטָם.

און צעשווארצט, און צעהטלט...
און האט זינגעוועדיק-פריש
זיך צעקלעלרט אין רום
און געהוילדעט זיך קויום:
א, ווי גוט און ווי גראנג
און ווי ציטערלידק-יזיס...
ס'האט פאלרגעטען די ערדר —
אין איר פרײַד אוּפֿגעבראָלט —
די ליגט העלפֿט אין דער נאָכט
און צום טהאמָם אוּיסגעָקערט...

עס טראגט די ווירבל-כוּאַליע אונדזער שיף,
אונדז טרייבט די דאָרְשְׁטִיקְפּֿיט אין טיפּֿסְטְּעֵר טִיף,
און צען מאָל אוּיסגעָקערט, מיר וואָגָן דאָר,
און זינגען שעמָעוֹדֵיק פֿוֹן אונדזער ברָאָה:
א, ערָד, א, ערָדָנוּ, וועֶר זינגען מיר?
— מאָטְרָאָסְן פּֿינְצְטָרָעָר בָּאָ דִּיר, בָּאָ דִּיר ...

יאָן, —
שׂוּרָעָר קְרָעָנֵץ פּֿאָרָלָשְׁעָנָע,
איַר הָעֲנָגָט, ווי שְׁלָאָגָעָן אָפְּ דִי שְׁפִּיגְלָעָנְדָע פּֿלָאָנְעָטָן,
די שְׁטָאָלָצָע, הַיִּסְעָכָרָן
טוֹנְקָלְטָאָר, אָן פּֿיְעָרְדִּיק צְעָגָסְעָנָע,
עס צְיִתְעָרָן אלְץָ טְוָנְקָלְעָר די שְׁטָרָאָלִיקָע גַּעֲבָעָטָן,
און דָּו, די ערָד,
דו בְּלָאָנְדָזְשָׁעָסְטָ אּוּיסְגָּעָמָאָטָרָט, ווי אָ בְּלִינְדָעָר פּֿעָרָד,
אוּיסְגָּעָשְׁלָעָט יְעָסְדָעִיךְ אָין הַיְנָעָרְפָּלָעָט,
פּֿאָרְקָרָעְצִיקְטָאָ, אלְטָ. אָן אָפְּ דִּין גּוֹף דָּעַם רָוּנְדָן
פּֿוֹלִין בְּלָאָטְעָרָן, צְעָרִיכְטָעָ טִיפְּעָ וּוּוּנְדָן,—
שְׁטָעָטָן, אָנְשָׁטוּמְטָעָ שְׁטָעָטָן...

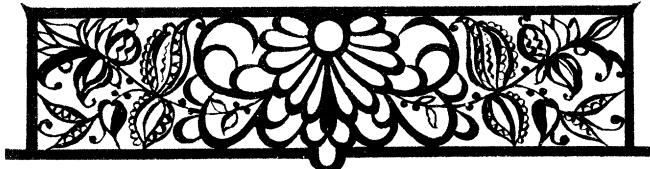
עס לִיגְט אָן פּֿינְצְטָרָנִישׁ בָּאָם בְּרָעָג פּֿוֹן ערָד אָ מעַנְטָשׁ אַלְיָין.
סְאָיָן הָעָל אָן אַלְעָ רְוִימָעָן, סְזִינְגָט דָּאָס קָאָסְמִישׁ הָרָוָן.

אדורך די הימנען בלענדנדע א מוטנער שטראם געווין פלייצט ברויונדייך דורך ס'יליכטיקיט אין וויסטן תהאם ארויס... אין פריד-סימפאניע — פון דער ערעד די טריינעריקע גאמען — היי דאס קערן זיך איבער פארכמונדערט יאמען, אינעם כישען צערעווין זיך שטטעט, עס ברומט פון די סאפענדע קעסלען דער כאס דער גרויער, עס שריפט פון די פינצטערע הערצער דער שווארצער גבעט, און שרעקעווודיק טוליען זיך מייער צו מײער... עס קיקלט זיך שווערער דער עכָּה פון קראעצנדע מאסן — די צוגעשמידט שטמען טיטאנען — (וואי פראמעטעס) צו שטינקעווודיק-אלטער פלאגעט... אין דער פינצטער צערעווין זיך שטטעט... היי, האמברוג, לאנדאן, קאפענזהאגן, לידער אויסגעונגגענע פון דיקטער-מאסן, אקרדן איזערנעה פון קינסטעלער-הנט, וואס וואגן, און שווארץן פערז געובייט, גערימיט דורך פאונזגאַסן — איר שפיגלט זיך, געשפונטער, הוייך אין די צשטראלטער ספערן, איר פליך די העכסטן קלינגעווודיק פיער-פאָלן, דאָרט קאָקט דער מוטנער ערדי-שטראם, ברוינע בלוט און טרערן. היי, אלטער גאָט, סיועט באָלד דײַן הוין צעפאלן...

עס טראגט די ווירבל-כוואלייך אונדזער שיַּת, אונדוֹן טריבט די דארשטייקיט אין טיפטער טִיף, און צען מאָל אויסגעוקערט, מיר וואָגן דאָר, און זינגען שעמעוודיק פון אונדזער בראָך: אָ, ערָד, אָ, ערְדָעָנוּ, וועָר זינגען מִיר? — מאָטראָסן פינצטערע באָ דִיר, באָ דִיר...

פאָעמעם

שְׂטָאַט

א

די שטאַט.

מיך האט א ריינער שאָליעַן אַנגָעוּווַיט,
אַהֲלֵן טְרוֹדִים פֿוֹן שְׁטִילְן, פֿינְקְלְעַנְדִּיקְן אַוְגְּטְ-דְּרוּיט,
וועָן כ'בִּין אֵין שטאַט אַרְלִין...

ס'איין הַעַל מִין וּוְעַג גַּעֲוֹעַן — נִיט טּוֹנְקְלִיכְיט, נִיט שִׁין,
די רָאוּז דַּעֲמַעַרְוָנֶג האַט אַיְנְגַעַהַילְט די וִינְיט,
אוֹן כ'הַאָב גַּעַהַיִם גַּעַהַעַרְט אַטוּבְּ-קְאָל:
עַס קְלִינְגְט די שטאַט אֵין שְׁוֹעַרְעַר שְׁטְרָאַמְּקִינְיט,
עַס בְּרוּמְט די שְׁטִינְעַרְ-שְׁטִים אֵין יָאָר פֿוֹן שְׁטָאַל.

דאָר האָב אֵיך שְׁטִיל גַּעֲבַעַנְטַשְׁט מִין יָעַדְן טְרָאַט:
— עַס וּוְעַט דַּעַר טָאָג פֿאַרְגִּינְ, אוֹן ריַינְעַ רָוּ וּוְעַט טְרִיפְן באָלֶד
פֿוֹן פְּרִישְׁן פְּלִיְין, פֿוֹן יָעַדְן בְּלַעַתְעַלְעַ אֵין וְאָלֶה,
אוֹן פֿוֹן דַּעַר שְׁטוּמָעַר גְּרוּזְיאָם-שְׁוֹעַרְעַר שטאַט.

אוֹן רָו בֵּין אַיךְ. וּוּעַט וּוּבָן זִיךְ רָוֶנד מִיר דָעַר טְרוּיִים,
פָּוֹן אֲוֹנוֹנְטִירָאָה, וּוֹאָס פְּלִיסְט אָוֹן פְּלִיסְט פָּוֹן רָאוֹן הִימְלִיזִוִּים,
אוֹן צִירָט דִּי וּוְאַלְקְנְדָלְעָךְ, אוֹן סְהָעַלְת אָוֹן הַעַלְת
די אַיְינָאָמְקִיטָּה דִּי וּוְיִיכְעָאָפְּ דָעַר שְׁטִילְעָר וּוּעַלְתָּ,
בֵּין נָאָכָט וּוּעַט קָוּמָעָן, נָאָכָט, אוֹן שְׂוֹוָאַרְצָעָרָוּ וּוּעַט זִיכְן...
אוֹן כְּבִין אִין שְׁטָאָט אַרְיִיךְ.

שְׁוֹוָעָר הַאָב אַיךְ גַּעֲפִילְט דָעַם שְׁטִיְין, מַעֲטָאָל אָוֹן אָרֶץ,
דָאָס בִּיסְל הַיְמָלְבָלוּ, דִּי רָאָגָן, שִׁילְדָן, גָּאָלָד אָוֹן שְׁוֹוָאָרָץ,
דִּי בְּרִיקָן, סָאָרוּי אָוֹן טְוָנְקָלְקִיטָּה, דָעַם סְעַדְעַרְהִוִּיךְ,
דִּי מַעֲנְטָשָׁן וּוְיִיסְט אָוֹן בְּרוֹינָס אַין דָעַם פָּאַבְּרִיקְנְ-רוּוִיךְ,
דִּי גָּאָסָן פָּוֹל מִיטָּ קָלְאָנָג פָּוֹן טְרִיטָּה, מִיטָּ קָלְאָנָג פָּנְגָעָם גָּאָלָאָפְּ,
אוֹן אַיְינָן בְּלִיְים אָוֹן פְּלָאָם, אוֹן שְׁטָרָאָמִיקִיטָּה פָּוֹן קָאָפְּ אַף קָאָפְּ,
אוֹן פְּלוֹצְלִינָג — כְּרִיוֹאָנְטָעָמָעָן, צִיטְרִיקְ-זְוִוִּיטָעָ כְּרִיוֹאָנְטָעָמָעָן...
אוֹן אַדְרָפִישָׁ קִינְד מִיטָּ פְּעַלְדִּיגְעָרוֹד אִין אִירָעָ בְּרָעָמָעָן...
קִינְדָּמִינָס, קִינְדָּו נָאָר סְלִיכְטָן אִין דִּי פְּעַנְצְטָעָר פִּיעֻרְ-שְׁטִיְינָעָר,
סְפִינְקָלָעָן שְׁפָאָרָן, שְׁוֹוָאַרְצָעָ צָעָפְּ, עַס בְּלָאָנְקָעָן צִינָעָר,
סְיוֹוִיגָט זִיךְ אַ גַּעֲלָעְכָּטָר קוּפְּעָרְדִּיק אָוֹן וּוְגִיקְ-שְׁוּוֹעָר,
אוֹן רָו בֵּין אַיךְ.

פָּאַרְשְׁמִידִיט זִיךְ אִין אַ קָּאָלְטָן רָוֶנְג דִּי בְּרוֹסְט
אוֹן וּוּבָט אִין שְׁטָאָט אַ טְרוּיִים, — וּוֹאָס קִינְגָעָר טְנִיט גַּעֲוּוֹסְט —
אַזְוִי אַ לְאָר, צִי צְוּוִי, צִי עַפְשָׁעָר מָעָר.

ב

שוויזיגעניש שטייבערנע הענגט אָפַּ דִּ שְׂתִּיבֵּרֶד, דִּ מוֹיְעָרֶן רַיּוֹקָעֶן קְנִיעָן
אוֹן שלאָפָּה, וַיְיַעֲמַלְעָן, צָעַלְיִיגְטָעָ אָפַּ אָפְרוֹ, מִיטַּ אָפְעָנָעָ מִילְעָרָ אוֹן וַיְיַעֲנָן.
עַס גִּיסְטַּ זִיךְּ דִּ שְׂוֹאוֹאַרְצִּיםְלִידָעָ נָאָכָט אַיְן דִּ בּוֹידְעָמָעָר, קְוִימָעָנָס אַוְן טְרוֹיבָּן,
אוֹן סְיִינְגָּטָדִי לְעוֹזָאנָעָ אַיְן אַיְינְזָאמָעָר סְוּוֹיוּעָ פָּוָן שְׁטָעָרָן — דִּ
זִילְבָּעָרָנָעָ טְוִיבָּן.

די שטאָט טוֹט אַ זִיפְצָן.

אוֹן דִּ שְׂטִילְקִיטָפָאָסְטָ אַיְן אַיְרָ גְּרִינְלָעָכָן צָאָפָ נָאָךְ אַהיַסְן רָובִין,
אוֹן פָּאָלָט מִיד אַיְן אַיְרָ זִידְהָעָלָן שְׁטוֹלָ, וּוּלְכָעָר וּוִיגְטָ זִיךְ אַיְן רְוִיָּם
אָזְוִי צִיטְעָרְדִּיקְ-דִּין...

עַס קְרָעָכָעָט אָפַטְפָּעָר דִּ שְׂטָאָט, אַיְן אַיְרָ קְרָעָכָז וּוּעָרָט מִיטַּ וַיְיַיְהָ
אָוּפְגָּעָרָאָכָט.

אַ, וְוָסְ זִיפְצָעָט דִּ שְׂטָאָט אַיְן דָעָרָ נָאָכָט?

* * *

הַאֲלָבָעָ נָאָכָט.

דָאָס עַלְנָטָע וּוַיְנָטָעָלָע וַיְיַיְתָ,

דָאָס עַלְנָטָע וּוַיְנָטָעָלָע גִּיְתָ,

אַיְן דָעָרָ שְׁלִיכָעָט דָעָרָ גְּרִינְעָרָ פָּוָן נָאָכָט,

וּוְעַן דָעָרָ אָוּמְבָיָט דָעָרָ עַרְשָׁטָעָרָ פָּאָרְגִּיָּט.

הַאֲלָבָעָ נָאָכָט.

דָעָם קִילְן גַּעֲוָעָלָב וּוַאֲשָׁטָ אַטוֹי,

דָעָרָ בְּלִיעָרָ גַּעֲוָעָלָב מִישְׁטָ אָוִיסָ בְּלוֹי

די שטאט, וואס רוט ראכונסדייק-שטומ
אין איר קאליך-ויזיסער טורמונג און בוין.

האלבע נאכט.

עס האבן די גלעקיינ ער געקלונגגען
און בראנזענע יונגען
באפאלן איז דעםאלט א ווילן
צו שטילן
דען צארן
פון יארן,
וואס זייןען פארלארן...
און ס'האבן די גלעקיינ ער געקלונגגען!
היי, לאמיר גיינז
לאמיר גיינז
לאמיר גיינז
לאמיר דא איבערלאזן די שוואכע...

די טירן פון וויתט זייןען בריטיט, זייןען פריין,
אנדזער וועג איז באհיכט מיט א טוי און איז נבי,
לאמיר צייכנען די טרייט — יעדן טראט מיט א שטינן —
לאמיר גיינז
לאמיר גיינז
לאמיר גיינז
לאמיר דא איבערלאזן די שוואכע...

לאמיר עפ'גנען די טרוימען און שמידן די וואר,
לאמיר זוכן דאס ליכטיקע ליד פארן דאר,
עפשער היט שוין אן איינזאמער זינגען זיין בעט,
עפשער וועבן זיך קלאנגען פון ניזיעם געבעט,
עפשער הייבן זיך האמערטס ספי דא און ספי דארט,
און עס גלית און מע שמידט דאס באפליגלטער ווארט,

לאָמִיר, קינגדער פון שטראָם
אוֹן פון נאָכֶט אוֹן פון טהָאָם...
לאָמִיר גַּיְנָן
לאָמִיר גַּיְנָן
לאָמִיר גַּיְנָן
לאָמִיר דָּא אַיבָּעֶרְלָאָזֶן דֵּי שׂוֹאֶכֶּעָ...

ווען ס'לעشت זיך דער אַפְּקָלָאנְגָּפָּון אַדְלָעָרָס גַּעֲשָׁרִי,
לאָמִיר, טַרְעַטְנְדִּיק ווַיְתְּעַרְרָה, אַדִּי נָאָך אַדִּי,
טַרְינְקָעָן מוֹטָ פָּון דֵּי בָּעָרָג, זַיְגָעָן סְלִידָ פָּון דָּעָרָ נָאָכֶט
אוֹן מִיטָּ מוֹטָ אוֹן מִיטָּ ווֹטָ לאָמִיר ווֹן דֵּי שְׁלָאָכֶט,
לאָמִיר דָּא אַיבָּעֶרְלָאָזֶן דֵּי שׂוֹאֶכֶּעָ...
אוֹן ס'הָאָבָּן דֵּי גַּלְעָקָעָר גַּעֲקָלוֹנוֹגָעָן...

פָּון טִיפְּנָאָכֶט גַּעֲדָרוֹנוֹגָעָן,
זַיִי גַּיְעָן, זַיִי גַּיְעָן,
אַיִן פִּינְצְּטָעָרָעָ רַוְּגָעָן,
אַיִן אַומְקָלָאָרָעָ יַיְעָן,
צַוְּאָמָעָן,
צַוְּאָמָעָן גַּעֲדָרִיִּיט
הָאָטָ זַיך סְפָּאָלָק מִיטָּן הַיְילִיקָן טָוִיט
אוֹן ווֹי צַוְּנָגָעָן
אַיִן פְּלָאָמָעָן
—
פָּאָרָלָאָרָן —
זַיך פְּלוֹצְלִינְגָּ צַעְפָּלָאָטָעָרט אַיִן רַוִּיטָ-בְּרִיְיטָ פָּעָנָעָר.
אלִץ הַעֲלִישָׁרְהַעֲלִישָׁ צַעְבָּלָעָטָעָרט.
אלִץ שְׁטָאָלִיקָעָר, בְּלַוְּטְנְדִּיקָ-שְׁעָנָעָר.
אוֹן ס'הָאָבָּן דֵּי גַּלְעָקָעָר גַּעֲקָלוֹנוֹגָעָן...

הַיִּי נָעָמֶט מִיךְ מִיטָּן
וְאֵל אַיִן פִּינְצְּטָעָרָן גָּאנְגָּ אַויִּיךְ מִין לַוִּיטָּר גַּעֲמִיט

שווינגן שטומ, ציילן פינצטערע טרייט
בא דעם טהאמיק-געזאנג...
איך גי' מיט מיט מין העל-ניזטן ליד,
פונן מיר הערט זיך די נאכט,
נאר מיר ליפיכט שוין די זווע אין געמייט.
און עס האבן די גלעקיינ ערקלונגגען...

ג

די שווארץקיט דיאזט. ס'איין פרייש דער צערטלעך-יונגער מארגנשטיינן.
 ער טענצלט גריין און טרייפט מיט זילבערנע פארבאָרגנע טרען.
 געלטיערט ריין דורך נאכט האט זיך די גרויע, אלטע ערעד,
 זי דראָמלט, עטעטט גריינגערגראַיגגער, טשוכעט זיך און הערט:
 די שועערען פון טאג'אלאנד קײַקלט זיך און קלינקט מיט ריט.
 ס'איין שטיל. דער מאָרגּן-מיישער שטיטט לעם נאָכְטִיךְ גָּאָלְדִּיךְ גָּרְיִיט,
 ער היבט די שווארצע פֿאָרָהָאנְגָּנָּען אָן מְוֻרְמָלֶט גְּלִיכְלָעֵךְ-הָעֵל:
 די זוֹן אַיְן דָּאַן די זוֹן וּוֹאָרט אַט אַידָּא באָ אָונְדוּעָר שְׂוּעָל!
 די שטעט, ווי געטער אָפּ דער ערעד, פון פֿינְצָטָעָר אוּסְגָּעְלִיזָט,
 אַיְן שׁוֹעֲרָעָר אַיְנוֹזָאמְקִיט, אָפּ טְוָנְקָלָעָשׁ שְׁטְרָעָקָעָשׁ זּוֹן טְרִיסָט.
 ס'איין גְּרוּיסָט די שאָ פָאָר דָּעַם באָגִיָּן, אַיְן אָוּמְרוּ מִיד אָן מִידָּעָר
 שְׁטוֹיְנָעָן שְׁטָעַט מִיט גְּרוּיעָ נָּאָקָנס, קָאָלְטָעָ בְּרִיסָט אָן גְּלִידָעָר.

עס כאָווערט זיך די שטאלצע זוֹן מִיט גַּעַטְעַר-שְׁטָעַט, מִיט ברילדער.
 אַיְן שְׁטָאָט. ס'איין אָ פָאָרָטָג. מִין שָׁאָטָן אַיְן נאכט פָּאָרְבְּלִיבָן.
 אַיך גַּי אַיְן גָּאָסָן אָוּן באָשׁוּוּר, דָאָס הָאָרֶץ זָאָל סְלָעָבָן לִיבָן.
 דער יְיכָעַסְטְּרוּים פָּאָרָלָשָׁן זיך, וּואָס טְהָעֵל די זּעַל גַּעַזְנוֹן,
 אַיצְטָן וּוַיְהִירָּקָן וּוַינְטָלָט, קִילְנְדִּיךְ די פְּרִישָׁעָ, אלטע ווֹנדָן.
 מִיר וּוַיְינָט אַיְן הָאָרֶץ דִּי מַעְגִּילָעָ-שְׁוֹאָרֶץ פָּוּן דָאָר צּוֹ דָאָר גַּעַטְרָאָגָן,
 גַּעַגָּסָן פְּרִישָׁ מִיט טּוֹי, מִיט בְּלוּיְגְעָזָאנָגָן פָּוּן טְכִילָעָסְטָאָגָן.
 אָ, חַיִּים, מִין הַיִּמוֹ אַיך זּוֹךְ די שְׁטְרִיךְ, וּואָס פְּרִין צּוֹ די גְּלִיעָקָעָר.
 זָאָל זִין דער גְּלָאָק דער וּוּקָעָר.
 דער גַּעַלְעָר פָּלָאָם פָּוּן מַעַשׂ זָאָל שְׁוֹעָר אָפּ אַלְעָ שְׁטָעַלְעָךְ בְּרוּזָן,

טוויבן קלינגען אין די שוויבן, וו די שכינעס הויזן.
דעך וועג איז גרווי. איך שטייג און בלאנדושע, פילנדיק דעם טרוים
דעם טריבן,
אין ואנדער-גאנגע איז פריש נאך מיר דאס גאלעס-לייד פארבליבן.
איך גי אין גאסן און באשוער דאס הארץ, זאל ס'לעבן ליבן.

בין איך אלט? בין איך יונגע?
א, מיך האט שוין באויגלט א קישעפדייך רונג.
ס'איין באלאדן דאס הארץ
מייטן טרוים פון דער היים,
מייטן טונקעלן סאג,
און געזאלבט פונגעם אייביקון שםארץ
גיי איך טריב
און דער פינצטערער ראה,
און מוז לעסטערן אלץ, וואס ס'איין ליב,
קאטש איך בלוטיק געהיים.

ס'איין א וואגשאל די זעלן
לעם דער לייכטער טיר
וועגת זיך ס'לייד, וואס איך שפין
(ענפעס טונקלט און הועל),
און ווער וויסט, א, ווער וויסט, צי כאגעווין,
צי כ'פארלייך.

ס'בימט א וואך אויס א וואך
ס'אלט א שא נאך א שא
וואז א וועג — דאראט בין איך
וואז א שטאט — בין איך דא.

כ'בין מיספאלאעל צו זיך,
ווער פארשטייט מײַן געבעט?
ס'איין א גרענצעץ מײַן איך —
צווישן וועלדען און שטעת.

בין איך אלט? בין איך יונגע?
א. מיר האט שוין באזיגלט א קישעפדייך רונג.

אוון וואנדער ביין אוונט...

...שטייל וווער איך פון בלאמישיין געזוייבערט,
דער טרייער-געמיט פון די הימעלען די גאסן באצוייבערט,
די רדאועווע היליקיטט ליפיכט איזוי ריינן און די ברוטן,
און ס'לאכט: ס'איין דאס לעבען געריאניקט נאך גאר פון אונסטען.
אייצט ליכטיקע גראיניקט וואשת וויהיך, ווי א באלוואם, די גליידער
און ציטערדייך שינען פארשווומענע זעונגגען ווילדער.

וועו טרעפעט מען דא ווועמען, וואס זאל מיר, פארבלאנדזשעטן, פילז,
זאל זאגן: "איך קען דיך, מײַן פרײַנט. פאר א מענטשן א שטילז,
האסטו נאך געליערט און קיינעם באשוווערט מיט דיין לעבן..."
כ'האָב קיינעם באשוווערט מיט מײַן לעבן... צוועט עלנט ויך וועבען
מײַן אָטָעָמְגָעָוּב אָפֶ דָעֵר וּוּעַלְתָּ בָא פָאַרְגְּלָעָט שִׁירָן.
און שפֿירָונְגָעָן שְׂטִילָע, ווי נְעַפְּלָעָן, מײַן גָּוֹט וּלְזָן צִירָן.

עס שאָרְיִיעַט אָפֶ נְאָכָט. שְׁטוּמָע מִיעַרְןָן טִיפְּן זִיךְ אַפְּנִיעַט,
איך עפָן אַטְרָא אָז פָּרָנְעָם, ווי די נְאָכְטָמְאַלְקָע טִינְעַט:
ס'איין איינזאָם דער מענטש, ווי אַ פִּיגְעָלָע אַיִּינָס אַין די סְעַדָּעָר,
איך שְׁטִימְעָלָע טְרִיפְּט אַין דער פִּינְצְטָעָר פָּאַרְגָּאָנְגָּעָן, אַון יְעַדְעָר
בָּאָבְלָעְטָעְטָעְרָב בָּוּמָ אַין גָּוֹט פָּוּנְגָּם פָּאַכְּלָצְן,
איך שְׁטִיגְג אָפֶ דִּי טְרִעָפֶט אַין אַ מְוִיעָר אַן אָוּמְעַטְקִ-שְׁטָאָלְצָן.
עס עַפְּנָט זִיךְ רְוִיךְ אַ טְרָא אַיִּינָם אַיְבָּעָרְשָׁטָן גָּאָרָן,
איך שְׁטָעָל זִיךְ אַין דּוּרְכָּגָאנָג אַון מְוֻרְמָל "גָּוֹט נְאָוָנְטָן" פָּאַרְלָאָרָן.

דָּאָס הוּיוֹן אַיְזָן מֵיד מְעַבְּלִירָט. אַיְן פִּינְעָר עַלְנְטָקִימִיט צַעְפָּאָלָן די פָּאַרְטִּיעָרָן.
ס'גְּלִילָט ווּיְיךְ אַיְזָן זַיְעָר روּטְלָעְכִּימִיט די שִׁין פָּוּן טְוּנוּקָעָלָע בָּאָגָּעָרָן.
אַיְן אַלְעָ צִימְעָרָן ווִיְיטָ רְוִיקִימִיט, די שְׂטִילָע וַיְפְּצִין פָּוּן אַ קְרָאָנָקָן.
און ריַינְגָע פְּרִיךְ פָּאַלְאָשְׁעָנָע דָוְרָ פִּינְקָלָעָנָד גַּעֲטָרָאָנָקָעָן...
די שְׁטוּלָן עַטְעָמָעָן מִיט לִינְדָעָר בָּעַנְקָשָׁאָפָט פָּוּן די אַוְונְטְ-בְּלוּיְעָן,
טְרִיפְּט מִיט אַ דִּינְעָם אַרְאָמָאָט פָּוּן קָרְעָפָעָרָס צָעַרְטָלָעָכָע פָּוּן פְּרוּיעָן.

די روימען פילז נאך פון קליעדר זידענע דאס שארכן,
 אין טיפן ווידערטרויים די ווענט פארגעמען עס און הארכן, הארכן.
 עס שלאלפֿן איפֿן די ברײַטער, ברוינע רויַקע בופֿעטן.
 די וויסט איזוועלץ, די שטומע מעלאנגאליש-שוערטע בעטן,
 צוּווַיִ מִידְלָעֵץ שְׂטִילָעֵץ, מִיד בָּרוֹטָעֵץ טוֹנְקָעֵלָעֵץ גַּעֲשַׁטָּאַלְטָן,
 אָן אָפְּן נְיִיעָר בּוֹדֵץ, אָן בְּלִילָעֵר אָף די ווענט — די טרוּיְמָעֵר נָאָכָן אלְטָן...
 עס רוֹט די אַיְנוֹזָמְקִיט אַין אָלָע גֶּלְעָזָר, טוֹלְעָט זִיךְ אַין וַיְיכְקִיט
 צו די שׂוּעָלָן
 אָן גִּיסְטָן די דִּילָן אָפְּ מִיט וַיְיכְעָ וּוּלָן.

גּוֹט נְאָוָנְטוֹן! די שְׂטִילָעֵץ גַּעֲשַׁטָּאַלְטָן,
 וּוֹאָס טְרוּיְמָעֵן אַין רְויַקָּע וַיְינְקָלָעֵן,
 אָן גָּאוֹן אַין שָׁאָטָן בָּהָאַלְטָן,
 פָּאָרְטָוּנְקָלָעֵן די זָעַלָּעֵס, וּוֹאָס פְּינְקָלָעֵן.

אָ לְוִיב צו דֻּעָם הַינְּטָעָרָן לְעַבְּנֵי
 צו די, וּוֹאָס אַין טְוָנְקָלְקִיט מִיְּנָעֵן
 דֻּעָם נָאָכוֹן אָוֹן פָּאָגָעָם פָּאָרוּבָּעָן
 אָוֹן הַעֲרָן פָּוּ זִיטָט די גַּעְוּוֹיְנָעָן.

גַּעֲבָעָנְטָשָׁת זִיטָט, אִיר שְׂטָעַטִּישָׁע בְּעַנְקָעָר
 (וּוֹאָס שְׂוִיְיגָן, פָּוּ פָּאָכָעָד גַּעֲבִיְיגָן).
 דָּאָס בְּלוֹטִיקָעָה הַעֲמָדָל פָּוּן הַעֲנָקָעָר
 לִיְכְּטָה הַיְילִיק אַין אַיְיָעָרָע אַוְיָגָן.

אָ לְוִיב צו די יִדְיִישָׁע טַעַכְתָּעָר,
 אַלְיִין, עַרְגַּעַץ יְוּוּ אַין אָמוּעָר,
 בָּהָאַלְטָעָנָה אַיְנוֹזָמָע וַעֲכָתָעָר
 פָּוּן טְרוּיָעָר, פָּוּן אַיְיָבִיקָן טְרוּיָעָר.

איך קומ צו איך פול מיט אפקלאנגען
 פון גלעקר, איך זאלט זיי פארנעםען,
 פארמיישט אין דאס הארץ מיט גזאנגען,
 און כ'פיל אין זיי איעירע נועמען:
 אלע און מיריאם!
 מיד'מאטאוע, בלאנדושגענדע טענער...
 פארפלוייגענע איינזאם פון אונטער די ברוינדרויטע פענער.
 דאס רויט האט געלוייכט פון די שטאングען אין ברויזנדע פאלבן,
 האט ביטער פארטראונקען די מאכגע... איך, ליבינקע שוואלבן,
 פארצמאט אינעם בלוטיק-געווויטער,
 די שטיטים אַפְגָעָנוּמָעָן.
 פלייט, פִּיגָעָלָעָךְ שְׂוֹאָכָעָ,
 צוֹזָאָמָעָן.
 רונד, — שׁוּוֹעָרָעָ גַּעֲמִיטָעָרָ,
 גַּעֲזָאָלְבָטָעָ צַוְּ רָאָכָעָ,
 שְׁטוּמָעָן,
 ברוּמָעָן, וַיְיַ פְּלָאָמָעָן.
 דאס הארץ אַפְגָעָנוּמָעָן,
 די שטיטים פון די אַיְגָעָן...
 דארטן, אַונְטָעָר די פֻעָנָעָר
 פון צָאָסְרָנָאָכָט בָּאָגָאָסָן,
 האט איך זיך גַּעֲצָוִינָן
 אַין רַיְיַ מִיט פְּרָעָמְדִי-פִּינְצָטָעָרָעָ מעָנָעָר,
 טִיף שׁוּוּבִינְגָנֶד גַּעֲשָׁלָאָן.
 צוֹרִיךְ אַון אַרְוָם אַון פָּאָרוּוִיס —
 די שׁוֹוָרְצָעָ נָאָר שׁוֹוָרְצָאָפָלָעָן טְלִיעָן,
 אַון סְ'הָאָט זיך גַּעֲלָגָעָרט אַ הוֹזָאָף אַ הוֹזָן,
 אַון סְ'הָאָבָן די גֶּלְעָקָעָר גַּעֲשָׁרְיעָן!

אליען!
 ס/האט קלינגענדער גינגאלד באשוווערט דיבֵין געההָר,
 ס/האט מליד דיַךְ געפֿינִיקָט דיַ לאָסָט פָּוּן אַ לִיכְטִיקָעָר טְרָעָר,
 עַס האָט דיַר דָּעָר אַטָּעָם פָּוּן לִילִיעָן צָעִירִיכָט פָּאָרגָעָפִילָן

זו עמצעדוו צוישן בלומען.
דאך האסטו געלעבט אין די ריינע,
ווען ס'האבן זיך נאכט-ברוג צענומען,
דארט אונטער די גלעקדער-געשריען...

דו זיצט בא דעם פענטער,
דעア אונט דער ציטער-דיק-בלוייער, דער פארקטיק-געבענטער,
רוט גראנג אין דיר, זינגענדיק אומקלארס פון לעבן.
א, איצט אין די שא פון נעשה מע, וואס וויל זיך פאגעבן!
די לוייטער רונדקיטט פון ארעם פון דינעם
זינגעט שטייל, שטייל... אין א ריטם א צניעסדייק-פינעם.
מייר זייןען אין ווונדרלעך אונט-געצעלט,—
די זונגגען ליכטן און ריביע און אײַנע נאך אײַנע פארגיען.
באלד, באלאד — די וועלט גייט אויס, די אלטוע וועלט
אין טיפע וויאָן...

ד

באיגינען. איך האב זיך געפעדערט. די שטאט רוט אין קלעם.
דעָר טאג, ווי א ראזווער זאָה, הייבט ציטֶרְיך זיין ליכטיקע ברעם
און פינטעלט אין טונקלקיט, פינקלענדיק קישעפֿלִיך-פריש.
עס שמייכלט מיר שלעפֿריך דאס בראנזענע פערדליך פון טיש:
גוט-מַאָרגָן, גוט-יָאָרָן

איך לב עס, דאס קאלטינקע, שווארצינקע פערדליך, ביז גאָר,
מיין פריד אָפּ דער וועלטן אָ, איך וויס, ווער ס'וועט בענ侃ען נאָר מיר:
דאָס פערדעלע קלײַינָס, די קאָטשערע שטיל באָ דער וואָנט אָון די
קליאָמְקָע פון טיר...
...

כ'פארלאָן הײַנט די שטאטן!
ס'איָן מיין אוֹרוֹוָעָג געצווייט, אָן געציילט אָין אַיעַטווידער טראָט.
ס'לְגָן דערפֿער אָן שטטעט,
אוֹן מֵיד וואָנדער איך צוֹוִישָׁן פון פרִידְטָאָג בֵּין שְׁפָעָט.

מיין צימער אָין פריש פונעם קילן באָגָן אַפְּגַעַפְּרִישַׁט,
שטיַלְעַ רִוְיטְלָעְקִיט טִיפְטַּ, גָּאָלְדִּיךְבָּלוּי וּוּרְטַּ דִּ לְופּט אַיסְגַּעַמְישַׁט.
עלְנָט פִּיל אָיך אָין צִימָעָר, ווי סְהִילְכָּן די לִידְיִיק גָּאָסָן.
כ'פְּלַיְזָנְטָעְרִיטְוִיזְנְטָעָר פָּעֲנְצְטָעָר. די פְּלִיגְלָעָן פָּוּן נָאָכָט גַּעַמְעַן בְּלָאָסָן.
די שְׁאָתָנָס — צְעֻזְעַצְט באָ די וּוּנְט — מַאְכָן ס'צִימְעָרָל שְׁטוּמָעָר,
מיין פָּעַקְעַלְעַ דְּרַעְמְלַט אָין ווִינְקָל אָנוּ בָּאָדָט זִיך אָין טוֹנְקָעָלָן קוּמָעָר,
איך זִיך בְּעִיעַכְיָדָעָס בָּאָם טִיר. אָוָנְטָן קְלִינְגָעָן שְׁוִין שְׁלִיסְלָעָן בָּאָם טְוִיעָר.
פָּאָמְעַלְעַ גַּי אָיך פָּוּן צִימָעָר, ווי כְּיוֹאָלָט זִיך גַּעַגְאָנוּוּעָט פָּוּן טְרוּיָעָר.

גאָסן!

שטייגן שטיינערנע פאר שטראמענדיקע מאָסן,
שטומע שטייבער, שטיינער שטומע, שטייקער שטאל און אייזן,
אַופֿגעטּוּרְעַמֶּת גַּאֲרְנְדִּיק אֵין לְעָגָעָן, פִּירְעָקָן אֵין קְרִיָּזָן,
סְלַעַבְּט אֵין אַיִּיךְ דָּעַר צָאָר אָזָן וּוֹיִ פָּוּן שְׂוֹאָצָעָר עַרְד, וּוֹאָס טְרוּיְעָטָן,
סָאיָזָן אֵין אַיִּיךְ דָּעַר גִּיפְּטָן דָּאָר, וּוֹאָס טְרִיפְּט אֵין דִּי גַּעֲמִיטָעָר,
סְקִילְיָגָט אֵין אַיִּיךְ דָּעַר גַּלְעָקָעָרְקָלָאָגָן פָּוּן שְׁטָרָאַלְיקָן גַּעֲוִיטָעָר.

כִּבְין אַיִּינָעָר אָפָּן גָּאָס אֵין גַּאֲלְדִּיקְזִיְּדָעָנָעָם בָּאֲגִינָעָן!
כַּהָּעָר וּוְיִתְּרוּבִּיט אָרוּם דִּי שְׁטָרָעָקָס רַאֲכוּוּסְדִּיקָע גְּרִינָעָן,
דִּי פָּעָטָע, פְּרִישָׁע, וּוְאַרְעָמָע אָזָן שְׂוֹאָצָע פְּלִינָעָן —
זַיִּיכְלָן זַיִּךְ פָּאָרְכָּאַלְעָמָטָע אָזָן וּוְעַטְעַרְשְׁטָרָאָם דָּעַם לִינְדָן,
אַרְאָפְּהָאָנָגָעָן פָּוּן בָּעָרָג שְׂוֹוָרְנָעָפְּלִיקָע שְׁטִוְינָעָן,
אָזָן סְרִיוּלָעָן אָוּנָטָעָר זַיִּי דִּי יְוָגָעָ פְּרִילְיָנָגָס-אַיְגָדָן.
אַיִּד גַּיִּי אֵין דָּאָרָת, וּוֹ אַלְטָעָ כָּאָטָעָ וּוּבָעָן
דִּי שְׁטִילָעָ פְּרִידָר פָּאָר דָּעַם פָּאָרְטִילָּן גַּיְעָר,
וּוֹאָס בְּלָאַנְדוּשָׁעָט גַּלְעַיךְ מִיטָּמִיר פָּאָרְבִּי דָּעַם לְעָבָן
אוֹן רְוָפְּט אֵין שִׁילְט אֵין קְלָאָפְּט אֵין זַיִּן פָּאָרְמָאָכָּטָן טּוּיעָר...

אוֹן רְוָפְּט אֵין שִׁילְט אֵין קְלָאָפְּט אֵין זַיִּן פָּאָרְמָאָכָּטָן טּוּיעָר...

פָּאָרְוּוֹנְדָּעָרָט פָּרָעָגָן מִיךְ דִּי טּוּיעָרְוּוּכְטָעָר:
— וּוֹאָס אֵין דָּעַם וּוְאַנְדָּעָר דִּי נָאָכָט פָּאָרְלָאָפָּז?
צַיִּדְעַן גַּעַפְּעַלְתָּ עַר נִיטָּ דִּי הַיְּסָעָטָעָטָר?
צַיִּדְעַן...
עַס יַּאֲגָט מִיךְ כּוֹצְפָּעָדִיק אֵין אַלְטָ גַּעַלְעַטְחָעָר.
אַיִּד בֵּין פָּאָרְשָׁעָטְמָעָהָיִיטָן פָּוּן זַיִּי אַנְטָלָאָפָּן...

וּוְעַדְעָר, וּוְעַדְעָר, גְּרִינָעָ אַיִּבְקִיטָּן!
דָּאָס מִיד-בָּאַשְׁפָּעָנִישָׁל קָוָמָט
פָּוּן שְׁטָאָט, אֵין דִּי בָּאוּוֹאַלְטָעָ וּוּיְטָן,
וּוֹ אַיִּעָרָ שְׂוִוְּגָעָנוּשָׁ דִּי גְּרִינָעָ בְּרוּמָט.
אָ, וּוְעַדְעָר, גְּרִינָעָ אַיִּבְקִיטָּן!

ס'איו שפעט, אפָגָנוּם, שפָעַטָּן
עס שרייט דער ווירבל-פלאם פון אַנְגָּאַלִיטָע שטעט,
דרײַ רוכעס רויט און אייזערגע אַדְוָרֶךְ די וועגן רֵיטִין,
אַדְוָרֶןְן רֵוִיךְ אָןְ רֵוִיךְ, פֿאָבְּרִיךְן אָןְ טַעַלְעַגְרָאָפְּנִידָרָאָטָן
אוֹן ווַיְלַדְצָעָוַיְלַדְעַטָּע שְׂטְרִיכִיטָן:
דער פֿלְאַמִּיקְּ-מְעַנְשָׁ, דער שְׂטָאַטִּיסָּאָר אָןְ דער שאָטוֹן.
אָ, וּעַלְדָּעָר, וּעַלְמְרִיטְיאָנוּן!
ס'פֿאָרְטָוִיבָן הַיְזָעִירִיקָע אַיְזָנְבָּאָנוּן
די שְׁטַלָּע וּוּעַלְט...
ס'איו ווֹסְטָע קָעַלְטָן!
איַךְ לְרִיף גַּעֲמִין, גַּעֲלִימַט אָןְ מִיד פָּוּן שְׂטְרִיכִיט,
אלְיִין...
ס'איו רְוִיטָע צְלִיטָן
דער רְוִיטָעָר רֵיטְעָר רֵיטִין!

יאסטע דער שמאיד

Ich bin die Flamme.

Heine

צוֹ כָּאַנְקָעֵן

עס זויפט דאס הארץ דיבין שווארצע שײַן
און רײַיסט זיך, ווי א וואָלַף פון שטינַג
נאָר ס'איַן מײַן צוֹנֶג געלימיט פון פִּין
און כְּשׂוֹזִיג...

איך שׂוׂזִיג. דער פֿלאָם פֿאַרְשְׁלִיסְט דאס מּוֹיל.
נאָר זיך מִיר מוּכָּל פֿאַר דער שאָ,
וועָן אֵין אַ פּֿיעַרְדִּיקָּן קְנוּיָּל
מִיר וּוּעָלָן וּוּאַלְגָּעָרָן זיך דָּא.

זיך ווַיסְך: כְּבִין אַ זוֹּן פּוֹן דְּלִי,
וּאָס צִינְדָּן שְׁטוּט אָן בְּלַעֲנְדָּן אָן פֿאַרְסָאָמעָן.
וּאָס לִיבָּן נָאָר דַּעַם אַינְדָּעָרְפָּרִי
אוֹן לִיבָּן פְּלָאָמָעָן.

א. א פראסטער, א ברוינער

כא... כא... ניט מײַנט, זאג איך, כ'בין שוין טאָקע א שמײַד,
א פראסטער שמייד אָוֹא, א ברוינער, וואָס שטייט מיטן האָמָעָר
איבער דער קָאָוָאָדָלָע אָוֹן שמיידט אַיְזָנָס, פֿאַדְקָאָוּס אָוֹן רָעָדָר.
סּוֹוּעַט זִיְּן פֿוֹן אַיְיךְ אַ בִּיטְעָדָרָר טָאָעָס, כָּאַטְשׁ מֵיר קִימָעָרָט עַס נִיט.

כ'הָאָב זִיךְ קִינְמָאָל נִיט גַּעֲמִישֶׁת צּוּוִישָׁן אַיְיךְ. טְפִיףִי
דָּעָר בְּדִיטָּעָר טְרָאָקָט גִּיטִּס אַדוֹרָךְ פֿאַרְבִּי מִין קָוּנוּעָ.
כְּפִילָּעָג זִיךְ אַפְּשָׁטָעָלָן קוּקוֹן אָפְּ אַיְיךְ.
מֵיר הָאָט אַיְר אַבְעָרָ קִינְמָאָל נִיט גַּעֲזָעָן, כא... כא... כא... כא...

די דָּאַרְיָינָעָ אַיְיעָרָע, כ'הָאָב עַס גַּעֲזָעָן, גַּיְיָעָן צּוֹפָס מִיטָּ דִּי קְלוּמְקָעָס
אָפְּ דִּי פֿלִיכִיעָס,

די גַּעֲזָוָנָטָעָ אַיְיעָרָע רִיטָּעָן אָפְּ גַּעֲזָוָנָטָעָ פֿעָרָה,
די רָאָזָע, די באַשְׁמָאָלָצָטָעָ פֿאָרָן אִין קָאָרָעָטָן.
כְּיוּוּיסָ קִימָאָטָ פֿוֹן אַלְץ... אַהָ... נִיט מִינְיָנָט, זִאג אַיךְ, כ'בִּין טָאָקָע אַ שְׁמִידָ.

סְטָרָעָפֶט אַמָּאָל, ווֹוְילְטָ זִיךְ מֵיר אַ קוּקָ טָאָן דּוֹרָךְ אַ שְׁפָעָלְטָל אַפְּן טְרָאָקָט.
כְּיַעַדְעָמָלָטָ די גַּאנְצָעָ וּוֹעָלָט... כא... כא... כא... כא...

סְהָאָט עַמְעַצְעָר גַּעֲוָאָלָט אַרְיָינְקָוָקָן אַדוֹרָכָן שְׁפָעָלְטָעָלָ צּוֹ מֵיר, אִין
מִין קָוּנוּעָ אַרְיָין —

הָאָב אַיךְ אִים אַנְגָּעָשָׁפִיגָּן אַ פּוֹלָן פָּאנְעָם:
נִיט קוּקָ, זִאג אַיךְ, דו טְרִיבְעָנָעָר טְרָאָפְּ, אִין מִין קָוּנוּעָ אַרְיָין.

ב. וווען די זוּן פָּאֶרְגַּיִיט

שלאפט איר ניט, זימט איר וואך — הער איך גאנזינט.
אל מאכט זיעיר א שווערז טומל.
מייד דאכט, איבער ארבעט איז איז, וואס איטלעכער פוֹ איך פירט לויידיקע
פֿעַסְעַר אַף צוֹ לעַהֲאַכְעָס.

אאָ טומל מאכט איר אָז.

איך ווארט, ס'זאל ווערן פֿאֶרְגַּאְכְּטָלָעָד.

דעמאָלָט ווערט דער טראקט קילעָר אָזָי.

שטייל,

דעמאָלָט הער איך דעם קְלֻעַנְטוֹן שָׁאָר.

זאל דער ווינט אַיבְּעַרְקָעָרָן אַ בלעטל אַף אַ בוּם, אַפְּילָע אַט דעם
קלַיְינְעָם רֵיר — הער איך דעמאָלָט.

ס'איין אָזָא גַּעַהְעָר בָּא מִיר.

פֿאֶרְגַּאְכְּטָלָעָד עַפּוֹ אַיך אוֹף דִּי טִיר פָּוּן מִין קְוֹזְנִיעַ.

ס'זְוַעַרְט עַגְּגָן אַין קְוֹזְנִיעַ, וווען די זוּן פָּאֶרְגַּיִיט.

שׂוּעוּר צוֹ בְּלִיאָבָן, בַּיִס די זוּן שְׂטָאַרְבָּט הִינְטָעָר אַ פֿאֶרְמַאְכְּטָעָר טִיר.

כִּיעַץ זִיךְ אָפּוֹן שְׂוּעָל.

כְּפָאֶרְיִיכְעָר דִּי לְיוֹלְקָע אָנוֹ רִיְיד צוֹ זִיךְ אָפּוֹן קָאָל.

כִּמוֹן אַמְּאָל רִיְידָן צוֹ זִיךְ אָפּוֹן קָאָל.

ווער ווַיִּסְטָט, אַגְּנִיט ווְאַלְט אַיך דַּעֲרַשְׁתִּיקְט גַּעַוְאָרוֹן.

יאַסְטָע, זָאָג אַיך, די זוּן שְׂטָאַרְבָּט אַף דִּי פֿעַלְדָּעָר, אַף דִּי שְׂטָעָט אָוֹן אַף
די וּפְעַלְדָּעָר.

פָּוּן דער זוּן גִּיסְן זִיךְ גַּאנְצָע עַמְּרָעָס בְּלוֹט אַיבְּעָר אַלְעָ יַאֲמַעַן אָוֹן
מִידְבָּאַרְיִיעַ.

נִיט מִין, יַאֲסָטָע, אָז דִּי עַרְד אַיְזָן אַווִי קְלִיְין.

שוויטע, הייב זיך אויף מיטאמאל!
גיאו און שפאנ אווועק אין את אידעם פיעער איבער דער ערד.
פונ אײַן יאם צו דעם צווײַטַן יאם.
ביסט א פראָסטער באָכער פונ דער קוזניעַ
נעַם דעם האָמָעַר דיינעם און גיאַיַּה אַיבָּעַר דער וועלט.
ס'פֿלִיְּדָעָרַן די רַאיְוִינָעַס מִיְּגַע.
פארנוֹאַכְט פֿלוּיְּדָעָרַן אַזְוֵּי עַפְּעַס די רַאיְוִינָעַס מִיְּגַע.
יאָסְטָעַ, שַׁרְיִיט עַס אַיְּן מִיְּן הָאָרֶצָּן, דָּעַר אַוְונַט קָלִינְגַּט וּוֵי אַגְּלָאָק.
כָּא... כָּא... כָּא...

ג. כאנקע — א פיערדייקע קאלע

כאנקע, היי, כאנקע, קומ צו מיר פארנאכט.
איך זיך בא דער קוננייע אוון איך רויבער מײַן לוילקע.
אנומלטן, צי געדענסטטו דאס, האבן מיר זיך געטראפען אין מיקיטעס סעדער.
כ'האָב און דיזן הייסן, פֿאָרְבּוֹיָנְטַן האָלוֹז אַפְּגַּעֲבַּרְעַנְטַן מִשְׁינְעַ לִיפְּן.
כאנקע, דו ביסט דֵי שְׂטָאָרְקֶסְטָע צוֹוִישָׁן אלָעּ מאָדָן אין אַונְדוֹזָעָר קָאנְט.
קומ צו מיר פארנאכט, וועַז איך רַוְזַיך אָפְּ פָּוּן דַּעַר אַרְבָּעַט.
היי, סְבּוּרַעַנְט אַין דַּעַם קָאָפְּ אַוְן אַין הָאָרֶצְן אָפְּ פֿיְעַר אַשְׁטָאָרְקָעָר, וּוֹאָס
פֿאָרְטוּמָלַט מִיר מִינְעַ רַאיְוִינְגַּס.
ס'איין עַפְּעַס אַשְׁוּעָרָר, נִיט קִיְּן רַיְינְגַּר פֿיְעַר, וּוֹאָס פֿאָרְבוּרַעַנְט אָפְּ
אַש מִינְעַ גַּלְדִּיעַת.

כ'קָאָן נִיט זִיכְּן רַוְיַיך בא דער קוננייע.
כ'קָאָן נִיט עַטְעַמְּעַן אַן דִּיר, טַיְעַרְעַ, טַיְעַרְינְקָעַ כאָנקָע מִינְעַ.
איך ווּעל זִיך, אַט אָזְוִי, קִיְּקַלְעַן אָפְּ דַּעַם נָאָס גַּרְאָן.
אָס אָזְוִי ווּעל איך מִיטְזַן קָאָלְטַן טַוְיַּ אַפְּקַיְלַן דַּעַם היִיסְן קָאָפְּ.
איַגְּשַׁטְשַׁעְמָעַן זִיך,
היי, איַגְּשַׁטְשַׁעְמָעַן זִיך אַוְן קַוְשָׁן אַז אַוְפָּהָעָר די רַויִּעְ עַרְהָ, דִּיךְ!
די ערְדָה, כאָנקָעַן, נִיזְן, דִּיךְ!

היי, כאָנקָעַ, קומ צו גִּיְיַן.
איך ווּעל רַיעְוָעַן באָנָאכְט, וַיְיַ אַגְּקַיְוִילַעְטָעַר, אַיבָּעָר דַּעַר גַּאנְצָעָר גַּעַגְנָט.
סְפַּעַלְתַּ מִיר דַּעַר אַטְעַם צָוּם לְעַבְנָן.
איך האָב נִיט די רַוְזַיך אָפְּן גַּעַלְעַגָּעָר.
ס'איין מִיר אָזְוִי עַנְגָּ אָפְּ דַּעַר גַּאנְצָעָר ווּעלְטַן.
ס'איין מִיר אָזְוִי עַנְגָּ אַן דִּיךְ.
עַס שְׂוִימַט אַ פֿינְצְטָעַרְעַ כְּמַאְרָע פָּוּן מִינְעַ הָאָרֶצְן.

ס'איין אַ סְרִיְּפָע אָף דָּעַר וּוּלְטָן
 מֵיר בְּרוּנֶנְזָן, דָּעַר הִימָּל אָן דִּי עָרֵד בְּרוּנֶנְזָן.
 סָגִיסְטַּ זִיךְ אַ פְּיִיעָר אִין דִּי טִיכְּן.
 סְבָּרוּנֶנְזָן דִּי פְּעַלְדָּעָר אָן דִּי וּוּלְדָעָר בְּרוּנֶנְזָן.
 שְׂטִיטַ אָוֹן!
 הִיִּי, שְׂטִיטַ אָוֹן!
 רִיבְּסְטַ אַרְאָפַדְ דִּי לְאָדוֹן פּוֹן דִּי חִימְזָעָר,
 סְאיַיְן אַ סְרִיְּפָע אָף דָּעַר וּוּלְטָן
 כְּאָנְקָעַ, קָוָם צָו גִּיאַן!
 דָו זְאָלְסְטַ קּוּמָעָן צָו מִיר.
 אַיךְ בָּעַטְ עַס בָּא דִיר, כְּאָנְקָעַלְעַ, קָוָם צָו גִּיאַן.
 אַ שְׁטִילְנְקָעַרְ וּוּלְאַיךְ לִיגְן.
 אַט אָזְוִי שְׁטָלַ, וּוּי אַ שְׁעַפְסָעַלְעַ.
 דָו וּוּסְטַ זְצָנַ אַט דָא אָפַן שְׁוּעָלַ.
 אַיךְ — אָפַדְ דָעַר עָרֵד וּוּלְאַיךְ לִיגְן אַוִיסְגָּעָמָלְקָן.
 מִיטָּן קָאָפַ אָפַדְ דִּי הָעַנְתַּ וּוּלְאַיךְ לִיגְן.
 אַט אָזְוִי.
 אַיךְ וּוּלְדִיךְ פְּרָעָגָן; כְּאָנְקָעַלְעַ, הָאָסְטוֹ שְׁוִין אַוִיסְגָּעָמָלְקָן דִי בְּעַהִימָּעַ
 דִּינְגָּעַ?
 אָן צְיוּעַל זְדַקְעַצְן צָו דִיךְ פָּאָמְעַלְינְקָעַס אָזְוִי.
 אָן צְיוּעַל דִיךְ אָזְוִי פָּאָמְעַלְינְקָעַס פְּרָעָגָן:
 וּוֹאָס אַיְן עַס פָּאָר אַ ברְוִין פִּינְטָעַלְעַ בָּא דִיךְ?
 אַיךְ וּוּלְעַס אַ קּוֹשַׁ טָאַן, אַ שְׁטִילְןְ קּוֹשַׁ, אַ שְׁטִילְינְקָן.
 וּוּי אַ טְיִבְעַלְעַ קּוֹשַׁטְ אַ טְיִבְעַלְעַ.
 וּוֹיְסְטַ, כְּאָנְקָעַלְעַ, וּוּלְאַיךְ זָאגְן, דִּינְגָּעַ שְׁוֹוֹאָרְצָעַ צָעַפְ וּזְינְגָּעַ שְׁוֹוֹאָרְצָעַ
 פּוֹן מִין בָּאָרְדַּ.
 שְׁוֹוֹאָרְצָעַ פּוֹן דִי קוֹילְן אִין דָעַר קוֹזְנוּעַ.
 אָן דִּינְגָּעַ עַלְנְבוּיגְן אִין אֹזָא בְּרוּנְיָנְר, פָּאָרְבָּרְעָנְטַ פּוֹן דָעַר זָוָן.
 אָבָעַר סָאָרָא וּוּאָרְעַמְיָינְקָעַר עָר אִין?
 זָעַ, קוֹק זִיךְ צָה, כְּאָנְקָעַלְעַ, וּוֹאָס אַיְן עַס?
 דִּינְגָּעַצְעַר עַלְנְבוּיגְן אִין פָּאָרְבָּרְעָנְטַ פּוֹן דָעַר זָוָן?
 כָּא... כָּא... כָּא...
 אִינְגָּאַנְגָּן בִּיסְטוֹ גָּאָר פָּאָרְבָּרְעָנְטַ וּוּי אַ שְׁוֹוֹאָרְצָעַ זָוָן.
 בִּיסְטוֹ גָּאָר אַ פְּיִיעָר אֹזָא,

אוֹא הַיִשְׁעָר פִּיעֻר, וְוָאָס רִיבֶּט זֵיר, כָּא... כָּא...
שְׁתָאָרְקָעָר, כְּאָנְקָעָלָע, רִיבֶּט מַעַן זֵיר, בִּינֶט מַעַן זֵיר,
שְׁתָאָרְקָעָר!
אוֹן אַרְומָנוּמָעָן דָּאָרָף מַעַן זֵיר מִיט בִּידָע הַעֲנָט אַרְומָן,
אוֹן צְוָדְרִיקָן זֵיר,
אוֹן אַט אָזְוִי אַיְגָבְּזִיסָן אוֹן אָפְּהַיְּבָן אִין דָעָר הַיְּךְ.
שְׁתָאָרָק, אָזְוִי וּוְיָ אָן אַנְגָּעָלִיטָן אַיְזָן.
אוֹן אַיְבָּדָו וּוּילְסָט, כְּאָנְקָע, טְרָאָג אַיְדָּךְ אַוּעָק אַיְבָּעָרָן טְרָאָקָט.
אַט אָזְוִי...
הִיִּי, יַאֲסְטָע דָעָר שְׁמִיד טְרָאָגָט כְּאָנְקָעָן צָו דָעָר כּוּפָּעָן
לְאָזָט דָאָרָטָן דָעָם וּוּעָג, לְעַנְטָעָכָר, פָּאַרְטָרִיבָּן קָאָן מַעַן זֵיר נִיט פָוָן
אַרְומָן דָעָר קְוּנוּעָן.
אִין דָעָר פִּינְצְטָעָר טְרָאָג אַיְךְ זֵיר, מִינְן פִּיעֻרְדִּיקָע קָאָלָע.
כְּאָנְקָע לִיכְכָּת מִיר, וּוּי אָ בְּרַעְנָנְדִּיקָע הַאַלְאָוּעָשָׂקָע אִין דָעָר פִּינְצְטָעָר.
כָּא... כָּא... אַט אָזְוִי הַאָב אַיְךְ זֵיר, דִי כְּאָנְקָע מִינְנָעָן
פְּלָזְלִינְגָּן קּוֹמָט זֵיר גָּאָר אִין אָ פָּאָרָנָאָכָט,
אִין אִין דָעָר פִּינְצְטָעָר גָּאָר,
אִין פִּינְצְטָעָר גָּאָר,
אוֹן גָּאָרְנִישָׁט זַעַט מַעַן,
גָּאָרְנִישָׁט אִיזְנִיטָא,
אִיזְנִיטָא דִי כְּאָנְקָע מִינְנָעָן?
גָּאָרְנִיט...
הִיִּי, וּוּ אִין זֵיר, וּוּוּ
כְּאָנְקָע, כְּאָנְקָעָלָע, וּוּוּ בִּיסְטוֹ, וּוּוּ
בִּיסְטוֹ דָא גַּעוּוֹעָן אִיצְטָעָר,
אִין דָעָר פִּינְצְטָעָר בִּיסְטוֹ דָא גַּעוּוֹעָן?
בֵּין אַיְךְ גָּאָר אָפָּן טְרָאָקָט אַלְיִין?
אוֹן סְאִינוֹ שְׂוִין שְׁפָעָט.
שְׁוִין הַאלְבָע נָאָכָט... הַאלְבָע נָאָכָט אַלְיִין...
אַלְיִין... אַלְיִין... גָּאָר אַיְינִינְקָעָר אַלְיִין...

ד. אין דער פינצטער

אהא, ניט מיינט, איך בין שיין תאכע א שמיד.
א פראסטער שמיד אווא, א ברויינער.
ס'איין די קוזנייע מײַנְיַע
און ס'איין מײַן ברוּסֶט — די שטארקסטע ברוּסֶט פֿוֹן אלע ברוּסֶטן בא די
און הייב איך אוָף דעם האמער מײַנְיַע, טרייסלען זיך די ווענט פֿוֹן קוזנייע.
און טויזנט הערצעד שלאגן דעמאָלט אין מײַן מײַן ברוּסֶט.
אט סָאָראָ שמיד בין איך, כא... כא... כא...
אט סָאָראָ יאָסֶטֶע בין איך!
און זונְג איך לִידָעֶר —
טויזנט שטימעָס שרייעָן פֿוֹן מײַן האָלְדוֹן.
גאל גראָבע שטימעָס אָזִינְע און פֿינְצְטָעָר, ווי פֿוֹן אָ ברוּסֶטָם אָרוֹסֶט.
פֿאָרְקָאַשְׁעָר איך די אָרְבָּל אָוָן איך נעם דעם האמער מײַנְיַע, זונְגָעָן
שיין אלְּיַין, פֿוֹן זיך אלְּיַין די לִידָעֶר.
ווער ווַיְיסֶט, אָנִיט ווֹאָלְט איך דערשטיַקְט גָּעוֹוָאָרְן. כא... כא... כא...
ס'איין פֿינְצְטָעָר, הא?

כַּיוּעַל פֿאָרְוִיכְעָרְן די לִיְוָלְקָע אִין דער פֿינְצְטָעָר.
כַּיוּעַל אָוִיסְהָאָקְן פֿיְיעָר אָוָן פֿאָרְוִיכְעָרְן די לִיְוָלְקָע אִין דער פֿינְצְטָעָר.
היי, ווער אִין דָּאָרטָן, ווער?!
ווער אִין עַס דָּאָרטָן?!
אֲ גַּיְיעָרְ?!

גַּיְיָ ווֹלְטָעָר, גַּיְיָר.
בלאנְדוֹשָׁע ניט באָנְאָכְט אָרוֹם מײַן קוזנייע.
כַּהָּאָב סִיְוִוִּיסְטִי גָּאָרְנִישְׁטָט... כא... כא... כא...
...

את אוזי זיך איך מיט די הענט אף די קני און איך האב גארנישט.
ס'רוט אפ די קווניע אין דער פינצטער,
און דער האמער מײַנער ליגט אַיִינִינְקָעֶר אלֵין באָ דער קאּוֹואַדָּלָע,
און ער דֿרְעַמְּלַט אַזְּוִי אַיִינִינְקָעֶר אלֵין, כָּאָ... כָּאָ...
באָדְעָרָנוֹאָכָּט לִיגְט אַהֲמָעָר אַזְּאָ,

און אַקוּוֹנְיָע,
און עס זִיכְּתָּא גְּרוּיסְטָר שְׁמִיד אַזְּאָ,
און סְּאיַן זִי זַלְבָּעָרְלִיט אַזְּוִי ווּסְטָרְגָּעָץ באָ אַ לִידְיקָן טְרָאָקָט
אין דער פִּינְצְטָעָר.

כָּאָ... שְׁוּעָרָע פְּלִיזְעָס מִינְיָע,
ליַיְמָעָנָע אַזְּוִינְיָקָע,
הַנְּגַט אַיר דָּאָךְ עַפְעָס אַזְּוִי שְׁוּעָר אָפְּ אַ פִּינְצְטָרָן קָאוּוָאל אַזְּאָ,
כָּאָ... כָּאָ...
סְּאיַן גָּאָר דָּעָר קָאוּוָאל מִיסְטָאָמָע אַיר, דָּעָר גְּרוּיסְטָר יָאָסְטָע, דָּעָר גַּעַוּנוֹנְטָעָר,
עס זִיכְּתָּא זִיךְּ אַט אַידְעָר יָאָסְטָע, די בְּהַיִּיםְעָגָל, גָּלָאָט אַזְּוִי באָדְעָרָנוֹאָכָּט,
און דָּעָר אַהֲמָעָר זִיכְּנָעָר?
אָ, סְּעַ שְׁפִּרְגָּנָט גָּאָר דָּעָר אַהֲמָעָר זִיכְּנָעָר אַין דָּעָר פִּינְצְטָעָר.
סְּאיַן דָּאָךְ אַים אַזְּוִי ווּסְטָר,
און סְּעַ בְּעַנְקָט זִיךְּ דָּאָךְ אַים נָאָר אַ אַנְקָעָן, דָּעָם אַהֲמָעָר זִיכְּנָעָם.
אוֹאָדָע בְּנָקָט זִיךְּ עַס דָּעָם אַהֲמָעָר זִיכְּנָעָם.
עס וּוַיְלַט זִיךְּ אַים דּוֹרְכְּתָאָנָצָן מִיט די באָרוּעוּסָע פִּיטְלָעָךְ אָפְּ אַ הִיְּסָעָר
פָּאָדְקָעָוּעָ, אַ רְוִיטְנְקָעָר,

אַ הִיְּסָעָר אַזְּאָ... כִּי... כִּי...
טָא וּוָאָס זְשָׁע שְׁוּזְבָּגָט עָר, דָּעָר נָאָרָעָלָעָן
סְּאיַן דָּאָס אַ נָּאָרָעָלָע אַזְּאָן
אַט שְׁוִין טָקָע בְּלָאָזָן מִיר עס אַזְּוִי פָּאָנָאָנְדָעָר דָּעָם גְּרוּיסְטָן פְּיִיעָר אַיִּן
דָּעָר קוּוֹנְיָע.
וּוְעַט עס אַזְּוִי כְּרָאָפָעָן דָּעָר בְּלָאָזָק, טָאָטְינְקָעָס,
וּוְעַט עס אַזְּוִי קְרָעָכְזָן דָּעָר באָדְעָרָנוֹאָכָּט!
כָּאָ... כָּאָ...
אַט אַזְּוִיָּא, באָרָעָה אַשְׁעָם, אַ גַּעַזְנְטָעָר יָאָסְטָע,
מִיט אַ נָּאָקָעָט הָאָרֶץ אֹאָ,
און מִיט נָאָקָעָט פְּלִיזְעָס.
עָה, מִיט אַ שְׁטָרִיךְ אַזְּוִי פָּאָרְבִּינְדָט מַעַן זִיךְּ דָּעָם פָּאָרְטָעָר,

אט איזרי...

בזה, איצטער, שטארקעֶר אַזְוֵי, מיט קויעֶד.

ווארט א ווילעטשקע...

אט-א... סארא פִּיעָר אֹזָא.

כָּא... כָּא... סָאָרָה כְּרָאְפָעַנִּישׁ אֵין דָעַר קֹזְנוּיָעַ!

טיענער האמער מײַגעראָ!

סאראן אלטע יידענע די קוזנייע, גאר אן אלטע,

וועט עס בלייבן, דאס האמערוקל, א יאָסעם איבער הונדערט און צוֹאנְצִיךְ יאָר.

כא... כא... כא

וועט ער עס זאגן קאדייש.

אט איזויז א... כא... כא... כא...

ה. פִּיעָר־פְּלָאָם מֵיט פִּיעָר

אהא... ניט מיינט, איך בין שוין טאקע א שמיד.
א פראסטער, ברוינער שמיד, וואס שטיט מיטן האמער איבער דער
קאוואדאלע און שמידט איזונס, פאדקעוועס און רעדער.
כ'בין א פִּיעָר,
פָּוֹן צוישן פִּיעָר מֵיט פִּיעָר בין איך ארויס א ברוינער פִּיעָר
מֵיט איגן שווארצער פִּיעָר און א שווארצער פִּיעָרדייקער באָהָר.
און ס'איו דער האמער מײַנער טויטער פִּיעָר.
ברענען מיר באָנאָכט, מיר, ברידער, איבער רויטע איזונס,
צְבָּלְעַטְעָרָן מִיר זִיךְרָומָע, הַיִּשְׁעָ, روיטע בלעטער,
עטימען דעם בָּאנָגֶן,
און פָּלאָקָעָרָן, און גִּיסְן זִיךְצּוֹאָמָעָן,
פָּלאָמָעָן,
פָּלאָם מֵיט פָּלאָמוֹ
און מישן אויס צוֹזָאָמָעָן.
פִּיעָר־פְּלָאָם מֵיט פִּיעָר.
כ'בין א פִּיעָר, און ס'איו דער קויעַר מײַנער פִּיעָר.
ברענען מיר אין רoid,
און פָּלְצָלִינְגָּבָן איך גָּאָר דער יַאֲסָטָע צוישן פָּלאָמָעָן,
ברידער פָּלאָם און פָּלאָם —
און ברוינער און א רויטער פִּיעָר.
צִיעַן מִיר זִיךְרָומָע, ברידער, נענטער,
הַאלְדוֹן זִיךְרָומָע,
און ס'איַן זִיךְרָומָע אַין פִּיעָר אויס די גָּלְדָּעָר,
און אַט בין איך פָּלְצָלִינְגָּבָן פָּאַרְבָּעַנְטָעָר,

אוֹן אַט בֵּין אֵיך וַיְדָעֶר,
איַך!

איַך, דַעַר יַאֲסְטָע, בֵּין שְׁוִין וַיְדָעֶר.
כְּבֵן אַפְּנֵיעַר. אוֹן סְאַיַּן דַי נַעֲשָׂאָמָע מַיְנָעַ פַּיְעַר, פַּיְעַר ...
שְׁטָאַרְקָעַר שְׁמִיד אֵיך אַוִיס דַי אַפְּזָוָס, פַּאֲדָקָעוּוָס אוֹן רַעֲדָעֶר,
אַט אַוְוי ... הַיִי! ..

אוֹן עַס רַיְנְגָלָעַן מַיְיך אלֵץ שְׁוֹעָר אוֹן שְׁוֹעָרָר אָוָם
די פַּלְאַמְעַנְדִּיקָע וַוְנְגָעַן,
אוֹן דַי פַּמְיֻרְדִּיקָע רִיגְלָעַן
רוֹנְדָ אַרְומָן,
די פַּלְאַמְעַנְדִּצְוָנָגָעַן
אוֹן אלֵץ בְּרִיטָע אוֹן בְּרִיטָעָר
שְׁלָאָגָן פַּלְגָלָעַן
אוֹיסְגָעַשְׁפְּרִיטָע,
רוֹיטָעָר, אוֹיסְגָעַשְׁפְּרִיטָעָר,
אוֹן אַט וַיְדָעֶר בֵּין אֵיך פַּלוֹצְלִינְג — אֵיך.

דַעַר אֵיך!
דַעַר יַאֲסְטָע בְּרוֹין אוֹן שְׁוֹעָר,
אוֹן כַּלְעָב,
אוֹן כַּצְנָה,
אוֹן כַּבְּרָעָן,
אוֹן סְאַיַּן אַסְרִיפָע,
הִיִּי, עַס אַיַּן אַסְרִיפָע, רַיִיסָט אַרְאָפָדָי לְאַדְנָן
סְאַיַּן אַסְרִיפָע אַפְּ דַעַר עַרְך.

ו. אינדעראָפּרִי

פארטאג. כ'יז'ן אווי אַפְּנָן שווועל פון מײַן קוֹנוּנֵע אָונָן روיכער מײַן לִיּוֹלְקָע.
כ'יז'ן אווי אַפְּנָן שווועל פון מײַן קוֹנוּנֵע אָונָן روיכער מײַן לִיּוֹלְקָע.
ס'איַן אווי מעכְּבִּיעַ פריש פֿאָרטָאָג.
ס'איַיְט פֿאָרְבִּיְטְּ פֿרִיעָר אַיְזָן ווַיְנְטַעַלְעַ אָונָן עֶרֶת טְרָאָגָט פון די סְעָדָעָר דָעַם
ריַיעָךְ פון מִיעָנְטָעַ.
ס'איַיְט דָוָרָךְ אַצְוַיְיטָעַר ווַיְנְטַעַלְעַ אָונָן עֶרֶת טְרָאָגָט פון די פֿעָלָדָעָר דָעַם
ריַיעָךְ פון פֿרִישִׁינְקָן הֵי.
אוֹן נָאָר אַוְיְנְטַעַלְעַ טְרָאָגָט דָעַם שְׂקָעָרָן רִיעָךְ פון מִיסְטָאָפְּ די פֿעָלָדָעָר.
סָאָרָא גַּעַשְׁמָאָקָעַ רִיכָּעָס עַס זִינְגָעַן דָא פֿאָרטָאָג אַרְוָם מִין קוֹנוּנֵע.
פֿאָרטָאָג, ווֹעֵן עַס אַיְזָן לְאַכְּלָוָן שְׁטִילָ... כָּא... כָּא...
עַס הָאָט ווּעַר אַזְּפְּצָעַ גַּעַטָּאָן?!
נִיְזָן?!
דָאָס גִּיאַט אָוָף די זָוָן מִיסְטָאָמָע.
די פֿרִישָׁע זָוָן עַס גִּיאַט אָוָף.
אוֹוָאָדָע... אוֹוָאָדָע... כָּא... כָּא... כָּא...
ニַשְׁקָאָשָׁע, אַיךְ הָעָר אַלְץ — ס'איַן אוֹזָא גַּעַהָעָר בָּא מִיר.

1920

122

א. ריביסן

א, דער זיידע פון קאובילניק איז א זיך א פאשעטער,
 א פויער מיט א פעליך און מיט א האק און מיט א פערד ...
 און מײַנוּ זעכַן פֿעטערס און מײַן טאָטַע —
 יִדְזָן פֿרָאַסְטָע, יִדְזָן, ווי דֵי שְׂטִיקְעֶר עַדְך,
 טְרִיבְּבָן פֿלִיטָן אָפָּ דֵי טְיִיכָּן, שְׁלַעְפָּן קְלַעְצָעָר פָּן דֵי וּוּלְדָעָר.
 און דעם נְאַנְצָן טָאג וּהָאַרְעוּוֹת, ווי בְּלָאָפָּס,
 עַסְטָמָעָן וּוּעֲטַשְׁעָרָע פֿאַרְנָאָכָט צְרוֹאָמָעָן פָּן אַיִּין שִׁיסָּל.
 און מַע פְּאַלְטָא נְאַדְעָר אַיְן דֵי זְעַכְּצָן בְּעַטְנָן ווי דֵי סְנָאָפָּס.
 דער זיידע, א, דער זיידע קְלַעְטָעָרָט קוּים אַרְוּפָעָט אָפָּן אַרְיוֹוָן,
 עַר אַיְן, דער אלְטִיטְשָׁקָעָר, בָּאָם טִיש אַנְשָׁאָפָּן שְׁוִין גַּעוּוֹרָן,
 נָאָר דֵי פִּיס — זַיִּי וּוּיִיסָּן, פִּירַן זַיִּי אַלְיִין אִים אָפָּ צָוָם אַרְיוֹוָן,
 דעם זַיִּידָגָס גּוֹטָע פִּיס, וּוּאָס דִּינְעָן אִים פָּן קָאָמָע יָאָרָן.

ב. מע Kasusht هي

אין פעלד האט גענומען שוין ציון מיט נעללען פון אסיען.
ארויס איז דער זידע פארטאג צום געמויזעכץ דאס היי אראפאקסיען,
איי מען באם שארייען אף טאג שוין געווען בעגלוּפֿן
אווי ווי די עמעסע קלעומער,
מע האט זיך צעתטעלט זאלבעאכצעט, דער זידע בעראש,
און אוורך איין א מיזמער:
א שפרית, און א קער מיט די פלייצעס, א סווישטש,
פונקט עס טאנצן איין זומפ ארום בלצן.
פאר דאס שטייקעלע ברויט, — האט דער זידע געזאגט,—
מוני מען, קינדרלעך, שווייצן...
און ס'האבן זיך בלאנקער די Kasusus צעפיפט,
די קאפאטעס אראפ, מיט באווארקען גילדער,
אווי ווי די האריקע יאלדיעס — אטאטע אן אלטער
מייט זיבעэн ליבעלען ברידער...
עס צוֹפֵן די Kasusus, ס'צעשפֿרִיכַט זיך דער טוי,
און עס פאלן די גרעזער אָפּ גרעזער אנדער,
א פִּיגְעָלָע זִגְנָגֶט אָפּ אַנוּסְבּוּם דֻּרְבָּבִי,
או דער זידע קאן פָּאַשְׁעַט קִין אַרט נִיט גַּעֲפִיבָּעָן:
„וואָס זָגְסָטוּ דַּעֲרָצָן? נָא דִיר גָּאָר אָ קָאנָאַרִיךְ, אָ כָּאָזְן,
אַיְנִימִיטְנְדָרְגִּינְעָן...“
דא בעט מען זיך טאטשען די Kasusus. פָּאַרְוִיכְעַרְטַּעַט מען,
כאפט מען אַזְפְּעָלָע קוֹואָס פָּוּנְעָם קָרִיגָּל,
דעַרְגָּאַךְ שְׂטִיכְתַּעַט מען אוּף מִיט אַ קָּרְעָכְץ... פָּאַמְאָהָי בָּאָרְךְ!
און עס טוט זיך די Kasusus אַ שְׁפִּיגָּל,

באומיזט זיך, פארשווינדט צוישן גראן, טוט א בלאנק —
אבען קאסעס קעס יידער!
און ס'ביביגן זיך זיבער די הענט, א, עס קנאכן די שענקלען,
און פֿעַסְט זִצְט אַיעַזְוִידָעֶר גּוֹדְעֶר —
אווי בין דער אוילעט דערזעט, ווי דער רויטער פֿאַרגָּאָכָט
לייכט זיך אָפּ אֵין די קָאָסְעָס,
טרט צוורע אַ שְׁמִיכָל. מע זעט שוין דעם העריגג דעם ברײַטן,
דערלאנגט מען אַ נָּעַם די קָאָפָּאָטָעָס. מע גִּיט אָון מע הערט
מע גִּיט מִיט די קָאָסְעָס, פֿאַרְלִיְיגָט אָפּ די פֿלִיעִיצָעָס,
מע קוֹקָט אָון מע שְׁוֹוִיגָט, ווי די שלִיעָעָן.

ג. די באבעשי

די באבעשי געוווען אין א יידענע א צנווע.
א מיטטער פון א קידלערקע — א קינד צו יעדן פרילינג.
און גריינגן, און גאר אן וויעלען, פונקט ווי הינער לייגן אייער,
האט זי געליגט די צוילינגגען — א צוילינג נאך א צוילינג.
דרי פטערטס האט די באבעשי געבארן אפנ בידעם,
צווויי פטערטס האט די באבעשי פארלארן צוישן אייער,
עליף פטערטס האט די באבעשי געבארן אפנ אויזוּן
מיין טاطן האט די באבעשי געבארן אין א שייער...
און דאן האט זיך איר מוטערטראכט אָף איביך צוגעשלאָסן,
די באבעשי האט אַפְּגַעַשְׁנָקֶט פָּאָר אַרְעָמָעָ דִּי ווּינְדָלָעָר,
די באבעשי, די טיעערע, האט אַפְּגַעַטָּאָן דָּאָס אַירִיקָע,
אין זי אין שטוב אַרְומָגָעָאנְגָּעָן,
וּוי אַקְאַטְשָׁקָעָ צֹוִישָׁן הִינְדָּלָעָר...

ד. מע טרייבט פלייטן

עס האבן די נעלען פארוישט אוון פארשמירט אלע דערפער אוון וועגן,
אין פעלד טאפט מען אן מיטן ווארמען פאנעם די קאלטקייט
פון הענגענדן ריעגן...
עס וויזן זיך פלעken פון ביימער, פון ערגעץ א הויף,
אן אסווידר פון א ברונען,
נאָר ט'שוימט עפֿעט אָן, עס ווערט וויס פֿאָר די אויגן...
אוון אלץ וווערט אין נעלט צערונען.
א טְרוּקָעָנָעָר צוֹיִיגַ פְּאָלָט אָרָאָפַּ, עס אַיז שטיל.
א פּוֹיְגֵל הַיְבָט אַנְעָט צַוְּ קְלָאנְגָן:
„ס'קּוּמֶט אוּסֶעֶט אַין לְעָבָן אַזְוִיפֵּל אַרְיְבְּעַרְצְּטוֹרָאָגָן,
אַזְוִיפֵּל אַרְיְבְּעַרְצְּטוֹרָאָגָן...“
די צְעַנְדְּלִיקָעָר קוּוּעָלְכְּעַלְעָךְ פְּלִיעָסְקָעָן צְוֹוִישָׁן די בְּיטִין
אוון מְוֻרְמָלָעָן אוון רַיְדָן,
אוון צְוֹוִישָׁן די נעלען ווַיְתְּ-זְוִוִּית אָפַּן נְיעַמָּן דְּעַרְהָעָרָט זֵיך
די שטיטם פּוֹנוּם זִיְדָן:
„שְׁמוּלִיעַ, הֵי, שְׁמוּלִיעַ,
פְּאַרְפָּאַטְשׁ דַּעַם הַינְּטָן אָף סְקָאָרְוּלִיעַן.“
דָּעַר זִיְדָע קְרִיבָט אָוָם מִיט אַבָּאָד מִיט אַנְעָט
אוון טְאָפַּט די שְׁוֹוָאַרְצְּוּסָן,
די פְּעַטְעָרָס אַין נַעַל מִיט לְאַנְגָּעָ בּוֹסָקָעָס מַעַ שְׁפְּרִיאִזָּט אָף די פְּלִיטָן,

אט וווערן זי נעלעム. מע הערט נאר ארויסט פון דער וויאט
דעם געשריינגעם שמועס.

עס טווען א פלייעסק אפאטשינגע. א גראָב, אונַן דער שטראָם וווערט
צעשנִיטן...

דער נעלפּ פְּילִיט אויסעט די לִימִיקָּע בְּרִיגָּג, נִיטָּא —
נִיטָּ קִיןָ עֶרֶה, נִיטָּ קִיןָ וּוֹאַסְטָּר.

אוֹן ווַיֵּיךְ אַיְזָן דַּי גַּעֲגָנְטָ אַזְוִי, אַוְןָ מַמְאַשְׁעַס —
אַוְןָ ווְאַרְעַמְעַר אַטְעָם אַ בְּלַאַסְטָּר ...

נָאָרָ סְיוּוִיקָּלֶט זִיךְ עַפְּעָס. אַטָּ גַּיְעָןְ דִּי קָאַלְעָרְלִיְיָ טָאָלָן
אוֹן ווּוְעַלְדָּעָרָ אַרְיִיבָּעָר,

דָּאָרָטְ שְׂטִיעָןְ פְּאַרְוּוִיקָּלֶטְ דיְ הַיּוֹצָרָ, בְּאַדְעַקְטָּוּ וְמַעְבָּלָן
אַיְןָ גּוֹרִירְשָׁעָ שְׂטִיבָּעָר.

אוֹןְ אַטָּ פְּלָאַצְטָ דָּאָ אַופְּעָטָ אַ קָּלְאַרְקִיטָ אַ גְּרִינְעָ...
סְיוּוּרָטְ קָלְעָרָרָ בָּאָ זִיךְ אַיְןָ נַעַשְׁאָמָעָ...

דיְ זָוָןְ טָוָתְ אַ לִיכְטָטָ. עַסְטָ בְּאַוְוִיזָטָ זִיךְ דָּאָסְטָ וּוֹאַסְטָר
אוֹןְ וּוּעַרְבָּעָסְטָ פְּאַרְוִיְינְטָ אַוְןָ לְאַמָּעָ.

דָּעָרָ וּוְאַלְדָּה אַטָּ זִיךְ בְּלִיְיָ אַוְיְזָגְוָאָשָׁןָ, אַיְזָןָ נָאָס
אוֹןְ דָּעָרָ קָאָפְּ וּמִינְעָרָ פְּלָאַקְעָרָטָ,

אוֹןְ סְגִּיסְטָ זִיךְ אַ הַעֲלָקִיטָ וּוּטִיחְוִוִּיטָ אַפְּ אַ לְאַגְּנָקָעָ...
אַפְּ פְּוּיְירָלָ שְׂטִיטָ דָּאָרָטָ אַוְןָ אַקְעָרָטָ...

אַ רָּאָכָוָעָסָ, אַ פְּרִישְׁקִיטָ פָּוּןְ גְּרָאַזְוּקָעָ לְאַנְקָעָסָ...
וּוְאָסְ שְׁמַעְקָנוּ אַוְןָ פְּינְקָלָעָןָ אַוְןָ וּוַיְינָעָןָ,

אוֹןְ סְשֻׁוּמָעָןְ נָאָךְ אַוְמָעָטָ דיְ שְׂטִיקָעָרָ פָּוּןְ נַעַפְּלָעָןְ —
כָּאַלְוִימָעָסְטָ פָּוּןְ פְּעַלְדָּעָרָ אַוְןָ פְּלִינְגָעָןָ...

אוֹןְ סְשֻׁוּמָעָןְ דיְ פְּלִיטָןְ גַּעֲלָאָסָןְ, גַּעֲלָאָסָןְ,
פְּאַרְקָעָרָעָוָעָןְ רָוְנָדָ מִיטָּ דיְ בְּרִיגָּגָ,

דיְ שְׁטוֹרְיִינָעָ בְּיַדְעַלְעָרָ שְׂטְרָאָלָןְ אַוְןָ פְּאַרְעָןְ אַרוּסָעָטָ דָּעָםְ טַויָּ אַוְןָ דָּעָםְ
רִיגָּןְ.

דערביי ליגט דער זידע. ער רוייכערט די לילקע
 און זשמרעט פון טיבונג די אויגן:
 די ווארערמע ער דהאט זיך גלאנציך און פעט איזו שטארק אויסגעזיגן
 צעקעסטלט אין פעלדער, געמייעכץן, געלבע און העלע און גוינע —
 עס גיט זיך דער דורכזוכטיק-צייטרייךער פלאקס
 אָפּ בּוֹרְשַׁתִּינְיָקּ שְׂטֻנְגְּעַלְעֵךְ דִּינְעָךְ,
 די גְּרִינְקִיפְּט אָפּ פֿעַלְדַּעְרִ-קָּאָרְטָאָפּלְ לִיגְטּ דִּיאָזּוּעוּם הַרְּעַשְׁקָעּ
 אָוּן סְמִיכְלָטּ דִּי קָוְרְצָעּ דִּיאָזּוּעוּם הַרְּעַשְׁקָעּ
 מִיטּ שְׁפָרְעָנְקָעְלָעּ וּוּבִיסְטּ באַשְׁאָטָן —
 עס רִינְעָן דִּי זָאָפְּטָן פֿוֹן דִּרְעָדָה, אָזְ אַשְׁקְרָעָס נְעַמְתּ דָּוָרָךְ אַלְעָ גְּלִידְעָר,
 עס שְׁפָאָרֶטּ זִיךְ אַלְעָבָן אַשְׁטָוּמָעָר דָּוָרָךְ גְּרוּזָעָר,
 דָּוָרָךְ וּוּאֲרְצָלָעָן אַוְן צְוּוִיְגָן,
 אָ, סְהָאָלָטּ מַעַר נִיט אַוְיסְעָטּ דִּעְרָ זִידָעָר, עַר טָוָט זִיךְ אַנְגָּמִינָן,
 דָּעֶרְלָאָנְגָּטּ ערְ אַרְעוּוּעָ: טְרָאָסְצִיא אַין דִּין טָאָטָן!
 אַוְן נְאָכָּמָאָל וּוּידָעָר:
 טְרָאָסְצִיא אַין דִּין מַאְמָעָן אָזְ סְכָּאָפְּן זִיךְ אַוְפָּעָטּ דִּי זִיךְ אַפְּ דִּי פְּלִיטָן,
 מַעַזְעָטּ, אָזְ עַס פְּלִיצְיָן אַרְאָפּ פֿוֹן דִּי פֿעַלְדַּעְרִ דִּי פְּאָרָבָן,
 דִּי הַיִּיטָּעָ, וּוּשְׁטְרָאָמָעָן,
 עס שְׁפָרְוֹדָלֶטּ פֿוֹן פְּרִילְיָנָג אַרְיָין אַין דִּעְרָ וּוּלְעָטָן,
 אַוְן אַלְיָין אַיְן מַעַן אַיְיךְ דָּא אִינְגִּימִינָן.
 עס טָוָט זִיךְ דָּא וּוָאָס אָפּ דִּי פֿעַלְדַּעְרִ,
 וּוָאָס הַאָט נִיט קִיְּן נְאָמָעָן!

אָזְיָה אַטּ דִּעְרָ זִידָעָר די פְּלִיטָן גַּעֲטְרִיבָּן קִיְּן פְּרִיטָן,
 אַיְן ער פְּאָרְנוֹאָכְטָלָעָר אַרְיָין מַיטּ דִּעְרָ בּוּלְיָעָר וּוּילְיָעָר אַיְן וּוּבִיסְטָן.
 הַאָטּ מַעַן דִּי שְׁרִיגְעָס פְּאָרְגְּרָאָבָן אַיְן זָאָמָד אַוְן דִּי שְׁוּוּעָרָעָ שְׁוֹוָאָרָצְוּס
 פְּאָרְבּוֹנְדָן,
 אַוְן פְּיִיעָרָן האָבָן די פֿעַטְעָרָס אָפּ יְעַטְוּוּידָעָר פְּלִיטּ אַנְגְּעַצְוֹנְדָן.
 שְׁוֹוִיְגָעָודִיקְרִימִיד, זָאָלְבְּעַצְוּוּיִיטּ באָ פְּיִיעָרָ, אָזְיָה אַיְן מַעַן גְּרוּיָעָ גַּעֲזָעָס,
 גַּעֲבָרָאָכוּן דָּאָס רָאוּזָעוּ בְּרוּיטָ אַוְן דָּעָם בְּאָרְשָׁטָשּׁ פֿוֹנָעָם טָעָפָל גַּעֲגָעָס.
 סְאיַזְעַטְיָלָאָפּ דִּעְרָ גַּעֲגָנָטּ גַּעֲוָעָזָן, עַס האָבָן נָאָר בּוּלְיָעָר די וּוּעָלָן
 גַּעֲזָעָגָעָן,

עם האט נאר דאס פיעער זיך הילכיק צעבלעטלט, צעליגט
ווײ א ריטינקער בלימל,
און ס'אייז נאר א פיש ווען-נטידווין פונעם ואסער דעם קילן געשפֿרונגען.
בלוי איז געווען, און א ריטע לעוֹאנע, א שווערט אַרוּס אִיז פָּונְהִימֶל.

ה. די וויליע אוֹן דער ניעמאָן

בײַיס די לעוֹאנָן צעשפֿריצט זיך אַין לאָנד, ווי אַ זילבעָרנָעֶר רָעָגֶן,
דאָן הִיְיבֶּט זיך אַ שְׁתִּינְפֶּע גַּעֲשְׁטָאַלְט פָּונְן אַ לִיטָוִינִין אַרוֹיסִיס פָּונְן דָּעַם נִיעָמָן
אוֹן ס'שׂוִימַט, נִיט גַּעַהְעָרט, פָּונְן ווּילְיָע אַ טּוֹנְקָעָלָע פְּרוֹי אִים אַנטְקָעָגֶן.
צְעֻוּאָרְפֶּן די לאָקָן, די נָאָסָע, מִיטּ לְאַנְגָּע אוֹן גְּרִינְלָעֶכֶשׁ בְּרָעָמָעֶן,
בְּאוֹוַיְזַט זיך אֵיר גְּלִיטְשִׁיקָעָר קָעְרָפֶעָר אַרוֹיסִיס פָּונְן די כּוּוָּאַלְיָעָס...
עַס בִּיגְט זיך אַרְיָבָעֶר דָּעַר נִיעָמָן אוֹן נַעַמְתָּ זִי אַרְוֹמָעָט,
אוֹן טּוֹט אֵיר אַ קּוֹשׁ אַין די אוּיגַן די גְּרִינְגָע, ווֹאָס לִיכְיכַּטְן פָּונְן אוֹמָעָט,
אוֹן נַעַמְתָּ זִי אַרְאָפֶפֶן גְּרוֹנוֹת אַין די בְּלוּיעַ, קָרִישְׁטָאַלְעָנָע סָאַלְיָעָס...

ו. דער פעטער אווראָם פאשעט די פערד

באנאכט איז דער פעטער אווראָם געווען אָף דער וואכטע. דאס פעלצעלע האָט דר געהאט און די טאָרבּע צום עסן, באָם פיעירל גרוּי, ווי אַ קאָרטש, איז אוֹראָם געווען, און ס'האָבן געסטאָרטשעט פון אַים נאָדר די בײַינער די האָרטע. אָזוי האָט דער פעטער אוֹראָם די פערד אָף דער לאָנקע געפֿיטערט. געפֿענטעט האָבן זִי שׂוּ�ר אָפּן גָּרְאָן צְגָעָשְׁפּרָונְגָּעָן, די שֵׁין פָּון לְעֹזָאנָעָה האָט ווּיְיךָ אָפּ די שְׁקָאָפּעָס גַּעֲיטְעָרט, אָוּן ווִיסְט אַין פָּאָרְנָעָפְּלָטָן פָּעָלָד האָט דער נִיעְמָאָן גַּעַלְגָּעָן. דאס טְ‏רְוקָעָנוּ פִּיצְ‏עָרָל האָט זִיךְ‏ אָן קוּיכָּבָּס גַּעַלְאָשָׁן. אָזוי ווי אַין שלְאָפּ איז אוֹראָם באָנוּמָעָן גַּעַזְעָסָן, אַבְּוּם אַין אַבְּוּם האָט זִיךְ‏ תּוֹנְקָעָלָר לְיכָט זִיךְ‏ וְגַעַגָּסָן, אָוּן ס'האָט זִיךְ‏ גַּעַהָעָרט: אָפּן הִימָּל עַס רִירָן זִיךְ‏ שְׁטָעָרָן, אָוּן רְוִיכָּעָלָעָט וְזִיךְ‏ גַּעַהָעָרט: אָפּן פְּאָרְנוּמָעָן דָּעַם הִמְלָל דָּעַם לְעָרָן אַצְּטְּרִיקָעָט נְעֵץ האָט פְּאָרְנוּמָעָן דָּעַם וְוִינְגָן זִיךְ‏, וְוִינְגָן... אָוּן ס'שְׁוִימָעָן דָּאָרָט פִּישְׁעָלָעָט, פְּינְקָלָעָן אָוּן וְוִינְגָן זִיךְ‏, וְוִינְגָן... עַס האָט זִיךְ‏ אַוְרָאָם, דאס פָּאָנוּמָאָרָה, אָוּיסְגָּעָצְיָגָן: די קָאָלָטָעָט לְעֹזָאנָעָה גִּיְתָּאָס אַין אַראָד אַין אַגְּעָלָר אָוּן זִיבְּעָצָן שְׁטָעָבְּדָלָעָר זִיבְּנָעָן גַּעַקְוּמָעָן זִוְּ פְּלִיאָגָן. עַס צִיטָעָרט אַיְינָן שְׁטָעָרָן אַגְּרִינְדָּר פָּון אלְעָמָעָן הַעֲלָעָר... נָאָר פְּלוֹצְלִינְגָּד אָס שְׁטָעָרָנְדָּל האָט זִיךְ‏ גַּעַגְעָבָן אַצְּפָאָל, אָפְּלִי דָּאָן גַּעַטָּאָן אִינוּם בְּלִיּוּן גַּעַוּוּבָן פָּון די שְׁטָרָאָלָן, אָזוי ווי אַפְּונָק פְּלִיטָאָרָוִיס פָּון אַבְּלִיּוּן שְׁוֹוָאָרָצָאָפָּל... אַיְינָן מְאַכְּיָקָן וּוְאָלָד אַיְזָנָדָעָן אַרְוֹנָטָרָגָעָפָּלָן... אוֹראָם האָט עָפָעָס אַכְּלָעָם אַוְיִיטָן פָּאָרְשָׁטָאָנָעָן —

לער פינקלענדער בלוי האט די געגנט דיGANZTZAHL באשאָטען
און דאן מיט א זיפֿז איז דער פערטער פון דרי'ערד אופגעשטאנען
און שטיל צו די וואָרער קליאַטשעם אוועק אינעם שאָטן...
ער האט זיך איזי בא די פערד איז דער פינצטער געפֿאָרט,
א האלדוֹן אָפּ אַהֲלְדוֹן האָבָּן אלע געטעטער פֿאָרְשָׁלָפּן,
דאָס ליכט פון דער זיט האט אָפּ אַיִינָעָם אַפּערד אַנְגַּעַטְרָאָפּן,
און ס'הָאָט זיך פון אַים נאָר די פֿלִיכְצָע גַּעֲזָעָן אוּסְגַּעַטְמָאָרָעָט...
דאָס בִּינְטָל פון שְׁקָאָפַּס אַיז טְוִנְקָל צְוֹזָאָמְעָנְגָּגָס גַּעֲזָאָרָן.
פֿאָרְמָאָטְעָרָט אַיז שְׁטוֹרְיוּנָעָם בִּידְלָאָרְיָין אַיז דער פֿעְטָר,
אַ טְאָפְּאָל האט מָאָט אַיז דער פֿינְצָטָר גַּעֲשִׁינְטָמִיט די בִּלְעָטָר,
און ווַיְתָ אַיז פֿאָרגְּלִיוּוּרָט אַיז שְׁטְרָאָלָן גַּעֲלָעָן דער קָאָרָן.
שְׁטִיל אַיז אַוּרָאָם אָפּ דְּרִיעָרֶד אַיז דֻּעָם בִּידְלָן גַּעֲלָעָן,
גַּעֲכָאָלָעָטָט פון דְּעָרְפָּל, גַּעֲשְׁמִיכְלָט אָז זיך אַיז אַוּן גַּעֲשְׁוֹיָגָן.
אַרוֹיס אַיז פְּאָמָעָלָעָן אַיז בעְנָקָשָׁאָפּ וְזַיְן הָאָרֶץ פון די בְּרָעָגָן,
און ס'הָאָט זיך דער פֿעְטָר גַּאָר פֿלוֹצְלִינְג צְעַטְרָעָלָט אַיז אַנְגָּגָן:
בִּיסְט די שְׁעַנְסְטָעָ אַיז דֻּעָם דָּאָרָף, נַאֲסְטָאָסִיעָן,
זַע,
סְקוּוּעָלָט דער גַּעֲרָשָׁן אַיז גַּעֲבָרְדָּלָט אַיז דער האָבָּעָר,
די גַּעֲמוֹזְעָכָן אַיז נַעַפֵּל פֿינְקָלָעָן פּוֹנוּסָטָוִי...
הָעָר זַיך אַפְּיָזָן
הָעָר זַיך אַפְּיָזָן
אַיז דַּי וּוּלְדָעָר די יַאֲדָלָאָוָע גַּיְתָּ אַיצְט אָום פֿאָרְכָּאָלָעָט
אַיז לְעוֹזָגָעָ-שָׁזָן
דַּעַר מַאֲךְ-בָּאוֹאָקָסָעָנָר, דַּעַר בָּאָרוּעָסָעָר בָּאַלְדָאָוָעָר...
קוּם אַרוֹיס אַיז בָּרִיְּטָן פְּעָלָד, וּוֹעֵן אלע פֿוֹיגָלָעָן שְׁלָאָפּן
און נַאָר די קוֹוָאָלָן זִיְּנָעָן אוֹה,
דיַין טָאָטָע לִיגַּט פֿאָרְמָאָטָרָט פון דַּעַר אַרְבָּעָט אָפּן שְׁמִיעָר,
סְיוּעָט ווִיסְטָן נַאָר פון דֻּעָם די אַלְטָע רִיאָבִינָע אַיז הָוִיה,
און נַאָר דָּאָס ווִינְטָעָלָע, וּוֹאָס נַעַכְטִיקָּט אַיז די אַיְיָר,
בִּיסְט די שְׁעַנְסְטָעָ אַיז דֻּעָם דָּאָרָף, נַאֲסְטָאָסִיעָן

אוֹוָרָאָם האט אוּסְגָּעוּוִישָׁט שְׁטִיל מִיט דֻּעָם אַרְבָּל די טְרָעָרָן.
הָאָט צְוֹגָעָהָרָט טִיף, ווֹי עַס שְׁוֹוִיגָט די פֿאָרְכָּאָלָעָט גַּעֲגָנָט:
עַס האָט זַיך אַהֲרָן מִיט אַהֲרָן אַיז דַּעַר פֿינְצָטָר גַּעֲזָגָנָט...

ג. די באבעשי אלעהא-האשאלאם איז אויסגעגענגען

אוֹזְדִי בָּאַבְעָשֵׁי דִי אַלְטִיטְשָׁקָעַ אַיְזַ אַוִּיסְגַּעֲגָעָנְגָעַן,
חָאָבָן פִּיגְעָלָעַן גַּעֲנוּגָעַן,
וּוַיְלִיל מִיט אַיְרַ צְדָקָעַ, מִיט אַיְרַ הָרֶץ דֻּעַם גּוֹן
הָאָטַדְיַ וּוּעָלַט גַּעֲקָלוֹנָגָעַן.

אוֹזְן אָזְ מַעְ הָאָטַדְיַ בָּאַבְעָשֵׁי אַרְאָפְגַּעַהֲוִיבָן,
הָאָטַדְיַ אַיְדָעָרָעַר גַּעֲשָׂוִיגָן,
אוֹזְן אָן אַקְרָעָכָץ הָאָטַדְיַ מַעְןַ דִּי גּוֹטָעַ אַלְטִיטְשָׁקָעַ
אָפְ דְּרִעְרָדְגַּעַלְאָזְן לִיגָן.

עַס אַיְזַ דַעַר זִידְעָנוּי אַיְן שְׁטוּב אַרְוָמְגַעְגָעָנְגָעַן —
אַ טְוִיטָעַר שָׁאָרְבָּן,
וּוַיְלִיל עָרַ, דַעַר אַלְטִיטְשָׁקָעַ, עָרַ הָאָטַדְיַ אַיְרַ צְוָגָעָטַט,
אוֹזְ עָרַ וּוּעַטְ פְּרִיעָר שְׁטָאָרָבָן.

אוֹזְן אָזְ מַעְ הָאָטַדְיַ דֻעַם בָּאַרְמִינָעַן אַרְאָפְגַּעַפִּירָט אַיְזַ שְׁטָעַטְלַ,
הָאָטַדְיַ דָאָס דָאָרָף גַעֲטְרוּעָרטַ:
„בְּנֵעַמָּא, נֵעַמָּא יוֹשְׁטָאָרָאַי שְׁלִיאָמִיכָעַ“,
אוֹזְן אַוְיךְ דַעַר פָאָפְ וּוֹאָסְלִי הָאָטַדְיַ בָּאַדוּעָרטַ...

נֵאָר אַזְ דַעַר שָׁאָמָעַס הָאָטַדְיַ דָאָס מַעְסָעָרַל אַרְוָיְסְגַעְצָוִיגָן
צְוּ רִינְסְן קְרִיעָר,
דָאָן הָאָבָן זִינְרְ צְעַשְׁרִיעָן נַעֲבָעַר מִינְיָנָעַ פָעַטָעָרטַ,
וּוַיְיַ דִי רַאֲצָכִים פָאָר דַעַר טְלִיעָעַ.

ח. נאסטאסיע

נאסטאסיע האט שטשאוויע געקליבן באם זיינט פון די סטעהזקעט,
א מאלציטט צו מאכין אנטאטשען — איר טאטן דעם אלטן.
ס'איין ריאיסן געבענטשט מיט א האריין שטשאוויע א קאלטן,
מייט יאדיעס, ווי פעלצן, און ר'אבן, ווי די האלאוועשקס...
דעם פארטעד אין האנט גייט נאסטאסיע און פעל אינגעיגונג,
אויזי ווי א קאטשקלע, וויסט ניט פון שלעכטס און פון זרגן,
די פישלעך באנצעטטע פון טוי און באירוע פון פרימארגן,
זי האט פון דעם אטעם פון דר'ערד פאר איר כייס געזיגן.
דאן קומט איר פון וועלדל אל מענטש מיט א כאמעט אנטקעגן.
זי האט אים באקוקט פון דער וויטס מיט דער האנט בא די אויגן.
ער קומט אויזי פריש, פונקט ער וואלט אין די וועלטלער געלעגן.
פארשעט האט נאסטאסיע זיך ווידער צום שטשאוויע פארבוגן.
דאס קערט זיך אווראָם האַהִים פון דער וואכט בעגינען.
„גוט-מַאָרְגָּן, נאַסְטָאָסִיע, דִּיר, קָעַלְבָּעַלְעַ שְׁטִילַע, גּוֹט-מַאָרְגָּן!“
זי האט זיך פֿאָר בושע אהינטער די קוּסְטָעַס פֿאָרְבָּאָרגָן,
עס וועט זיך דער פֿעַטְעַר דער שווערער נִיט קָאנְעַן גּוּפְּינַעַן.
דאָן האָט זיך אווראָם אַלְאָן די קוּסְטָעַס גּוּגְעַבָּן,
געהערט האָט זיך וויטס זיין גּעַלְכָּטָעַר פָּון צְוִישָׁן די בלעטער:
„דו קָעַלְבָּעַלְעַ מִינֵּעַ, וּוּ בִּיסְטוּ, מִין קְרוּיָן אָן מִין לְעַבְנָן!“
נאַסְטָאָסִיע האָט הִיבְטָעַר די צוּווִיגָן גּעַקְוָאָלֶן פָּון פֿעַטְעַר ...
„ער אַיְזָן אוֹזְיִי פֿרִיש, פֿונְקָט ער וואַלְט אָן די וועלטלער גּוּלְעָגָן!“
אַ ברוּינָעַר, צעהיצט מיט צעשויבערטָע אוֹיגָן אָן לאָהָן,
ער האָט זיך גּעַפְּנוּנָעַן אַיְזָן גְּרָאָן האָלָב דערפֿרִיסְטָן, האָלָב דערשְׁרָאָקָן.
אַ הִינְדָּעַלְעַ שְׁרָעַקְטָן זיך אוֹזְיִי אָן אַ זּוֹנִיקָן רְעָגָן...“

האט ער זי געטאן דאן א כאפ אין די אָרְעַמֶּס די ברײַיטָע.
דעָרְלָאָנְגָּט אִיר אָ קֹוש אֵין דָעַם צִיטְ'רִיקָן הָאלְדוֹן דָעַם פָּאָרְבְּרָעָנְטָן.
זַי הָאָט זַיְךְ גַּעֲגֻבָּן אָ צָאָפֵל צַו אִים אָ דָעְרְפְּרִיעְטָע
אוֹן שְׁטִיל צַו זַיְנָן בְּרוֹסֶט זַיְךְ גַּעֲטְלִיעָט אַלְיךְ גַּעֲזְטָעָר אוֹן גַּעֲזְטָעָר...

ט. דער פעטער איזצע

ס'האָט זיך פֿעטער איזצע
אויסגעלעַרְנוֹט שְׂנִידְעָרְטִי,
מאכָט עָרְ אלְטָע סְעַרְמִיעַנְגָּעָס,
פֿוֹנְקָט וּי שְׁפָאָגְלִינְגִי.
מאכָט עָרְ אלְטָע סְעַרְמִיעַנְגָּעָס,
פֿוֹנְקָט וּי שְׁפָאָגְלִינְגִי.

קוּמֶת עָרְ אֵין אֲ דֻרְפָּל אָן
מיַט דַעַר נָאָדָלְ-פָּאָדָעָם,
הַעֲנָגָט עָרְ אָרוּס אֲ וּוּוּעָסָקָעָ:
„דָא פָּאָרִיכְטַ מְעַן בְּגָאָדִים“,
הַעֲנָגָט עָרְ אָרוּס אֲ וּוּוּעָסָקָעָ:
„דָא פָּאָרִיכְטַ מְעַן בְּגָאָדִים“.

זִיְצַט דַעַר פֿעטער אָפָּן טִיש
טְעַרְקִישׁ, טְאַמְּעוֹוָאָטָע,
טְרַעַנְט אָוָן נִיצְעַוּעַט אָוָן לִיְגַט
אֲ לְאָטָע אָפָּנָאָטָע,
טְרַעַנְט אָוָן נִיצְעַוּעַט אָוָן לִיְגַט
אֲ לְאָטָע אָפָּנָאָטָע.

אוּסְגָּעַלְאַטְעוּעַט אֵין דָאָרָף,
גִּיטִּיט עָרְ אֵין אֲ צְוּוִיְתָן,
בֵּין עָרְ לְאָזְטַ אָרוּסַ פָּוּן הָאָנְטָ

דעם געגנט א באנייטן...
ביז ער לאזט ארויס פון האנט
דעם געגנט א באנייטן...

ס'האָט זיך פֿעַטְעָר אִיצְעָ
אויסגעלערנַט שְׁנֵידְעָרִי,
מאכְט ער אלטַע סְׁעַרְמִיעַנְגָּעַס,
פֿוֹנְקַט ווֵי שְׁפָאָגֶלְנִי,
מאכְט ער אלטַע סְׁעַרְמִיעַנְגָּעַס,
פֿוֹנְקַט ווֵי שְׁפָאָגֶלְנִי...

י. ווינטער באנאכט אין דער אלטיטשקער כאטע

אין מען געלעגן באנאכט אין דער אלטיטשקער כאטע,
גערוייכערט די לילוקעס די גרויסטען, געברומט און געסאפעט.
פארמאטערט האבן די פעתערס געקוקט טאמעוואטע,
אין שווייס אין א פעתער געוזען באם טיש און געכראפעט.
אין שטיבל האט קוים א לוטשינע א שטיעלע געברענען.
דערביי האט דער פעתער ראכמייעל די הויזן פארשטייטשאבעט,
א שניי האט געליליאפעט אין פאנצטער, א ווינט האט געקלאלט אין
די ווענט,

די זאסליינקע האט זיך אין אויזוין און ווענטל געשקראבעט...
עס האט זיך דער זידיע געדרייט אָפַּךְ דעם הייסן,
און קויבעס. דאס העמד אופגערענט אין אונגעטען באשלאגן,
דער ווינט אָפַּן פעלד האט די כוואלייס אָזִין ניעמאן געשטוטיסן,
די אלטע בעהימע אין שטאל האט נויט אופגעהערט קלאגן.
עס זייןען די פעתערס געלעגן צו צווויי אין די בעטן.
טעמף מיט די צורעס צום באלאן געקוקט און געשוויגן.
דער זידענוי האט זיך געקערט, אָ, דער זידענוי האט זיך געבעטן:
„אוורעמציך, מײַן קינד, טו אָזונגע אָונדז אָטרויעיריקן ניגן.“
פֿוֹן הַיִּסְן גַּעֲלָגָעָר אַרְאָפַּן אוֹרְוָאָרְם דַּעַר פַּעַטָּר,
אין קוישעכנייש אין ער געווען, ווי אֵיאַדְלָע אָגְרוּיעַ —
האט ער געגעבן אָזונגע, ווי אָוינט אין אַסְעַנְדִּיקָע בלעטער,
אָזּוֹי ווי ער געגעבן אין טוֹנְקָעַלְעָר כאטע אָוְאיַע,
אָזּוֹי ווי ער געגעבן אָוְאלְפַּן באַדְעָרְנוֹאָכְט אָפַּךְ די וועגן,
פארטיטיעט זייןען די פַּעַטָּרָס. ווי קְלָעַצְעָר גַּעֲלָעָגָן,

ט' האט פלאוצעם דער זידענוי שטיל אנגעהויבן צו ווינגען,
ער האט זיך געדרייט א芬 אויוון, געללאפט אין די ציגל.
"א, גאטענוי, העלף, עס אין פינצטער אין ביטער..."
דעט פעתער אווראָם איז דורך אין די בײַנער א ציטער,
עס האט זיך דער ניגן געגעבן א גאָס, ווי א שפיגל,
געגעבן א קלונג, ווי א וואָסער אין נעלען אין בלוייע.
איין כוישעכנייש איז ער געווען, ווי א דעם באָ געזונטער.
האט ער א טרייסל געטאן די טשופרינע אָרוֹף און אָרונטער
(דאָס האט ער דערזען אִינעם כאלעם נאַסטאסיען).
ער האט זיך אוועקגעשטעלט אויס און געגעבן אָרטשע,
אנזוי ווי אָגער, וואָס בענטק נאָך קלייאַטש אַהייסע,
אַ שפֿרָונְג אָן אַהיַב זיך געטאָן מיט די הענט אָן די באָקָעַס,
אוֹ ס'הָאָבָּן פֿוֹן פֿרִיַּד זיך צעפֿינְטָלְט באָ יְעָדָן די אַרְגָּן,
אוֹ ס'זִינְעָן די שלעכְטָע גַּעֲדָאָנְקָעָן אָזֶוי ווי סָאָרָאָקָעַס
ווי גַּרְוִיעַ פֿוֹן טוֹנְקָעַלְעָרְטָאָטָע צַעְפְּלוֹגִין...
איין ער אָרוֹיס אָן אַטְעַנְצֵל, אַזְנָג אָן וּץ מיט די שְׁטִיוֹלָה,
אַ ברָעָן אָן דער לְוָטָפָט, ווי אַ פְּלָאָם, מיט די הַיִּסְעָ שַׂוְאָרָצָאָפְּלָעָן,
אוֹ ס'הָאָט זיך דער זִיְּדָע דֻּעָרְפְּלִיט, ווי ער פְּלִיט מיט דָעַם שְׁטִיבָל,
ער קְרִיכְטָעָרְגָּעָץ הַוִּיךְ, עַרְגָּעָץ הַוִּיךְ אָךְ צַעְבָּרָאָכָעָן שְׁטָאָפְּלָעָן...

צעטומלט פֿוֹן נִיגָּן, גַּעֲלִיְּמַט אִין דָעַר פָּעַטְעָר גַּעֲבְּלִיבָן,
איין סָקָאָוָרָאָד האָט שְׁוִין גַּעֲטְלִיעָט די לעַצְטָע לְוָטְשִׁינְעָן:
דָעַר זִיְּדָעָנוּי האָט זיך צַעְשְׁמִיכְלָט, די הענט זיך גַּעֲרִיבָן:
"אוֹוָרָעָמְלָעָ, וּוֹסְטָע גַּעֲנוּמָעָן אֹזָא קָאָל-גַּעֲגִינְעָי..."

דָעַר בְּלוִי פֿוֹן פָּאָרָטָאָג אִין אַרְיָין אָין דָעַר וּוֹאָרָעָמָר כָּאָתָע,
פָּאָרָוִיקְלָט אָן שְׁטְרִיְּהָאָבָּן בִּימָעָר אִין גַּאֲרָטָן גַּעֲפְּרָאָרָן.
דָעַר וּוִינְט האָט אִין פִּירְהָוִין גַּעֲצּוֹפָט פֿוֹן אָפְּעַלְצָל די וּוֹאָטָע,
די אלְטָע בְּהִיאִים אָן שְׁטָאָל אִין אַנְשָׁוִיגָן גַּעֲוָאָרָן.

יא. אנטאשע שפילט אָף דער באנדורע

היי, הי,
היי, אנטאשע, טו א זונג,
טו א קלונג
אָף דער באנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע,
אט אָזוי,
היי, הי.

ס'אייז געוויזן דער קרעוווער דוקעס
וויפס ווי שבוי,
וויפס ווי שניוי,
האט ער קינדערלעך אין פאלאץ —
טעכטער צוויי,
טעכטער צוויי,
נאר באם דוקעס בא די פערד
האט געדינט דמיטרוק סקארוליא
מייטן נאמען שאלאפיי...

היי, הי,
היי, אנטאשע, טו א זונג,
טו א קלונג
אָף דער באנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע.

אט איזו,
היי, הי.

ס'אייז געקומען וועסנער-ציזיט,
ברעננט דער בויים די נײַע צוּוִיגָלֶעָה,
ברעננט די שוואָלב דאָס שׂוּוֹלְבָּלֶעָה,
ברעננט די צוֹג אַהֲיָם די צִיְגָלֶעָה
און די קוֹ דאָס קָעַלְבָּלֶעָה...
ס'אייז געקומען וועסנער-ציזיט,
פֿאָר די טַעַכְטָעַרְלִיךְ די צוֹוַיִּי,
ברענגן יֵי אַהֲיָם צָוָם דּוֹקָעַט,
אַינְנוּם פֿאָרְטָעַךְ
צָו בִּיסְטְּרוֹקָעַס...
וּוַיִּי, וּוַיִּי, וּוַיִּי....

היי, היי,
היי, אַנְטָאַשְׁעַ, טֹו אַזְוָגַן
טֹו אַ קלְוָגַן
אָף דַעַר באַנְדוּרָעַ:
שָׁוּרָעַ, בָּרוּעַ, מָרוּעַ, טָרוּעַ,
אט אַזְוַיִּי,
היי, היי.

כָּאָפְטָ דַעַר דּוֹקָעַט זִיךְרַ צָוָם שָׁוּעָרַד,
הַיִּסְטָ דַעַר דּוֹקָעַט שְׁפָאנְגַּעַן פְּעָרַד,
און פָּן קְרִירְוּעַ בֵּין מָאָזְשִׁיר
און פָּן וְשָׁעַטְלַ בֵּין דָמִיר
יָאָגָן רִיטְעָר אָן קָאָרָעָטָן,
לוֹיְפָן לְאָפָעָר אָן שְׁטָאָפָעָטָן...
ס'אייז אַיִּן עַרְגָּעַץ נִיתְגָּעוּעַן,
נִיטְצָוָעַן
דַעַם רְוִיכְיִיעַךְ שְׁאַלְאָפְיִי...
...
...
...

הii, hii,
הii, אנטאשע, טו א זונג,
טו א קלונג
אף דער באנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע,
אט אזי,
הii, hii...

אין די וועלדער פון קרייזויטש
ווינט דער גזולען שאלאפין,
און דער אלטער קראזער דוקעס,
וויס ווי שניי,
וויס ווי שניי,
פארט אלין איבער די פליינען
און דעם ריטערלעכַן פראכט,
און ער קלינגט מיט די קליזיען
און דער נאכט,
און דער נאכט...

הii, hii,
הii, אנטאשע, טו א זונג,
טו א קלונג
אף דער באנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע,
אט אזי,
הii, hii...

יב. דער זיידענוי קומט שטאָרבּוֹן

גרוי ווי א טויב איז פארנאכטלאָר דער זיידע געקומען פון פעלד,
צורעטל געמאכט שטיל דאס געלעגער און אַפְּגַעַזָּגָט ווִידָּע,
איין האָרֶץ צעוזגעט ויך רַוִּיקָרְהִיטָּמִיט דער וועלט
און דאן צוֹגָעַשְׁלָאָסָּן, אָן קוֹוִיכָּעֵס, דֵּי אוֹיגָן דֵּי מִידָּע...
און סַיְיָבָּעָן דֵּי פַּעֲטָעָרָס גַּעֲקוּמָעָן צוֹקָאָפָּנוֹס פָּוּן זַיְידָן,
אַרְאָפְּגַעַלָּאָזָּט טִיף דֵּי באָאוֹקָסָעָנָעָן קַעַפְּ אָוּן גַּעַשְׂוִינוֹן.
סַהָּאָט עַפְּעָס פָּאַרְשָׁטְשָׁעָמָעָט דֵּי הַעֲרָצָעָר אָוּן נִיט גַּעַלָּאָט רִיְדָן,
פָּאַרְשָׁטְשָׁעָמָעָט הַעֲרָצָעָר — אַ זִּיפְּצָעָן גַּעַעַפְּנָט דֵּי אוֹיגָן,
פָּאַמְּלָעָרָה אָט דֻּעָמָלָט דָּעָר זַיְידָע גַּעַעַפְּנָט דֵּי אוֹיגָן,
סַיְיָזָן ווֹאָרָעָם אֲשִׁמְּיִיכָּלָעָ אַיְבָּרְגָּעָגָאנָגָעָן זַיְן פָּאָנָעָם,
עָרָהָאָט זַיְךְ גַּעַזְעָצָט אָפָּן בְּעֵט, קָוִים זַיְךְ אַיְבָּרְגָּעָגָבָּיָן,
און אָט ווֹאָס דָּעָר זַיְידָע הַאָט דֻּעָמָלָט גַּעַרְעָדָט צָו דֵּי באָנִים:
— דָּו, אַרְטְּשָׁע, מִינְן בְּכָאָר, בִּיסְט גַּעַוּוֹן דָּעָר יַעֲסָד פָּוּן מִישָּׁפָּאָכָּעָן
דָּעָר עַרְשָׁטָעָר אַיְן פָּעָל אָוּן דָּעָר לְעַצְתָּר גַּעַזְעָצָט זַיְךְ צָוּמָּת טִיש...
די עָרָד הַאָט זַיְךְ ווֹאָרָעָם צַעַעַפְּנָט פָּוּן אַונְטָעָר דֵּי סַאָּכָּע,
אוֹזִי ווי דֵּי עָרָד זַאָל דֵּיינְן זַאָמָעָן וַיַּיְן פְּרוֹיכְטָבָאָר אָוּן פְּרִישָׁ...
רַאֲכִמְּיָעָל, ווֹעֵר קָאָן זַיְךְ מִיט דֵּיר אָף דָּעָר לְאַנְקָע פָּאַרְמָעָסָטָן
גַּעַוּוֹן אַיְן דֵּיְן קָאָסָע אַיְן גְּרָאָת, ווי אַפְּלִיצָּל פָּוּן פְּיָעָר,
דיְךְ קַעַגְעָן דֵּי שְׁלַעַג אַיְן דֵּי זַוְמָפָן, דיְ פּוֹגְלָעָן אַיְן זַיְיעָרָעָ נַעַסְטָן,
דיְ בְּרָאָכָע זַאָל רַוּעָן בָּאָ דֵּיר אַיְן דָּעָר שְׁתָאָל אָוּן אַיְן שִׁיעָרָ!
דָּו, שְׁמוֹלִיעָ, דָּעָר טִיךְרַמְּעַנְטָש, נִיטָא אָף דָּעָר ווּעַלְתָּ אָזָא גַּלְיִיכָּן
בָּאַשְׁטַעַנְדִּיק דָּעַם בּוֹטָש אָף דֵּי פְּלִיצָּעָס, בָּאַשְׁטַעַנְדִּיק אָגָסָעָר,
גַּעַשְׁמַעַקְטָה אָט מִיט שַׁוּפָן פָּוּן דֵּיר, מִיט דָּעַם רַיְיעָר פָּוּן שְׁלִיָּם אַיְן דֵּי טִיכָּן,
גַּעַבְּעַנְטָשׁ זַאָלְטוֹ זַיְן אָפָּן לְאָנָדָ, אָוּן גַּעַבְּעַנְטָשׁ — אָפָּן ווּאָסָעָר.

ס'איין נאכט צו געפאלן. די רווייטינקע שייבעלעך פון קטיע
אין טונקלעניש האבן געווארפֿן א שײַן אף דעם זײַדָן...
עס האבן געשטומט מײַנע פֿעטערס, געשטומט האט דער טאטע
אוּן ניט געלאָט פֿאלֶן אַ וְזֹאָרֶט פֿון זִין בְּעַנְתְּשָׁן אוּן דִּיְדָן.
דאָן האט זִין דער זֵידָע צְיוּזָגָנָט... די גָּלִידָעָר צְרוֹזָאָמָּעָגָעָנוּמָעָן.
אוּן שְׂטִילָאָן אַפְּ אַיְבִּיךְ די אַיְגִּינְצִיקָּעָט רְעָדָר נִיט פֿאָרְגָּאָסָן...
געקוּקָט האט דער אוּילָעָם, גָּעֻקָּוּקָט אַפְּ דַּעַם קָרְפָּעָר דַּעַם שְׁטוּמָעָן
אוּן גָּאָרְנִיט גְּזַעַעַן אוּן קִין אַיְגִּינְצִיקָּעָט רְעָדָר נִיט פֿאָרְגָּאָסָן...
אַ פּוֹיגָל האט ערְגָּעָץ אַין וּוְאָלָד אַיְסָגָעָלָאָגָט פְּאָרָ דַּעַר נַאֲךְ זִיןָעַ לִיְדָן
די לעזבע לְוַתְשִׁינָעַ אַין קָאָטָע האט קוּיָם נַאֲךְ גַּעֲלִיט אַין די פּוֹגָעָן,
אוּן סִיְינָעָן די פֿעַטָּעָרָס גַּעַשְׁטָאנָעָן צְוֹקָאָפָּנוֹס פֿון זֵידָן,
די שְׂוּעָרָעָ, באָוּאָקָסָעָן קָעָפָ אַיְזָן די אַקְסָלָעָן פֿאָרוֹזָוֹנָעָן...

בונייע אוון בערע און שליאך

1. און שליאך

א, בונייע ביך אוון בערע דער פאלטען,
די גראבע יידן קוטשעראווען
מיט פיסטווילן איזן די הענט
און מיט די מעסערס אין כאליאווען,
גיינען איבגעמען די וועלט —
יונגען בראווען

זאגט בונייע ביך, דער לאנגער לייטענאנט:
א, שרעק זיך, טעלhn, אוון ציטער, דרויען
עס ווערט געגאנגען אוון געשפאנט
אף זאך אוון טאט אוון גאצלעוואָיען,
געגריתט צום שליאך זיינען ארייס
צווויי יידן גרויען.

און און טראקט, אין כאשכעס אוון אין גוס,
געפאלפלט האבן וויאזן קודלעוואָאטע,
געגאנגען זיינען פום אין פום
די ביידע יונגען טאמעוואָאטע,
וועי סיוע הינט גענישטערט אין דער נאכט
די וועלט די בלאטע.

2. א קראטשמע

עס רוויכערט זיך אין ראווע געפלען דער באגין,
די וועלדער קאלטער געמאן שארען.
און אלטער קראטשמע שלאפעט אין טוי אוון גריין,
עס העלט. די רווייע צויניגן פארען,
וואי פרישער שנוי די העלע בלויונג ליפכט
פון עפל און פון באָרֶן.

עס הארכט די פולע, פרילינגנדיקע ערעד
דעט שארך פון לעצטער גאנט-שאפטונג לילאַווע;
די ביימער ווּאַרְפֵּן אָפַּ די שלייערין אוון בערד,
אוון קלאָר ווּערט בֵּין די ווּיטִין, די יַאֲדָלָאָווע,
וואו ס'יזצט די נאָכְט אוון אָפַּ אַיר לאָנְגָּן פֿינְגָּעָר
זִיצְט די סָאוּעָ.

דא לוייפט פֿאָרְבִּי דער שׂוֹאָרְצָעָר, ווּילְנָעָר שְׁלִיאָר,
אַרוּקָעָר אָפַּ אַלְעָזִינְגָּעָמִילְן;
ער שלאפעט אַיִן טַונְקָלְעָנִישׁ פָּן ווּעלְדָעָר טַכָּאָר
און אָפַּ דער פֿרְיִי — אַיִן גְּרִינְעָר בִּימְעָרְצִילְן.
סְאִין שְׁטִיל. עס שְׁפָאָבָּעָן בְּלוּזִין צְוּוִיִּיִּוּגְגָּעָן מִיטָּן ווּגָּג
און איילְן וַיְך אָוָן איילְן.

די בידנע קראטשמע שלאפעט אַיִן אלְטָן הוּאָר,
און סְהָאָרְכָּט דָּסַּס גָּאנְעָקָל — אַיר אָפַּן אוּיעָר;

„עַךְ, בּוֹרוֹזֶשֶׁי, דָו, עַפְן אָוִיף!“ —
אוֹן פּוֹיסְטָן גְּרָאָבָע זְעַצְּנָן אִינְגָם טּוֹיעָר:
„שְׂטֵי אָוִיף, בּוֹרוֹזֶשֶׁי, דִי וּוּעָלֶת גִּיטָּס אָוִיס
אַיִן קָאַלְעַמְוָתְנוּם טְרוּיְעָר!“ ...

פְּאַמְעָלָעַךְ עַפְנָט זִיךְ דִי בְּלָאַטְיקְ-בְּרִיאִיטָע טִיר,
אוֹן סְקִירִיכְטָן אֲרוֹיסָס אַיִד אַיְנָטְעוֹוָאָטָעָר,
דְּעָרָקָאָפְּ אַיְנָפְּ פְּעַדְעָרָן, אַנְזָן וּי אַיְשָׁוּרָה,
עָרָ קוּוִיטְשָׁעָט, שְׁרִיכְטָן אַמְּידָעָר אוֹן אַמְּאָטָעָר:
„וּוּעָרָ קְלָאָפְּטָעָס, וּוּעָרָ? וּוָסָס מְאָכָט אִירָמִיר
בְּאַגְּיָנָעָן אַטְרִיאָטָעָר?!“

עַס טָוָט אַשָּׁאָס ... אַבְּלִיזָן ... אַפְּחִיעָר אוֹן אַרְוִיךְ ...
דָאָס בְּיַסְלָ אַטְעָם הָאָט אִים אַפְּגָעָנוּמָעָן,
עָרָ טָאָפְּט דִי בְּאָרָד, דָאָס פָּאנָעָם אוֹן דָעַם בּוֹיךְ —
אַלְוִיבְּ צָוָגָטָן, מִיטְ גְּאַרְנִישָׁט אַפְּגָעָקוּמָעָן;
דִי יְוָנָגָעָן שְׂטִיעָן שְׁטִילָן אוֹן דְּרִיעָן זִיךְ דָעַם וּוְאַנְזָן
אוֹן שְׁטוּמָעָן.

בָּאָרָסְאִינְגָּן פְּלוֹצָעָם דָא אַרְיָין אַיְנָשְׁלָאָכְט
דָעַם קְרֻעְטְשָׁמְעָרָס בְּאָנִים, וּוּי דִי בְּעָרָן;
עוֹרְגָעָץ הָאָט אַהֲנָט אַשְׁוֹאָרָצָע פָּוָן דָעַר נָאָכְט
פָּוָן הַיְמָל אַפְּגָעָרָאָצָט דִי לְעַצְטָע שְׁטָעָרָן;
עַס הָאָט גַּעַשְׁאָלָט: דִי וּוּעָלֶת דִי פּוֹילָע
בְּעַמְטָזָן זִיךְ אַיְבָעָרְקָעָרָן.

אַיִן קְרֻעְטְשָׁמְעָה הָאָבָן זִיךְ גַּעַבְרָאָכְן טָעָפֶן,
מַעַ הָאָט גַּעַזְעָצָט מִיטְ פּוֹיסְטָן, וּוּי מִיטְ שְׁטִינְגָעָר,
זִימְטָן הָאָבָן זִיךְ גַּעַפְנָט פָּוָן דִי קְלָעָפֶן,
אוֹן קָאַפְּאָטָעָס זִימְטָן גַּעַפְלוֹגָן מִיטְ דִי בְּיִינְעָר,
גַּעַלְיוֹבָט דָאָרָף זִימְטָן דִי דִיקָעָ קְרֻעְטְשָׁמְעָרָקָע
אוֹן וּוּשְׁטָעָר קִינְעָרָ!

זַי הָאָט גַּעַצּוֹפֶת דִּי קָאַלְטָנוּס פֿוֹן דִּי בָּעֶרֶד,
זַי הָאָט גַּעֲפָאַטְשָׁטוּ, זַי הָאָט גַּעֲדָרָאַפְּעָטּוּ,
מַאנְצְבָּלָעַן הָאָבָּן זַיְדּוּ גַּעֲקִיקְלָט אַפְּ דָעֶר עֶרֶד,
אוֹן פֿוֹן דִּי שְׂוִיפְּעַרְדִּיקָּעַ נַעֲזָעַר הָאָט גַּעֲקָאַפְּעָטּוּ,
גַּעַסְטָאַרְטְּשָׁעַט הָאָבָּן קָעֶרֶק, קָנִי אוֹן אוֹיגָן קָעַלְבָּרָנוּ
פָּאַרְגָּאַפְּעָטּוּ...

דאָן הָאָט דָעֶר אַלְטָעָר קָרְעַטְשָׁמָעָר אַפְּגָעָרִיטִיט:
„גַּעַנְגָּה, גַּעַנְגָּה, זַאֵל וּוּרְן שָׁאַלְעָם!“
מַעַּ הָאָט זַיְדּוּ אַפְּגָהָוִיבָּן שְׂטִילְעָרְחִיאִיט
אוֹן טַעַמְפּ אַרְוָמְגַעְקוֹקָט זַיְדּוּ, וּוּי אַיְן אַכְּלָעָם.
אַ, בָּעֶרֶע, בָּעֶרֶע אַיְן אַרְיכָעַט אַפְּגָעָשְׁתָּאַנְעָן,
כָּאַטְשּׁוּ נַעַם אוֹן מַאֲלָאִים!

די לְאַנְגָּעַ הָעָנוּט אַרְאַגְּגָעָלָאָזְטּוּ צָוּם דִּיל,
אוֹיסְגָּעָמָט עַרְטָעָר, קוּיְם מַטְּין לְעַבְּן,
עַרְ הָאָט גַּעַשְׁמִיכְלָט אוֹן גַּעַפְּלָאַנְכָּעָט אַינְדָּעָרְשָׁטְיל
פֿוֹן קָלְעָפּ גַּעַגְּעַבְּעָנָעּוּ אוֹן נִיטּ דָעְרָגְעָבָן,
דָעֶר פְּוִיסְטּ הָאָט נִיטּ גַּעַדְיָינְטּ. עַרְ הָאָט גַּעַקְלָאַפְּטּ
פָּאַרְבִּי אַדְעָר דָעְרָנְעָבָן.

דָעְרוֹוִיְלּ הָאָט מַעַן דָעַם שְׁוּוֹרְעָן טִישּׁ גַּעַגְּרִיאִיטּ,
דָעְרָלָאָנְגָּט דָעַם פְּעַטְזּ בָּאַרְשָׁטָשּׁ, דָעַם הַיִּסְׁן,
דָעְרָלָאָנְגָּט דִּי גְּרוּיסְטּ אַכְּבָּנוּ בְּרוּיטּ,
אוֹן נִיטּ גַּעַוּוֹרָטּ, בֵּין מַעַן וּוּעַטּ הַיִּסְׁן,
הָאָט מַעַן פָּאַמְעַלְעַכְדִּיקּ אוֹן פָּעַטּ גַּעַרְבִּין
בֵּין דִּי לְעַצְטָעּ שְׁוּוֹיִיסּן.

דָעֶר קָרְעַטְשָׁמָעָר פְּרָעָגְטּ: „איּוֹ, גַּעַסְטּ, וּוֹאָס אַיְן דָעֶר מַעַרְ?“
וּוּי קוּמְטּ דִּי בִּיטְעָרְבִּישּׁ צַוְּ אַיְיךְ, פְּוּגְוָאַנְעָן?
וּוֹאָס וּוּילְן אַרְכִּיםּ? אוֹן וּוּעָרָאִין מַעַן, וּוּעָרִין?
אוֹן וּוּוּאַהֲיָן מַעַן קָלְיִבְטּ זַיְדּוּ וּוּמִיטָּעָר שְׁפָאַנְעָן?
סְאַיְן דָא אַ וּוּעָלָט, אוֹן יִידְן זִינְעָן אוּמְעָטוּם פָּאַרְאַנְעָן.“

דאָן ענטפערט בוני ביך: «אַ, לִיבָּעַ פֿרְלִינֶט,
מֵיר ווילַן בלויַן די וועלַט אויסלייזן.
איַר זעט, דער מאֹזֶל פֿון בּוֹרוֹשְׁווּין שִׁינֶט,
נַאֲר סְטְרָעֶפֶט, אָז סְגִיְיעַן לִיטַּט אַן הוֹיזַן,
מע מַזְוַיְדַּעַם יַאֲךְ אַרְאָפּוֹוָאָרֶפֶן, די קִיְיטַן
אוֹן די אַנדְעָרָעַ שָׁאַלְאַמְּיִיזַן!»

3. אונטער דער יאדלע

די ברייטע נעכט, וואס זינגען און א קאָל,
ווײַ בְּלִיעֵר אַיִּזְ אַרְיִינְגָּעֶפֶּסֶט אַיְּן גַּעֲבָּט,
ווען בְּיִמְעֵר גַּרְוִיָּעֵן דּוֹרְכּוֹצִיכְטִיק אַיְּן שְׁמָאָל,
מייט ווַיְיכַן זַלְבָּעֶרְלָעֵן לִיכְטָ פָּאָרְעָגָנֶט...
עם שְׂטִיכַת אַיאָדָלָע אָפָּן בָּאָרָג, וואס האָט
מייט אלֶיךָ זֶיךָ שְׂוֹן גַּעֲזָגָנֶט.

צְוַיִּי שָׁאָטָנָס לְאַנְגָּעָ זִיכְּן אַונְטָעָר אַיְּר,
אַרְוָן בְּלִוְיָזְן דִּי טִיפָּע, בִּיְזָע אַיִּגְן גַּלְיָעָן,
פָּאָרְגְּלִיוּוּעָרְטָע אַזְן שְׁטוּם, אַז מִינְדָּסְטָן רִיר,
מַעַזְיָצְט אַזְן מַעַזְיָצְט אַזְן מַעַזְיָצְט דִּי וּוְיָעָן,
אַרְוָן שְׂטִיכַה, וְיִמְיסִים, אַיְּזָעָן, וואס מַעַזְיָצְט זַיִּי
אַפְּגָעָשְׁרִיָּעָן.

אַדָּאָרָף אַשְׁטְרוֹיְעָנָס קְרִיכְט אַונְטָן אַינְעָם טָאל
מייט דְּרֻעְמְלִיעְנְדִיקְעָר כָּאָטָע אַיְבָּר כָּאָטָע,
אַיְּן דָּעָר לְעוֹוֹאנְגָּנְאָכָּט פָּזְן קִילָּה, בְּלִוְיָעָן שְׁטָאל
צְעַלְיָיגְט אָף אָפְרוּ, וְיִ בְּעַהְיִימָעָס זָאָטָע,
עם שְׁלָאָפְט דָּאָס דְּעָרְפָּל שְׁטִיל מַיְּט דִּי לְעוֹוֹאנְגְּדִיקָּע
שְׁוַיְבָּן מַאָטָע.

אַרְוָן בּוֹנִיָּע בֵּיק שְׁטְרָעָקְט אֹוִיס אַ וְיַלְדָע הָאָנָט,
עָר שְׁעַפְטְשָׁעַט הָאַלְבָע וְוַעֲרִיטָעָר, קוּוּם צַו הָעָרָן:
„דוּ זַעַט דָּאָס דְּאָרָף אַזְן אַזְן דָּאָס גַּאנְצָע לְאַנְד?!—
דָּאָס פָּעָלָד אָרוּם וּוּטָמָאָרגָן אַונְדוֹן גַּעֲהָעָרָן.

דו, בערע, וווען ווערט טאג? דו, כאווער, וווען גייט אוף
דען מאָרגנַשטיין?"

נאר מיט דעם קאָפּ פֿאָרגְּラָאָבּן אִין די קְנִי
ויצט בערע קְרוֹץ אָוּן פֿינְגְּצְטָעֶר, וֵי אַ דָּאָרָן:
ער טראָכְט פֿאָրְטִיפּט, אוֹ סְלִיְינְט זִיךְ נִיטְ דִּי
צּוֹ וּוּרָן לְעַכְאַטְכִּילָעּ דָא גַּעֲבָאָרָן.
דוֹ עַסְטָן, דוֹ טְרִינְקְסְט אָוּן גַּאֲרְנִישֶׁת, מַעַן אִין קִינְגְּמָאָל
נָאָךְ נִיטְ זָאת גַּעֲוּוֹאָרָן.

אוֹן בּוֹנִיעַ זָאָגָט: "הָעָרָ צּוֹ, דוֹ נָאָרָ, הָעָרָ צּוֹ
דַּעַם סָאָפּ פּוֹן מַעֲנְטְּשָׁנוּ שְׂעוּרָעָ לִידְןָ;
סְיוּעָטּ שְׁלָאָפּן גְּרָאָם אַ לְעַמְפּּעָרֶט מִיטְ אַ קְוָן
אוֹן סְיוּעָטּ אַ קִּינְדְּ זִיךְ שְׁפִילְןָ מִיטְ זִיךְ בּוֹידְןָ,
פְּרִידְ וּוּעַטְ זִיךְןָ, אוֹן זְשָׁאוּעָןָ וּוּלְזָןָ דִּי מַעֲסָדָה
אִין די שִׁידְןָ".

אוֹזְיַהְ האָטּ ער גַּעֲכָּלָעָמָט פּוֹן דָעָרָ וּוּלְטָן,
גַּעֲרָעָדָטּ צּוֹם כָּאָוָעָרָ וּוּלְהָדָ, צּוֹ די כָּאָוָיְרִים שְׁטָעָרָן,
אוֹן צְוּגְעָפָלָןָ אִין ער צּוֹ דַעַם פְּעָלָן,
גַּעֲקוֹשָׁטּ עַסְטָן גַּעֲגָאָסְטּ טְיִיכְןָ טְרָעָרָן:
אָ, בְּאָבָעָשִׁי, פֿאָרְלָאָזָןָ אוֹנְדָזָ נִיטְ אַלְיָן
אִין שְׁטָרִיטּ אִין שְׁוּוּרָןָ!

ער האָטּ גַּעֲוַיְינָטּ, פּוֹן הִימְלָ אָוּמְגָעָרִיכְטּ
אַ וּוַיְסָעָרּ פְּידָלָ אִין אַרְוִיסְגַּעַשׂ וּמוֹעָן,
סְ/הָאָטּ אַוִּיסְגַּעַשְׁפִּילָטּ אַדְרָוּם, פּוֹן שְׁטִיקָעָרּ לִיכְטָמָן,
אַ וּוַיְלָדָעּ לִידָ, אַ קָּאַלְטָעּ אָוּן אַ שְׁטוּמָעּ.
אוֹן בּוֹנִיעַ בִּיקְ האָטּ עַסְטָ גַּעֲהָרָטּ, אוֹן כָּאָוָעָרָ בִּיקְ
הָאָטּ עַסְטָ פֿאָרְנוּמוֹעָן.

דאָס לִידְ האָטּ אַיְינְגַּעַזְאָטּ זִיךְ אִין זִיךְןָ הוּאָטָן,
ער האָטּ גַּעֲהָאָרְכָּמָן, גַּעֲשְׁטוֹינָטּ אָוּן האָלָבּ גַּעֲשְׁלָאָפּּן,
עַרְשָׁתּ אַוְגַּעַכְאָפּּטּ זִיךְ מִיטְ דַעַם מאָרגְּנִירְדּוּיטּ,

האט ער דערזען — אין אומגליך האט געטראָפַן:
ס'איו בערע ניט געווען. אינט מיטן נאכט איי ער,
דער אומטריער, אנטלאָפַן.

האט בוניע דאן געזיפצט: «אריך, בערע, דו?!

אויך דו האט אונדזער זאָך פֿאָראָטָן?
און פֿונְגַּען שְׁטוֹרִיכַת אֵין לִיבֶּר דֵּיר — דֵּי רַוְּ?»
ער האט געשרען מיט א קאָל א מאָטָן:
«א, ווי צו איכַ, אָפַ אלָע ווייכַע פֿערענעט,
איַן אַיעַר טָאטָנס טָאטָן!»

אראָפַ אֵין ער אין עלנטער פֿון באָרג,
וּוי ס'יוואָלַט זִיךְ אַפְּגַּעֲטִילְט פֿון בּוּיְם דַּעַר שאָטָן.
פארווארפַן ס'פֿעְקָל אָפַן ברײַיטְן קָאָרָך,
האט ער געפֿאָרְשְׁקָעַט מיט דֵּי ווּאנַצְנְדָּרָאָטָן,
געגָאנְגָעַן שְׁטוּמַן. אָוָן ס'האט אֵין אִים
דַּעַר קָאָס גַּעַזְאָטָן.

4. בא א טיך

א טיך. ס'אייז דורךגעשטערנט דא די רו.
און בונייע רעדט אראפ וואס פון געשאמען:
„כ'בין ואסער, ואסער טרייעריך, ווי דו!
מאלאכים באדזן זיך און דיר מיסטאמע,
וואו ס'שלאפט דיזן שטילקיט אינעם טוי
דארט אונטער ווערבעס לאמע...“

דו קומסט — פון וועלכער גראזונדייקער ווינט?
און גיסט — צו וועלכע נעלדייקע סאפן?
א, ואסער, ביסט די פרומע איידלקיט,
וואס אירך ניגונים מאכט מען פון די שטאפן...
פליו-פלילו-פלילו און פליו-פלילו-פלילו...
דעrgbאך איז ער געגאנגען שלאפן.

5. אֵין דָאָרֶף

אֵין דָאָרֶף הָאָט מַעַן גַּעֲלָאָפֶן, גַּעֲלָאָכֶת, גַּעֲבּוּיֶת,
גַּעֲשָׁעֶפֶט פֿוֹן בְּרוֹנוּמָעָר, באָגָאָסֶן בִּיטָּן,
עַס הָאָט גַּעֲשָׁמָעָקֶט מִיטֶּ בְּלִינְעָס אָזֶן מִיטֶּ קְרוּיֶת,
מִיטֶּ פְּרִילִינְגְּדִיקֶעֶן מִידָּן באָ דִי פְּלִילִיטָן,
אוֹן סְהָאָט אַיעֲדָעֶן כָּאָטָע זִיךְ גַּעֲטָוְנָקֶט
אֵין גְּרִינְס אוֹן קוּוִיְּטָן.

סְאַיְּזָ בְּוֹנִיעַ דָוֶךְ פָּאָמָעָלֶעֶר, וּוי אַחָלֶץ,
נָאָר באָ דִי פְּלוּיְּטָן שְׂטִיקֶט זִיךְ אַגְּלָעָכְטָעָר.
עַר הָאָט אַרְוָמָגְעָקוּקֶט זִיךְ בִּינוֹן שְׂטָאָלֶץ
(אַ, בְּוֹנִיעַ בִּיקַ, דָעַר נָאָווַי, דָעַר גַּעֲרָעָכְטָעָר!).
עַר שְׂטִיטֶת אָזֶן עַר באָטָראָכֶט דִי קְלִילִינֶעֶן זִינֶד
פֿוֹן נִישְׁטִיקֶעֶן גַּעֲשָׁלְעָכְטָעָר.

אוֹוָעָק אֵין עַר אֵין אַיְּינְזָאָמָקִיט אַלְיִין.
אַפְּאָנוּם, סְאַיְּזָ נָאָךְ שְׂלָעָכְטָס גַּעֲנוֹג פָּאָרָאָנוּן.
עַס הָאָט אִים נַאֲכָגְעִיאָגֶט פֿוֹן עַוְגְּעִיזְדוּוֹ אַשְׁטִיטִין —
(וּויַי, וּויַי, מַעַן מוֹזָ אַרְיִיס פָּוָנְדָאָנוּן)
הָאָט עַר אַוְעָקָגְעַשְׁפָאָנֶט מִיטֶּ וַיְנַעַן לְאַנְגָּעַ פִּיס,
וּויַי בְּוֹנִיעַ בִּיקַ קָאָן שְׁפָאָנוּן!

בָּאָמַם עַק פֿוֹן דָאָרֶף הָאָט עַר זִיךְ אַפְּגָעָרוֹת,
אַרְאָפְּגָעָוּוִישַׁת דָעַם שְׂוֹוִיַּס פֿוֹן דָעַר טְשְׁוּפְרִיבְנָעַ,

געקרעכצעט שטיל, געקילט איז זיך דאס בלוט,
נאר פלצעם... שא!. מע זינגעט... אַ קלַּנְעָגִינְעָ...
אַ מִידֵּל זִינְגֶּט, אָוֹן עַמְעֵץ בְּרַעֲנָצְלַט
אַפְּ אַ מאַנדָּאַלְיָנָע.

עס באקט די זוּן, דער גאנצער הימל גלייט.
עס קליניגט דער זאמֶד אָוֹן צוּווִיגָן הילְכָּן גַּרְנִינְעַ,
אייעדר רוייער פלאקָן שפֿראָצָט אָוֹן בלְיַט —
דער ווֹיאָן, די אַסְפָּעַ, די רִיאָבִינְעַ...
אַ מִידֵּל זִינְגֶּט, אָוֹן עַמְעֵץ בְּרַעֲנָצְלַט
אַפְּ אַ מאַנדָּאַלְיָנָע.

אָוֹן בּוֹנִיעַ זַעַט: אַ כָּאָטָעַ פֿרִישָׁ אָוֹן נַיִן,
עס לוֹיכְטָן אָוּשָׁ דִּי קְלֻעְצָעָרָר דִּי סָאַסְנָאָוּעָ,
דאַ ווֹוִינְגַּט אַ בָּאַלְיָגָוּיַּן נַאֲרַ סְיִוּיסִיןַ,
מַעַ דָּאָרָף אַרְיָנְגִּיַּן בְּעַטְנָאָן נַעֲדוּעָ.
פָּאוּוֹאַלְיָעַ עַפְנָט עַר די טִיר אָוֹן עַר דַּעֲרָהָעָרט,
אַ מאַנְצָבָלַ רַעַדְטַ בְּאַסְאָוּעָ.

„זַי ווֹיסָן, נַאֲסְטִיעַ, אֵיךְ בֵּין קָאָרְלַ מאַרְקָס,
וּאָסְ גִּיטָּ אַרוֹיסָטָ זַיךְ שְׁלָאָגָן מִיט בּוּרְוּשְׂוִיעָן.
דוֹ זַעַט דָּעַם פּוֹיסְטָ אַהֲאָ, סְאַיִן עַפְעָט שְׁטָאָרָקְסַ!
אָוֹן דָו נִיטָ קוּקָ, וּאָסְ מַיְנָעַ וּאַנְצָן גַּרְוִיעָן,
סְאַיִן קוֹיעַךְ דָא גַּעֲנוֹג... אָ, בּוֹנִיעַ קָאָן די אַרְיָגַן
גַּאֲרַנִּישַׁטְ טְרוּיָעַן.

סְיִיצְטַ בְּעַרְעַ מִיט אַ מִידֵּל אַפְּ די קְנִי.
זַי זִינְגַּט, אָוֹן עַר דָּעַרְצִילַט בְּאַרְיָמְעָרִיעָן:
„דוֹ, נַאֲסְטִיעַ, נַאֲסְטִיעַ, וּוַיִּסְטַּט נַאֲרַ פָּזָן דִּי קַיִן,
גַּעַשְׁטָעַלְטַ דִּי זַוְּיָּרְמִילְךָ, פָּאַרְמִישַׁטְ דִּי קְלִינְעַן,
אָן אַונְזָעַרְיקָעַר אַיְזָן פָּאַרְנוּמָעַן טָאגַ וּוַיְ נַאֲכַט
מִיט דַּעֲנַקְעַרְיִיעָן!“

נאר אומגעריכט געוווארן אייז ער שטום
(איין פירהויזטיר אייז בונייע ביך געשטאנען),
די העלזער אויסגעזונן לאנג און קרום,
אף הויכע פס, ווי טורךענע בוטשאנען,
מע האט זיך אングעקוקט — און איינגעער האט
דעם אנדרען פארשטיינען...

די נאטמייע זאגט: „זיטט וויסיג, ליבע ליטט,
ס'איין מיט דעם שטאטרמענטש אングענעם צו שפערען.
דעם דארפישן פעלט אויסס די אידליךיט;
מע האלט איין קנייפן זיך און שטעכנדברען.
ויאס איז די פוינרטע איז דארק? יי קינדאלט נאכאנאנד
און אייז אַקען.”

נאר בערע טוט דעם גראבן וואנג אַויש
און זאגט: „גענוג גערעדט פון הויכע זאכן!
דערלאנג עפֿעַס, אַ טײַערע, צום טיש,
מיר וועלן זען די וועלט שוין אַיבערמאָן.
דו זעט — מע טוט, מע קעמאָט, מע ואנדרעוועט
איבער די שליאָן...”

און ווי די יונגען ריבּזֶן, איז באווסט:
עס קלעפן צוּוִי אוועקעגעלאָזעט מלן.
איין רעה נאר — די שטילען זיינען פֿוֹסְטֶן.
און ווידער בעמֶת זיי נאסטיע אַנצּוּפֿילֶן.
אוֹזִי קָעֵסִידָעָר... בִּיסְקָל בּוֹנִיע אַיז אַרוֹסֶט
זִין צָאן שְׂטִילֶן.

ער טוט אַזעַץ אַיז טיש, ער לאָזֶט אַרוֹסֶט אַ ברוֹם
און ציט דאן אויס אַ פֿינְגֶּעֶר, ווי אַ שְׁטַעֲקָן:
„אַ, קּוֹם, פֿאַרטּוֹנוֹקְלַטְעָר באַוּסְטוּזִין, קּוֹמֶ!
קּוֹם שְׁרִיְעָן אַזְמַנְתָּן,
ס'איין ברוך אַרוֹסֶט עַס רִינְטָן די וועלט
איין אַירָע לעכערדייק עַקְנִי!”

און בערע זיצט שוין נבעבדיך א טאמ;
ס'האט גאט אים אונגשיקט דעם מארוועיכער.
די נאסטיע טוליעט זיך... דער לייבערפלאם
גלית אונטער אנטושעס און טיכער.
דא טוות ער זי א כאפ. עס ברעכט דאן אויס א טאנץ
א פלאמענדיקער וויכער.

עס טאנצט די זוּן, און ס'ברומט צו דאס געפֿעט,
די שווין ציטערן, די בענקלען פאלן,
עס טראגט זיך בערעד מיט דעם נאקטען געזעס
אונטער די פיערדיקע ריטערשטראלן.
האָפּ, האָפּ, האָפּ! האָפּ-האָפּ, האָפּ-האָפּ! —
צוווי זיסע נאכטיגאלן!

און נאסטיע אויך — די פִּיס, ווי רונדע קרייג,
די בריסט, ווי פרישער קירבעס אָפּ די בִּיטִיג,
ער טאנצט דעם באָק, זי איזן די ציג,
און מיט די הערנער אײַנס צוּם צוּיטִין,
האָפּ-האָפּ, האָפּ-האָפּ! האָפּ-האָפּ, האָפּ-האָפּ! —
צוווי כיינעווודיקע קוּוִיטִין!

6. אֵין אִידָּלָאוֹן וְוַאלֶּךָ

ס'לייכט בְּרוֹין דֵי זָוֵן אֵין זַסְקָעָוּוַיְצָעַר וְוַאלֶּה,
וּוּ ס'בְּרָעָנָעַן אַפְּטִיקְ-רוּיְטַע מַוְכָּאָמָּארַה.
וּוּ ס'שְׁפָאָרָט מִיט פּוֹילָעָנִישׁ פָּוּן יַעֲדָן שְׁפָאָלָט
אוֹו ס'שְׁטִינְקָעַן קָאָרְטְּשָׁעַס פָּוּן פָּאָר טְוִיזָּונְט יַאֲרַן,
וּוּ ס'קִילָּט דֵי זָוֵן אֵין יַעֲדָעַ האָרְעָדְיַעַךְ צְוִ依ַג
אֵין צְוַעַפְּרָאָרַן....

דא טְרָאָגָט דַעַר שְׂטִיְין אַנְסָע בְּאָרְדָּ פָּוּן מַאָרַן,
אוֹן רִיטְעָר, רִיטְעָר צְאָפְלָעַן אוַיסְגָּעָנָגְטָעַ,
אוֹן וּוּ אַטְוְנְקָלְעָנִישׁ, אֵין עַס אַסְוְמָנָע לְאָרַן,
וּוּ ס'זְצָט דֵי גַעַלָּע סָאוּוּ אַפְּאָרְקָלְגָּטָעַ,
אוֹן עַפְעָס מַאְטָעָרָט דָא, וּיְ אֵין אַטְרְיוּעָרְבָּוּרַן,
פָּוּן לִיְידָן נִיט דַעְרָזָגְטָעַ....

ס'אַיְן נָאָכָט, דֵי יַוְנְגָעַן בְּרָעָכָן זִיךְ אַוְונָגָן,
עַס טְרָאָגָט זִיךְ וּוַיְיט אַרְוּם אַטְוְיְבָרְקָנָאָלָן,
דַעַר פּוֹיסְט — אַהָאָק, דֵי צִיְינָעָר — פָּאָר אַזְעָגָן
אוֹן בִּיְמָעָר שְׁוּעָרָעַ צִיְינָרָן אַוּן פָּאָלָן.
מַעַן קָרִיכָט אֵין זָוְמָפַּ, דֵי נַעֲזָעַר אַפְּגָעָקָלָכָט
פָּוּן וּוַיְיטָעַ שְׁטָרָאָלָן....

פָּאָרְוָאָקָסָן הָאָט אַקְאַלְטָנוֹדִיקָעַ פָּעַלְ
די שְׁטָאָמָעָן, וּיְ מַעְנוֹרָעָס אַוְיסְגָּעָדְרִיְיטָעַ,
עַס בְּלִיכָּן וּוַיְיךְ לִישְׁיְיעָס טְוְנְקָלְ-הָעָלָן.

ווי זילבערלעכע נען איסגעשפֿרייטע,
און ערצען הענט דא די לעונגע הריך,
אלאנגע אין א טויטע.

אין וואלד האט מען זיך, כאווער, אַפְגָעֹעַצֶט.
ס'האט בערעז קויים א פיעער אַפְגָעֹבָלאָזֶן,
ארום אין כוישער טראפלט, פיקט און נעט,
עס פֿלאַשָׁען אויסגעוויקטע גראָזֶן.
ס'יזיצט בוניע שטומ. ער דענקט. ער בלאָזֶט. און אט
האט ער זיך אַפְ אַקָּל צעלאָזֶן:

"א, מענטשיהיט, אין האים און אין א דאָר,
עס לוינט דיבָן מאול צו באווינען,—
אין וויכע נעסָטן שלאָפָט דער שנאָבל-פֿאָר,
אין גארעס ווארעמע — די וואָלד-פֿאָרִינָען
אַ מענטש נאָר צו אַ מענטש וויל זיך אלֵץ
ניט צוֹגָעָוֹוִינָען.

דוֹ פרעג באַשִׂיד באמָם פֿראָסָטָן ווֹאָרָאָבִי,
דוֹ פרעג די קָאלְטָע, לְטוֹוַישׁ בּוֹשָׁאנָען,—
איידער הוַיְעָרָט אַפְ זִין מִיסְט אָון שְׁטוּרַי,
בלוֹזַן דוֹ, אַ, ווַיְסִט נִיט פָּוָן אָהָן בִּזְדָּאנָעַן!
זוּ ווֹאָס באַדָּאָרָף מען הוַיְכַע קְוִימָנָס?... ווֹאָס אַין
די כָּאָכְמָע פָּוָן די באָנָעַן?..

א, בערע, בערע, ברודער מײַן אין וויט,
האלט צַיְה, מײַן סִיוּעָר קָאָפְ זָאָל זיך נִיט שְׁפָאָלָטָן
באמָם דענקיין פָּנוּעָם לְעַבְנָן אָון פָּוָן טוּיט.
ווַיְלַעֲפָעַס אַיְזַ אַ אַומְקָלָאָר אָון באַהָאָלָטָן...”
אַט דָאָס האט ער גַּזְזָאָגָט — אָון זיך פֿאָרוֹוִיקָלָט
אין טוֹלוֹפְּלַעַם אלָטָן.

האט מען אין אַיזְעָרָנוּ אַלְאנָגָע נַכְט
אוֹזַי גַּעַשְׁטָאָרָט באמָם דְּרַעְמַלְעַנְדִּיקָן פֿיעָר.

דערצ'ילט זיך מיטשען, וואָר און אויסגעטראקט,
פֿון בּוּפְלַאַקְס אָוּן פֿון גְּרִינְעֶם אָוּמְגַעְהוּיְר —
הָאָלָב פֿרְוִיעָנְצִימָעָר אָוּן הָאָלָב מָאָן, וְוָאָס זִינְגֶט
איַן נָאָסן אֵיעָה ...

7. בא א מיל'

און אַנְגָּעָקָוּמָעָן אִין מַעַן הַאֲלָבָע נַאֲכָט
צַו אֵפָאַרְוֹאַקְסְּנַעַר מִילָּ, צַו אֵוָאַלְד אָוָן וּוָאַסְעָר,
גַּעוּוֹעַן אִין אַלְץָ פַּאַרְשָׁלָאָגָן אָוָן פַּאַרְמָאָכָט,
פַּאַרְגְּלִיוּוּעָרֶט לְעִפְישָׁ אִין דָּעָר לְוָפָט דָּעָר נַאֲסָעָר.
דָּאָס טִיכְלָ בְּלוּזָה אַטְפָּן דָּעָם גְּרָאָבָן גְּרָאָז
אַרְוִיסְגַּעַשְׁיָינָט אַבְּלָאַסְעָר.

און בּוֹנִיעַ אַטְגְּזָאָגָטָ: "דוּ, מִילְגָּעָרָה, דוּ
כְּבָאַדְוִיעָר אִיצְטָ דִּיןָ לְעַבְנָן אַן זִינְבָּעָן:
וּוֹאָס אִין דָּעָר מַעַנְטָשָׁ אָוָן וּוּ אִין גָּאָט, אָוֹוּ?
און צַי וּוּעַט סְבִּידָנָעָ אַמְּכָאָ טְרִיאִיטָ גַּעֲפִינְעָן? —
דוּ שְׁלָאָפָטָ,דוּ שְׁלָאָפָטָ, דִּי מִילְגָּעָרָקָעָ בָּאָם זִימָט,
און דִּינָנָעָ טָעַגְ פָּאַרְיָינְעָן...

דָּעָר שְׁטָעָרָן וּוַיְנִיקָּטָ אַרְאָפָט, דָּאָס טִיכְלָ הַעַלְטָ,
דָּעָר הַיְמָל הַילְכָתָ פָּן זִילְבָּעָרְבָעָ גַּעֲשְׁרִיְעָן:
וּוֹעָר וּוִיסְטָ, צַי אָף עַלְעַטְרָעָ גִּיטָּ דִּי וּוּעַלְטָ,
און אִיר שְׁפָרְוָנְדוּשָׁיָינָעָ וּוֹעָר עַס טָוָט אַנְדְּרִיְעָן?
דוּ שְׁלָאָפָטָ,דוּ שְׁלָאָפָטָ, דִּי מִילְגָּעָרָקָעָ בָּאָם זִימָט,
און דִּינָנָעָ טָעַגְ פָּאַרְוּיְעָן..."

דָּעָרָנָאָךְ אַטְמָעָן זִיךְ אַוִּיסְגַּעַשְׁיָינָגְן פּוּילָ
און אַיְינְגַּעַשְׁלָאָפָן אִין דִּי נַאֲסָעָ גְּרָעָזָעָר,
גַּעֲכָרָאָפָעָט אָוָן גַּעֲכָרָכְלָטָ פּוֹנוּם מַוְילָ,

מען האט געפאנגעט מיט די לאנגע נועער;
די וויען, ווי די לאדנס אַנגעריקט
איבער די אויגנ-יגלעוזר.

די מעליקע לעוואָנען אָף דער מיל
האט נאָכגעט אָפֶט די באַשעדייקע יונגען:
„אָ, באַלעבָּס, אִיךְ ווַיֵּס נִימָּ, ווֹאָס מעָן ווַיל...“
נאָר אִיר אַגונע-ישטִים אִיז אָוִיר פֿאָרְקְלִינְגָּעָן,
דער מילנער האט גערעדט פֿון שלָאָף, אָן פֿערצָן
בּוּזְלָעָךְ האָבָּן צוֹגְעַזְוַנְגָּעָן.

8. פָּאֶרְטָאָג

פָּאֶרְטָאָג, ווי פון דער שווארץער פעל,
דער אקס פול דאמך און בלוט קרייכט אַפְּגָעָשׂוֹנָן —
אווי איז דער באגין פָּאֶרְטָאָג הַעַל
געקראָכָן פון דער פִּינְצָטָעָר אַנְגָּעָצָוֹנָן,
דאָס נַאֲקָעָט פָּלָאָמְעָנְדִּיקָע לִיב אַזְּפָעָל,
די פִּיס נַאְר אַזְּדָעָר נַאְכָת גַּעֲבָנוֹנָן.

און ס'שְׁפְּרִיּוֹן בַּיִדְעַ יְוָגָעָן מִיטָּן טְרָאָקָט.
אַיְשָׁעוֹ זַעַט מַעַן וַיֵּט... נַאְר פְּלִיְינָעָן, פְּלִיְינָעָן,
דָּעָר לְאָרָך אַזְּנִיסְגָּעָלָאָזָן הַימָּל קְנָאָקָט,
עַס שְׁטְרָאָלָט די לְוַיְטָעָרְקִיּוֹת, וְאָס גַּאֲכָן וּוַיְגָעָן,
און קְלָאָר אַזְּנִיסְגָּעָלָאָזָן יְדָעָר בּוּם אַזְּנִיסְגָּעָלָאָזָן.
אין די קוֹדָלָאָטָע קְרוֹיְנָעָן.

9. בערע שפילט און הארון

די נעלען קייקלען זיך פון דינער מליד,
און ביימער-שאטנס שטאָרֶן און פארשויעמען.
עס רוישט, עס שאָרכט אַז וידענער געהילך,
אווייכע שושקעניש פון האָלבּע שטיימען.
אַ, האָרְך! עס קלַאָפּט דער פִּקְהָאָלֶז אויס
אַ הילצערדיקן היְמָן.

דאָס לאָנד, דער הימל האָבן זיך פֿאָרְמִישָׁט,
די קלאנגען, פֿעלְד אָון לוֹפְּט צוֹנוֹפּעֲקָנָטָן;
עס פֿינְטָלְט ווּ פֿאָרוּכְּעָרט אָון פֿאָרוּוִישָׁט
אַ שׂוֹאָלְבּ אַף טַעַלְגָּרָאָפּּנְדָּרָאָט.
סְאיַין כָּאָלָם. וּאָרְךִּין בְּלוּזְין דָּאָס שְׂטִיקָל שליאָר,
וּאָס וּוּרָט בָּאוּרָאָט.

סְאיַיט בּוֹנְיָעַ שְׁטוּם פֿאָרְבָּונְדָּן אַף אַ באָק,
און בערע שלעפְּט אַ פּוֹס אַן אַיְסְגָּעְדָּרִיטָן,
פֿאָרוּקְּלָט וּוּאָרָעָם אַיְן אַנְלָטְן זָאָק,
ער קְרִיכְט אִים נָאָך אַ פּוֹלָעָר אָון אַ ברִיְיטָר,
און בָּאוּרְוָוִיס פָּדָעָט מָעֵן אַיְן לִיְם
מִיט פֿיאָטָעָס روּיטָע.

עס פְּאָלְטָ פָּוּן באָרג אַרְאָפּ דער שליאָר אַיְן טָאָל,
די נָאָסָע, קוֹרְצָעַ וּוּרְבָּעַס באַ די זִיטָן.
און בערע הִינְקָט. ער קְרֻעְכָּאָט אָפּן קָאָל:

„אָ, זָאָג מִיר, ווַיְפֵל אָיז דָעַר שִׁיר צֹ שְׂטְרִיכִיטְן?!
דוּ זָעַסְט נָאָר קְלָעָפּ נָאָר קְלָעָפּ אָזּ עֲפָס זָעַס מַעַן נִיט
דיַ נִיְיע צִיְיטְן?!”

דעַר נַעַפֵּל בְּלַעַטְעַרְט זִיךְ אָזּ שִׁימְעַרְט שְׁטוּם,
אוֹן זַי אִין אִים, ווַיְפֵלְעַקְנָן דּוּרְכְּגַעַפְעַטְסְטָעּ,
מַעַ קְרִיכְטַ פָּאָרוּיס, מַעַ טַאָפְטַ דָעַם ווּגַן אַרוּם;
דיַ קְנָאָדְעַרְדִּיקְעַה הִיט אַרְאָפְגַעַעַצְטָעּ,
דיַ וּאָגְנָצְן אָף אַרְאָפּ — זַיְיַ שְׁטִיעַן אָפּן בָּאָרָגּ —
צְוֹוַיְיַ הַעֲנָרְ אַוִּיסְגַעַעַצְטָעּ.

אוֹן אַוִיבָן — לְאַנְקָעָס שְׁפְרִיטְן זִיךְ אִין טַוּ.
עַס פִּיטְעַרְטַ זִיךְ דִי טְשְׁעַרְעַדְעַ פָּוּן סְרָאָרָעּ,
דעַר פָּאָסְטָעּ זַיְצְט — אַלְטַ אִין עַר אָזּ גְּרוּיּ,
רַעַדְטַ שְׁטִילַ, אוֹן נִיסְטַ, אוֹן שְׁפְרַעְכְטַ זִיךְ אָפּ אַיְנָהָרָעּ...
עַר פָּלְעַכְטַ אֹוִיסַ לְאַפְטְשַׁעַס, קָאַשְׁעַקְעַס
פָּוּן פְּרִישְׁעַרְ קָאָרָעּ.

סְזָאָגֶט בּוֹנִיָּעַ הַוִּיכְ: “דוּשְׁיַעַנְדְּאָבְרִי, אַלְטָעַר כְּרִיְיַן!”
אוֹן יַעַנְעַר עַנְטְפָעַרְתַ: “וּוְאַצְפָּאַנְיַ, דוּשְׁעַנְקְוִיְעַן!”
מַעַ זָעַסְט זִיךְ שְׁוִין דְעַרְבִּי אָפּ אַשְׁטִיַּן, —
אַשְׁמוּסַ ווּגַן פִּי אָזּ ווּגַן תְוֹזַעַ.
אַהֲרָהָהִין — “אָ מַעַנְתַשְׁ אָן עַרְלַעְכְרַ אִין הַיִנְטַ
נִישְׁטָא אָפּ אַרְעַפְוּעַ!”

דאַ היִבְטַ זִיךְ בְּעַרְעַ אָוָף: “אָ, זַיְדַעַנְנוּוּ!
דוּ לָאָזּ מִידַ נָאָר אַ בְּלָאָזּ טָאָן אִין דִין הַאָרָן,
אִיךְ ווּילְ דָא פָאָר דָעַם שְׁעַפְסַ אָזּ פָאָר דָעַרְ קוּ
אַ זָוְגַג טָאָן עֲפָסַ פָּוּן דִי קִינְדְעַרְ-יִאָרָן.
אָ, לָאָזּ מִידַ, לְאָזּ...” אוֹן בְּעַרְעַ אִין אַזְשַׁ
בְּלִיךְ גּוּוֹאָרָן.

אָ כָאָפּ גַעַטְאָן דָעַם הַאָרָן צֹ דָעַם מַוְילַ
הַאָטַ עַר גַעַנוּמָעַן זִיךְ פָאָנָאָנְדְעַרְוּיְגַן,

ארויסגעריםן האט זיך נאקטערהייל
א בריל, א וילדער ווייגעשריגן.
און וויתט אין פעלד האט זיך צעבורומט
זיין געלער פלאנכעדיקער ניגן.

ער האט געללאזן ביטער און געללאגט:
„דאס פעלד איז גאט, דער הארן איז דער בעטער,
א, ווּה האב איך גענעציקט און געטאגט?
כ'בין ווּי דאס האלץ און צוועגן און אן בלעטער,
עס גרויען בייזע מינע טאג, ווּי שווארצע,
הארטע טארע-ברעטער.

מיין טאטע איז דער לאנגער ברײיטער שליאך,
דאס פעלד איז גאט, מיין בעטער איז דער הארן.
כ'בין ווּי דער דאָב, ווּאָס ווּיגט דאס צוּיגל סכאָר,
פֿון טרייער — הארט, פֿון פֿלאָן — שׂוֹאָרֶץ גַּעוֹאָרֶן,
די סָאוּעָה האט אַנְעַט, די קוּ אַשְׁטָאָל, אָוּן איך בֵּין
אַ פֿאָרְשְׁטוּסִעְנָעָר גַּעֲבָאָרֶן.

ער האט געללאזן, ביטערלעך געללאגט.
אוּיך בּוּנִיעָה האט אַ ווּיש גַּעֲטָאָן די בּוּרְעָמָעָן.
און צוּ דעם פֿאָסְטָעָך בּוּנִיעָה האט גַּעֲזָאָגְט:
„וּוְיִסְתַּחַם אַלְטָעָר כּוּרִין, מִיר ווּלְן אלְץ אַפּוּנָמָעָן —
דוּ קְרִיגְשֶׁט די פֿי, ווּי אַ גַּעַשְׁאָנָק... דָּעָרְמָאָן —
צָוּמָן כָּאַטְשׁ אַונְדוּרָעָן גַּעֲמָעָן.”

די זוּן האט אוּפְגַּעַבְלִיצָט אַין ווּיטִין טַוִּיל,
צעשפרצַט זיך פֿעַלְדִּיק אָפּ צוּוִיגָא אָן גַּרְאָזָן,
עס האט גַּעַנוּמָעָן ווּיקְלָעָן זיך דאס גְּרוּיָן,
און גַּיִינָן, אָוּן אַוְפְּלָאָזָן, ווּי זַיְפְּבָלָאָזָן.
די טָאָלָן האָבָן זיך אַרוּיסְגַּעַשְ׀יִילָט
אַין גְּרִינָעָם אָוּן אַין רָאָזָן.

אַ קוּ אַין שׂוֹעָר גַּעַשְׁטָאָנָעָן אָוּן גַּעֲקוּקָט,
די שׂוֹאָרֶץ פֿעל מִיט ווּיסָן, ווּי אַנְגָּעָמָאלָן —

איבער די אויגן קנייטשן אングערוקט,
די האט געשטוינט צוואמען מיט די טאלן,
די האט געטראכט, געליאווערט מיט א פוטן קאפ
און אングעקוואלן.

און הער: ס'איין יעדער צוויגג א פֿייפֿיאָל,
ס'איין יעדער שטיין באם וועג א גרויער פֿידָל,
דעָר אַקְעָר בְּלִצְט אֵין וועסנעדיקן טָאל,
עס קלינגט פֿון בִּיט אַרְאָפּ דָּעָר בְּלָאנְקָעָר רִידָל,
און איין דעם קּוֹרְצָן קוֹסֶט דָּעָר פְּרָאַסְטָעָר טְשִׁוּשִׁיק
זִינְגְּט אַפְּרָאַסְטִּינָּק לִידָל...

10. פֿאַרטָּאג

פֿאַרטָּאג בְּאֵם מִידָּן אַופְּבְּלִיכְּן פֿוֹן רַאֲן,
וְאָס וּוְיל דִּי וּוְעוֹרְקָעְנָאָרִישׁוּאָטָן?
וּועָר וּוַיִּסְטָּט דֻּעָם קְלוֹנוֹג פֿוֹן אַונְדוֹעָרָ פֿרָאָסְטָן גְּרָאָן?
דֻּעָם בְּלִיךְ פֿוֹן אַונְדוֹעָרָ קָה, דַּעֲרָ טָאָמְעוֹאָטָן?
וּועָר וּוַיִּסְטָּט דִּי שְׂרָעָק פֿוֹן אַונְדוֹעָרָרָ אִיאָדֶלָע,
די טְרוּיְעָרָק צְעַלְיאָפְּעוֹאָטָן?

אַיִן נַעֲפָלָעַן וּוַיְגַּן זִיךְּ רַי סְטָעָרְטָעָס הַיִּי
אוֹן טְפִילָעָס מַעֲשָׂעָנוֹג פֿוֹן וּוְיִטְעָ גָּלָאָקָן;
עַס שְׁנִידְטָן זִיךְּ דָוְרָכָן גְּרָאָן טְרוּקָעָנָעָר שָׁאָסְטָי —
אַטְוּמְעָר שְׁרוֹנָט אַיִן דִּי צְעַגְּרָאָטָעָ לְאָקָן.
עַס בְּלוּיָּט. דִּי שְׁטִילְקִיטָּשׁ שְׁלָאָפְּט אָפְּ יַעֲדָן שְׁטִינָן.
אוֹן הַעֲנָגָט אָפְּ יַעֲדָן פְּלָאָקָן.

אוֹן בּוֹנִיעַ זָאנְטָן: „מִיר שְׁפָאנְגָּן צָו דַעֲרָ שְׁטָאָט.
צִי פְּלִיסְטָו, בָּאוּוֹרְ בְּעָרָעָ, דִּי אַכְרִיבְעָס?
בָּאַנְעָמָסְטוּ כָּאָטָש, וּוי סְיוּוּרָט בָּאַדְרָאָט
די אַלְטָע וּוְעַלְט אַיִן שִׁימָל אַיִן לִישְׁמִיעָס?“
נָאָר סְעַנְטְּפָעָרָט בְּעָרָעָ: „אָ, וּוי דָעָן, אַיךְ פִּיל עָס
אוֹן פָּאָרְדִּי עָס.“

זָאגְט בּוֹנִיעַ דָּאָן: „טָא גְּרִיְיט דֻּעָם גְּרָאָבָן פּוּסְטָן,
דוֹ, דוֹ, דִּי שְׁטוּמָעְ קְרָאָפְּט, וְאָס גְּיִיט צְעַשְׁטָעָרָן...
שְׁטִינִי אָפְּ, פְּרָאָלְעָטָאָרִיאָט, דִּין צָאָרָן בְּרוּיָות.

א, דאלעס-ילעמעפערטן, א, קעלע-רַבְּעָרָן...
און ס'ברומט צו דער פאלענט: "ס'איין קוינד נאך פאראן
א וועלט צו איבערקען!"

מע האט אוועקגעשפֿרִיזט מיט לאנגע פֿיס,
אוועקגעוויאַסְלָעוֹעַט, ווי די ציקאָדָן;
די אייגלעך פֿיכְטַנְקָע און צוקער-זִיס,
צעפָּאָרָן און צעהאָצָט, ווי אלטֶעֶמֶדָן,
איין פֿוֹיסְט אַרְיִינְגַּעַשְׁפִּיט און הַעֲלָדִישׁ צַגְעַפִּיפְט —
צַוְּיִי בְּלָאַנְדוֹשְׁעַנְדָּע בְּאַלְאָדָן.

11. באטאג

ס'איין הײַס, דער גלייעווערדיקער טאמען בּרענט.
און שאטנס הועלט דאס פעלָה, ווי אויסגעשליףּן;
די וויזטן בלוייע, גליינדייקע ווענט,
ס'יליגט קלאָר די וועלט ביִז אַין די טיפֿסטע טיפּן.
און רֹו. בלוייז הארטע קלינגענדיקע שטראלָן
איינדרולופּן שטיַּפּן.

און פּוֹן די בעק גערונען האט דער שוּוַיִּיס,
ווי סְרִינִיט פּוֹן סָאַטְנָעַס אָפּ די טערפֿקָע סְמָאַלָּע,
עס שנידֵן שטראלָן, ווי כָּאַלָּאַפִּים הֵיִיס,
און וואַקְלָדִיך פּוֹן זֹוּן אַיְזַע שְׁוִין מְאַלָּע.
די לִיבְבָּר אָפּן... ווּ עַס האַנגָּט דאס העמד
און ווּ עַס שְׂטָאָרֶצֶט אַ פְּאַלָּע...

12. בא דער שטאַט

אָוָם האַלְבָּן טאג האָט מִעַן דערֶזְעָן, דערֶזְעָן;
עַס בְּלוֹמֶט דֵי שְׁטָאַט אָרוֹם אֵין אַלְעַט טָאלָן,
דֵי פָּעַנְצְּטָעַר שְׁפְּרִיאַצְּן אִינְעָם טָאמְעוֹדִיקָּן בְּרַעַן,
עַס שְׁרִיְּטָט דָּאָס בְּלַעַד אֲפִיךְ רְוִיט אָוָן גְּרִין בְּאַמְּאָלָן,
דֵי צְלָאָמִים פְּלָאַקְעָרָן פָּוּן קוּפְּלָעַנְצְּבָּעַלְעָס,
אוָן סְלוּיכְּטָן טְרוּעָמָס, וּוי קְרִישְׁטָאָלָן.

עַס דָּאַמְּפָט, עַס בְּרוֹמֶט דֵי אַנְגָּגְלִיטָּעַ שְׁטָאַט,
מִיט הַמְּלַעַן דְּרוֹכְּגַעַזְעַגְטָּפָן שְׂוֹאָרְבָּעַ טְרוּבָּן,
מִיט שְׁטִימָעָן וּוִינְטִיקָּעַ אֵין קָאַלְטָן דְּרָאָט.
עַס בְּלִיצְט דֵי שְׁטָאַט אַדְרָךְ מִילְיאָנָעָן שְׁוִיבָּן.
אוָן סְהִילְטָט דֵי רָעָה. אוָן סְבָּרִילְטָט דֵי רָאָה.
אוָן דֵי עַלְקְטָרָעָט טְאַנְצְּטָפָן אוִיבָּן ...

גַּעֲבָלִיבָּן אֵין מִעַן הַעֲשֵׂדֵיק אָוָן שְׁטוּמָה,
גַּעֲקוֹקָט מִיט הַיִּסְעָה קִילְעַכְלִיקָּעַ אִיְגָּנוּ:
סְאַיְן וּוֹאָרָ? צִי עַפְּשָׂעַר טְרוּעָמָט זִיר אָרוֹם
אָ כְּאַלְעָם נִיט גַּעַשְׁטוּגָן, נִיט גַּעַפְּלוּגָן?
אָ, יַאֲמַרְתָּאָלָ! דִּין נַעַפְלָ אֵין אָ רְוֵיךְ
אוָן אַיְזָן אֵין דִּין רַעֲגַנְבוֹגָן!

עַס שְׁטִיעָן שְׁטָאָר, בְּאַדְרִיפָּעָט אָוָן פָּאַרְשָׁמָאָכָּט
דֵי בְּלוּיָּעָט בְּאַלְכָאַלְיִמְעָס פּוֹנְגָּם קָעַלָּעָט.

די שטאט פארגייט. עס קרייכט די נאסע נאכט
פון די בעסאלמעונס, טפיסעס און שפיטעלער.
פארויס! א בליען שנידlit דורך די מאכיקע
געשאמעט הועל און העלעה.

1927

דיסנער טשיילדי האראָלד

ו. אַ בָּאָן

1

אַ בָּאָן. אַ פָּעַנְצָטָעַר. אַ פָּאָנוּם קוּוּעַלְט. אַ לִיּוֹלְקָעַ צְוִוִּישָׁן שְׂטִיבָעַ לִיפָּן. אַ יְוָנָגַה האָט זִיךְ גַּעֲלָאָן אַין דָּעַר וּוּעַלְתַּמִּיט גָּאָרְנוּישַׁת, בְּלוּזַן מִיטַּגְּאַצְּעַרְפָּן. אַין קַעַשְׁעַנְעַ אַ בִּינְטַל וּוּלְדָעַ לִידְעָר, אַ פָּעַקְלָעַ פָּאָפְּרָאָסַן אַוְן אַ העַמְּדָה: אַזְּוֵי האָט זִיךְ דָּאָס שְׂנִידָעָרְל — זִיכְן טָאָטָע — מִיטַּא סִידָעַר אַמְּאָל גַּעֲלָאָן אַין דָּעַר פְּרָעָמֶד. דִּי רַעְדָעַר רַוְּדָעַרְן — טָאָךְ-טָאָךְ-טָאָךְ-טָאָךְ, אַוְן מַאְכְּטָן בְּפִיטְזַן זִיךְ, אַוְן מַעְלָכָעַם שְׂוּעָבָן! — סְאַיְזַן גּוֹט, — הָאָט עַר גַּעַטְרָאָכָט, — עַס אַיְזַן אַ זָּאָר, וּוֹאָס מַעֲנָטָשָׁן שְׁלָאָגָן זִיךְ אַוְן לְעַבְּן...

2

אַיְזַן וּוֹאָגָן — דָּאָס קוּיְדָעַרְוּעַלְשׁ פָּוּן דָּעַר. מַעְדִּיבָעַ: דָּאמָעַן — בִּידְעַמְּיָעַר, טִיפְּזִינְקָעַ בְּרִילְן, אַ לְאַמְּפָאָס פָּוּן אַ גַּעַנְעָרָאֵל אַונְטָעַר אַ פְּעַלְעָרִינְעַ, אַ לְאַגְּגָעַר וּוֹאָנֵץ אַ פּוֹלִישָׁעַר אַין הָאַנְגָּעַר אַוְן אַיְזַן וּוּילְן. אַוְן יְעַדְעַר אוֹגַ קָוָקְט שְׁטָאָר וּוְיַי אַ לְאַרְנוּט,

געליימט אָף אייביך, פונקט פַּאֲרְבִּילְבּוֹן
ס'אייז פֿוֹן אִיטְלְעָכְן אַ קְעַרְפּוּרְ אַ מְאַקְעַטְ,
נָאָר דָּעַר מְעַנְשַׁת הָאָט זִיךְ אַרְוִיְסְגַּעְלִיבְּןְ.
די בְּוֹזּוֹשְׁוֹאוֹזְיַעְןְ קְלַעַטְעַרְטְ אָף די בְּאַנְעַןְ
אוֹן רִישְׁטַזְ זִיךְ שְׂוִיכְיְגְנְדִיקְ צַוְ רְוּסְלָאַבְדֵסְ טִירְ,
אוֹן עָר אִין מִיט דָעַר לְיוֹלְקָעָה דָא גַּעַשְׁטָאַנְעַןְ —
אַ וְאַגְּאַבְוָנָה, אַ לְיוֹלְקָעָמָןְ, אַ פְּאַסְאַזְרָ...

3

הָאָרְבָּטְטָ. הָוֵילְ. אַ קְעַלְבָּלְ בָּאַ אַ קְרַעְנוּצָעַ.
מִיט וּוּלְדְעַרְ-בְּלוּי — די נָאָסָע וּוִיטַס בְּאַפְּאַרְבָּןְ.
גַּעַשְׁלַעַפְטַ הָאָט זִיךְ דָעַר טְוִיטְעַר צַוְ גְּרוּנְעַץ
אוֹן אִין אָף יְעַדְעַר סְטָאַנְצִיעַ אַפְּגַּעַשְׁטָאַרְבָּןְ.
אַ כְּאַרְעוּוּרְ וּוּאַקְזּוּאַלְכָלְ. שְׁטִילְ. שְׁפָעַםְ.
דָעַר רָעָגָן וּוָאַשְׁטַ די טְעַלְגְּרָאַפְּ-דְּרָאַטָּןְ.
אוֹן דָאָר — פְּאַרְבִּי די שְׁוִיכְןְ גִּיטְ אַדוֹרְ אַ שְׁאַטָּןְ.
אוֹן סְשְׁלִיכְכְטַ אַדוֹרְ אַ שְׁטָאַלְעַנְעַר בְּאַגְּנְעַטָּןְ.
אַ בְּאַלְשְׁוֹווֹיקְןְ דָאָס פְּאַפְּרִיעְסָל אַין די צִינְנָעָרְ.
די אוֹיגָן — קָאַסְעֻוּאַקְלָעַכְעַ. עָרְ הִיטְ.
אוֹן אִין וְאַגְּאַן הָאָט לְיוֹלְקָעָמָןְ בְּלוֹיוֹןְ אַיְינְעַרְ.
זִיךְ רְוִיקְ צְוּגַּעַהְעַרְטְ צַוְ זְיַנְעַטְרִיטְ.

4

סְהָאָט נִינְגָּצְן יָאָר דָעַר בְּרָאוּוּר לְיוֹלְקָעָמָןְ
גַּעַלְיְיְעַנְטַ שְׁיַינְעַ לְדִידְעַר אַן דְּרָאַמְּאַנְעַןְ,
בֵּין סְהָאָטְ די וּוּלְטַ אִים אַוְיסְגַּעְזַעְןְ וְויְ אַ דְּרָאַמְּאַןְ,
וּוְ בְּיִרְגְּעַרְקְרִיגְ אִין אַוִּיךְ פְּאַרְאַנְעַןְ.
סְאיַין מְאַדְנָעַ גּוֹט אַרְוּמְצְזִיגְיָן אַן הָעָרָןְ,
וְויְ סְקְלִינְגְעַןְ לְאַזְוְנְגַעַןְ, וְויְ סְשְׁאַרְכָעַןְ פְּאַגְּנְעַןְ,
וְויְ גַּעַשְׁפְּרָעַןְ פִּירְןְ קְלִיְינְ רְעוּוֹאַלְוּוּרְןְ —
עַס אִין אַמְּיִיסְעַ פֿוֹן נָאָט פְּינְקְעַרְטָאַגְּנָעַןְ.
אוֹן טְרָאַסְקָעַט דְּוֹרְךְ די גָּאָסְןְ אַ פְּאַרְעַלְטְעַרְטְעַרְ הָאַרְמָאַטְ,

א דיביטשע קאסקע וואלגערט זיך אין רינע, —
אייז לויילקעמאן אין פעדערן. און אויב ער אייז נאך זאט,
אייז ער א פארטיקער רינאלדא רינאלדייניג.

5

און פולצלייניג זיצט ער איין וואגאן. ער פארט שטודירן
קיין איראפע. א יעדער צו זיין פאר: א פוייגל זינגעט,
א באלשיעויק מאכט רעוואליוציעס. און לויילקעמאן מוו
אומבאדייניגט
שטודירן. דער מאג פארגייט. שטאטעלענע קאלארן.
אלץ שלנגנען פון דער גונגנט אויס די הייסע אייגען:
א יאדלאָ א ווישרסוישע אין טאל. א בריך,
אט אייז א מוטנע טיכיל פולצלייניג דורכגעפלייגן,
און ס'יאגן איפיליק טעליגראפֿ-סּולופעס אָף צורְך.
עס ענדיקט זיך די הייסט און אויב דיך מאטערט וואס און
מאנט,
דו שווייג, מײַן פרײַנט, ווי אלע איין וואגאן דא שוועיגן,
ווי ס'שוועיגן דאָרטן וויט, באָם וויסין האָריונט,
דרײַ זילבערלעכע סּאָסּונעס, אִינְזִיקְעַס, אָן צוועיגן...

¹ העלד פון אן איטאֲלִיְעִינְשֵׁן אוֹוָאנְטִיוֹרְאָמָּן.

II. בערלין

6

וַיֹּוֹאֶת אִירָאָפָעַן עַס הַאֲט דַעַר יָאֵם
אֲרוֹיְסְגָעָוָאָרְפָּן מַאֲסְקוּוֹעָר סַאֲכָרִים אַף קוֹרְפִּירְסְטְּנְדָּאמָן¹,
מַילְיאָגָנָעָרָן, טַשְׁעָקִיבְּכָעָר אָוָן גָּאָלָד —
אָוָן דַעַם לְאַהֲוִיסְקָעָר טַשְׁמִילְדִּהָאָרָאָלָד.
אַ לְוִבָּ צָו יַעֲנָעָר גּוֹטְעָר שָׂא,
וּעֲזָנָ ער אַיזָּ גְּלִיכָּר מִיטָּ אַלְעָמָעָן גַּעֲפְּלוֹיגָנָן
סַשְׁטִיְיט לַיְלְקָעָמָאָן בָּאָמָ בְּאַנְהָאָף צָא
אָוָן קוּקָט אִירָאָפָעַן אַין דִּי אַיְגָן.
אָ, לְאָבָדָן וּוּ דִי עַלְעַקְטָרָע פְּלִיסְטִין
אַיְן דְּרָאָטָן, אָוָן אַיְן אַדְרָעָן — שָׁאַמְפָאַנְיָעָר,
וּוּ יַעֲדָעָר אַרְבָּעָטָעָר אַיְן אַמְּרָקִיסְטָן,
אָוָן יַעֲדָעָר קְרֻעָמָעָר אַיְן אַקְאנְטִיאָנָעָר.

7

סְאַיְן זְוַעַרְ-אָרוֹנוֹת. אַ שְׁטוֹפְּעָרִי
בָּאָמָ בְּאַנְהָאָף צָא. עַס טְרָאָגָט פּוֹן אָונְטָעָרָה,
פּוֹן לְיַאָרְעַמְדִיקָן שְׁטָאָטְ-בָּאָן, פּוֹן טְרָאָמוֹוי
מִיטָּ הִיט אָוָן הִיט אָוָן פְּרִישְׁ-רָאוּרְטָע בְּעָרָד.
אָוִיטָאָס בְּיַילָן. עַלְעַקְטְּרִיְישָׁע רַעְקָלָאָמָעָס

¹ הוַיְפְּטִיגָּאָס אַיְן בערלינער בּוֹרוֹזְשָׁוָאָזָן קוֹוָאָרטָאָל.

שריבין זיך אין הימל. אָראְדיָאַ שְׁרִיבִיט
אין הייז פונעם בערלינגער טאמען:
— אלעלס יוט! פֿרָאַסְפּֿעָרִיטִי! אַלְרִיבִיטִי!
און סְצִינְדֶּן זיך שוין פֿיְיעָרֶן פֿון קָאָבָאָרָעָס;
סְשַׂלְאָגֶט נִין דָעֵר נִירְנְבָּעָרְגָּעָר זִיגָעָר —
דעַם עֲרַשְׁתָּן שְׁקָעָרֶן מְעֻלָּעָס
האט לְיְוָלְקָעָמָן שְׁטוֹדִירֶט בערלינגער שְׁטִיגָעָר.

8

די טְשִׁילְדְּהָאָרָאָלְדִּן עַסְן וּוַיְינִיק,
בָּאוּנוֹנְדָּעָרָס דִּיסְנָאָרָט טְשִׁילְדְּהָאָרָאָלְד —
ער אַיְזָא שְׁוֹוָאָצָעָר, שְׁלָאָנָק אַוּן בִּינִיק,
איַזְרִיאַן, כָּאָטְשׁ שְׁלָעָכְט אַרְמוֹגָעָגָלָט.
און סְטְרָאָגֶט פֿוֹן אִים די שְׁנִידְעָרִישָׁעָמִי
פֿוֹן דּוּרְיעָס אַרְעָמָן אָף אַרְעָמָן —
עַס הָאַט שְׁוַיְן לְיְוָלְקָעָמָן אַצְּמָעָר אָף בָּעוּלוּי,
און וּוְאָשָׁט די טָעָלָר אַיְזָא דְּרָעְסָטָאָרָן.
און אַיְזָא בָּעָרְלִינְגָּעָר הַיִּסְן אַוּנוֹטְ-בָּלָא,
איַזְרִיאַן עַר שְׁוַיְן אַיְרָאָפְּעִישׁ זִיעָר,
כָּאָטְשׁ סְפָּעָלָט אִים נָאָך צָו זִין אַיְרָאָפְּיִיעָר —
אַהוֹנָּט, אַטְרִיפָּעָר אַוּן אַפְּיוֹשָׁמָאָה.

9

בָּעוּלוּי אַיְזָא שְׁטִיל. בָּאלְקָאנְגָּעָן אַוּן גָּאָרְדִּינָעָן.
דָּא טְרָעָפֶט מַעַן אַגְּהַיְמָרָאָט אָף שְׁפָאָצִיאָר.
דָּא לִיגָּן די רָאָנוֹטִיעָס, וּוְשְׁפִּינְגָּן,
אַיְינְגָּעָוּעָבָט אַיְזָא לְעַדְעָרְנוּם אַמְּפִיר.
אַיְזָא אַוְיטָאָא דְּרָעְמָלָט אַיְזָא דָעֵר שְׁאָפָעָר,
אַוּן אַלְטִיטְשָׁקָע שִׁיט קָעְנְדָלָעָר אַוּן שְׁפָרִיָּא,
דָּא טְרִינְקָט מַעַן שְׁטִיל אַפְּאַצְּעָנְהָאָפְּעָר
און מַע פָּאָרְקוּקָט זִיך גָּלָאָט אָזָי.

דא טרעדט מען לילקעמאנע מיט א בוך
באמ וואסער. ער קוועטלט.
און סאיין אים גוט אין גרייסן ווינדרשפראָן
צו זיך, צום בוך און צו דער ווועלט.

10

די באַלעבאָסטע לילקעמאָנס איז גראָ,
און אלטע פֿרִילְּן — פֿרִילְּן ווַיְיכּעֶרט.
זוי זיצט בְּיַיְדְּ אֵין צִימָרְדָּאָקָא
און קָאָרְמָעָט אַקָּאָנוֹרִיקָל אָנוֹ רַוִּיכּעֶרט.
דעָרְ פֿרִילְּן ווַיְיכּעֶרט אֵין שׁוֹן אַכְּצִיךְ יָאָהָר,
און דעם קָאָנוֹרִיקָל גִּיְיִיט פֿערְצִיךְ,
סְבָּאָדוּעָרְן אִיצְּט בַּיְדְּ אַפְּנָהָעֶרְצִיךְ —
מע האָט נִיטְּ, לִידְּעָרְ, אוֹפְּגָעָשְׁתָּעָלְטְּ קִיְּין דָּאָרְ!
... אַ פֿרִילְּןְ... שְׁלָעְזְּיעָןְ... ווָאָסָעְרְ... גְּרוֹזָןְ...
אַ לִיְּטָעָנָאָמְטְּ... גָּעוּזָעְןְ אָנוֹ נִיטְּאָ...
דאָס פֿיְגָעָלְעָ אֵין ווַיְיסָ אָנוֹ אַגְּגָעָלָאָזְןְ.
פֿרִילְּן ווַיְיכּעֶרט אֵין ווַיְ שְׁטָעָנְדִּיקְ גְּרָאָ.

11

די באַלעבאָסטע לִיבְטְּ דַעַם יְוָגָןְ רַוְסָעְ —
זַעַקְס אָנוֹ צְוֹאָנְצִיךְ — ער, אָנוֹ אַכְּצִיךְ — זַיְּ.
זוי גְּרִיאִיט אִים פֿרִישְׂטִיךְ יַעֲדָן אַיְנוֹדְעָרְפְּרִי,
און דאס קָאָנוֹרִיקָל אִיזְ פּוֹלְ מִיטְ בּוֹשָׁעְ.
בָּאָטוֹרָאָכְטְּ זוי נַאֲכָדָעְטְ עַרְנָסְ, ווַיְ ער עַסְטְ
מִיטְ הַיִּסְעָ טַיְוָעָדְיקָעְ בְּאַקְ...
און זוי דָעָרְעָט אֵין שְׁרָעָקְ: טַיְבִּירָעָרְ פֿרָעָסְ,
סָאָמָאוֹרָרְ, בְּעָרְןְ אָנוֹ קָאָזָקָןְ...
פֿרִילְּן ווַיְיכּעֶרט שָׁארָט אַרְוִיסְ זַיְךְ שְׁנָעַלְעָרְ
צַוְ אִיר ווַיְסָגְלִידְעָנְעָרְ רַאֲקָאָכָרְ,
און בְּלוֹזְןְ סְקָאָנוֹרִיקָל פֿיְפְטְ צַוְ,
וּוֹעֵן לִילְקָעָמָאָן גִּיְיטְ ווָאָשָׁן זְמִינָעְ טַעַלְעָרְ.

עס שמייעט דער שווארצביינגעוועדייקער רוט.
 קווים פארבונדן דעם קראוואט,
 ער זיצט שיין אפַן דאך פון אמְנִיבָּס
 אוון לֵיִעֲנֶת דעם „בערליגער טאגעבלאָט“.
 אָט יָגָט מַעַן דָּוָרָךְ דַּעַם בָּרָאנְדָּעָנְבָּוּרְגָּעָר טָאָר
 מִיט זִיְנָעַ זִיגְעָרִישַׁ צָעוֹדְלָעָוָעָטָעָט פָּעָרָד
 (א, גְּלָאָרְיאָוּ בָּאָטְשָׁ סְאִיזְן שְׂוִין שְׂרָעְקָלָעַן קְלָאָר,
 אוֹן אַירְיךְ דַּעַר גְּרוֹיסָעַ זִיגְעָר לִיגְט צֹו דְּרַעְרַד...);
 אָט הָעָרָט עָר אָפְּ דַּעַם זָוְנִיקָּן סָאוֹוִינִיְּפְּלָאָזּ,
 וְוי פִּיְגָעָלָעַ בָּעָרְלִיְּבָעַר זִיגְגָּעָן;
 אָט זִיצְט עָר שְׂוִין בָּאָמָּה „גַּעַץ פָּאָן בָּעָרְלִיכִינְגָּעָן“
 אוֹן פְּרִיטָזְזָר, אוֹן בָּאַלְעָקָט זִיךְרָזְזָר אָז.

ער האט שיין פרײַנְט. צוּוִי מִידָּע קָאוּוֹאַלְעָדוֹן
 פָּוּן דַּעַר קוֹנְסָט. צוּוִי הָנוּגָּעָרְלִיכִיט:
 יוֹסָרָאָבָא אָזְן עָרְיךְ דַּעְרָן —
 די אָוּמָרוֹס פָּוּן אָן אָפְּגָעָשְׁטָעָלְטָעָר צִיְּטָ.
 אָבָא אִין אָפְּאָרְכָּאָלְעָמְטָעָר אָרוֹאָבָעָר,
 אָוְיִיכָּעָר סְקוֹלְפְּטָאָר מִיט לְעָוָאנְדִּיקָּעָה הָעָטָמָן,
 אָקוֹרְצָעָר יְוָגָּג אָקוֹטְשָׁעָאָהָוָעָר,
 וְוָאָס בָּעָנְקָט אִין לִיְּמָן צָוָם אָרְיָעָנְטָ.
 אוֹן דַּעְרָן אִין דַּעַר מַעַנְטָשָׁ פָּוּן טְרוֹוִיעָר,
 אָשְׁטִילְעָר דִּיטְשָׁ, וְוָאָס רְעַדְתָּ צֹו זִיךְרָאַלְיָין —
 אָדָּפְּינְרָטָעָר אִירְאָפְּיָעָר
 מִיט קָוּעָקְזְּוִילְבָּעָר אִין רְוֻקְנְבִּין.

אִין אָוּוֹנְט זִיצְט מַעַן אִין קָאָפָעָ.
 עָס שְׂוִוִּימָעָן פָּעָנְעָמָעָר אִין וְוִיְּכָן רְוִיְּר,

עס שוימען די געדאנקען אויך,
 מע רעדט פון אלטן לאאַ-טוועַי,
 די וווערטער פלייסן שאָרָף אָונִ דִין,
 אָונִ ס'קלְינְגָעַן פִּין די אַפְּאַרְיוֹנוּן,
 אַיעְדָּעֶר צִיט דֻּעַם אלטן פִּיזְמָעַן
 פִּון דָּעַר אַלְטָעָר דָּעַנְקָמָאַשְׁין.
 בערלְינְגָעַר דִּיכְטָעָר שְׂלִיבְּפָן דָּא
 די שְׁעַנְסְּטָעַ וּוּוּרְטָעְרְשְׁנִיצְעָרְיָעַן,—
 נָאָר ס'דְּרָעְמָלֶט אֵין בָּם טִישׁ אַבָּא
 אָונִ דָּעַרְן שְׁוּבִינְגַּט אַלְץ וּוּי דָּעַרְן שְׁלִיבְּעַן.

15

בערלְינְגָעַר נָעַכְתָּ, עַס בְּלִיצְן בְּעַלְעָר.
 דְּזָשָׂאַבָּאַנְדָּן אַרְוָם לְיָוָלְקָעְמָאַנְעָן.
 בערלְינְגָעַר נָעַכְתָּ אֵין די שָׁאַנְטָאַנְעָן,
 וּוָאָס קָעַן זִיְּן, כָּאוּוּר, קָוְלְטוּרָעְלָעָר?
 דָּא זִיצְן גַּעֲנִיעָס פִּון די אַפְּזָאַצְמָעָרָק,
 פָּאַרְשָׁפִּיצְטָעַ שָׁאַרְבָּנָס, הָעָגָעָנְדִּיקָע בָּאָקָן,
 די שְׁוּוָאַרְצָעַ פְּרָעָק אָךְ רָאַכוּוּסְדִּיקָע קָעָרָק
 אָונִ רַיְּדְ-גָּעָפָאַלְדָּעְוָעָטָעַ הָאַלְדוֹזְ-אָוְרְ-נָאָקָן.
 ס'אָיַן אִיטְלָעְכָּר אַ פְּלִיְישְׁקָעַ קָרְעָדָעָן,
 וּוּס'רוּיְשָׁן אִידְלָסְטָעַ גַּעֲטְרָאַנְקִיסְמָפָאַנְיָעָס,
 דָּעַר דְּזָשָׂאַבָּאַנְדָּ שְׁרִיפְתִּ מִיטְ קְוִילָעַס פִּון קָאַלְאַנְיָעָס
 אֵין שְׁוּוָאַרְצָעַ פְּיִיעָרָן פִּון נְגַעְרִיטָעָן.

16

דָּאָס וּוִישָׁע טָרְוּוּטָל אַרְוָם פָּאַרְשָׁטָעָקָט,
 עַס שְׁפִּיגָּלָעַן זִיד די פְּלִיכְן אֵין די טָעַלְעָר,
 עַס פְּרִירְט אֵין עַמְּרָל דָּאָס פָּלְעָשָׁל זָעָקָט,—
 וּוָאָס קָעַן זִיְּן, כָּאוּוּר, קָוְלְטוּרָעְלָעָר?

¹ אלטכִּינְגְּזִישָׁעַ פִּילְאָסָאָה.

סארא געלביין! סארא געזאנגו!
 דער טשעררי ברענדי בלוטיקט אינעם גלוועל:
 — לעהן דיבנע וואנג אין מינע וואנג,¹
 דו, גראטבען, מיט דעם זיסן נעזל,
 דער דושאובאנד ליטערט מײַן פארשטאָנה,
 דער בוירטאנז מאכט מײַן לעבן העלען
 סיִיצט לילקעמאָן אין באָר אָם שטראנד" —
 וואָס קען זיין, כאווער, קולטורעלער?

17

ס'האָט שמוליך לילקעמאָן זיך אָפֿגעַבען,
 געברענט. געברענט. געברענט.
 אָבָא האָט בלוייז די טראָכטנדייקע הענט,
 נאָר דערן לערנט אִים דעם סָאָר פָּן לעבען:
 — אַ, מִישׁ זיך נוּיט אָן נעם פָּון אלעַם גְּרִיטִיט;
 דו קוּיפֶּת, מײַן פרִיפִּינֶט, אַ גְּרוֹסִין שְׁעִפְּרִירְהָוֵנט
 אוֹן זָאָל עַר דִּיר דִּין וּוּלְט בָּאֲגִילִיטִין!
 אוֹן בִּיכּוּר לִיְעַן נוּיט — סְאיַי אָומְגָעָונְטוֹן!
 ווַיְיַל דָּס גַּעֲמָאַכְּטָע אַיְבָּרְמָאָכוֹן —
 דָּס קָאָן מַעַן נאָר אִין פְּרִיעְפְּרָאָנוֹס;
 דו זַיִ אַ דּוֹשָׁעַנְטָלְמִיאָן פָּאָרְעָקְסְּעָלְיאָאָנס
 אוֹן לָאָר נוּיט מִיט, וּוּעָן אַלְעָ לְאַכְּן.

18

דער לערעער ליַבְט די קלִיידָעָר פָּוּן גַּעֲדָאַקְעָן,
 אָן אָפָּאַרְיִזְמָן צִי אַ קָּאַלְאָמְבָּוּרָה;
 דערן שְׂטִיטִיט שְׂוִין לְאָנָג הִינְטָעָרָן פָּלָאַקְעָן
 פָּוּן אַ פָּאָרְעָנְדִּיקְטָעָר קָוְלְטוֹר.
 עַר לערנט דָּעַם אַרְאָבָּעָר דַּעֲנָקְעָן,
 אוֹן לִילקְעַמְאָנְעָן פִּירְט עַר אָוֵיך

¹ "לייג דין באָק צו מײַן באָק" — פָּוּן הִינְנָעָס אַ לִיד.

אין פילאסאגיש-בלויין רoid
פון וואסנארה הערן-אוּרגעדענ侃ען!
און אומעטום איז זיסע שרעך;
שפונגלאער, קייזערלינג און לאסקער-שיילער,
די ווערטער שפרינגען ווי די בעק,
כאטש ספליסט דאס מידע בלוט שוין קילער.

19

ס'הערט ליאלקעמאן און הערט די דולע ציטט:
בערליך פארגויט זיך אין געשריינן;
דעך אלטען מיכעל אין די געלעך שריפט;
עס שריבען די טעאטערס און מזוייען.
גראנאך יושט אָך דער וויסטער בינע
אין אָטייעט. מאיסיך זינגען,
ווײ אָקראנקע בלאסע באַלערינע,
און די געשטארבענע פאֹזיע שטינקט...
עס אין די גיסטע פון אוּויטן ברויזן,
עס אין די מיטע, וואָס איז זיס,
עקספֿרְעַטְאָנוּם שפֿרְלִוּט מיט רוּיטָע פִּים,
דאָדָא² — מיט אָראָפְּגָעָלָאָזָע הוויזן.

20

און בלויין איז קילער ווינקל איז פֿאָראָן —
דעך "קייזער פרידיך", אָ פֿאָרגוּסְעַנְבָּר מְזֻזִּי.
איידען זונטיך ברעננט דאָ ליאלקעמאן
אָ הוּיכָע פרְיִילָן, קָאלָט וּשְׁנִי.
דאָ שְׁצַנְטָן דֵי שִׁינְעָן אלְטְקִיט שְׁעַנְעָר,
שְׁעַנְעָר שִׁיבְּוּט דֵי שִׁינְעָן אלְטְקִיט דָאָ,
דאָס פֿרְיִילָן זִיפְּצַעַט פָּוּן די אִיטָאַלְיעָנָעָר.

¹ גְּרָאָנָּאָך אָוּן מֶאָזִיסִי — בָּאַרְיִמְתָּע אַקְטִיאָרָן.
² דָאָדָא, דָאָד אִזּוּם — רִיכְטוֹנָג אִין קוֹנְסָט אָוּן לִיטְעָרָאָטוֹר.

דאס פרילין ווינט פון באטיטשעליס בלא.
און שיין איז אויך מיט לילקעמאנען —
ער שפאנט איבער דיז צימערן פארשטייפט,
א קאָפ געפלט, אַ לעק פארשטיינען,
דאס אַיבעריקע — צו געפיפט.

21

אווי האט טשיילד-האראלד געוועלט
פארווכן גליק, פון אלץ געניסן;
אַ נאָש געטאָן פון יעדער זיט דיז וועלט
און זיך באַלעקט פון דעם געשמאָן ביסֶן
און ס'האָט געווירט דער טונקעלער געמייש
פון סענדערל אַן לאמאנאָסאָו;
ס'איין דיז עלעקטריישע אייראָפֿע פריש
פאר אַ נראָאּוליעֵר לעבדפֿילאָסאָפֿ.
און בלויו אַיְנָמָאָל האָט ער אַ זאג געטאָן
איין שפֿעטער נאָכֵט צו זיך איין קישֶׁן;
— אַיך בין געגִילִיכֵן צו אַ לוֹפְטִיבָּלָאָן.
פון לאָגָן פָּאָדָעָם אַפְגָּעָרִיסָן.

III. קְרוֹטְשָׁקָאָוּ

22

באמ ראנג וו א לאמטערן האט דערברענט
די לעצטעה שא אף הימלען בלאסע.
האט אים אבא מיט איר באקענט —
א בלאנדע פיגעלע פון טואנצעיזטראסע.
פארקוטעט אין א זוינסן פאלאנטין,
אין שמאלע שיכעלעך פון ווין,—
האט זי ניט אופגעהערט צו לאכן
אוון פלאפלען אף א צענדליך שפראכן.
ער האט געקומט זיך פאוץ ברעם,
אוון ניט געוווסט, אוון ניט פארשטאנען;
זי האט געשעפטשטוט ליוילקעמאנען;
— «אי לאו יו» אוון «זש וו זעט!»

23

דערנאנך האט מען געהוילעט בא אבא
אין אטעליע. אף טעפיקער טיימאנער
האט זיך ארוםגעוואאלגערט דער סמארגאגער
טשיפילד-הראאלד. אין דעם באגינען-בלא
געריפעט האבן הייזעריך די נערוון,
געטונגקלט זיך אין קילער שיין,
ווײ אט די לערע פושקע פון קאננסערוון
אוון פלאעלעך ליידיקע פון וויאן.
אוון ס'בלאנדע פיגעלע האט האלב אין שלאָך

געמורמלט פונעם גריינעם קישן:
— זאג, ליבער בוב, איך מעכטע ס'וויסן,
ביסט ניכט קאזאקע הער קרווטשקאוו?..

24

„איך בין ניכט, ליבכען, הער קרווטשקאוו,
שלאף דרייך אינן, מײַן קינד, ניט ציטער...
כ'בין בלויוּן קאזאקע אויס שקלאָו, אויס שקלאָו,
מײַן פאָפּאָ וואָר אַיִּין אלטער רִיטָעָר...
פָּאוֹן אַיזְוָנְשָׁעָר... עָרָה האָט גַּעֲשָׁלוֹנְגָּעָן
הייטע בולבע פונעם סאמע פלאָם,
און לויט די זיטָן פונעם נאֶדלְשָׂטָאמָן,
האָט עָרָה לעבען אַפְּגָּעָזָנוּנְגָּעָן...
אונ, ליבכען, וויס, אויך זיסע טרעָלָן —
דאָס טראָגָט מען ייבער בין אַ מאָס:
מיר זייןען אלע פֿון זיין מירמלְ-שְׁלָאָס
צַעְפְּלוֹיגָן אַיִּינְצִיקְוִוִּין אַין אלדי הָעָלָן”.

ו. וועדיינג¹

25

ס'איו שווארץ דער הימל נאך, און קאלט, און גרויס —
נאר ס'שארכן שווין וועלאסיפעדן.
עם שייטן כמורגע ארבטעטר אROLIS
צו די פאבריקן. אפ יעדן
ראג — א מאטעןער לאמטערן,
א גרינער שופא און א גסנּפֿרוּ;
וואו נאר עס ליגט א שטאָט אונטער די שטערן,
באגעגענען זי דריַט דעם מארגנּיגּורי...
א האלבֿעַ נאכט איזן קאבאָרע
מייט דושאָזבֿאנּד און פֿרּוּזּוּרּוֹאָטּוּוֹן,
א האלבֿעַ — ליגט איזן יאָרְפּוּן א. ע. גע.²
און באָרוּזִיגּס פֿינּצּטֿערּעַ לאָקָאמָטִיוֹן.

26

און נאָכְדַעַם גֶּלְאַצְטַ אָגְרוּיסַע זוּן
אָפּ גְּרוּיעַ מְוִיעָרַן פּוּן וּוְעָדִינְג אָוּן נְיִיכְעָלַן,
וּוֵי אַפְּרִינְץ פָּאָן הָאַהֲעַזְצָלָעָרַן
אָפּ רֵיַעַן דִּיטְשִׁישַׁע שְׁנִיעָלַן.
אָ בְּרִיוּוֹטְרָעָגַר. אָ קָאָרָע בִּיר.

¹ אַרְבָּעָטְעָרְרָאִיאָן אִין בְּעָרְלִין.

² אַלְגָּעָמִיְיבָּעַ עַלְעַקְטְּרִיצְטְּעַטְּגַעַזְעַלְשָׁאָפְּטַ.

און מיט דער גראבער פיעפֿע בא דער טיר
פארשלאָפּוֹ שטייט דער קַיְלָעַכְדִּיקָּעַר שענקיָר —
א האָלבָּעָר מאָלָעָר און א האָלבָּעָר הענקיָר.
דא וואָקָסָן ווערעלְמָלְעָד, ווי שוואָרְצָעָר מאָן,
אָף לעַבְּעַר-ווֹוֶרֶשֶׁט און מאָרגָאַרְנָעָן,
אָקָלְדְּרָעָ טַרְיקָנָט זִיךְ אָךְ אָ בָּלְקָאָן,
און אַנְעָם צִימָעָר שְׁפִילָט אָמָאנְדָּלִינָעָן:

27

— העַר טִיסְעַן האָט די פָּאלְצִיּוֹן,
און רַיְיכְסּוּעָר האָט העַר טִיסְעַן
פארשְׁרַיבְּסָטוֹ נֵיךְ אַין דָּעַר פָּארְטִיּוֹן?
דאָס ווִיסָּן, גְּרוּעַטָּע, דָּאָרָךְ אָנִי ווִיסָּן!
וּוַיְלַסְטָן נָאָר אַין לוֹנוֹ-פָּאָרָק מִיט יְוָגָעָ מעַנְעָר,
דוֹ קוֹם אַין צִירְקוֹס בּוֹשָׁץ צָו גַּיְינָן;
גַּעֲנָאָסָע רַעֲמַעְלָעָ רַעֲדַת שִׁיאָן,
גַּעֲנָאָסָע נַוְיָמָאן רַעֲדַת נָאָר שְׁעַנְעָר.
און לִיְבָסְטוֹ מִיךְ — טָא ווִיסָּס פָּאוֹרוֹאָס
מִיר שְׁלָאָפּוֹן בִּידְעָ אָף אַיְינָן קִישָׁן;
אַיךְ לִיב זִיךְ נָאָר, ווּעַן אַיךְ בִּין אַרְבָּעַטְלָאָגָן,
דאָס ווִיסָּן, גְּרוּעַטָּע, דָּאָרְפָּסָטוֹ ווִיסָּן!

28

עַט שְׁפִילָט אָ פְּרָאַסְטִינָק פָּאַרְהַעֲנָגָל אַין ווִינְטָן,
אָ קָאָקְטוֹס, ווי אָ פּוֹיסְט צְוּנוֹיְפְּגַעְבָּרָאָכָן,
און צְוִישָׁן זִיכְט — אָ קִינְד, צִי נִיט קִינְד
פָּוֹן גְּרִינְגָעָר הָוִית אַון לאָנְגָע קְנָאָכָן.
אַיְן עַט אָ קִינְד — צִי עַפְעָס פְּלִישָׁן צְעַפְלָאָסָן,
מִיט אוֹיגָן שִׁיטְעָרָע, ווי בִּיסְלָעָר روֹיךְ?
כָּאַטְשָׁ עַרְגָּעָץ וּוּעָרָט פָּאָר דָּעַם שְׁוִין אוּיסְגַּעְגָּסָן
אָ קָאַלְטָעָ קְוִיל אַין צְוִיקְנוּפְטִיקָן בְּוּיךְ.

188

עם ריביפות אין לאנד א יונגע מעלבערמאכט,
וואס וועט א ריס טאן פון איר פורעם,
וויי א זומיסטר פישערפֿריגל אין א שטורךעט
שיסט ארויס, און שריפט, און לאכט...

29

דערוויל אין שטיל. עס שלאפעט דער צארן
פארדרייט ווי א בא אונטערן גלאג,
וי אט דער קאקטוס פאַרמְעָנְלָאָז,
נאָר ס'יוועָרְן שְׂפִּרְיְּנְגְּטְּ שְׁוֵין אַין גַּעֲוֹאָרֶן...
און אַין דִּי קְנוּיְפָעָס¹ ווַיְשַׁטְּ מַעַן אָפֶּ
לְעֵם בִּירְשֻׁוּם פּוֹנָעָם ווֹאנָצָן. עס שטארן דוויכן,
און סְשַׁטָּאָרְטַּ דִּי פִּיְּפָעָ אַוִיךְ אַוְן
דָּעָרְ עַלְנָט בִּיגְגַּט דָּא קָאָפֶּ צַוְּ קָאָפֶּ.
גַּעַזְגַּט אַ וּוֹעֲרָטְלַ וּוֹעֲנְזְנְטְּדוּעָן,
מַעַ פִּפְקָעַטְ רְוִיקָעַ אַוְן שְׂטִיבָעַ,
און אַפְּגַּעַמְאָלָט אַין אָרְךְ דָּעָרְ פִּיְּפָעָ
הָעָרְ פֿעַלְמָאָרְשָׁאָלְ פָּאָן מַאְקָעְנוּעָן.

30

נאָר ס'טְרָעָפֶט, אַז צוֹוִישָׁן לִיְוָלְקָעָס דָּאָרָטְן
טוֹטְ וּוֹעָרְ אַ צִינְדָּ אַ פֿרָאָסְטַן אַפְּיָרָאָט.
אַ בְּלִיכְעָרְ מַעַנְטָשְׁ אַיְן אַלְטְּנִיקָעְ בְּאַטְפָּאָרָטְן
פְּאָרִיכְטְּ דִּי רְאַדְעַקְ-בְּרִילְן אָפֶּ דָּעָרְ נָאָגְן.
עָרְ אַיְן שְׁוֵין אָפֶּן טִישְׁ. דִּי קְנוּיְפָעָ זִידְטַן.
— פְּאָרָטְיִי. בְּאָפְעָלְ. אַ דְּעַמְּאָנְסְטְּרָאַצְּיָעַ.
איַיְן אַרְבָּעָטָעָרְ אַיְן נּוֹיִטְ אַוְן פְּרָאָצְעַ,
נאָר טְוִינְגְּטַן זִיבְגָּעָן דִּינְאָמִיטַן.
פְּאָרְשְׁמִידְטַן צָוְם פֿעַלְ זִיבְגָּעָן יָאָרָן,
סְעַ שְׁטוֹגְנַטְן דָּעָרְ פֿעַלְזְיִקְעָרְ בְּאַלְעָבָאָס —

¹ קְנוּיְפָעָ — שְׂנָקָן.

ס'ווערטש פוטט איזן שענקל. עס ליגט דער צארן
פארדררייט ווי א בא אונטערן גלאז.

31

און ווועדינגן, מיט א הארטן פויסט צוקאָפָן,
שלאָפָט דערנָאָר. ס'איין שפֿעט באָנאָכְט.
עס הענטט א גרויסע שווערד איבער אַיראָפָע.
די טויעָרָן, די קִנְיֵפָעָס צָוְעָמָאָכְט —
איין שטיל איין דִּיטְשָׁלָאָנד. די מַעֲלוֹכָעָה הִיט.
ווער בִּיטְטָה די וואָך אַין מאָבִיטָעָר טְפִיסְצָה?
סְטִינְגָּעָס, קְרוֹפָּה אַין טִיסְעָן...
עס הילְכָּן אָפָּה אַין שלְאָף די שׂוֹועָרָעָ טְרִיט.
די דִּיטְשִׁישָׁע לְעוֹאנָגָע שׂוֹוִימָט. אַ שְׁטוּנָגָע
שְׁיַין. אַ פְּרָאָפִיל אַין הַומָּאָר.
און ס'דְּרָעֶמְלָעָן אלְץ די גַּעֲסָלָעָךְ די עַגְגָּע —
אַ כָּלָעָם אַין עַס, צִי גְּרוֹיָע ווֹאָר?

ו. עַר הָאָט גַּעֲלִיבֶת

32

ער האט געליבט. און אף א שטילער בגיןק
אין טירגארטן געקרעכצעט פון דער לייבע:
וואס איזן די סיבע פון מײַן רָאוּעוֹן געדאנק?
און פון מײַן שיינגעם בראָד — וואס איזן די סיבע?
כאטש ווי דער אלטער לֵיבֶב. וואס דראָעלט דא אין שטיגג,
וועי אָט די גוטע, מערכנדייע בערנן,
וועל איך איזן קעשענע א דיבע פֿינְג
אריסשטעלן צו מײַנְע טרוימען און באָגרען,
ווי אלעמאָל. כ'בליב אַיְבִּיך טְרִיי
דער גְּרוֹיסְעֶר שְׂנוּיְידָעָרְישֶׁר רָאָסָע...
דוֹ, בְּלָאָנדָע פִּיגְגָּלֶעָ פָּונְטָאָנְצִיְּשְׁטָרָאָסָע!
דוֹ, קלִיְּנִינְק מִידְעָלֶעָ פָּונְפָּאָרְצְּעָלִינְ!

33

אוֹסְבָּעָנְקָט אַיְ שְׁטִיגְג דָּעָר כְּמוֹרְנוֹעָר פָּעָלִיקָאָן
פָּאָרְדָּעָקָט ער זִיך אַיְן טְרוּיְעָר מִיטָּן שְׁנוֹאָבָל,
נָאָר דָּעָר בְּעָרְלִינְעָר לְיוֹלְקָעָמָן
אַיְזָאַיך אַיְן בְּעַנְקָשָׁאָפָט פָּעַשְׁעַנְעָבָל...
די לְיוֹלְקָעָר וְרִיכְעָרָט זִיך אַיְן שְׁמָאָלָעָר האָנט,
עַס קוֹקָן וּוַיְיך די קָאָרָע אַוְיגָן,—
און אַיְבָּעָר אִים הָעָנְגָּט אַנְגָּעָבָוָגָן

א וויסע יאסמיין-צוויכיג, ער בענקט גאלאנט,
לויט קאנראד פיט. אין קלארן יונ-טאג
איין ער שוין אייראפאיעש זיינער,
איצט פעלט אים בלויין צו זיין אין אייראפאיער —
א דארער ענגלישער בולדאג.

34

ס' אין מיטאג'ציציט. א הונגעריקער
טשילד-האראל שטעלט גארניישט פאָר...
ערشت זינדייך באָם גלעזל ליקער,
לייכט אוּף זיין שיינקייט פאָרן דאָר.
באוועגונגע. רוייש. א גריינער שופאָ.
טראמוועיזען. שילדן. שווינדלדיקע שין.
צו אשינגען נאָך אין ארבעס-זופע
איין דיסנער טשילד-האראל אַריינ.
א, אשינגען! ס'ווערט שטייב און רוּיך
פֿון אלע פֿינע בענקענישן,
ווען מע זיצט באָ דִינע טישן
מיט דעם ארבעס-שטײַן אין בוּיך.

35

דאָ עסן "לעפל-ערבסן"¹ קלינע פֿי
איין אַפְגָעָרִיבענע מאָנוֹשָׁעָטָן,
די כעושבןפֿירער, נאָך אַטָּאג פֿון מיִ
טרויימען דאָ פֿון וואָרָעָמָע קלָאָזָעָטָן.
אַ מעקלערל. אַן אַרְעָמָעָר סְטוּדָעָטָן.
אַ שְׂטִילָע, דָאָוָונָעָנְדִיקָע קְרִיגֶס-אַלְמָאָנָע —
מיט זיסע לִיפְעָלָעָך אַן פְּרוּמָע הָעָטָן,
וֹוי דֵי סִיקְסְטִינִישָׁע מַאֲדָאָנָע.

¹ ארבעס-יסוף.

דא קוקט א הונגעריקער מאלער,
ווײַ מע עסט. דא ליגט א גאסז-פֿרוּ.
דא פִיטערט מען דעם קליינעם צָאַלעַר
מייט אַיְראָפֿעַישָׁר פָּאמָאי.

36

דערנוֹאָך אַין שווין דער קראָנְקָעֶר לְיוֹלְקָעֶמָּאָן
אַין קלעם אָן קלעמענִיש אַרְבִּינְגָּעָפָּאָלָּן.
געגְּלוּוּוּרט בְּלֵיְיך אָן שְׂטִיל אָפָּן דִּיוֹוָאָן.
אַרְמוּמְגָּלְיִיגְט מִיט בִּיכְעָר אָן זְשֻׁרְנָאָלָּן.
געַלְיִיעַנְט שְׂטִיבָּנָעָרָן, גַּעַלְיִיעַנְט הַיּוֹנָעָן,
געַלְיִיעַנְט קִילְפָּע אָן יְעוּרְזָאָלָּעָם.
נָאָר פְּלַצְלִינְג הַעֲרָת עָר: זְשַׁע וּוּ זְעַמָּן!
אוֹן טְשִׁיבְּלָדָה אַרְאָלְדוֹן גְּלוּסָט זָדָר וּוּינְגָּעָן.
דאָס פְּרִיאַלְן וּוּיְכִינְרָט קְלָאָפְּט: סְאַיְזָן הַיּוֹנָט
דאָס גְּרָאַסְטָע גַּעַטְעַטְאָג, צַי דָּאָרָף זַי בְּעַטָּן
דַּעַם רְוֹסְטָע, וְיַי אַמְעַטְשָׁאָן אָן פְּרִיאַלְן,
אַיְזָן פִּירְטָל שְׂטִינְדְּכָעָן וּוּידְמָעָן גַּעַטָּעָן?

37

סְאַיְזָן הַיּוֹנָט דַּעַר גַּעַטְעַטְאָג. עַס פָּאָלָן דִּין
פָּוּן דִּי רַאְקָאָצְיִיזְגָּעָרָס קְלָאָרָע רַעֲגָעָס.
דאָס פְּרִיאַלְן וּוּיְכִינְרָט לְיִיְעַנְט בָּאָס קָאָמִין
די בְּרִיטְיַע „רוּיְמִישׁ עַלְעֲגִיעָס“. עַס רְוֹט דַּעַר דִּיכְטָעָרְגִּיסָּט אַיְזָן דִּי פָּאָרְטִיעָרָן,
אַיְזָן יְעַדְן צִיכְלִיקְבָּלְאַנְקְעַדְקָן גָּלָאָן,
אוֹן דָּאָכָט זִיךְר, אוִיךְ דִּי שָׁאָטְנְדִּיקָע וּוּעַנְט דָּא הַעֲרָן
די שְׁטִים פָּוּן גְּרָעָסְטָן בָּאַלְעָבָאָס.
בְּלִוְיַן סְאַלְטָע פִּיגְעָלָע הָאָט זִיךְר פָּאָרְלָאָרָן,
וְאָס וּוּיל הַיּוֹנָט יְיַגְעַן אָמְבָּדְלִינְגָּט:
— אַיְזָן זִינְגָּע, וְיַי גַּעַהְיִמְרָאָט גַּעַטָּע זִינְגָּט
צַו זִינְגָּע פָּאָוְסִישָׁע יָאָרָן!

הער לילקעמאן האט שטילערהייט געזאגט:
— א פלאיך צו אליע יידן און פראנצ'יזן,
וואס איבער קיזער איז פאריאגט
און מיכעל טאנצט ארום אן הויזן...
נאר ציעשווין אנקומען די יארן,
ווען יעדער האנטעך זיין וועט אויסגעניעט
מייט געטעס ווארט. א, צארט באגלייט
פונ צוויי מייליאגען דיפטשע שפאוּן —
ס'וועט טאגאלאנד נאך קניינע פאר זיין רום,
אונ ס'וועט איין אויערל דער שאנסאנעט
א מידער לייב פון א קאנסארכיזום
צייטרין פערזן פונגעם גראיסן געתען!

— א, אבסאילויטער גיטט, מיר קניינע טיף
פאר דינגע היגע קאמערדיינער —
די שפילפייגל מיט ליבע-ברינו
אין גריינעם שנאבל. יוועעלרער
פונעם ווארט. נעשא-מייקער. קלעוזמארים
און בעלבעכיס. וואס האבן זיס
אווי געמאכט דעם מיטאג פון קייסארים
און די פרניצענסן צו די פיס
געלעגן קלו-גערהייט, ווי אלטער בעק,
אין גאווערדיקער עקזאלטאציע...
אייר, פיעעלען פון אלע נאציעס!
אייר, טישו-שיילען איין שווארצע פרען!

— כאטש קלאיך איז מיר דער גראיסער גיטט —
ער שלעפט ארוף, וואס ליגט דא אונטן;

א הויילער שפיגל איז ער, וואס באוועיזט
 די שטומע קוייכעס פון די גראונטן.
 ער איז א גרויס פון אפגעמעקטע וועגן.
 ער איז אן אונזאג, ער איז א דורך.
 ער איז אן עכָא פון געשלאען.
 ער איז א כאלאם פונעם גראיסן גוּפַּה.
 ער טשאדעט איז די גראיע ביביליאטען
 און פליידערט פינצעטער, ווי איז אלטע קראָ...
 פאראנען בלויין א הונדערט וווערך, וואס וועקן
 (אף יידיש איז נאך איז בוך נישטא).

41

— און ב'וויס שווין גוט, איז טויזנט מאָל אומזיסט
 האט מען גערגראבלט זיך איז סאָד פון לעבען,
 ווי הענער גראבלען זיך איז מיסט.
 עס האבן גארגנישט ניט געוגבען
 די אלע „קעפֿ איז יעראג'יפֿ-מייצְן“,
 שטעלבדיק איז טונקל יעדן טראָט,
 צאמענדיק די שטודעמס און די בילצְן,
 כוּץ — געטלעכקייט, און גאט, און ווידער גאט.
 עס טלייעט, ווי א הייליק לערמפעלע באָנאָכְט
 אָפֶער פון זיינע שפינגעווועבען,
 איז דער געדאנק, וואס א פראָפֶעָסָר טראָכְט,
 איז אִיעָר בְּלִיק, איז מײַן פָּאָרָלָאנָג צום לעבען.

42

— און אייך בין קראָנק, מאָדעמאָזעָל,
 כ'בֵּין מאָדָנָע קראָנק, ווי דער יאָרְהַבְּדָעָרט,
 און כ'הָאָבָּדָאָך אייך אָמָּאָל אָזְוִי פָּאָרוּוֹנְדָעָרט
 אָשְׁפְּרוֹנוֹג גַּעֲטָאָן פָּוּן טָאָטָנָס שְׁוּעָלִי
 גַּעֲוָאָגְטְּקִיְּטַת, יוֹנְגַּנְטְּ-בְּרוֹיִין אָוּן האָזָע,
 אָבִיסְל בְּלָאָק, אָבִיסְל שָׁאָפְּעָנָהוַיְעָד,

קאבאָלע, פערעַץ און שפינאָצע,
און אויסגעווֹאַרצלטקייט, און טרויעַר, טרויעַר, טרויעַר.
און עפֿס ווֹארט מעַן אלעַ יָאָרְן —
באלד הוּאַט אלֶּצֶן פָּאנָאנְדָּעַרְבִּילְצֶן,
ביַזְן דֵּי יוֹגָנְט אַיְזַן פָּאַרְבִּיגְגָּעְפָּאָרְן,
און מיט גָּאָרְנִישַׁט בְּלִיבְּכַט מַעַן זִיכְּן...

43

„דִּיקְסִיּוֹן“. סְהָאָט מִילְד גַּעֲשְׁמִיכְלָט לְיוֹלְקָעָמָן
אַוְן אַפְּגָנוּוַיְשַׁט דַּעַם קָאַלְטַן שָׂוֹוִיס פָּוֹן שְׁטָעָרָן:
— אַ בִּיטְלַן וּוְאַלְעָרְיאָן...
אַוְן סְהָאָט אַ שְׁפָרִיךְ גַּעֲטָאַן פָּוֹן אַיְם מִיט טְרָעָרָן,
וּוְיַי נָאָר אַ רְעָגַן פָּוֹן אַ וּוּרְבָּעַ בָּא דַעַם וּוּאָסָעָר.
עַד הָאָט גַּעֲלִיקְנָט. עַד הָאָט פָּאַרְנִינְיָט.
עַס אַיְזַן גַּעֲזָעָסַן בָּאַמְּקָאַמִּין אַ בְּלָאָסָעָר
טְשִׁילְלָדְהָאָרָאָל אַוְן גּוֹט גַּעֲוִיְינָט.
דָּאָס פְּרִילְיָן הָאָט גַּעֲשְׁתָּאָרְט דָוְרָךְ דַעַם לְאַרְנָעָט,
דָּאָס בִּיּוֹזְעַ פִּיגְגָּלָעַ הָאָט אַגְּנָהְוִיְבָן טְרָעָלָן:
— אַ, גַּעֲטָעָרָן הָאָט אַיְיךְ פָּוֹן קָאַרְטָן אַ וּוּאָסָעָר
גַּעֲנוּמָעַן זִיגְגָּעָן פּוֹנוּמָעַן עַלְנָטָט!

44

אוֹם האַלְבָּעָר נָאָכָּט. דַּי שְׁטוֹב אַיְזַן שְׁוִין גַּעֲשְׁלָאָפָּן,
גַּעֲכָאַלְעָמָט מִיט לְעוֹזָגְעַבְּלִיקָן אַף דֵּי וּוּעָנָט.
אַוְן לְיוֹלְקָעָמָן דַּי טְרָעַפְּ אַרְאָפְגָּעָלָאָפָּן
צְעַטְוּמָלָט, אַוְן צְעַפְוָדָלָט, אַוְן פָּאַרְקָלָעָמָט.
אַוְן דּוֹלְעָרָהִיָּט מִיט זִיבְנָעַ פְּרִינְגַּט דְּעָרָגָאָר
גַּעֲשִׁיקְעָרָט פִּינְצָטָעָר בַּיְזָעָפָּאָלָן וּוּרָן,
מִיט אַיְנְבָּרָעָכָעָר גַּעֲנָעְכָּטִיקָט עַרְגָּעָץ אַיְזַן אַ לְאָרָה
אַוְן דְּנִיסְטָמִידָלָעָר בָּאַשְׁלָאָפָּן אַיְזַן דֵּי סְקוּוּרָן...

¹ אלֶּצֶן אַיְזַן גַּעֲזָעָט.

ס'האָט דערן אלֶז געשפְּרִיצַּט מיט אָפָּרִיזּוּמָעַן,
געטְפִּיטְשַׁטְּ הָעָגָעוֹן¹. פָּאָר דֵּי צָוַיִ
טַּאלְמִידִים זִינְעָ... נָאָר דַּעֲמָלָט אִין מַעַן
שָׂוִין גַּעַלְעָגָן רָוִיק אִין דָּעַר פָּאָלִיכִי.

¹ אלטגּרִיכִישָׁר פִּילָּאָסָף, ווֹאָס האָט גַּעֲפִּירִיךְט זַעֲלַבְּסַטְמָאָרְד.

ו. פאנעם עט צירצענוועס¹

45

וויזוואט, איזיראפען! פאנעם עט
צירצענוועס. בלעף פון גוטע בלאפעער.
ס'איין אומעטיך דעם ארבעטער אין בעט,
עס שלעפערט אים באם קויפל פאצנהאפעער,² —
און ס'קליניגט אין כמורנעם הויף פון א פאבריך
א בלוייע האק: מע בויט א בינע.
דא וועלן באקסערס ברעכן דעם געניך,
און ס'פאלק ווועט אפגרעפעצן די מארגארינע.
און סראא גלאנז! מיט טעפיקער געדעקט
דאס בריקל. די טטעזקעס — לויינע.
און ס'פלאקרען שטורקאצן, די מסע שמעקט
מיט בריטיע נאולעכער דעם סויינע.

46

דערנאך: מיט פויסטן לעדרנע אין רינ
די באקסערס גראבן זיך ווי אקסן;
א רוק געטאן זיך ווייד איזוי און פליינק,
און ס'קישעפט שוין די אלגערער פון באקסן.

¹ ברוית און פארויזילונג (לאטיניש).

² בירפ'ירמע.

נאקווטו!.. אַ לויַב צוֹ דער קולטּוֹר
פֿוֹן שִׁינְגָּם בענֵץ אַיִן יַעֲנוּמָס שָׁאָרְבָּן.
עַס כּוּוֹאַלְיעַט זִיךְ מַסְקָוָלָאָטוֹר
אַיִן שַׁאַטְבָּדִיקָעַ רַעֲמְבָּרָאַנְדְּטַפָּאָרְבָּן.
אוֹן סָאָרָא קָלוֹנָגֶ פֿוֹן רַוְּקָנְבִּיּוֹן!
וַיִּאָּתְּ דִּי טַעַמְפָּעַ פְּלַעַמְעַן פְּלַאַצְּנַן!
עַס הַעֲשָׂט פִּינְצְּטָעַר דַּעַר הַאֲמוֹן,
אַיִן שִׁיןַ פֿוֹן טַוְּנָקָעַלָּעַ שְׁטוּרָקָאָצָן.

47

נאקווטו!.. אוֹן סְהָעָרֶט אַרְוֹם דַּעַר בִּינְעַ
אַ שְׁטוּנְעַנְדִּיקָעַ קְוֹפָעַ קְעַפַּ
וַיִּסְּשְׁטוּרְכָּעַן אוִיסְ דִּי הַאֲרָטָעַ קְלֻעַּ
מַעַלְאַדְיַעַס אַחַט אַ פְּלִיְישִׁקָּעַר פִּיאַנְיַעַן...
נַאֲרַ פְּלַזְצְּלִינְגֶּ — טָוּנָקָן אַ קָּאַלְטָעַר קָנָאָקַ
אַ פָּאָל. אַ זִּיפְּצַן. אוֹן אַפְּגָעַשְׁתָּאָרְבָּן
אַיִן דַּעַר הַוִּיִּפְּ. עַס שְׁטִיטִית שְׁוִין עַמְעַץ אַיִן אַ פְּרָאָק
אוֹן טָאָפְּט דַּעַם פּוֹלָס בָּאָמַ שִׁינְגָּם קָאָרְבָּן.
אוֹן סְפָּאָרְפָּלָעַן דִּי שְׁטוּרָקָאָצָן, שִׁינְגָּעַן בְּלָאָסָעַ
בְּלָאָנְדוּעַן אוּמְעַטִּיק אַוְן וּוִיסְטַן.
סְחַאַט טְשִׁיבְּלַדְהָאָרָאָלְד גַּעַשְׁרִיּוֹן מִיטַּ דַּעַר מַאֲסָעַ
עַר אַיִן גַּעֲוּעַן אַ... סָאַצְּיָאַלְיסְטַן.

ו. זאס צוויאַיטע דִּיטְשָׁלָאנְד

48

פאראן אָ האָס — געשליפענער קריישטאל,
וואָס גלייט, ווי אָ רובין, מיט בלוט אָון פֿאָדים...
בָּאנָאָכָט. די לעוֹאָנוֹעַ פֿוֹן קָאָלְטָן שְׂטָאָל
בָּאַשְׁפִּינְטָמִיט אַ זְלְבָעָרְנוּם פֿאָדים
די קְלוּיסְטָעָרָס, די טְפִיסְעָס, די שְׂלָעָסְעָר.
פאראן אָ האָס אָן עַנְד, אָן אָ ברָעָג,
אָן אָן אוֹיסְטוּעָג... אָ פֿאָרְבָּלוֹטִיקְטָעָר מְעָסָעָר
טוֹטָ פֿלוֹזְלִינְגָּא בְּלִיעָזָן גַּעֲשָׁלְנָג
אוֹן פֿאָרְשָׁוּינְדָט בָּאָלְד... אָ שאָס. פֿוֹן טְוִיעָר צָו טְוִיעָר
פֿלָאָקָאָטָן. אִין דָעָר פֿינְצָטָעָר — אָ פָאָן.
גְּרוֹפָעָס אַרְבָּעָטָעָר. אָ האָלְבָעָר טְוִיעָר.
אן אָפְגָעָבָרָאַכְעָנָעָר בָּאָלְקָאָן.

49

אוֹן שְׂטִילָאֵין אִין דִי שְׂמָאָלָעָ גָּאָסָן,
קיַין שָׂאָרְדָּ נִיט, קִיַּין שָׂאָשָׂק נִיט, קִיַּין רִירָ;
מַעַ הָעָרָת נָאָר דָעָם אַטָּעָם פֿוֹן קָלָאָסָן,
אָ שִׁיןָן פֿוֹן פֿרָאָזְשָׁעָקָטָאָר בָּאָמָטָר.
טוֹטָ וּוּ זִין אָן עַפְןָ די נָאָכָט:
דא קְלָעָפֶט מַעַן די לְעַצְטָעָ פֿלָאָקָאָטָן,

200

דא ביט זיך אן ארבעטער-וואך,
אוון צוישן די שינען, וואס שטראיפן
די פלע策ער אדורך אוון פארביין,—
און ארבעטער זיכט מיט א פיביע
אף אן איבערגעקערטן טראמוויין.

50

א שלاكت, אָפַע דער געטלבעק-שטראסע
אייז שופא¹. אָפַע אַסְטִי-אויטיאַן בלענדט.
איין כאשכעס — אָפַע ברודיקע מאסע
פֿון בֵּיקְסֶן, באָפְּעַלְעַן אוון הענט.
אָפַע לִיטְעַנְגָּאנְט מִיט אָבִינְאָקְל
פֿירְט דֻּעַם טוֹיְט אָפַע סִיטְרָאַיְעַן².
— “גָּאַסְּפָּרְבִּיִּי” סִיטְוָת די נַאֲכָט זַיְדָאַשְׁאָקָל.
— קָאַלְעָגָאַוְּסָאַיְן גָּאַרְנִיט גַּעַשְׁעַן,
די דְּרָעַק-לוֹיטָעַ וּוְילְעַן נִיט שְׂטָאַבְּן...
— קָאַלְעָגָאַוְּסָאַיְן צַוְּהָרְסְּטוּן גַּיט טְרָאַיְתִּין?
נַאֲרַסְּטָרָעַפְּט, אוֹזְאַ בְּלוּמְעַנְטָאַפְּ פְּלִיט
אוֹן עַפְנָט אַכְזָעַרְשָׁן שָׁאַבְּן.

51

אוֹן סִיטְרָעַפְּט: אַיְן אָרְיִי טַוְתָּאַשְׁאָט
פֿון דַעַר פִּינְצְטָעַר אָשָׁאָטָן גַּאֲדָשָׁאָטָן:
גַעַשְׁטָאַלְטָן פֿון כּוֹיְשָׁעַד גַעַקְנָאַטָּן.
אָזָלְפְּ. סִשְׁטִיִּיט פָּאַרְפָּלְאַנְטָעַרט אַיְן דְּרָאַט
דַעַר מַעְגּוֹשָׁעַמְעַר אַיְטָאַ. אָקְלָאַלְעַן
שְׁנִינְיִידָט דַוְרְכָּעַט די נַאֲכָט, אָגְלָאַפְּ פֿון די טְרָאַפְּ.
מִיט די אַיְגָעָנוּ בְּלוּטִיקָעַ פָּאַלְעָס
בְּאַדְעָט די פָּאַרְבָּלְוָטִיקָעַ קַעְפְּ —

¹ שׁוֹץְפָּאַלְיִיצְיָאָנְטָן.
² אוֹוְטָאַמְאָבְּלִי-פִּירְמָעַן.

שריינען "גרינען" ... אַ שטילקניט ביז גָּאָר אֵין
דעָרְנָאָד, אָפָּן הִימָּל — דָּעֶר גְּרוֹיסְעֶר בעָר,
אָף דְּרָעֶרֶד — אַ בִּינָאָקָל, אַ רְעוֹוָאַלְוָועָר,
אַ בִּיסָּל בְּלוּט ... אָן וּוּבְּטָעָר גָּרְנִישָׁט.

52

עם טאגט. דעם קאָפָּן די מאָגערע קְנִי,
לייגט שולצע פֿאַרְשְׁטָעָט אֵין די הוּפָּן,
אַ קוּיִל פֿלִיט אִים דָּוָרָךְ אֵין די שלִיפָּן —
פֿוֹן דָּעֶר אַיִיגְעָנָעָר אַיְנָדוֹסְטָרִי.
עם טאגט. באָם צְיָאָגְרָעָטְנָאָדָן
שְׂטִיטַת הַיִּנְצָע אָן טָפָּט דָּעַם שלָאָס:
— אוּבָּפָּאָלָן אָף די באָרִיקָאָדָן,
איַן פָּאָרָן דִּוִּיטְשָׁן פֿאָפִירָאָס.
עם טאגט. אָף דָּעֶר פֿרָאַמְּעָנָאָדָע
אַ שִּׁיקָּעָר פֿיִגְעָלָע קְנִיתָא:
— דָּעֶר טָאָטָע — אָף דָּעֶר באָרִיקָאָדָע,
אַ ברְוָדָע — אֵין מַאֲבָיט.

53

עם טאגט. וּוְעַדְיָנָג שָׁאָרִיעָת אֵין שְׁרָעָק,
וּוְעַדְיָנָג בְּלוּטִיקָט אֵין שָׁאָרָן באָגְיָוָן,
וּוְסְ'בָּלוּטִיקָט אַ כְּבִיעָה באָמָּרְבָּע
פֿוֹן אַ וּוֹאָלָד. כְּאַלְוִימָעָס פֿאַרְינְגָּעָן
וּוְאַסְעָרָן. יְוָנָגָעָן לִיגָּן
די בְּלוּטִיקָע לְאָפָּעָ אֵין מַוְיל:
— וּוְאָס סְ'אַיְן אַיְצָטָעָר — אֵין גְּרוּיִיל,
אוֹן וּוֹאָס סְ'אַיְן גְּעוּוֹעָן — אֵין אַ לִיגָּן
עם טאגט. דָּוָרָךְ אַ רְאֹזְעוֹן שְׁטוּב
רִינְגָן מַאְתוּווּעָ, קָאַלְטָעָ קָאַלְרָהָן
אַ דִּינָעָר אַרְאָגָנָשָׁן אָף די טִירָן,
אוֹן בְּלוּי — וּוְסְ'אַיְן גָּאנָץ נָאָר אַ שְׁוִיבָן.

202

האט די זוּן אַפְגָּוֹזָאַשָּׁן
גַּרְיוּעַ גַּעֲצִיבָּעָר פָּוּן גַּרוּיַּל,
אוֹנוֹן יוֹנְגָּעַן — די הענט אין די טאַשָּׁן,
אוֹנוֹן די פָּאַפְּרִיעָרְסְּלָעַךְ אֵין מַוְיל,
געַלְאַכְטַּה האַבָּן זַיִ אֶחָד סְקוּוּעָרַן;

וַיַּרְא וּוֹאַלְן דַּעַם דַּרְעַק אַוִּיסְקָעָרַן
פָּוּן אַלְעַל דִּיטִּישִׁיעַ שְׁמַעַת...

אוֹנוֹן פָּעַנְעָר, אוֹן בְּעַנְדָּעָר, אוֹן שְׁלִיְּפָן;
געַוְיָהַת האַבָּן רֹוִיט אוֹן וּוְיִתְּ;

פָּוּן גַּעֲזָוְגָּעַן האַט מעַן אֶחָד די הוּוִיפָּן
גַּרְיוּסַן קְלָאָסְּ-שְׁטָרְבִּיט.

אַתָּה אַתְּ אֲבָתָגָן... סָגִיט אֲבִינֹעֶר גַּעֲזָנֶג
פָּפָוָן דֵּי קָעַלְעָרֶט. מְאַנְסָאַרְדָּעֶט אָנוֹ דַּעֲכָעֶר
בְּבָלוּזָן טָרִיט. בְּלוּזָן אַאוּעוּגָנוֹג. בְּלוּזָן גַּאנְגָּר
אַמְּלִיאָן הָאָט גַּעֲפִילִיכְצָט פָּוֹן דֵּי לַעֲכָעֶר.
גַּעֲפָלָטָעָרֶט אַין רְוִיט. אַוְיסְגַּעְבּוּגָן
אָאָךְ גַּאֲסָן אָוֹן פָּלְעָצָעֶר. פָּאָן נָאָר פָּאָן.
בְּבָלוּזָן אַטְּעָם. בְּלוּזָן סִינְעָ. בְּלוּזָן אוּגָּן.
אַקְּלָטָעָר, אַגְּרוּעָר מִילָּאָן.
דֵּי טִירָן — פָּאַרְהָאָקָט. אַוְיסְגַּעְלִידִיקָּט
דֵּי הוּיְפָן. אַוְינְטָה אָטָט גַּעֲגָרוּזָוֹת.
אַמְּלִיאָן אַיְן גַּעֲשָׁתָאָגָעָן אַיְן וּוּדְינָג —
אַגְּרָאָבָעֶר, פָּאַרְבָּאַכְּבָעָנָר פּוּסְט.

— וווער בײַיט די וואָך אֵין מאָבאַיטעָר טפֿיסעָ?
סְטִינְגָּס, קְרוֹפָּן טִיסְעָן...

מיר העון טאג ווי נאכט די שועערע טרייט
פון דיבינע וועכטער, מאאביט, א, מאאביט...
פראנקריך האט א גוטן שטאָל,
בעיגע — קאָקַס, אונַ דיטשלאָנד — קוֹיְלַן,
די פראָלעטַארִיר זייןבען אלעמאָל
דער אַקס צום קוֹיְלַן.
די אלטע טַפִּיסְטָה האָבָּן אָונְדוֹ גַּעֲשָׁלָגְגָּעַן,
ニיכעלן האָט פון האָט גַּעֲזָנָגָעַן,
אונַ ווּדִינְג אַיְזַן צום טוּיט אַרְוִיסַן!

57

אונַ פֿלוֹצְלִינְג — אַ שְׂטִילְקִיפְּטָ בֵּין שְׂרָעָקָן.
אָפָּנוּ הַאָרִיקָן בּוּידָן לִיגְט דָּעַר צָרוֹן,
איַן גַּלְאַנְצַן פָּוּן פֿאָרָהוּבְּעָנָן הַעָק —
די שְׂטָאטָט אַיְזַן אַנְשָׁוּיְגָן גַּעֲוָאָרָן.
סָאָרָא גַּרְוִיזָאָמָּעָ שִׁינְקִיפְּטָ... אַ וּאָלָה,
וּעַן אַ שְׂטוּרָעָם צְעַפְּנָט אַם טִיפְּעָר,
עַס קְרִיצְט אַיְזַן אַיְם שְׂוִידְעָרְלָעְךְּ קָאָלָט
אונַ שְׂרִיבְּט מִיט אַ פֿאָסְפָּרָנוּם שִׁיפְּעָר
אַ בְּלִיעַ נָאָךְ אַ בְּלִיעַ... סְאיַן אַיְצְט יְעַדְעַ האָוִוִּיעַ
פֿאָרְשְׁטִינְגָּרֶט וּי בָּם לְאַקְאָאָן...
אַ פֿאָרְגְּלִיוּוּרְטָעָר שְׂפָרָוָגָן פָּוּן אַ כְּיֻעַ,
אַ קָּאָלְטָעָר, אַ גַּרְוִיעָר מִילִיאָן.

58

עַס האָט אַף אַלְעַקְסָאָנְדְּרִיְּפָלָאָץ גַּעֲשִׁינְטָן,
גַּעֲקוֹקְטָ האָבָּן קָלוֹג אַף דָּעַר מַאסְעָן:
רָאָס בְּלָאָנְדָע פֿיְיְגָעָלָע פָּוּן טָאוֹנְצִיעַן-שְׁטָרָאָסָע,
אונַ אַלְעַ אַיְרָע זִיסְעַ פֿרִינְטָן.
סְאיַן דָּעָרָן — דָּעַר פֿילְאָסָאָף פָּוּן קָאָפָע,

204

געפודערט ווי א באַלעֲרִינְגַּע.
אַבָּא אָוֹן לַיְלָקָעָמָּאָן — אַיִּין רַעֲקָעַלְעַךְ בַּעֲבַע
אָוֹן שְׁנֵיְפֶּסֶן דַּאֲפָקָעְ גַּרְינְגַּע.
דָּאָס פִּיגַעַלְעַ — אָף דַּעֲרוֹנָעַן אַנְגַּעֲבוֹיָגַן
אַיִּזְשְׁלָאָנָּק אָוֹן אַיִּזְרִירְעוֹדִיק שִׁיןְ;
דָּאָס מַיְלְכָל אַיִּזְבְּלוֹטִיךְ אָוֹן קְלִיְּן,
אָוֹן הַעַלְעַ פִּילְיכְּעַלְעַךְ — דַּי אַוְיְגַן.

59

“סֻעַּ שָׁארְמָאָנוּ...” דַּי דַּעֲמָאָנוֹסְטָרָאַצְיָע
אָף מַיְילָן בְּעַרְלִינְגַּר פָּאַרְדְּרִיטִיט,
סְלִיגַט אִין בְּלוֹטִיקָעְ הַעֲלָפָטָן דַּי נָאַצְיָע,
אָוֹן סְצָוְוִיטָעְ דִּיטְשָׁלָאָנְדְ גִּיטִּין:
אַיִּזְהִיטְלָעַן, אַיִּין בְּרוֹוִינְעָם מְאַנְטְּשָׁעַטָּר,
פָּאַרְפָּאַלִיעָט, נִיט גַּעֲגָלָט,
אָוֹן קְלוֹיסְטָעָרָת, אָוֹן טְפִיסָּעָס, אָוֹן שְׁלָעַסְעָר,
אָוֹן רַעֲנָטָעָס, אָוֹן טְשָׁעָקָס, אָוֹן גָּאלָד.
סָגִיאַת דַּעַר שְׁלָאָסְעָר פָּוֹן עַמְּילָה הַעֲנִינְגָּן,
אָוֹן קִינְיְנָרָ פָּאַרְמָאָגָט נִיט קִיְּן פָּעָנִינְגָּן
אָוֹן קִיְּן רַעֲקָעַלְעַךְ בַּעֲבַע.

60

נִיט סָאַמְעָט, נִיט זִילְדָּעָנָעְ וּוּעָשָׂ,
עַס כּוֹוָאַלִיעָט זִיר קָאָרָט אָוֹן מְאַנְטְּשָׁעַטָּעָה,
אָוֹן סְכִּלְיְופָעָט פָּוֹן יְעַדְן אַרְקָעַסְטָעָר
דַּעַר הַיִּסְעָר, צְעִיוֹשָׁעַטָּעָר מַעַשָּׂ.
דַּעַר פּוֹיָקָה, ווי אַבָּר אַיִּין אַנְאָרָעָ,
די טַעַלְעָר — בְּלוֹזָן שְׁרִינְיקָעָר הָאָס,

¹ דִּיטְשִׁישְׁעָר אַיְנְדוֹסְטָרִיעַלְעַר.

און ס'גייט זיך אָ בְּרִיטִיטָע אָוֹן קָלָאָרָע
די לאנגזאמע סינע פון באס.
און פֶּלְצַלְיָנָג — אָ שְׂטַלְקִיטָבִיז גְּרוּילַ.
אָ זָלָף. אָ בָּאָפָעָל. מְעֻנְתְּשָׁן לִיגָּן.
ס'הָאָט אָ שְׁטוֹרָם גַּעֲטָאָן בְּלוֹטָן אָ מוֹילַ...
דָּעָר טְוִיטָן. אָ מִילְיאָן הָאָט גַּעֲשָׁוִיגָן.

61

בָּאָנָאָכָט. אֵין אָ וּוּדִינְגָּעָר שָׁעָנָק
פֵּיר דִּינָע סִילְיעָטָן,
צְעִזְעִצְמָט אָף דַּעֲמְבָעָנוּ בְּעָנָק —
אֵין שְׁנִיפְסָן אָוֹן מְאַנְשָׁעָטָן.
זָאָגָט טְשִׁילְדְּהָאָרָאָלְד: גַּעֲנָאָסָן,
דָּעָר מְעֻנְתְּשָׁן אָיִיבִיךְ גּוֹטָן,
אוֹן וּוּעָט פָּאָרְגִּינְסָן בְּלוֹטָן.
אָיִוָּטְרִינְקָט נָאָר, לְאָמִיר טְרִינְקָנוּ
אוֹן זָאָגָן שְׁטִילְעָרָהִיטָן:
דָּעָר מְעֻנְתְּשָׁן כָּאָפָט אָונְטְּעָרְשְׁטִינְקָעָן,
נָאָךְ אִידְעָר עָר אָיִוָּטָן.

62

בָּאָנָאָכָט. אָף דִּי סְקוּוּזָרָן אָוֹן רָאָגָן
אָ דַּעֲמָאָנְטְּרָאָצִיעָן זָאָבְעָפְרָטָן:
— אִיְרָאָפָע, אִיְרָאָפָע, מִיר טְרָאָגָן
פָּאָר דִּיר אָ גְּרוּיסָע שְׁוּעָרָדָן.
אָף גַּעֲלָגְעָרָס נִיטָּפָאָרְבָּעָטָן
דוֹ זִינְדִּיקָסָט — אַלְטָעָר סְדָאָסָט
אָרָאָפָמִיט בְּעַתְּהָאָוּעָן אָוֹן גַּעֲטָעָן
אוֹן מִיט דַּעַם קָעַלְנָעָר דָּסָמָן¹

¹ אָ בָּאָרִימְטָעָר קָאָטְעָדְרָאָל אָיִן קָעָלָן.

די וווײיטע הימלען גרויען,
מיר ווערן גורי פון דעם;
מיר — לעצטע וועלף, וואס וואיינ
איין די כורוועס פוּ א סיסטעם.

וועגן מoise קולבאך דיקטונג

מושיע קולבאק האט געהרט צו די באדיינטדיקטטע און אייניגראטיקסטע דיכי טערישע פערזונעלעCKERטען אין דער יידישער נאכקטייאאבערדייקער ליטערטור, צו אארער פיאגען אין גוונטלייגער. אין קולבאק טאלאנט האבן זיך ארגאניש פארידי ליקט א נאמירלעד דעמאקראייטיש וועלט-אושווייג מיט א גראנטלעך און בריט פאראיגונטער קולטור אין אירע טיפ-נאציאונאלע און אלגעמיין-מענטשלעכע אייגנו שוואטען אונ פארמעס.

מיושע קולבאקס פיסיכאלאג'יש-שפערישן פאראטערעט האט עפער עמאבעסטן פאר-
ציינט שטעהל האלקין: «איין די באצינגען מיט אים איין שעור געווען צו באשטיי-
מען, וואס עס איין אים מעערר — דינען דירכידיניגלאעקייט צי גראבע זעלמע-
בייאנער פאשטען, וואס מעערר לוייכט ויך און אם — שפֿילעדריךער גלאאנץ פון
אדער דאס פֿיער פון דער לוטשיינן. איך וואלט גענזאגט, או בא דער שיין
ההוינער לומז'ינז האט ער וועלסלאג זיין גוינטום».

בן צדוק קולבאק נישא למלכה רוזה מינשטיין ב-1896. השניים נזקקו למשך זמן רב למסור את החלטה על נישואיהם. איזה מישע קולבאק נישא ב-1896 אין דבר וויסטרסוי שער שרטט סמארגורן, ואס איזן קוידיעמאל ג'גועון באריםט איזן דער וועלט מיט איריע גארברניעס. איזן XVII יאהרHonederת האט דאס דער פרישט>Razovoyil געיגרני- דעת די איזיגערוועגן בענץ-אקדעמעי: "איליגערדרטשע סמארגראנער בערין פלאugen דעםאנטשרירן זייןער 'קונסט' אוש אפ די מערק פון דיטשללאנד און אונ- גארן. איזויטן אפרקלאנג פון יענע אויסטערלישע סמארגראנער באשעפתקוונגגע גע- רועו. א. טרייבער פון בערין; א. יוד. וואס פלאגעט מאכן קאנצערט אף די גרויסע זיארידן".

ב' ביאיס דער ערסטער וועלט-AMILKAAMUA. וווען די צארישע רעגিירונג האט דעפער!

טירט אָף מיזעריך די יידישע באפעלקערונג פון די גראונז'ראיאגען, איז קולבאך מיט זינגע עלטערין אריבערגעפֿאַרְן קײַן מינטַק, ווי ער הייבט אָן געבן פריוואטַע "שְׁטוֹדָן".

זין ערשותע לֵיד "שְׁטֶוּרְנוּלֶה, שְׁטֶוּרְנֶלֶה, בְּלוּי שְׁטֶאַפְּטֶעַלְלָעַ...". האָט קולבאך פֿאַרְעֶפְּנֶטְלֶעֶכְט אִין 1916 די ווילגער "לִיטְעָרָאַרְישׁ מַאֲגָנָטְהַעַפְּטָן". קולבאך ערשותע לִידְעָרְ-זְאַמְּלָוְגְג "שִׁירִים" אִין אַרְיִס אִין 1920 אִין ווילגער. אָף דעם דִּיכְטָעָר אָנְפָאָנְגָּלָעָכְנָן שאָפָּגָס-עַטָּאָפְּ לִיגְט דָּעַר צִיכְּנָן פָּוּן דָּעַר יְנָצִיטְקָעָר פֿרָאָוְינְגִּיעָלָי סְעַנְטִימְעַנְטָאַלְעָר יְדִישָׁר לִירְיק. אִין "שִׁירִים" לִיעְנָעָן מִיר, זָוָם בִּישְׁפִּיל, שְׁוּרָעָס ווועגן אַ לעוֹאנְגָּנְאָכָּמָ, ווָאָס שְׁלִיכְתָּכְטָ, אָף פֿאַרְכָּאַלְעָמְטָעָ מַיְלָן", ווועגן דָּעַר "בְּלָאָסְרָעָלְעָדָעָר לִידְזָן", אִין ווועגן אַן "אָוּוֹנְטָיְלָעָר" שָׁא, וווען עַס דָּאַכְט זָר, אִין "סְאַיְןְדִּי ווּוּלְטָ פֿאָרָאָן אַן סְאַיְןְדִּי ווּוּלְטָ נִיטָּאָ".

אָבָּעָר גָּאָר אִינְגִּיכְן קּוֹמֶט דֻּעָם דִּיכְטָעָר אִינוֹוִיְנִיקְסְּטָע באַפְּרִיאַנוּג פָּוּן אָט דֻּעָם קְלִינְשְׁטָעַטְלְדִּיקְן מַאֲדָעָרְנוּם. אַוְן קוֹלְבָּאַך גְּעוּנוֹנָר לְעַבְּנִסְ-כּוֹשְׁ דִּיקְטִירָט אִים דָּאָס אָוִיסְגְּעַצְיְילְכְּנָטָע לֵיד "צְוִישָׁן פֿעַלְדָּעָר", ווּ אַלְץ, בִּיןְוָן לְעַצְטָן קְלָאנָג אָוְן וּאָרטָ, אִין פֿרִידִיקְ-אָוְמְדָעְרוֹוָאָרְטָע אַנְטְּדָעָקָנוּג פָּוּן אַ רְעָאַלְעָר, פָּוּן אַן אִין-אָוְן-אִינְגִּיצְיִי קָעָר וּוּלְטָ, באַוּוֹנְדָעְרוֹנָג פָּאָר אִיר שִׁינְקִיטָ, הָאָרְצִיקָעָר לוֹבָּר אִיר הָאָרְמָאָנִיעָ אַוְן אַשְׁירִיסָ:

סָאָרָא הָיִילִיקָעָר בְּאָגִינְגָּן
רָאוּ אַוְן רָאוּ,
אַוְן מָעָר נִיטְ לְאֹז
סְכִי דִּי שְׁוֹאָצְעָרָה, סְכִי דָּאָס גְּרָאָגָן
פְּאָלְסְטוּ צָוּ רְוִיְעָרְעָדָן;
וּוּרְעָסְטָ פֿאַרְשִׁיקָעָרָט פֿוֹנְגָּעָם מִיסְטָן,
פֿוֹנְגָּעָם זָאָפְטָ, ווָאָס פְּלִיטָט
אַוְן יְנָרָט,
אַוְן שְׁרִיפְּסִט אָוִיס
פָּוּן גָּאנְצְעָר בְּרוֹסְטָן:
סְאַיְן אַ וּוּלְטָ אַזָּאָ פֿאָרָאָן,
אַוְן אַיְךְ, דָּעַר נָאָה, הָאָבָּ נִיט גְּעוּווֹסְטָן..

אַוְן אָט ווָאָס עַס אִין קְעָדֵי צָו בְּאַמְּרָקָנוּ: קוֹלְבָּאַך עַפְּנָט פָּאָר זָר די רִיכְקִיפְּט פָּוּן דָּעַר אָרוּמִיקָעָר וּוּלְטָ צְוֹאָמָעָן, גְּלִימְצִיטִיק מִיט אִירָעָסְצִיאָלָע וּוּדְעָרָ-

שפֿוֹרְכוֹן... דעַם דִּיכְתָּעֶר מְאַכֵּט זַיְק אָונְטָעַרְוּעַגְּנוֹס אֲן אַלְטִינְקָעֶר פּוּיעַר, אָוָן צְוּוַישַׁן זַיְיַי קּוֹמֶט פָּאָר אַ שְׁמוּעָס: "טְשִׁי טְשֻׁוּעַש, מְאַנְלָא, זַיְיַי עַסְּן קַעְסִידִיעַר, אָוָן מַרְיַי — אַיך אָוָן דּו — דְּאָרְפַּן בְּעַנְטְּשָׂׂזָן..." זַיְיַי — דִּי בְּאַלְעָבָאַטִּים פָּוּן לְעַבָּן, וּוָאָס "פּוֹצֶן דִּי שְׁטִיוֹיל אָוָן טְרָאָגָן דִּי שְׁנִיפְּסְלָעָן..."

איַין מִינְסָק האָט קְוּלָּבָאָק בְּאַגְּעָגָנֶט דִּי יְעַדְיָע וּוּעַגָּן דִּעַם זַיְג פָּוּן דַעַר אַקְטִיאַבָּעָרִי רְעוֹאַלְיוֹצִיעַ. דַעַר דִּיכְתָּעֶר האָט זַיְג אַפְּגַעַרְוּפָן אֲפָר דַעַר אַלְעוֹלְלָלְעָרְ-הִיסְטָאַרְשִׁירַע גַּעַשְׁעַנְגִּיש מִיט דַעַר פָּאֻעַמָּה "שְׁטָאָטָט" (1919), וּוָאָס האָט גַּעַמְאַכְּט זַיְן גַּמְעַן בֵּין גַּאֲרַ פְּאַפְּוֹלָעָר באָ דִי יִדְיִישָׁ פְּאַלְקָסְמָאָסָן אַיְן לִיטְעַ אָוָן וּוּיְסְרוּסָאָנד, באַזְוֹנְדָעָרָס באָ דַעַר יְיָגָנָט. בְּעַשָּׂאָס דִּי אַפְּטָע אַיְן יְעַנְעַר צִיְּטָ רְעוֹאַלְיוֹצִיאַגְּנָעָרָע פְּיִיעַרְלָעָכִי קִיטִּיחַ, אֲפָר אָוָונְטָן אָוָן פָּאַרְזָאַמְלָגְנָגָעָן האָט מַעַן גַּעַקְעַנְטָה הָעָרָן קְוּלָּבָאָקָס "שְׁטָאָטָט", דָאָס פָּאַטְעַטִּישָׁ גַּעַזְאָגָגָעָלְעָכָעָן דִּי אַוְפְּגַעַוְאַכְּטָעָן אֲפָר אַקְטִיאַבָּעָר פָּאַרְבָּאַרְגָּגָעָנָעָלָעָנָע, וּוָאָס האָבָּן זַיְג גַּעַטָּאָן אַהֲסְטִיקָּן רִיסָּן צַו נִיטְגְּעַזְעַנְגָּעָהָרִיזָּאָגָּטָן אָוָן בְּרָעָגָן, דָאָס הִימְנָאַרְטִיקָּעָ לִידָּ פָּוּן דִי "ברָאַנְזָעָנָע יְיָגָנָגָעָן" מִיט "זַוְּן אַיְן גַּעַד מִיט", וּוָאָס צְעַפְּרָאָלָן "דִי טְרָנוּ פָּוּן וּוּיְטָ". "שְׁמִידָן דִי וּוּאָרָ" אָוָן "זַוְּן דִי שְׁלָאָכָט" פָּאָר נִישָׁעָן מַעַנְטָשְׁלָעָכָעָן אַיְדָאָלָן. לוּיַּת זַיְן לְעַבְּסִיבָּאַשְׁעַטְנְדִיקָּוֹן פָּאַטָּאָס אָוָן בְּרוֹיְגָנְדִיקְיִידְעָהִיְבְּעָנָעָם סְטִיל שְׁטִיטָה קְוּלָּבָאָקָס פְּרָאַגְּמָעָנָעָלָעָנָע יְיָגָנָגָעָן אַיְן רִיָּי מִיט אַוְיָגָנָעָהָרָע וּוּרְקָ פָּוּן דַעַר אַקְאָרְשָׁתָן גַּעַבְּיָרָעָנָעָלָעָנָע נִעְרָ "יִדְיִישָׁעָר סְאוּוּטִישָׁעָר דִּיכְתָּנוֹגָה, וּוּיְ שְׂוֹוְאַרְצָמָאָס "אוֹפְּשָׁטָאָנָד", הַאֲפְּשָׁטִינָס "פְּרָאַצְעַטִּישָׁ" אָוָן "אַקְטָאָבָּעָר", קַוְּשְׁנִירָאָס "רָאַסְיָיָאָ" אָוָן "וּוּונְטָן".

איַין קְוּלָּבָאָק פְּרִיעָר שְׁאַפְּוָגָג וּוּלְעָן זַיְג נִיט אַיְין מַאל בְּאַוְיִזְוֹן דִי מַאְנוּמוּעַנְטָאָלָיָהָרָאָלְגָעָמִינְגָּעָרְטָע גַּעַשְׁטָאַלְטָוָן פָּוּן דַעַם רְעוֹאַלְיוֹצִיאַגְּנָעָרָעָן רְוּסָלָאָנָד אָוָן זַיְנְעַן מַעַיָּה סִירָעָסְנַעְפָּעַשְׁדָּעָ זַיְן, וּוּלְכָלָעָ טְרָאָגָן דַעַר גַּאֲרָרָעָר מַעַנְטָשְׁלָעָכָעָר וּוּלְכָלָט דִי הַאֲפָעָיָה נִוְגָּג אֲפָר בְּעַסְעָרָעָר צְקוֹנְנָפָטָן. "אַ רְיִי אַ פְּאַרְבְּלִיטִיקְעָרָטָרָאָגָט אַזְיִינָד זַיְנְעַן גִּילְדָעָנָעָ לְוּכָעָטָן... אַיְדָאַיְנִיצְקָיָקָעָ רְוּסָלָאָנָד, דִי לִיכְתִּיקָעָ וּוּגָ פָּוּן בְּאַפְּרִילְיָ�נָגָה זַוְּל פָּאָלָן אֲפָר גַּרְוִיעָ רְוִיְינָן דִּין שְׁטוֹרָאַלְנָדָעָ זַוְּן פָּוּן בְּאַנְיִוְגָּוָיָה — סְאַיְן פָּוּן לִידָּ, וּוָאָס הִיטָּשׁ "צָוּם בְּרִיטְקָעָר שְׁאַלְמָעָם".

איַין סָאַמָּע אַנְהִיָּבָּ פָּוּן דִי צְוֹוְאַנְצִיקָּעָר יָאָרָן קּוֹמֶט פָּאָר מִיט קְוּלָּבָאָקָן פָּאַלְגָּנְדָעָס: אַקְאַמְאַנְדִּירְטָן דַוְרָךְ דִי עַרְשָׁת אַפְּגַעַקְמַעְנָגָן אַיְן וּוּיְסְרוּסָלָאָנָד קְוּלָּטָרְאַנְשָׁטָלָטָן קִיְּין וּוּלְגָעָ, פָּאַרְהָאַלָּט אִים דָאָ דִי וּוּיְסְפּוּלִישָׁע אַקְפְּאַצִּיעָ פָּוּן דַעַר לִיטְיִישָׁעָר הַיְּוּפְּטָשָׁטָמָת. אַיְן 1920 פָּאָרָט דַעַר דִּיכְתָּעֶר קִיְּין בְּעַלְיָיָן, וּוּ ערְאַיְן בְּעַדְיָעָ אַגְּנָעָן קּוֹמֶעָן אַיְן אַוְיָגָנְסְטִיטָעָט, אַבְּעָרָ ערְ וּוּרְעָתָ נִיט אַגְּגָעָנוּמָעָן אָוָן אַיְן גַּעַצְוּוֹנָגָעָן זַיְק אַונְדִּיגָּעָן אֲפָר אַרְבָּעָטָ פְּרִיעָר אַלְסָ אֲגַפְּעָסְדוּוֹאַשְׁעָר אַיְן רַעֲסְטָאַרְאָגָעָה, שְׁפָעָ טָרָאָלָס אַסְפְּלָאָרָ אֲיַן דַעַר "וּוּלְגָעָר טְרוּפָעָ", וּוָאָס גַּאַסְטְּרָאַלְרָט צַו יְעַנְעַר

ציטט אין דיטשלאנד. אין 1923 קערט קולבאק זיך אום קיין ווילגע, וו ער אָרְטַּה בעט אלט לערער.

וועגן די שועערע יוסורים. וואס קולבאק האט געהאט אויסצושטיין אין ווילגע און אין בערלן, דערציילן מאבעטען זייןגע דעמלט געשיזבעגען ליזיען. «חונגער», לעםאלש: «חונגער, ער, דו דארע קליאטשע, לייגט דיזן קאָפַ אָפַ מִיר אֲנִידָעֶר...» אָדָעֶר אין אָצְוִיְטָעֶר לֵיד: «הָאָסְטֹו בְּרוּיְתָה?» ער האט גענטפערט שטילערהייט: «אָ, לִידָעֶר, לִידָעֶר, אַיצְטָעֶר וְיִטְ...» — «הָאָסְטֹו קְלִיְדָעֶר?...» — «דֵי הַוִּין מִינְעָט מַעַן וְיִטְ אָמַאנְטָל לֵי אַיךְ באָ פְּרִימְוֹט...».

און נאָך שועערע, ווי די מאטעערילע דאַכְּקָעָס אָון נוּיט. האט אָפַ קולבאָקן, וואס האט שווין געהאט פֿאַרְזָוָסְטָן די לּוֹפְּטָ פֿוֹן אָסְפִּיאָל באַנְטִיטָר וּוּלְטָן, גַּעַז דְּרִיכְטָן די אַטְמָאָסְפָּרָטָן דַּעַר קְאַפְּטָאַלִּיסְטִישָׁעָר שְׂטָאָט, פֿוֹנָעָם בְּרוֹזָוָאן לְעַבְנָסִיָּה סִידָעָר בִּיכְלָאָל.

קולבאָק אין געווען צוּוִישָׁן די ערְשְׁטָעָ פְּאַעַטָּן, וואס האָבָּן אַרְיָנְגָּעָבָּרָאָכָּט אין דַּעַר יִדְיָשָׁעָר דִּיכְטוֹנָגָן די אַרְבָּאַנִּיסְטִישָׁעָ טָעָמָע, דַּעַם גּוֹרִוְשְׁתָאָגְּמָטָיוֹן. אָון מַעַרְעָט קולבאָק אין געווען צוּוִישָׁן די ערְשְׁטָעָ יִדְיָשָׁעָר, וואס האָבָּן גּוֹפְּרוֹוֹת (און נִיט אָן דַּעַר האַשְׁפָּאָעָן פֿוֹן דַּעַר אַירְאָפְּעִישָׁעָר פְּאַעַזְוָעָ) באַזְוִינְקָן די טָעָמָע צְיוּוֹיְלִיָּה אַזְּצִיעָן קוֹלוֹטָוָר אין אַיךְ אַלְוּעָלָלָלָעָר אַינְטָעָרָנוֹצְיאָנוֹלָן מַאְשָׁתָּאָבָּאָ:

מִיר האָבָּן עַלְקְטְּרִישָׁע זָנוּנָן בְּאַגָּסָן מִיט גְּלִיוֹוִיסָע שְׁטָרָאָלָן,
כְּפָאָרְנוּם, ווי עַס סּוֹדְעָן זִיךְ דְּרָאָטָן אָפַ טּוֹינְטָעָר הִלְכִּיקָּעָ מְלִיאָן,
סְרִידְעָטָן מְעַכְּטִיקָן אָלָאָנדָן צַוְּאָן לְאָנָדָן,
בָּאָ וְוִילְדָעָ וְוַאֲקְנוֹאָלָן —

אַסְּסָאַנְיָעָסָן פֿוֹן פְּעַלְקָעָר, וואס טְרָאָגָן זִיךְ עַרְגָּעָן אָון אַיְלָן זִיךְ, אַיְלָן...

קולבאָק האט נִיט גַּעַטְיִילָט די אוֹיסְזִיכְטָלָאַזְקִיטִיגְעַפְּלִין פֿוֹן יְעָנָע. וואס האָבָּן אַיְגָּעָזָעָן אין די אוֹמְגָעָהִיעָרָע טְעַכְּנִיקְדָּעָרְגִּירְיִיכְוָגָעָן אין XX יִאָרְהָנוּדָרָט בְּלָוּזָן אַ בִּיּוּז אַנְשִׁיקָעָנִישׁ אָפַ דַּעַר «פְּאַטְרִיאָרְכָּאַלְגָּנוֹיְוָעָר» מַעַנְתְּשָׁהִיט. פָּאָר קוֹלוֹבָאָקן אַיְזָעָן אַיְגָּגָאָנִצְן קְלָאָר די הִיסְטָרִישָׁע אַומְפָאָרְמִידָלְעַקְיִיטָן פֿוֹנָעָם מַאְשִׁינְעָן פרָגָאָרָעָס. גְּלִיאָד דְּרָמִיתָן האָט עַר גְּעוּזָן זִיְן אַיְגָּרְלָעְנִיסְטְּרָעְסְּדִיקָן, כְּאַאָטִישָׁיָה בְּלִינְגָן כָּאָרָאָקָטָעָר אַיְזָעָן די אַדְיָגָגָגָעָן פֿוֹן דַּעַר בְּרוֹזָוָאָזָעָר גַּעַזְעַלְשָׁאָפָּט. אָון די דְּזָוִיקָע צְוִיְּיָפְּעָעָמְדִיקִיטָן פֿוֹן דַּעַר טְעַבְּקִיקְיִ-קוֹלוֹטָר גַּט אַיבְּרָעָ דַּעַם דִּיכְטָעָרָס לְעַקְסִיקָן, וּוּלְכָעָ אַיְזָעָן אוֹיךְ צְוִיְּיָדִיטִיקָן אָון לִיְקָנָט. רִימְעַנְדִּיק (וּוּרְכָּאָרָנוֹס אָדָעָר בְּרוֹיְסָאָוָס אַיְנְטָאָנְאָצִיעָ): «עַס בְּרוּמָטָן דַּי סָאָפְּעָנְדָעָ קְעַטְלָעָן דַּעַר כָּאָסָ דַּעַר גְּרוּיְעָר», «אַיְן דַּעַר פְּנִצְטָעָר צְעָרָעָוָעָן זִיךְ שְׁטָעָט», «עַס קְלִנְגָּטָן דַּי שְׂטָאָט אַיְן

שועורער שטראמיכיטה, טס ברומט די שטיינער-רישטים אין יאך פון שטאל" אאו.

דעם "וילנער" און דעם "ברעליגער" קולבאָקן האט שטאָרַק געקיינערט דער טראָגִישער גוירל פון דער פערענַלענַקְיט, אָן אַזְּאַלְיעַסְטִיךְ גַּנוּרִיבְּטָעַר פון דער בָּרוֹשָׁוָאָזָעָר טַעֲכַבְּקִיךְ-צְיוּלְיוֹאָצִיעַ. "רַעַדְעָר... רַעַדְעָר... רַוֵּיךְ אָן פָּוָנְקָעָן... אָן אָין כּוֹיְשַׁעַנְיַשְׁ פָּאַרְטְּרוֹנְקָעָן, הַעֲרַצְעָר וּוְעָרָן מִיד פָּאַרְלָאַשְׁן...". סָאיַן פָּוָנְעָם לֵיד "אַיְן פָּאַבְּרִיךְ", וּוּ עַס וּוּרְטַט דִּירְעַט גַּעַשְׂלִידָעַט אָן אַרְבְּעַטָּר בָּאָ דָעַר מַאְשִׁין. אָבָּעָר קַוְּלָבָּאָק גִּיט וּוּשְׁטָעָה, אָן אָס לְיַעַנְעַן מִיר בָּאָ אִים בִּטְעַרְעַ שְׂרוּס וּוּגַן דעם מענטשן בִּיכְלָאָל, וּוּאָס האָט דַי אַנְטִיהּוּמָאָנִישָׁ לְעַבְּנָס-אָוְשְׁטָעַנְדָּן. "דָעַם מַעַנְטָשׁ פָּוּן זִיךְ אַפְּגַעַשְׁאָבָּן" אָן "פָּאַרְבְּלִיבְּן אַלְיאָן" אָן "אַוִּיסְגַּעַכְעַרְט וִין פָּעַל אָון גַּעַטָּאָן אָף זִיךְ אַשְׁפִּץ...".

די בְּרָאָנוּנָעָן יְנַגְּנָעָן באָס "מִינְסְקָעָר" קַוְּלָבָּאָקָן האָבָּן דַּעַקְלָאִירְט אָסָאַצְאָל-דִּינְאָמִישָׁן, אָ רַעַוְאַלְיוֹצְיַאנְגָּנָעָן אַוִּיסְוָעָג פָּוּן דַי אַגְּנְטִימְעַנְטְּשָׁלְעַבָּע לְעַבְּנָס-בְּאָדִינִי-גְּנוּגָעָן. דָעַר "וּילְנָעָר" קַוְּלָבָּאָק וּוּגַנְדָּט זִיךְ שְׁוִין נִיט צָו דָעַר אַיְדִי פָּוּן אָ רַעַוְאָר לְיַוְצִיאָנָעָרָן אַיְבָּרָאַנְדָּעָרְשָׁן דַי וּוּלְעָט. אָן אָוּבָּעָר וּוּגַנְדָּט זִיךְ יָאָ. אַיְן גִּיכְעָר מִיט אָ פָּאַלְעִימִישָׁעָר קָאָוְאָגָּעָן — נִיט בְּעַנְגְּגִיעָעָר אַיְדִי גּוֹפָעָ אָ פָּאַלְעִימִישָׁעָר, נִאר בְּעַנְגְּגִיעָעָד, וּוּאָס דָעַרְשָׁאָצָן נִיט אַיְרָקָמְפְּלִיצְרִטְקִיטָּה, אַיְרָעַרְנְטִיקִיטָּה אָן פָּרָוִירְקָלָעָן אָפְּ אַלְיכְּזִוְּנִיקְדְּלָעְטָאָנִישָׁן אָוִיפָּן. אַזְּוִי אַיְן אַנְטָרְשָׁן דַי פָּאַעַמָּע "בּוֹנְיָעָ אָונָן בָּעַרְעָ אָפְּן שְׁלַיָּאָךְ" — אַיְינָס פָּוּן דַי בְּעַטְעָן זַיְקִיסְטָעָן אָן קִינְסְטָלְעִירָשָׁ פָּרִיסְטָעָ וּוּרְקָ בָּאָ קַוְּלָבָּאָקָן.

די הַעַלְדָּן פָּוּן דָעַר פָּאַעַמָּע — צְוּוֵי לְעַפְשָׁע גַּדְעָטְסִיקְפִּיגְרוֹן, צְוּוֵי טָאַמְעוֹוָאָטָע יְנַגְּנָעָן, וּוּאָס האָבָּן זִיךְ גַּעַלְאָזָן "מִיט פִּיטְטוֹלָן אָין דַי הַעַנְטָן אָונָן מִיט מַעַרְסָל אָין כָּאַלְיאָוּעָ" נִיט מַעַר אָונָן נִיט וּוּיְנִיקְעָר וּוּיְיַיְנְעַמְעָן דַי וּוּלְעָט, אַוִּיסְלִילְיָן זִיךְ פָּוּן אָוּמְרָעָטָט, "דָעַם יִאָךְ אַרְאָפָוָאָרָפָן, דַי קִיטְיָוָן אָונָן דַי אַגְּדָעָר שָׁאַלְמִיָּוָן". קַוְּלָבָּאָקָס באָצְיוֹנָג צָו זַיְיָנָעָ "גְּרָאָבָּעָ יִדְןָן קוֹטְשְׁתְּרָאוּוּעָ", צָו זַיְיָר דָּאַזְּדִיקְאָכְטִישָׁן "בּוֹנְטָן" אַיְזָי אַדוּרְכּוֹיס אַרְאָנִישָׁע. אָן נִיט אָפְּן דָעַר גַּעַשְׁלָגָעָ, וּוּאָס בָּרְעַכְתָּ אַוִּיס צְוִישָׁן זִיךְ יְיָ אָונָן דָעַס קְרֻעְתְּשָׁמָעָר, דָעַם עַרְשָׁתָן "בּוֹרְזְשָׁוִי", וּוּאָס וּיְיַרְעָפָן אָפְּן וּוּגָעָ אָיְזָי אָונָן אַוִּיסְגַּעַשְׁפָּרָאָכָּנָעָ פָּאַרְאָדִיעָ, אָן נִיט אָפְּן קָלָאָסְנָקָאָמָּפָּ, פָּאַרְשְׁטִיטִי זִיךְ — אָפְּ יְעַנְעָ פְּרִימִיטִיוּעָ פָּאַרְשְׁטָעַלְגָּגָעָן וּוּגַן קָלָאָסְנָקָאָמָּפָּ, מִיט וּוּלְכָעָ זִיךְ, בּוֹנְיָעָ אָונָן בְּעַרְעָ, גִּיְעָן אַרְאָגְוָעָמָעָן פָּוּן דָעַר וּוּלְעָט אַיְרָ "קָאַלְאָמוֹתָנָעָם טְרוֹיְעָרָ". אַוִּיךְ דַי סָאַצְיָאָלָע טְרוֹיְמָעָן פָּוּן אַוְנְדָּזְעָרָع "קָעְמְפָעָר" קְלִינְגָּעָן פָּאַרְאָדִישָׁ צּוֹלִיבָּ וּיְיָרָ אַוִּיסְגַּעַדְרָאָשָׁעָ נִעְרָ "שִׁינְעָרָ" אַוְטָאָפִישְׁקִיטָּה: "סְזַוְעַט שְׁלָאָפָן גְּרָאָם אָ לְעַמְפָעָרָט מִיט אָ קוּ אָונָן סְזַוְעַט אָ קִינְדָּ זִיךְ שְׁפִילָן מִיט זִיךְ בִּיְדָן...". קְרוֹץ, אָין דָעַר פָּאַעַמָּע "בּוֹנְיָעָ אָונָן בְּעַרְעָ אָפְּן שְׁלַיָּאָךְ" האָט קַוְּלָבָּאָק נִיט בִּיְיָ, נִיט סָאַרְקָאָסְטִישָׁ אַוִּיסְגַּעַלְאָכָּט די טָעָנִי

דענץ צו פראפאניין, וואליונטאריסטייש פארקרייפלען יונגע רעוואליזאגנערע וועטלט-איידייען, וואס האבן אים, דעם דיכטער, שטורייש פארקאפט אין זיין פריער יונגט און וואס וועלן זיך אומקערן צו אים שפטער, ווען ער ווועט נאך לאנגע וואגלע-ニישן טאן אן אנטשידענעט קער צו ווירקלעכע, צו רעהל פראצעטען פון לעבנט-אייבערבי און וועלט-באנגיינונג.

דערוויל אין ווילגעה. אין אגהיב פון די צואנציקער יאן, שאפט קולבאק אריי פאמען, וו דער ניכטער- „אלביבער“ בורושוואזערTAGOTULUGUBKIPST און פרא-זוערט קעגגעשטעלט די גיטטריככע פערזוענעלעכנית, די זוכערן פון הצערעד-עמעסן. צומאל אין עס אן עפיאדריש, א פארביליוינדיק געתטאלאט. גענומען אף א רעליעף און איידל אויסגעמאטן פאן פון דער מיטלאלטערלעכער שטאטה, ווי צום בישפל, דער גערדאַגער וואסער-געגער, וואס אף דער אלטער של דאס בערדעלע פארקאשערט — שטייט און צילט די שטערן” (פאמעע „וילגעה“).

קולבאק עמעז-זוכער און טריימער זינגען דאסראו באלמעלאכעט. פאשעט-אמכאליט „מיי בײנער שמאָלע, הארטע, אויסגעשליפגען פון מ.“. אזא איז שמוועיל-איצע דער קויינעקרער אין דער פאעמע „לאמעדוואו“, אן וויען א פארהונגערטרער פון ריסן“, וואס האט א גאנצן לעבן “געליטן שטומערהייט“ און וויל נט און קאן ניט מער. אט גיט ער אריס „אָפּ פֿאָרוֹאָקְעָנָע שְׁלִיאָכָּן, פֿאָרְדְּ שְׁקִירָעָט פֿוֹן רִיכְעָס פֿוֹן קְרִיטְעָרְדְּ-אָפּּטְן אֵין בְּלוּי“ (דער וועג — קולבאק באלבטער מאטיוו). און עס שטעלט אים אָפּ א שטימ פון א “ברונגען און דער פֿינְצְטְעָר“. ס’איין סאמאָעל, דער „שעם פון פֿין“, פון קוישער און בראָך. שמעעל-אייעס דארשטייקער גלייבן, זין וועלן געפינען “פאר זיך און פאר אלעמען אטעם א ביסל און פֿלְגְּלָעָן צומ שׂוּעָבָן“ קומען אין א צוועמענטויס מיט סאמאָעלן צינישן אומגלוייבן, מיט דעם אלועטלעכּן ביין, וואס איז פארקערלערט אין אים.

„לאמעדוואו“ איז א מיטטיפציגרט, אן איבעריקס פארטונקלט ווערך, נאך אויך דא לאזן זיך מערכן אייניגקע טיפישע פאר דער בורושוואזער געוזעלשאפט רעלאלע לעבענס-קאנפּליךן. אזה מײַן. צום בישפל, איינאַאלטסרייכע איינזלהיט: דער אשמעדי, דער גיטט פון אלדאָס שלעכטס איז גלייכציטיק דער הערשער איבער זיך ערד-אייעס, דער „עלנטער באַשְׁלִיטָע אֶפְּ דִּי גְּרוֹנְטָן“, וואס “גִּישְׁטָעָר אֵין דער פֿינְצְטְעָרְבְּיִיש אָוּן גְּרָאָבְּט זיך מִיט דִּי הָעֵנָטָן“, קעדיי “דָּרְגָּרָאָבְּן זיך צומ קווואָל פון טְרָעָרָן“. דער טְיִוָּל איז אָוִיָּאָרָום פְּאָרְבְּנָדָן מִיט גַּעֲשָׁפְּט. מיט דער בורושוואזער אונטערגעמעערטי איז ביכלאָל מיט דער בורושוואזער מאטעריעלער

פרاكتיק, וואס איז פינצטער און רוייבעריש-אגרעטען לעגאבע דעם מענטשן און
דער פריער נאטור.

ביז צו א סימבאל-מאדריגע, ביז צו דער הייך פון א מיטאס דערהייבט דער
פאעת דעם הייפט-פערטאנאוש אין דער פאגעמע „יאסטע דער שמיד“, וואס „שטייט
מייטן האמער איבער דער קאוואדלאע און שמידט איזינס. פאדקעוועס און רעדער.“
ס'איין בעממעס א מיטאל-אגישער העלה, א מין שטעלדייקער העפערט (דער אלטּ־
גריכישער גאט פון פיער, דער שטיצער פון שמידער). קולבאק פאטעןירט —
און עטואס איבערגערטיבין — באם נוץ „וולקאנישע“ ליפדשאפטן און פראבן —
יאסטעס מענטשלעכע גאנזקייט. וואס קומט פון זיין ארגאנישער נאונטקייט צו
דער נאטור, צו אירע מעכטיקע אימפלון אונטערלעמענטן, נאר ניט קיין
אונטערגווארפונג דער בורזושואזר איגנטומ-דיקטאטור.

א ליבלעכער קאראוו אט די האמנינישע פערטאנוואשן, האט מויישע קולבאק
אקטיוו אפגעהיט גופע אין זיך דעם דזאיקן אנטיעיסיטשן גאנטורי-געפל און מיט
גרויס אופמער-קואמקיט זיך איביגגעעהרט אין זיבען רופן. „ס'איין א גרענץ מין
איך צוישן וועלדר און שטעת“ — אן אווטא-אראקטריסטיק, וואס געמט און זיך
אריזן ספי קלארן פארשטאנד פון איבודוטרי-עלער אנטווקילונג, ספי אכריעס פאר
דער נאטור, וואס דארף ניט. וואס טאר ניט אונטערגין. „כ'בין זון, כ'בין טו.
כ'גי אום א דעם אין פראך“ — אן ארויס-פערישער וזשעט. געווננד קעגן
די, וואס „פוץן די שטיוול און טראגן די שניפסלען“. טילמאָל, אין די שווערטע
מיונטן פון פארצוווייפלונג און יייש, פלאגעט דער פאעת אנקומען צו די ביאלאָ
גיינ-גידעריקסטע נאטור-שטאטפלען. אפיקיע צום כיישן, און ווידער-אָל צוֹלִיב
דעט, עס זאלן זיך וואס שאפרפער און קאמפריאםיסלאָזער ארויס-ריידן זיין היימלאָזַי
קיליט און געיאגטקייט: „כ'הָב... א הונגער, וואס צוקט פון געביין; כ'הָב... א
קנאָכְיָן הארטן געניך“, „אַזְאַלְפְּ אַזְאַלְפְּ דער שטאלגענער עלנטקייט טראגט די גאל
אין די צ'יין“ („וועלפֿישׁ לעידער“, 1920).

אין דעם זעלבן צואנזיקסטן יאָר, שווין אין בערلين, שריבט קולבאק זיין
פאעמע „רייסן“, וו דער פאעת ייט נאָר (איך צטיר דעם באָוסטן ליטעראָטור-
היסטּאָרִיקּעַר מַאֲקָס עֵירִיק) „אַ גּוּוִיְסָן גּוּוּצָן אַיְן דָּעַר יִדְיִישָׁר לִיטּעָרָטוּרִ-גּעַיִ-
שִׁיכְתָּעַ: דָּאַס גּוּוּצָן פּוֹן אָמוֹקָוּן זיך צְוִיקָה, פּוֹן שאָפָן קְלָאָסִישָׁע וּוּרְטָן דָּוֶיךְ
מַאֲצִיְוּעַס, גַּעַשְׁטָעלַט אָפָן אָוָאָר“. אַיְן „רייסן“ טַרְעַט פָּאָר אָונְדוֹן קְולָבָאָק אָרִיסָּס,
אַן אָוּמְצָעָרִיבָאָר בְּהַעֲפַטְעַטְעַר מִיט אַ יִדְיִישְׁ-פּוּרִיעָרִישָׁן שִׁיוּוּעַט עַרְדָּאָרְבָּעַטָּר,
פְּאַסְטָעַכָּר, וְאַלְדִּ-הַעֲקָר, פְּלִיטָאָהָאנָעָס. אַ בְּלוֹטִיק אַגְּגָעָהָעָרִיקָעָר צו זַיְעָר גַּעַי
זָוְנָטָן שְׁטָאמָן. אַיְן „רייסן“ האָט זיך באָזְנוּדָעָס פְּאַרְגָּעָדָעָנָקָט דָּאַס פּוֹלְקָאָם רֻעָי
לייטישׁע, פָּאַלְקָסְטִימְלַעַכְעַ גַּעַשְׁטָאָלַט פּוֹן פְּעַטְעַר אַיְצָע דַּעַם שְׁנוּיְדָעָר, וואס „מאָכָט

די אלטער סערמיינגעס פונקט, ווי שפאנגל-היי", און וואנדערט פון דאך צו דאך,
"ביז ער לאוט אודיס פון האנט דעם געגנט א באנייטן...". גראדע אין אם, אין
אייצען, פילט זיך אמביסטן יונע פראסטע, אינטימע באזינונג פון דיקטער צום פער-
סאנאוש, וואס איין ניט שטונדיק פראאן אין יאטטע דעם שמיד אדר עין די
אנדערע פטערטס אין "רייסן", ציטנוויז איבערגעלאַדנע מיט א נאטוראליסטייש
"פרימיטיווער" עקזטיך.

אין 1928 יאר פארט אָרִיבֵּער קולבאָק אין ראנטפּֿאָרְבָּאנְד, קיינְ מינְסְק. דא, ווי
עס באַהויפּֿטְעַט מיט רעכט אָרְן ווערגעליס ("סָאָרוּעָטְשִׁישׁ הַיִּמְלָאָנְדִּי", 1971, נומְ(3),
שאָפְּטַע דער שריבּער "דאָס מאָשְׁעַסְדִּיקָע", וואס אם איין באַשְׁעַרְט גַּעֲוֹעַן אַיבּּעָרְ-
לאָזְן אין דער לִיטְעָרָטוּר".

דאָס גַּעֲשָׁפְּעַנְעָע פון קולבאָק אין די יָאָרְן 1928 — 1937 שִׁידְעַט זיך אָונְטְּעַר
זִיעֶר מֻרְקְבָּאָר פּוֹנְעָם גַּעֲשִׁיבְּעָנָם פְּרִיעָר, אין די שְׂעוּרָעְ וּאֲגַלְּיָאָרְן:

וואָקְזָאָלְן. אַסְסָאָנִים אָוּן וִינְגַּעַנְדָּע באָנוּן,
און אוּמְעָטָם איין עַטְוָאָס גַּלְיָק פְּאָאנְגָּעָן...
און אָוּנְטָן, אָוּנְטָן, אָוּנְטָן פָּן לִידְעָר.
און כַּיּוּרְ אַלְיָין אַלְיָין, אָוּן יָמְבָּן — מִינְעַ גַּלְיְדָעָר.
אָ, אָוּנְטָן. אָרְ אָוּנְטָן, אָוּנְטָן פָּן פִּיעָר.
אַיך וּנְעַר אָין אַיך פְּאָרְבְּעָנָט.
פָּאָרוֹאָס, זִיט אַיך מִיר טִיעָר?..

פון אָוּנְיָע לִיכְטִיקָע, אָפְּטִימִיסְטִישׁ שְׁתִּימְוָנָגָעָן, פָּוּן אֹזָא מִינְ גַּעֲזָלָשָׁאָפְּלָעָר-
סָאָצְיאָלְן באָפְּרִידְקָוָגָס-גַּעַפְּלָהָאָט דָּעָר בִּזְסָאָוּעָטְשִׁער קולבאָק נִיט גַּעַי
וּוּסְטָ.

אין 1933 דערשְׁפִּינְט קולבאָק פְּאָעָמָע "דִּיסְגָּעָר טְשִׁילְדְּהָאָרָאָלְדִּי". עַס אַיְזָן נִיט
שְׂעוּר צו באַמְּרִיקָן, אָז אָנֵן גַּרְוָונְט פָּוּן דָּעָר פְּאָעָמָע לִיגְזָן דֻּעָם דִּיקְטִיעָרָס יוּגְנְטְּלָעָבָע
בְּעַרְלְנָעָר אַיְנָדְרָקָן, אַלְיָין, וָאָס הָאָט זיך אָם פְּאָרְקִיעְצָט אָז זִיאָרָן פָּוּן יְעַנְעָן
צִיְּטָן.

אי דָּעָר יִדְיְשִׁעָר דִּיכְטָוָג אָז נִיטָא קִיְּנָא צְוּוִית וּוּרְקָ, וָאָס זָאָל מִיט אָזָא
פְּרָעָצְיוּר גַּעַנְיִקְיִיט אָז בּוּלְעַטְקִיט וּרְפָּרְאָדוֹצִירָן אָ פְּרָעָמְדָע נַאֲצִיאָנוּלָעָ וּוּרְקָ
לְעַכְלִיטָמָ, ווי עַס אָז גַּעַלְגָּעָן קולבאָקָן אָז בָּאָצָג צו דִּיקְטָלָאָנד פָּוּן אַנְהִיבָּ דִּי
צְוּוֹאַנְצִיקָּעָר יָאָרָן.

דאָס צְעַנְטָרָאָלָע גַּעַשְׁטָאָלָט אָז דָּעָר פְּאָעָמָע אָז אַנְיִנְגְּנוּאַרְקִיעָר בְּאַכְעָר שְׂמוֹ
ליַּקְיָוּלְקָעָמָן, וָאָס לְאָזָט זיך פָּוּן אָ וּוּיְסְרוּסִישְׁ-יִדְיִישְׁן שְׁטָעָטָל "שְׁטוּדָרִין קִיְּנָא

ס' אין איז א היפשר מאס און אווטאָבַיגֶראָפִישׂ געשטאלט. אבער דער האַיְראָפָעַ. ס' אין איז קולבאָק זעט זיך דעם דעטעלטיקן איז דער שיין פון אַשרפָעַ אַידִיַּה היינטינקער וולסטוקרטיטיך, און עס וווערט שווין אַקינטעלעריש טיפִיזַריט געשטאלט פון יישער נארוֹלְיעֵר סקעפֿטִיקָרְקָאסָמָּפָלִיט, וואָס כאָוואָעט מיט שטאלץ אַיסנְעָר אַדער נָאָרָאָלְיעֵר סקעפֿטִיקָרְקָאסָמָּפָלִיט. אַוְן שליגט מיט צוֹחַן גְּרוּסָן וַיְידָרְשָׁפְּרוֹד צוֹ זִיךְ, צוֹם בּוֹרְךָ אַוְן צוֹ דָעַר וּוּלְטַן אַוְן נִיגְעָר דָאָס „לְצַעַטָּה וּוְאַרְתָּה“ פון דער דָעַר דָעַר אַרְדִּירְנְדָעַר בּוֹרְשׁוֹוֹאָעַר קוֹלְטוֹר.

קְוָלוֹבָאָק אַקְצָעַנְטִירֶט דֵי סָאַצְיָאַלְעָד אַוְיסְגָּוֹוֹרְצָלְטִיקִיט פון זִין העַד, וואָס אַיְן גַּעֲגִילְכִּין צוֹ אַלְפִּטְבָּאָלָאָן, פון לאָגָן פָּאָדָעָם אַפְּגָעָרִיסָן“. עַפְשָׂר צוֹם ערְשָׁטָן מְמָלֵאָן זִינְעָן פָּאָמָעָס הַאָט קְוָלוֹבָאָק אָזְוִי אַרְגָּאָנִישׁ אַרְיִינְגָּעָמָאָגְנִיטִיט זִין הַעַלְלָה אַגְּזִינְאָלְעָכְבִּיטְעָר אַוְן הַסְּטָאָרִישׁ בְּאַדְיִינְגְּטָעָר וּוּרְקְלְעְכְּקִיטִיט.

ס'איין דיטשלאנד נאך איר שוווערער מאפאלען אינעם וועלט-קריג, דיטשלאנד פואר דער וויימארער רעפובליק, וווע דעם עקאנטמישן און פאליטישן אויבנאנז האבן פראכאנט די אלמענטיק אינדוסטרי-אגונען: "הער טיסען האט די פאלצץ", און דיליכווער האט הער טיסען... אַרבָּעָתְּלָאַיִקְּיִים, אַנְּפְּלָאַיִצְּיִים, אַוְן צוֹוִישָׁן זִצְּט אַקְּינָד, צֵי נִיט קִינְד פּוֹן גְּרִינְבָּום הוֹיט אַוְן לְאַגְּנָעָגָן", אָ שְׂטִילָע, אָ שְׂטִילָע, קְרִיגְסְּאַלְמָאַבָּעַ, אַרְגְּוֹנְצְּלָאַזְּעָע אַנְטְּוּשָׁנוֹן אַיְן אַלְעָגָע אַלְיְזָוּעָס: "וּאָס סְאַיִן אַיצְטָעָר, אָזִי גְּרוּוֹל, אַוְן וּאָס סְאַיִן גְּנוּוֹן — אַיִן אַלְיְגָן?" אַיִן מִלְּיטָרָיסִיס טִישְׁע אַבעְרְלוּיְבָנִישִׁן, וּאָס פָּאֶרֶסֶם דִּי לְוֹפָט: אֲפִיךְ דעם בִּירְגָּרֶס, דעם "אָרְנוֹטָעָרָאנְסָן" פִּיפְּפָע אַיִן אוּסְגָּעָמָלֶט "הָעָר פָּעָלָמָרָשָׁאָל פְּאַזְּן אַמְּקָעְנוֹעָן". דַּי מַאְכֵט פָּפָן דַּעַר אַרְמָיִי: "אָ לִיטְעָנָאנְט מִיט אַבְּגָאָקְלָפִּירְט דֻּעַם טּוֹיט אָחָר סִיטְרָאִיעָן..." אַפְּלָעָה דַּי גְּרָעָסְטָע דִּיטְשִׁישָׁע דַּעֲנָקָעָר אַוְן דִּיכְטָעָר פְּרוּוֹת דָּאס בִּירְגָּרֶס שְׁטָעַלְן צְבִי דִּינְסְטָן זִינְגָן מִילְּיטָרִיסִיסִישָׁע אַמְּבִיצְיִעַס, וּאָס וּוֹרְטָן אָוִיס דִּי שָׁא מַעְקוּיּוּם צְבִי וּוּוֹרָן, — מִיכְאָלָל שְׁטָאַלְצִירָט מִיט "גַּעֲהִימָרָאָט גַּעַטָּע" אַוְן גְּלִיבְט: "סְוּוּט טָאַיְגָלָאנְד נָאַך קְנִיעָן פָּאַר זִין רֹומָ" (טאָגָאָלָאנְד — אַנְגָּעוֹוֹאַרְעָנָע דִּיטְשִׁישָׁע קָאַרְלָאנְיִיעָן אַפְּרִיקָע).

קָרָא גַּם אֵין קְלִיבָּק דָּעַם דִּיטִּישָׁן פְּרָאַלְעַטָּרְיאָאַת, אֲנֵן אַוְפָּגָשְׁתָּאַנְגָּעָנָעָם צֹ אֶן אַפְּגָנָעָם
אַוְנְדוֹן קְלִיבָּק דָּעַם דִּיטִּישָׁן פְּרָאַלְעַטָּרְיאָאַת, אֲנֵן אַוְפָּגָשְׁתָּאַנְגָּעָנָעָם צֹ אֶן אַפְּגָנָעָם
קְאַמְּפָּתְּ קָעָגָן עַקְסָפָלָוְאַטְצָבְּעָ אָנוֹ נְוִיָּה, קָעָגָן דָּעַרְ גַּנְגְּצָעָר קָפְּאַטְאַלְעִיטְשָׁעָר מְעָלוֹיְ
כְּכֻמְאָשִׁין: «בְּלִיּוֹן אַטְעָם. בְּלִיּוֹן סִינְעָ. בְּלִיּוֹן אַוְיִגְעָן. אַקְלַתְעָר, אַגְּרוּנְדָר מִילִיאָן...
אַא מִילִיאָן אֵין גַּשְׁטָאַנָּעָן אֵין וּוּדְנָגָן — אַ גְּרָאַבָּעָר, פָּאַרְבָּרְאַכְעָנָר
פּוֹיִיסְטָן».

קול באק שרביבת, דערומאנגענדיק דיטשלאנד אין יענע אירן: "סְלִיגֶט אַין בָּלוֹר
טִיקָּע הָלְפָטָן דֵּי נַאצִּיעַ..." און מיר זעען שיין, ווי די דזאקייק צשפאלטנקיט

טארען זיך שוין דעמאגאגיש אויסנוזן די נאציס, וואס זייןגען נאך ניט גראויס אין צאל, נאך ליגגעריש-פרעך אין זיירע ווענדונגגען צו דער „פאלקס-איינעהיט“, ברוטאל און אכזאריעסדייך אינעם טעראָר קעגן די פֿאַרְגּוּשְׁרִיטְעָנָה קויבעס און קוּרִי דעמקאָל קעגן די קָאמְנוֹיסְטָן: „אַ פֿאַרְבּוֹטִיקְטָעָר מְעֻסְעָר טוֹט פֿלוֹצְלִינְגָּא בְּלִין אַין גַּעֲשָׁלָעָג אַון פֿאַרְשְׁוִינְגֶּט באָלְד...“. קולבאָק זעט שוין די מאָרגְּנְדִּיקְעָ פֿאַשְׂיסִיס-טִישְׁע קָאָדרְעָן: „פֿאַרְשְׁלָאָפָּן שְׁטִיטָט דַּעַר קִימְלְעָכְדִּיקְעָר שְׁעַנְקָעָר — אַ האָלְבָּעָר מְאָרְךְ לעַד אַון אַ האָלְבָּעָר העַנְקָעָר“. קולבאָק האָט גַּעֲרָבָּעָט הָרְךְ זִין פֿאַעְמָע, ווען דער היילעריסטייך פֿאַשְׁיזָם האָט זיך גַּעֲרִיסְן צו דער מאָכְטָה, נאָר אַין דער פֿאַעְמָע אַין שוין דאָ אַ וּאָרְעֵנִישׁ וועגן דער שְׁוִידְעָרְלָעְכָּר טוֹיטְגָּעָפָּאָר, וואָס טְרָאָגָט „אַ גְּרוּיסָע שְׁוּעָרְדָּ“ פָּאָר אלְעָ אַיְרָאָפְּעִישָׁע פֿעלְקָעָר, פָּאָר גַּאֲרָ דַּעַר וּוּלְטָ...“

„דִּיסְגָּעָר טְשִׁילְדְּהָאָרָאָלְדָּ“ אַיז גַּעֲוָעָן מוֹיְשָׁע קְוּלְבָּאָסָט לְעַצְטָע פֿאַעְמָע. אַין די דְּרִישְׁיסְקָעָר אָרְוָן אַין עַר אַקְטִיוֹ טְעַטִּיק אַין דַּעַר פְּרָאוֹזָע („זְעַלְמָנוֹנָאָנוֹעָר“), אַין דְּרָאָמָאָטוֹרְגָּעָ („בּוּיְתְרָעָ“, „בּוּנְיאָמִין מָאָגִידָאָוָה“). אַבְּעָר אַין דַּעַר גַּעֲשִׁיכְטָע פָּוָן דַּעַר יִדְּישָׁעָר לִיטְעָרָאָטוֹר פֿאַרְבּוֹלִיבָּט מוֹיְשָׁע קְוּלְבָּאָק צָוָם אלְעָם עַרְשָׁטָן וּוֵי אַ גַּלְעַנְצָנְדָעָר דִּיכְטָעָר, אַן עַרְשְׁטָרָאָנְגִּיקָעָר מִיסְטָעָר, וואָס האָט דִּי יִדְּיָה שְׁעַפְּאַעְזָוִיעָ מִיט אַ שְׁלָאָל נְיַעַן גַּעֲדָאָנְקָעָן, גַּעֲשְׁטָאָלָטָן, בִּילְדָעָר אַון פֿאַרְמָעָס.

ה. בעריאזקיין

אַיִן הָאַלְט

שִׁיקֻעַרְעַ פָּאֶרְטָאָגָן

וּוּלְפִישׁ עַלְיָדָעַ

1. איך וויל מינע וועלפישע לידער דערץילן...
2. "בלוי צינדט זיך דער שניי אָף דער פֿאֶסְפֿאַרְנוּעַ גַּעֲגַנְטַ..."
3. "ציט'דיק באַסְאָפְטַ" דֵי לעוֹאנָעַ דֵי פֿעלְדָעַ..."
4. "היי, היי, שווער צו טראָגן הויך דעם קאָפַ..."
5. "היי, אַ ווֹאָלָף אֵין דער שְׂטָאַלְעַנְעַר עַלְנְטְקִיטַ..."
6. "וּוְעַלְתָן..."
7. אַסְאָרָעַ דְּבָרָאָעַ
8. אַיד בין אַרוֹיס אֵין פֿעַלְדָמִיט שְׂוֹאַרְצָעַר עַרְד זיך גַּעֲרַן..."
9. עַס זְוִיפְט דָאָס הָאָרֶץ דִין שְׂוֹאַרְצָעַשׁ שְׁיַין..."
10. "הָאָט אַופְּגָעַשְׂוִימַט אֵין מִיר דער אלְטָעַר וּוַיְינַ..."
11. צוֹוִישַׁן פֿעַלְדָמִר
12. וּוּסְנְעַדְיקָס
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.

אַ דּוֹדָע

1. מאָל
2. רָאָב
3. ווַיְילְיעַ

26	4. בערד
27	5. פאנטוטליי, יומעליאן און טיט
28	6. פארוואנדולונג
29	7. יעוז
30	8. פאנטוטליי, יומעליאן און טיט
31	איך בין א באכער א הולטי
32	זומער

פִּיעָרְלָעַךְ קְלִינְגָּע

35	טישריי
36	"א שטיל גענזאג אין אונטבלוי..."
37	"עלנט ליד, דו זוכטס דיין רו..."
38	געשריין
39	"אייט איז נאך מײַן שטיבל באהאגען מיט אייער..."
40	"דאַס רעגןDEL טרייפט..."
42	"דער נאכטיגעווועלב אין אויסגעגאָסן קאלט און רונד..."
43	"וואָן כ'האָב פֿאָר זיך דעם לעצטן טויער..."
44	"געזאגען אַמְקָלָאַט..."
45	"עפְּשֶׁעָר זִינְג אַך..."
46	"אין גָּרְטָן, באָנְאָכָט, אָנוֹטָר בְּלִיעְנָדָע צוֹוִיגָּן..."
47	"וּוְעָר גִּיט אַין סָאָד אַצְּנִיד, וּוְעָר גִּיטָּה..."
48	א לְ��וֹאָגָעָנָאָכָט
49	עס טְרַעְפֶּט
50	הוֹנְגָּעָר
51	"...אַך טְוָאָג דֵי נִיכְס אַין יָוָג גַּעֲמִיט..."
52	"סְלִיבְכֶּט לְכִתְיְרְלִינְד דיין זַעַל..."
53	"די וּוְיִיכְעַ אַקְטָלָעַן צִיטָעָרָן פָּוָן מֵינָן בָּאָרִיר..."
54	רִישִׁיש
55	"וּוְעָסְט אַנְטָאָן דיין גִּילְדָּעָנָעָם רָוְנָג..."

דִּכְאָס עַבָּע (פֿאַלְקַסְ-מַאַטְּרַיוֹן)

56	דאס שטיבל האט מען אויסגעקלאלכט...
57	דער טאטע האט אוועקגעישיקט...
58	די מאמע זאגט: די פורן קומען...
59	היא, כאדאראם און כאדאראם...
60	דערלאנט אהער די קאָרְפַּן-קָעֶפְ...
61	די קליע ויצט אַפְּרִילְעַכְ...
62	מיר האבן, ליבסטען, באם שפֿאַצְיַירַן...
63	דאָס ציגעלע

וּוֵי אַמְּאַכְּיָקָעֶר שְׂטִינָן

67	שְׁטוּמְקִיט
69	עַס האט אַ מעַנְטַש
70	דאָס לעַצְל
72	דָּרְקַעַנְטַעַנְיִיש
73	איַיבִּיךְ, איַיבִּיךְ
74	קְלִינְיָעַ קְלִזְוָמָעַר

לִידְעָר פּוֹן אַן אַרְעָמָן

75	כְּהָאָב בְּאַנְאָכְט שְׁטִילָרְהִיט אוַיסְגַּעַשְׁלִיפְן...
76	אָפְּן בּוֹלְדִּיעַם וִיצְט בְּאַנְאָכְט אַן אַרְעָמָן...
77	כְּהָאָב דַּעַם מַעֲנְטַש פּוֹן זִיר אַפְּגַּעַשְׁאָבָּן...
78	אַ מעַנְטַש האט אַ שְׁטִיבָּל אַין וּאַלְד אוַיסְגַּעַבּוֹלִיט...
80	די טְפִילָע פּוֹן אַן אַרְעָמָן, וּאַס אַיְן פָּאַרטִּיעַט גַּעוֹאָרָן...

ארנטער דעם פאָרויכערטן הימל

83	צום בריסקער שאַלעט
84	קֹוְלְטוּר
86	איַן פָּאֶבְּרִיך
87	איַן, כָּאוּוּרָה, אַיִּה, כָּאוּוּרָה!
89	ערְד

פֿאָעָמָעָס

שׂ ט א ט

95	א. "די שטאט..."
97	ב. "שׂוּוֹזְיְגָנִישׁ שְׂתִּינְגְּרָנוּ הענגט אָף די שְׂטִיבָעָר..."
101	ג. "די שׂוֹוָאַצְקָפִיט רָאָזֶט..."
107	ד. "בָּאֲגִינְעָן. אֵיךְ האָב זִיךְ גַּעֲפַעַדְעָרְטָה..."

יאָסְטָע דָּעָר שְׂמִיד

110	צָו כָּאנְקָעָן
111	א. פְּרָאַסְטָעָר, אַ בְּרוּינָעָר
112	ב. וּוּן דַּי וּן פָּאֶרְגִּיִּיט
114	ג. כָּאנְקָע — אַ פִּיעָרְדִּיקָע קָאַלָּע
117	ד. אַין דָּעָר פִּינְצָטָעָר
120	ה. פִּיעָרְפִּילָאָם מִיט פִּיעָר
122	ו. אַינְדָּעָרְפְּרִי

רְצִי סָן

123	א. רַיְסָן
124	ב. מַעַן קָאָסִיעָט הַיִּהְיָה
126	ג. די באָבָעָשִׁי
127	ד. מַעַן טְרִיבִּיט פְּלִיטָן

131	ה. די וויליע אוֹן דער ניעמאָן
132	ו. דער פֿעטער אָוּרָאַם פֿאָשׁעַט די פֿערְד
134	ז. די באָבָעַשִׁי אַלְעָהָאַהָאַשָּׁאַלָּעַם אֵין אוַיסְגָּעַגָּנוּגָּעַן
135	ח. וָסְטָמָאַסִּיעַ
137	ט. דער פֿעטער אַיְצָעַ
139	י. וַיְוַיְנַטָּר אֲבָנָכֶת אֵין דער אלְטִיטְשְׁקָעוּרְ קָאַטְעַ
141	יא. אַנְטָאַשָּׁע שְׁפִילְטַ אָף דער באָגְדוּרְעַ
144	יב. דער וַיְדַעַנוּ קָוְמַט שְׁטָרָבָּן

בּוֹנִיעַ אוֹן בּוּרְעַ אָפָּן שְׁלִיאָךְ

146	1. אָפָּן שְׁלִיאָךְ
147	2. אַ קְרָעַטְשְׁמָעַ
151	3. אָוְנְטָעַר דָּעַר יַאֲדָלָעַ
154	4. בָּאָ אַ טִּיךְ
155	5. אֵין דָאָרְפַּ
159	6. אֵין אַ יַּאֲדָלָאָוָן וּוְאָלָד
162	7. בָּאָ אַ מִילְּ
164	8. פָּאָרְטָאָגְ
165	9. בּוּרְעַ שְׁפִילְטַ אָפָּן הָאָרְן
169	10. פָּאָרְטָאָגְ
171	11. בָּאָטָאָגְ
172	12. בָּאָ דָעַר שְׁמָאָטְ

דִּיסְבּוּרְ טְשִׁילְדְּהָאָרְ אָלְדְּ

174	1. אַ בָּאָן
177	2. בּוּרְלִין
185	3. קְרוֹטְשְׁקָאָוָן
187	4. וּוּדִינְגְּ
191	5. עָרְ חָאָטְ גַּעֲלִיבְטְּ
198	6. פָּאָנָעָם עַט צְרָצְעַנְזָעַסְ
200	7. דָאָס צְוִיְיטָעְ דִּיטְשְׁלָאָנְדְּ
208	ה. בּוּרְיִיאָזְקִיןְ וּוּגָן מוַיְשָׁעְ קּוֹלְבָּאָקְסְ דִּיכְטוֹנְגְּ

מוציא לאור גולבאק

גות אין דער מעונטש

מ. „סאטורטסקי פיסאטעל”, 1979 יי. 224 זייטן
ארויסלאו-פלאן פון 1979 י. נומ. 319

קינסטלער ד. שימליך
יעדאקטאר א. גאנטהר
קינסטלערישער יעדאקטאר נ. לאוורנטיעו
טעכינישער יעדאקטאר ר. טאקאנזואה
קאראקטארון א. טראענץ, כ. פאטשניך
איןפֿאַרְמָאַצְיָעַכְיָוּלְעַטְעַן נומ. 1574

אַפְּגַעַגְבָּן אֵין זָאַץ 12.07.79
דרוק 22.11.79 פארמאט $70 \times 108^{1/32}$ טיפאגראפעיש
פאידר נומ. 1 הילדרוק. באַדְנְגֶלְכָּעַ דָּרוֹקְבוֹיגָן 9.8
פארלעגערישע דיסקאנט-בוֹיגָן 6.29 טיראוש 1000
עַקְעַק. באַשְׁטְעַלְוָגָן נומ. 1454 פריזן 85 קאָפּ. פֿאַרְלָאָג
„סָאַרְטָסְקִי פֿיְסָאַטְעַל”, 121069 מאָקוּעַ, וּוּאָרוּ
סקִיְגָּס. הווּן נומ. 11. באַלְוִינְטָעַ מיטַן אַרְדָּעַן פָּוּן
דעַר רַוִּיטָעַ אַרְבָּעַטְסָפָּאָן מאָסְקוּעַר טִיפָּאָגְרָאָפִּיעַ
נוּמ. 7 „איְסְקָרָאַ רַעֲוָאַלְיוֹצִיַּי” פָּוּן „סָאוּפָאַלְגָּוָאָפּ
פְּרָאָם” פָּוּנָעַם מַעְלְכָּעַקְאַמְּטָעַט פָּוּן סְסָרָאַיְבָּעַר
די אַינְיאָגִים פָּוּן פֿאַרְלָאָגָן, פֿאַלְגָּרָאָפִּיעַ אָוּן בּוּרְדִּי¹³
הָאנְדָּל. 121019 מאָסְקוּעַר, אַקְסָאָקָאָוּ-גָּעָסָל, הָווּן
נוּמ.

*Моисей Соломонович
Кульбак*

**ЧЕЛОВЕК ДОБР
(на еврейском языке)**

М., «Советский писатель», 1979, 224 стр.
План выпуска 1979 г. № 319

Художник *Д. Б. Шимшилис*
Редактор *А. Ю. Гонтарь*
Худож. редактор *Н. С. Лаврентьев*
Техн. редактор *Р. Я. Соколова*
Корректоры *А. Б. Стрельник,*
Х. Е. Поташник

ИБ № 1574

Сдано в набор 12.07.79.
Подписано к печати 22.11.79. Формат 70×108^{1/32}.
Бумага тип. № 1. Высокая печать.
Усл. печ. л. 9,8. Уч.-изд. л. 6,29.
Тираж 1000 экз. Заказ № 1454. Цена 85 коп.
Издательство «Советский писатель»,
Москва, 121069, ул. Воровского, 11.

Ордена Трудового Красного Знамени
Московская типография № 7 «Искра революции»
«Союзполиграфпрома» Государственного
Комитета СССР по делам издательства,
полиграфии и книжной торговли.
Москва 121019, пер. Аксакова, 13.